

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MİMARLIK ANABİLİM DALI

KENTSEL ALANLARDA TURİZMİN PLANLANMASI VE YÖNETİMİ:

BEYPAZARI ÖRNEĞİ

DOKTORA TEZİ

Yüksek Mimar Arzu KÖSE

**KASIM 2011
TRABZON**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANABİLİM DALI

**KENTSEL ALANLARDA TURİZMİN PLANLANMASI VE YÖNETİMİ:
BEYPAZARI ÖRNEĞİ**

Yüksek Mimar Arzu KÖSE

**Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"DOKTOR (MİMAR)"**

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 30.12.2010

Tezin Savunma Tarihi : 17.11.2011

Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hamiyet ÖZEN

Trabzon 2011

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Ana Bilim Dalında

Arzu KÖSE Tarafından Hazırlanan

**KENTSEL ALANLARDA TURİZMİN PLANLANMASI VE YÖNETİMİ:
BEYPAZARI ÖRNEĞİ**

**başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 08 / 02 / 2011 gün ve 1391 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda**

DOKTORA TEZİ

olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Prof. Dr. B. Işık AKSULU

Üye : Doç. Dr. Ö. İskender TULUK

Üye : Doç. Dr. Cenap SANCAR

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hamiyet ÖZEN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nilgün KULOĞLU

Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Kentsel Alanlarda Turizmin Planlanması Ve Yönetimi: Beypazarı Örneği” isimli bu araştırma Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı’nda Doktora Tezi olarak hazırlanmıştır.

Tez danışmalığımyı üstlenerek konu seçiminde beni yönlendiren ve çalışmalarımı süresince yakın ilgi ve desteğini esirgemeyen, kütüphanesini benimle paylaşan değerli hocam, Yrd. Doç. Dr. Hamiyet ÖZEN başta olmak üzere, konu ve çalışma alanının seçimi, çalışma yönteminin belirlenmesi süreçlerinde tez jüri üyeliğini yapan ve beni yönlendiren değerli hocalarım Prof. Dr. Saliha AYDEMİR ve Yrd. Doç. Dr. M.Reşat SÜMERKAN’a, çalışmanın tamamlanmasına kadar geçen sürede tez jüri üyeliğini yapan Yrd. Doç. Dr. Ö. İskender TULUK ve Yrd. Doç. Dr. Cenap SANCAR’a, alan çalışması ile ilgili ihtiyaç duyduğum her türlü kolaylığı sağlayan Beypazarı Belediyesi çalışanları ve halkına teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez jüri üyeliğimi kabul eden Yrd. Doç. Dr. Nilgün KULOĞLU ve Prof. Dr. B. Işık AKSULU’ya da teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Ayrıca, bu çalışma süresince gerekli yardımları yaptıkları için çalıştığım kurumum Ankara Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü personeline, özellikle Proje Şube Müdürü’me, kurumumdaki değerli arkadaşlarım ve dostlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışma süresince beni ilgi ve anlayışıyla destekleyen, yalnız bırakmayan, sevgili eşim Özgür KÖSE’ ye, zamanından çaldığım halde yorulduğumda, gülücükleri, sınırsız sevgisi ve enerjisiyle beni neşelendiren ve dinlendiren biricik kızım Ayşe Nazlı KÖSE’ye ve hayatım boyunca maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen sevgili Aileme teşekkür etmenin katkılarının yanında çok zayıf kalacağımı belirtmek isterim.

Arzu KÖSE
Trabzon 2011

TEZ BEYANNAMESİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “Kentsel Alanlarda Turizmin Planlanması ve Yönetimi: Beypazarı Örneği” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Yrd.Doç.Dr. Hamiyet Özen ‘in sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.
16/12/2011

Arzu KÖSE

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖNSÖZ.....	III
TEZ BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	VIII
SUMMARY.....	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	X
TABLolar DİZİNİ.....	XIII
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Yöntemi.....	3
1.3. Genel Kavramlar.....	4
1.3.1. Kentsel Kültürel Miras ve Turizm.....	4
1.3.1.1. Kültürel Miras Kavramı.....	4
1.3.2. Turizm Kavramı.....	9
1.3.3. Sürdürülebilirlik ve Turizm Kavramı.....	11
1.3.4. Kentsel Kültürel Miras, Turizm ve Sürdürülebilirlik İlişkisi.....	12
1.3.5. Turizm Türleri.....	14
1.3.6. Turizmin Etkileri.....	18
1.3.6.1. Sosyal Etkiler.....	18
1.3.6.2. Ekonomik Etkiler.....	19
1.3.6.3. Çevresel Etkiler.....	20
1.3.6.4. Politik Etkiler.....	21
1.3.7. Turizmin Planlanması ve Yönetimi.....	25
1.3.7.1. Turizm Planlaması Türleri.....	26
1.3.7.2. Turizm Planlamasının Önemi.....	27
1.3.7.3. Turizm Planlamasında Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar.....	28
1.3.7.4. Türkiye Turizm Planlamasında Uygulama.....	29
1.3.8. Stratejik Pazarlama Yönetimi ve Turizm SWOT Analizi ve IQM (Bütünleşik Kalite Yönetimi).....	30
2. YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	74
2.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi.....	74

2.2.	Beypazarı Tarihsel Gelişimi.....	75
2.2.1.	Beypazarı Kent Tarihi ve İsmi.....	75
2.2.2.	Beypazarı ve Çevresi Coğrafi, Morfolojik, Jeolojik ve İklim Durumu...	79
2.3.	Beypazarı Mimari Mirası.....	85
2.3.1.	Beypazarı Sivil Mimarisi.....	85
2.3.1.1.	Beypazarı Evleri	85
2.3.1.2.	Beypazarı Anıtsal Mimarisi.....	94
2.3.2.	Beypazarı Kültürel Özellikleri.....	94
2.3.2.1.	El Sanatları.....	96
2.3.2.2.	Giyim Kültürü.....	97
2.3.2.3.	Yemek Kültürü.....	98
2.4.	Beypazarı Turizm Planlaması ve Tarihsel Gelişimi.....	98
2.4.1.	1999 Yılından Önce Beypazarı’nda Yapılan Turizmle İlgili Çalışmalar.	100
2.4.2.	1999 Yılından Sonra Beypazarı’nda Yapılan Turizmle İlgili Çalışmalar	103
2.5.	Beypazarı Yerel Yönetiminin Turizmdeki Rolü.....	109
2.5.1.	Beypazarı Belediyesi.....	110
2.5.1.1.	Basın-Yayın Birimi.....	111
2.5.1.2.	Halkla İlişkiler Birimi-Turizm Danışmanı.....	111
2.6.	Beypazarı İlçesine Yönelik Anket Çalışması.....	112
2.6.1.	Verilerin Toplanması.....	112
2.6.2.	Verilerin Analizi.....	115
3.	BULGULAR VE İRDELEME.....	116
3.1.	Anket Değerlendirmesi ile Elde Edilen Bulgular.....	116
3.1.1.	Yerel Yönetim Anket Değerlendirmesi.....	116
3.1.2.	Yerel Halk Anket Değerlendirmesi.....	117
3.1.2.1.	Ankete Katılanların Sosyo-Ekonomik Durumu.....	118
3.1.2.2.	Ankete Katılanların Turizmin Sosyal, Ekonomik, Çevresel, Politik ve Mimari Miras Üzerindeki Etkilerine Yönelik Durumları.....	120
3.1.3.	Turist Anket Değerlendirmesi.....	131
3.1.3.1.	Ankete Katılanların Sosyo-Ekonomik Durumu	131
3.1.3.2.	Ankete Katılanların Beypazarı, Turizm ve Kültürel Miras ile İlgili Durumları	133
3.2.	Beypazarı Turizm Planlaması ve Yönetimi.....	143

3.2.1.	Mevcut Durum Analizi.....	145
3.2.2.	Beypazarı Turizm Potansiyelinin Tespiti Ve Koruma Kullanma Boyutu ve Beypazarı Turizmi İçin Bir Model Önerisi	150
4.	SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	159
5.	KAYNAKLAR.....	169
6.	EKLER.....	177
ÖZGEÇMİŞ		

Doktora Tezi

ÖZET

KENTSEL ALANLARDA TURİZMİN PLANLANMASI VE YÖNETİMİ:
BEYPAZARI ÖRNEĞİ

Arzu KÖSE

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı
Danışman: Yrd. Doç. Hamiyet ÖZEN
2011, 176 Sayfa, 21 Sayfa Ek

Pek çok tarihi olaya sahne olmuş, kültürel yönden geniş bir altyapıya sahip Türkiye'nin tarihi değerlerinin ülke kimliği açısından önemi ve korunması gerekliliği açıktır. Aynı zamanda tabiat ve kültür varlıklarının korunması ve turistik öge olarak kullanılmasının önemi de ortadadır.

Turizm planlanması, turizmin toplumun daha iyi bir şekilde yaşaması ve çevresel kaliteye olan potansiyel katkısını optimal düzeye çıkarabilmek amacıyla araştırma ve değerlendirmeye dayanan bir süreçtir. Turizm planlanması, bir bölge için yapılan kapsamlı bir planlamanın bir parçası olarak düşünülmesi gereken bir planlamadır.

Tez çalışması kapsamında kültürel alanlarda turizmin planlanması ve yönetimi için yurtdışı ülkelerinde kullanılan bir yöntem olan Bütünleşik Kalite Yaklaşımı (IQM), Türkiye için son yıllarda turizm yönetimi ve planlaması yapılan Beypazarı örneği üzerinde sorgulanmıştır. Çalışma dört bölümden oluşmakta ve aşağıdaki konuları içermektedir.

Birinci bölümde, konu ile ilgili gerekli altyapıyı sağlayacak genel tanımlar, kavramlar ve örneklere yer verilmektedir. Çalışmanın amacı, yöntemi anlatılarak, bu bölümde yurtdışı ülkelerde kentsel alanlarda turizmin planlanması için uygulanan ve çalışma kapsamında kullanılacak olan yönteme (Bütünleşik Kalite Yaklaşımı (IQM)) ilişkin bilgiler verilmektedir.

İkinci bölümde, çalışma alanı olan Beypazarı'nın seçilme nedeni belirtilip, çalışma alanı hakkında detaylı bilgi verilmektedir. Yapılan anket çalışmasında izlenen yöntem anlatılmaktadır.

Üçüncü bölümde, yapılan anket çalışması ile elde edilen bulgular ve belirlenen yöntemin Beypazarı turizm planlamasında kullanılabilirliği sorgulanmaktadır.

Dördüncü bölümde ise, Türkiye'de kentsel alanlarda turizmin planlanması ve yönetimine yönelik bir model oluşturmayı amaçlayan bu çalışmaya ait elde edilen sonuçlar ve öneriler ortaya konmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Turizm Planlanması ve Yönetimi, Bütünleşik Kalite Yaklaşımı (IQM), Turizm, Beypazarı

PhD. Thesis

SUMMARY

TOURISM PLANNING AND MANAGEMENT IN URBAN AREAS:
BEYPAZARI EXAMPLE

Arzu KÖSE

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Architectural Graduate Program
Supervisor: Assoc. Prof. Hamiyet ÖZEN
2011, 176 Pages, 21 Pages Appendix

To be scene of a great many historical events and in aspect of cultural infrastructure, Türkiye, for her country identity, impotance of her historical values and preservation are clear. Also, preservation of natural and cultural values and used as a touristic subject are important. Tourism planning is a process that rely on a aim which have extracted tourisms pottential addition o communities lifestyle wellness and enviromental quality to optimal level. Tourism planning also is a plan that is a part of comprehensive planning of a district.

As a part of a study, tourismplanning and management in cultural areas, a method (integrated quality management (IQM)) that is used in other countries, interrogated in tourism management and planning used coutry Beypazarı, Türkiye. Study is formed by four chapters and includes the tpics below.

In the first chapter the purpose and the scope of the study is predicated and a general definition, concepts and examples furnishing the necessary under work are given way. The aim and the method of the thesis study is given. As a result of this chapter, given an iformation about the method used in other contries for tourism planning and management and study area.

In the second chapter, for what reason the study area, Beypazarı, is chosen is explained and given an detailed information about study area. The aim of the case study investigation is given.

In the third chapter, the findings as the result of the case study investigations and the usage of the chosen method in Beypazarı torism planning is examined.

In the last chapter, he results and suggestions are pur forward for the thesis that aimed to form a method for tourism planning and management in cultural areas in Turkey.

Key Words: Tourism Planning and Management, Integrated Quality Management, (IQM), Tourism, Beypazarı.

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1. Turizm türleri arasındaki ilişki.....	14
Şekil 2. Turizmin etkileri	18
Şekil 3. Anastasiopolis'i (Bepazarı) gösterir harita	75
Şekil 4. 1920'li ve 2000'li yıllarda Bepazarı.....	79
Şekil 5. Bepazarı Haritası.....	81
Şekil 6. Bepazarı genel yerleşim planı.....	82
Şekil 7. Bepazarı genel görünümü	83
Şekil 8. Bepazarı sokak görüntüleri	84
Şekil 9. El formundaki tokmak	88
Şekil 10. I ve L tipi sedir	89
Şekil 11. Odalarda bulunan raflar	89
Şekil 12. Tavan görünümü	90
Şekil 13. Bepazarı evleri	91
Şekil 14. Bepazarı evleri	92
Şekil 15. Bepazarı evleri 1920'li yıllar	93
Şekil 16. Kent dokusunu zenginleştirmek amacıyla yapılan uygulamalar	95
Şekil 17. Bepazarı el sanatları	97
Şekil 18. Bepazarı yemek kültürü.....	98
Şekil 19. Çalışma ve anket alanı sınırı.....	112
Şekil 20. Ankete katılanların turizmin sosyal etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği	121
Şekil 21. Ankete katılanların Bepazarı'na daha fazla turist gelmesini isteme sebepleri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği	122
Şekil 22. Ankete katılanların turizmin ekonomik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği	123
Şekil 23. Ankete katılanların turizmin çevresel etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği	124
Şekil 24. Ankete katılanların yeni hizmetler ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği ..	125
Şekil 25. Ankete katılanların turizmin politik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği	126

Şekil 26. Ankete katılanların turizmin kentsel miras üzerineki etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği.....	127
Şekil 27. Ankete katılanların kentsel doğayı koruma bilinci ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği	128
Şekil 28. Ankete katılanların yerel değerlerin yeniden keşfedilip korunmaya başlanması ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği	129
Şekil 29. Ankete katılan turistlerin Beypazarı'nda neleri görmek için geldiği ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği.....	130
Şekil 30. Ankete katılanların Beypazarı'nı ziyaret amacına göre dağılımı grafiği	134
Şekil 31. Ankete katılanların kullandıkları ulaşım yolu durumuna göre dağılımı grafiği	134
Şekil 32. Ankete katılanların Beypazarı'ndan haberdar olma durumuna göre dağılımı grafiği	135
Şekil 33. Ankete katılanların Beypazarı'nda konakladıkları yer durumuna göre dağılımı grafiği	136
Şekil 34. Ankete katılanların seyahat ettikleri kişi durumuna göre dağılımı grafiği	136
Şekil 35. Ankete katılanların Beypazarı'nı tekrar ziyaret etme durumuna göre dağılımı grafiği	137
Şekil 36. Ankete katılanların Beypazarı'nda konakladıkları süre durumuna göre dağılımı grafiği	138
Şekil 37. Ankete katılanların Beypazarı'nda ziyaret etmeyi düşündükleri yerler durumuna göre dağılımı grafiği	138
Şekil 38. Ankete katılanların Beypazarı'nda yapmayı planladıkları aktivitelerin durumuna göre dağılımı grafiği	139
Şekil 39. Ankete katılanların Beypazarı'na gelmeden önce bir araştırma yapıp yapmama durumuna göre dağılımı grafiği	140
Şekil 40. Ankete katılanların Beypazarı'na geldikten sonra nelerden haber oldukları durumuna göre dağılımı grafiği	140
Şekil 41. Ankete katılanların tarihi binalar olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı grafiği	141
Şekil 42. Ankete katılanların tarihi binalar ziyarete açık olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı grafiği	141
Şekil 43. Ankete katılanların turistlerin Beypazarı, kültürel miras ve tarihi binalar, turizm ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği.....	143
Şekil 44. Beypazarı mimari mirası	144

Şekil 45. Beypazarı sürdürülebilir koruma gelişme şeması	157
Ek Şekil 1. Beypazarı sivil ve anıtsal mimari eserlerini gösterir harita.....	175

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1. Kültürel turist tipolojisi	17
Tablo 2. Yabancıların Türkiye'yi ziyaret etme amaçları yüzdesi, 1993	20
Tablo 3. Turizm gelişim programının tipik bir yerleşim üzerinde oluşturabileceği etkiler .	22
Tablo 4. Turizmin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri	23
Tablo 5. Turizmin miras çeşitliliği, kültürel sunum ve yerel ekonomi üzerindeki etkileri..	24
Tablo 6. SWOT analizi bileşenleri	32
Tablo 7. IQM'in ana kuralları	34
Tablo 8. Yöntemin işlerliği	36
Tablo 9. Genel olarak ölçek ve etki eden veriler.İncelenecek ve girdi oluşturacak başlıklar	37
Tablo 10. Ölçek detayları.....	38
Tablo 11. Veriler detayları	39
Tablo 12. Etki eden veriler detayları.....	42
Tablo 13. Rol alanlar (Paydaşlar) detayları.....	43
Tablo 14. Turizm planlaması - Yapılması gerekenler detayları	44
Tablo 15. Amsterdam turizm politikası durum analizi	53
Tablo 16. Amsterdam için bazı veriler ve ana çekim merkezleri.....	54
Tablo 17. Winchester turizm politikası durum analizi.....	59
Tablo 18. Winchester için bazı veriler ve ana çekim merkezleri	60
Tablo 19. Malaga turizm politikası durum analizi.....	66
Tablo 20. Malaga için bazı veriler ve ana çekim merkezleri	67
Tablo 21. Yıllara göre Beypazarı'na gelen turist sayısı.....	99
Tablo 22. Beypazarı'nda 1994 ve 2009 yıllarında mevcut olan otel, paniyon, lokanta, yöresel yemek restoranı ve müze sayısını gösterir tablo.....	100
Tablo 23. 1999 yılı öncesinde Beypazarı'nda yapılan turizm çalışmaları	101
Tablo 24. 1999 yılı sonrasında Beypazarı'nda yapılan turizm çalışmaları	103
Tablo 25. Beypazarı Belediyesi turizm planlamasında rol alanlar	109
Tablo 26. Ankete katılanların cinsiyete göre dağılımı.....	118
Tablo 27. Ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımı.....	118
Tablo 28. Ankete katılanların eğitim durumlarına göre dağılımı	119
Tablo 29. Ankete katılanların meslek gruplarına göre dağılımı.....	119

Tablo 30. Ankete katılanların ilçede yaşama sürelerine göre dağılımı.....	120
Tablo 31. Ankete katılanların turizmin sosyal etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı ..	121
Tablo 32. Ankete katılanların Beypazarı'na daha fazla turist gelmesini isteme sebepleri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı.....	122
Tablo 33. Ankete katılanların turizmin ekonomik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı	122
Tablo 34. Ankete katılanların turizmin çevresel etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı	123
Tablo 35. Ankete katılanların yeni hizmetler ile ilgili düşüncelerinin dağılımı.....	124
Tablo 36. Ankete katılanların turizmin politik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı ..	125
Tablo 37. Ankete katılanların turizmin kentsel miras üzerindeki etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı.....	126
Tablo 38. Ankete katılanların kentsel doğayı koruma bilinci ile ilgili düşüncelerinin dağılımı	127
Tablo 39. Ankete katılanların yerel değerlerin yeniden keşfedilip korunmaya başlanması ile ilgili düşüncelerinin dağılımı.....	129
Tablo 40. Ankete katılan turistlerin Beypazarı'nda neleri görmek için geldiği ile ilgili düşüncelerinin dağılımı.....	130
Tablo 41. Ankete katılanların cinsiyete göre dağılımı.....	131
Tablo 42. Ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımı.....	131
Tablo 43. Ankete katılanların eğitim durumlarına göre dağılımı	132
Tablo 44. Ankete katılanların meslek gruplarına göre dağılımı.....	132
Tablo 45. Ankete katılanların maaş durumlarına göre dağılımı.....	133
Tablo 46. Ankete katılanların Beypazarı'nı ziyaret durumuna göre dağılımı.....	133
Tablo 47. Ankete katılanların Beypazarı'nı ziyaret amacına göre dağılımı	133
Tablo 48. Ankete katılanların kullandıkları ulaşım yolu durumuna göre dağılımı	134
Tablo 49. Ankete katılanların Beypazarı'ndan haberdar olma durumuna göre dağılımı...	135
Tablo 50. Ankete katılanların Beypazarı'nda konakladıkları yer durumuna göre dağılımı	135
Tablo 51. Ankete katılanların seyahat ettikleri kişi durumuna göre dağılımı	136
Tablo 52. Ankete katılanların Beypazarı'nı tekrar ziyaret etme durumuna göre dağılımı	137
Tablo 53. Ankete katılanların Beypazarı'nda konakladıkları süre durumuna göre dağılımı	137
Tablo 54. Ankete katılanların Beypazarı'nda ziyaret etmeyi düşündükleri yerler durumuna göre dağılımı.....	138

Tablo 55. Ankete katılanların Beypazarı'nda yapmayı planladıkları aktivitelerin durumuna göre dağılımı.....	139
Tablo 56. Ankete katılanların Beypazarı'na gelmeden önce bir araştırma yapıp yapmama durumuna göre dağılımı	139
Tablo 57. Ankete katılanların Beypazarı'na geldikten sonra nelerden haber oldukları durumuna göre dağılımı	140
Tablo 58. Ankete katılanların tarihi binalar olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı.....	141
Tablo 59. Ankete katılanların tarihi binalar ziyarete açık olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı	141
Tablo 60. Ankete katılanların turistlerin Beypazarı, kültürel miras ve tarihi binalar, turizm ile ilgili düşüncelerinin dağılımı.....	142
Tablo 61. Beypazarı turizm için mevcut durum analizi.....	145
Tablo 62. Beypazarı için bazı veriler ve ana çekim merkezleri	146
Tablo 63. Beypazarı için IQM'in nasıl işlediğini gösterir tablo	152
Tablo 64. IQM ana kurallarının Beypazarı için değerlendirilmesi.....	154
Tablo 65. Beypazarı için SWOT analizi	156
Tablo 66. Turizmin yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin Beypazarı için değerlendirilmesi	157
Tablo 67. Yerel yönetim anket değerlendirmesi sonuçları ve önerileri.....	162
Tablo 68. Yerel halk anket değerlendirmesi sonuçları ve önerileri.....	163
Tablo 69. Turist anket değerlendirmesi sonuçları ve önerileri.....	165
Tablo 70. Beypazarı turizm planlaması ve yönetimine ilişkin sonuçlar ve öneriler	166
Ek Tablo 1. Beypazarı camileri genel bilgi.....	178
Ek Tablo 2. Beypazarı mescitleri genel bilgi	180
Ek Tablo 3. Beypazarı türbeleri genel bilgi	181
Ek Tablo 4. Beypazarı hanları genel bilgi.....	182
Ek Tablo 5. Beypazarı Suluhan genel bilgi.....	183
Ek Tablo 6. Beypazarı hamamları genel bilgi	184
Ek Tablo 7. Beypazarı Taşmektep genel bilgi.....	185
Ek Tablo 8. Beypazarı çeşmeleri genel bilgi.....	186

1.GİRİŞ

İnsanlar ilk çağlardan başlayarak din, savaş, fetih, ticaret, göç ve merak gibi değişik etkenlere bağlı olarak seyahat etmişlerdir. Bu etkenlere bağlı olarak seyahat etme nedenlerinin başında da, kültür ilk sıralarda yer almıştır. Özellikle XIX. Yüzyılda antik Mısır uygarlığının doğurduğu merak duygusu ile birlikte, Avrupalının kültür turizmine olan ilgisi başlamıştır. Mısır, Anadolu, Yunanistan ve İtalya, önceleri aristokrat ve burjuvaların daha sonraki dönemlerde ise, her sınıftan insanın görme ve öğrenme duygularının artmasına ve bu amaçla seyahat etmelerine neden olmuştur. Turizmin başlangıcı, çoğunluğun sandığı gibi tatil turizmi değil, bilinmeyi bilme, görülmeyeni görme ve öğrenme içgüdüğü ile gerçekleşen kültürel gezilerdir. Kültür turizmi uluslararası turizm pazarında yeni turistik ürün olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Çünkü güneş-deniz-kum pazarına yönelik tatil turizminin doyuma ulaşması, çevre ve çevre dengesi konusunda yapılan tartışmalar, doğal güzellikler ve kaynaklardan yoksun olmak ve bireylerin tarihi değerler hakkında bilinçlenmeye başlamaları sonucu kültürel motiflere yönelmiş durumdadır.

Kültürel motiflere yönelme kendini farklı şekillerde göstermektedir. Örneğin; işlevini yitirmiş binaların yeniden işlevlendirilerek farklı amaçlarla kullanılması, yöresel giyim, yemek kültürü, el sanatları gibi kültürel öğeler gibi.

Tarihi konutlar restorasyonları tamamlanarak turizm sektörüne hizmet etmektedir. Yiyecek içecek işletmesi, özel belgeli konaklama tesisi ve müze gibi birçok amaca hizmet etmektedir. Bu tesisler aynı zamanda kültür turizmi tanımına uyan faaliyetleri içinde barındırır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Pek çok tarihi olaya sahne olmuş, kültürel yönden geniş bir altyapıya sahip Türkiye'nin tarihi değerlerinin ülke kimliği açısından önemi ve korunması gerekliliği açıktır. Aynı zamanda tabiat ve kültür varlıklarının korunması ve turistik öge olarak kullanılmasının önemi de ortadadır. Bu beraberinde birçok yönden katkıyı da getirmektedir; ekonomik, sosyo-kültürel, çevresel, politik gibi.

Çalışmanın amacı kültürel turizm ve kültürel mirasının sürdürülebilir turizm yaklaşımı ile birlikte değerlendirilerek bir model oluşturmaktır. Bununla birlikte genel hedefler şu şekildedir.

- Kültürel, kentsel turizm ve kültürel, kentsel turist tipinin belirlenen çalışma alanı çerçevesinde değerlendirilmesi,
- Kültürel ve kentsel turizm potansiyeli olan kentin turizm potansiyelinin tespiti ve koruma kullanma boyutunun ele alınması,
- Değerlendirmelerden çıkan sonuçlar doğrultusunda belirlenen kent turizmi için bir model oluşturulması,
- Bu modelin diğer kentler için kullanılabilirliğinin tartışılması,
- Şimdiye kadar uygulanan modellerin kültürel ve kentsel turizm alanında ortaya koyduğu sonuçların değerlendirilerek, yeni bir yöntemin belirlenmesi,
- Mimari mirasın, turizm alanında sürdürülebilirliğe etki eden önemli bir faktör olduğu,
- Kentin mimari mirasının turizm doğrultusunda kullanılabilirliği ve gelecek nesillere aktarımının sağlanmasının tartışılması,
- Turizmin mimari miras üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerinin belirlenmesi ve çözüm önerilerinin üretilmesi,
- Araştırmada çalışılacak bölge ve kent için yazılı ve görsel malzemelerin yanı sıra, elde edilmemiş olan birincil bilgilere ve verilere ulaşılması,
- Dünya’da ve Türkiye’de kültürel ve kentsel turizm uygulamaları arasındaki farkların belirlenmesi ve karşılaştırma yapılması,
- İleride yapılabilecek çalışmalara yol göstermesi,

araştırmanın amaçlarındadır.

Turizm bir kentin ekonomisinin gelişmesine katkı sağlayabilir mi sorusu tez çerçevesinde tartışılacaktır. Eğer katkı sağlanabiliyorsa, bu yönde nasıl bir strateji geliştirilmelidir? sorusuna cevap aranacaktır. Bu doğrultuda sorulabilecek olan belli başlı sorular şu şekildedir;

- Kentsel turizm nedir? Kentsel turizm ekonomi ile birlikte nasıl ele alınabilir?
- Neden birçok kent son dönemlerde kentsel turizmi ön plana çıkarmaya başladı ve kent planlaması, ekonomisiyle ilgilenmeye başladı?

- Neden birçok kent turizm yönünden gelişmeyi hedef ediniyor?
- Belirlenen stratejinin başarılı olması nasıl sağlanabilir?
- Turizmin gelişmesinde yerel yönetimlerin rolü nedir?
- Turizmin geliştirilmesi ve yönetimi için stratejiler belirlemek mümkün müdür?
- Kentsel turizmin gelişiminde bir strateji belirlemenin sonuçları neler olabilir?
- Başarılı bir turist profili belirlemek sonuç yönünden neler kazandırabilir?
- Turizmin gelişiminde turist profilinin rolü nedir?
- Turist profili ile turizm arasında bir bağlantı var mıdır? Turist profili ile ilgili çalışmalar yapılmadan da turizm gelişebilir mi?
- Turizm bir kentin gelişimine ekonomik, sosyal ve çevresel bakımdan nasıl etki eder?

1.2. Çalışma Yöntemi

Tez çalışmasında ana amaç bir planlama ve yönetim modeli oluşturmaktır. Bu amaç doğrultusunda, tez çalışmasında bir model oluşturmak için SWOT analizi ve IQM (Integrated Quality Management) bütünleşik kalite yaklaşımı kullanılarak belli başlı veriler tanımlanacaktır. Pozitif ve negatif veriler tanımlanarak, bunların değerlendirmesi yapılacaktır. Ayrıca ölçek, etki eden veriler elde edilip bunlar modele uyarlanacak ve değerlendirme bu doğrultuda yapılacaktır.

Ayrıca,

- Literatür araştırması, sözlü tarih çalışması, anket çalışması, alan taraması yapılacaktır.
- Öncelikle kültürel turizm ve mimari miras kavramlarının araştırılması yapılarak bu kavramların sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilmesi sağlanacaktır.
- Sözlü tarih araştırması ile literatürde bulunmayan bilgilere bireylerin içinde buldukları çevre ile ilgili geçmişe dayanan bilgilerine başvurulacaktır.
- Anket çalışması ile yerel halk, yerli ve yabancı turistler, yerel yönetimle, görüşmeler yapılacaktır.

- Alan uygulamasında kent içinde kültürel ve kentsel turizmin gelişmesine katkı sağlamakta olan alanlar belirlenip, sağlayabilecek olan potansiyel alanların kullanıma kazandırılması yönünde çalışmalar yapılacaktır.
- Oluşturulan modelin belirlenen çalışma alanı olan Beypazarı'nda uygulanabilirliği denenecek, bu modelin başka alanlara uyarlanabilirliği tartışılacaktır.

1.3. Genel Kavramlar

1.3.1.Kentsel Kültürel Miras ve Turizm

1.3.1.1. Kültürel Miras Kavramı

- Kültürel Miras (Cultural Heritage); insanlık tarihinin başlangıcından bu yana, insanın yaratıcılığı ve toplumlararası etkileşimler sonucunda ortaya çıkan kültürel değerlerin birikimidir şeklinde tanımlanmıştır (URL 1). 1972'de Paris'te yapılan UNESCO Genel Konferansı'nda kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme'ye (The Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage) göre Anıtlar, Yapı Toplulukları, Sitler "kültürel miras" olarak nitelendirilmiştir (Anonim 1):

Venedik Tüzüğü'nün genişletilmiş anıt kavramı 1976'da UNESCO tarafından daha farklı bir terminoloji içerisinde kullanılarak kültürel geleneklerle ilgili bütün maddi varlıkları kapsamak üzere kültür varlığı (cultural property) deyimini ortaya atılmıştır (Ahunbay, 2004). 1983'te çıkarılan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'na alınan bu kavram değişik uygarlıkların sanat anlayışı, bilim ve teknik düzeyi, sosyal yaşamı hakkında, somut veriler sağlayan ve korunmalarında kamu yararı görülen eşya ve yapıtları kapsamaktadır (Ahunbay, 2004). 2863 sayılı Yasa'nın 3. maddesinin a.1 bendindeki tanımda kültür varlıkları, "Tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yeraltında veya sualtındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır" biçiminde tanımlanmıştır (URL 2).

- Kentsel Kimlik, en geniş anlamı ile bir kenti tanımlayan ve diğerlerinden ayıran belirleyici nitelikteki bileşenler bütünü olarak kabul edilmektedir (Beyhan, 2004). Kentsel

kimlik bir kentin, çevrenin doğal ve yapay elemanları ve sosyo-kültürel özellikleriyle tanımlanmaktadır. Doğal çevre kapsamı içinde coğrafi özellikler, bitki örtüsü, iklim, topografya yer alırken; yapay çevre kapsamında binalar, anıt yapılar, kent bölgeleri, yollar, meydanlar ve kent mobilyaları kentsel kimliği oluşturan elemanlardır (Beyhan, 2004). Mimari Kimlik ise bir ulusun sahip olduğu değerlerin mimarideki ifadesidir (Beyhan, 2004). Bu değerler yaşam biçimi, gelenek ve görenekler, yapım tekniği, teknoloji vb. olabilmektedir ve toplum için kültür mirası özelliği taşımaktadır. Kültürel ve kentsel kimlik sistemlerinin alt açılımı olarak mimari kimlik; kent ve koruma planları, mimari üsluplar, mimari diller, yapı ve çevre oluşturma politikaları, malzeme ve teknoloji, çevreye karşı davranışlar ve tutumlarla etkileşim içindedir. (Beyhan, 2004). Mimari kimliğin toplumun geçmişinin ve bugünün izlerini yansıtması açısından devamlılığı sağlanması ve kentlerin mimari özellikleri ile korunması önemlidir.

Kentlerin özgün karakterleri ile kimlik kazandığından yola çıkılarak denilebilir ki, kent kimliği kişinin o kent hakkında edindiği izlenim ve kent imgesini etkilemektedir. Bu nedenle kent kimliği kavramı sadece mimarlık çalışmalarında değil sosyal açıdan da ele alınması gereken bir konudur. Kente özgün nitelikler olmadan kentler tek tip ve aynı olacaklardır. Kentsel kimliğin devamlılığının güvencelerinden biri de sahip olduğu kültürel mirastır. Günümüzdeki mimarlık uygulamaları, kentlerin kimliklerini yitirerek birbirlerine benzemelerine neden olmaktadır. Oysa kentlerin tarihi çevreleri; geçmişteki sosyo-ekonomik yapı, yaşam tarzı, estetik duyarlılığa ilişkin detayları yansıtan; yaşam koşullarının geleneklerinin, yapım tekniklerinin hızla değiştiği bir dünyada, eski insanların nasıl bir çevrede yaşadığını gösteren, mimari çözümlerine, yaratıcılığına dair ipuçları veren, yaşam biçimlerinin anlaşılmasına katkıda bulunan kimlikleridir (Köşklük, 2001). Bir kentin kimliğini belirleyen unsurlar tarih, coğrafya, arkeoloji, mimarlık, ekonomi olduğu kadar gelenekler, kültür ve sanattır. Yöre insanların giyimi, eğlence, edebiyat gibi sanatsal alışkanlıkların belirlenmesi, bunların zaman içinde gelişimi, değişimleri ve devamının sağlanması bu kimliğin netleşmesinde önemlidir

Tarihi çevre; kültürel, ekonomik ve ekolojik değer taşımaktadır. Özellikle geçmişten bugüne üzerinde yaşamış olan topluluklar ve mevcut olan toplum yapısı ile arasında kurduğu sosyal, kültürel ve psikolojik bağlar; mimari, sanat ve edebiyat gibi somut öğeler ile yakından ilişkilidir. Çünkü mimariyi de şekillendiren bu soyut ama güçlü bağlardır. Bu paralelde sosyo-ekonomik değişim tarihi çevrenin de değişmesini beraberinde getirmektedir. Ancak günümüz yaşam koşulları geniş çaplı bir değişime neden olarak tarihi

çevrenin kalitesine de zarar verebilmektedir. Ayrıca bu gereksinimlerin kısa vadeli olduğu ve başka gereksinimlerin ortaya çıkacağı, değişimin sürekli olduğu unutulmamalıdır. Bu nedenle sadece nostaljiyi ayakta tutmaya yönelik koruma çalışmaları kültürel kimliği erozyona uğratmaktan öteye gidemez (Aalen, 1997).

Kültürel mirasın tarihin bir ifadesi olduğunun ve günümüzde geçmişi anlatmaya yardımcı olarak en iyi kanıtları oluşturduğunun bilincine varılması “koruma” yolunda büyük adımların atılmasına neden olmuştur. Bu amaçla mimari mirasın sosyal yaşama katılması çabaları artırılarak “bütünleşik koruma” adı altında tarihi dokuyu oluşturan, korunması gerekliliği benimsenen ve yenilenen yapılara toplumsal gereksinimler paralelinde bir işlev verilmesi ve bugün de yaşar hale getirilmesi çabalarına girişilmiştir (Fersan, 1980).

Turizmde yoğun olarak kullanılan üç türlü kaynak vardır (Yarcan, 1996; Fainstein, 2005; Nassr, 2008; Anddriotis ve Vaughan, 2003; Gospodini, 2001).

- Doğal kaynaklar
- İnsan yapısı kaynaklar
- Sosyo-kültürel kaynaklar

Turizm kaynakları olarak adlandırılan kaynakların varlık nedeni salt turizm değildir. Kaynaklar bir ülkenin doğal, tarihsel ve kültürel zenginliğinin bir parçasıdır. Ancak bu kaynaklar turizm endüstrisi ve turistler tarafından yoğun biçimde kullanıldığı için turizm kaynakları olarak adlandırılırlar. Kaynakların varlığı ve kendilerini sürdürebilmeleri turizme bağlı olmamakla birlikte, turizm özellikle tarihsel ve sosyo-kültürel kaynakların varlıklarını sürdürmeleri ve geliştirmeleri için bir araç olarak kullanılabilir (Yarcan, 1996; Fainstein, 2005; Nassr, 2008; Anddriotis ve Vaughan, 2003; Gospodini, 2001).

Türkiye doğal, insan yapısı ve sosyo-kültürel kaynaklarını yoğun biçimde turizm için kullanmaktadır. Türkiye'nin doğal kıyı kaynakları, tarihsel ve kültürel kaynaklar turizm endüstrisi tarafından işlenerek çekim öğelerine dönüştürülmekte ve turistik ürün şeklinde uluslar arası turizm pazarlarına sunulmaktadır.

Turizmin beklentisi açısından, başarılı bir turizm için korunmuş çevre gereklidir. Turizm talebini yönlendiren turizm endüstrisi ve gerçekleştirilen fiziki turizm yatırımları çevreyi tehdit ve tahrip etmesine rağmen, turizm ve kaynak ilişkisinin olumlu olduğu durumlar da mevcuttur. Kamu ve halk turizm talebinin doğal, tarihi ve kültürel kaynaklar olmaksızın sürekli olamayacağını kavradıkları zaman, çevrenin ve kaynakların korunması önem kazanır (Selby, 2004).

Turizm ile çevre arasında bir denge kurulabilmesi için turizmden sağlanan gelirlerin bir bölümü kaynakların korunması için ayrılmalıdır. Turizm ve kaynaklar arasında olumlu bir ilişkinin olması durumunda turizm, tarihsel ve arkeolojik sitlerin korunmasına, düzenlenmesine ve turizm için yeniden işlevlendirilip kullanılmasına, yardımcı olur. Turizmin kaynaklara olumlu etki yapması şu etkenlere bağlıdır (Yarcan, 1996; Fainstein, 2005; Nassr, 2008; Anddriotis ve Vaughan, 2003; Gospodini, 2001).

- Turizm gelişmesinin ölçek olarak turistik çekim bölgesine uygunluğuna,
- Yapılaşmanın çevreye uygun yerel özelliklerde gerçekleştirilmesine,
- Yerel halkla ve kültürle iletişim kurulabilecek ortamın yaratılmasına

Turizm, mimari miras ve kent kavramlarının bir araya gelmesi kenti, miras turizmine kaynak olarak kullanarak ve bu kaynaklara bağlı olarak karşılanan turist talepleri olmak üzere iki şekilde mümkündür. Bir kent turistleri ziyaretleri öncesinde ve esnasında etkileyen kaynaklara sahiptir (Ashworth, G. .J. ve Tunbridge, J. E., 2000).

Tarihi kentler her çağda, en önemli turistik kaynak olarak kullanılmışlardır. Tarihi kenti gezen bir turist her zaman için hoşnut olma veya olmama, saygı duyma veya küçümseme duygularına sahiptir. Bu birbirine zıt tepkiler, miras turizminin doğasından ve turist tipinden kaynaklanmaktadır (Ashworth, G. .J. ve Tunbridge, J. E., 2000).

Bir kentteki tarihi değerlerin, öğelerin hepsi turistler için ilgi çekici olmayabilir. Bu noktada hangi tarihi eserlerin korunup korunmayacağı konusunda turistlerin fikri en önemli ve birincil etkidir. Turist ve yerel halk aynı kültürden olunca hangi eserlerin korunması gerektiğine karar vermek kolayken, diğer yandan İstanbul gibi birçok kültüre tanık olmuş bir kentte koruma konusunda karar vermek zordur (Ashworth, G. .J. ve Tunbridge, J. E., 2000).

Kültür kaynakları turizm için kullanılırken, turizm de kültürel kaynakların varlığını sürdürmesi ve korunması için kullanılabilir. Taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı ve varlığını sürdürmesi maddi olanaklara bağlıdır. Turizmden sağlanan gelirlerin bir bölümü maddi kültür kaynaklarının bakımı ve onarımı için kullanılırsa, turizm ve kaynak etkileşimi olumlu yönde gerçekleşir. Böylece turizm kültürel kaynakların geleceği için bir araç olarak kullanılabilir (Yarcan, 1996; Fainstein, 2005; Nassr, 2008; Anddriotis ve Vaughan, 2003; Gospodini, 2001).

Bir ülkeye yönelik turizm hareketlerinin doğmasında ve gelişmesindeki en önemli etken hiç şüphesiz çevredir. Çünkü turizm varlığını doğal, tarihi ve arkeolojik değerlerin varlığı ile çevrede sürdürebilir.

Daha açık bir ifadeyle söylemek gerekirse, turizm ve çevre, birbirinden ayrılmaz bir ilişki içindedir. Bu nedenle, koruma-kullanma dengesi içinde turizm ve çevrenin varlığını sürdürmesi gereklidir. Bu çerçevede çeşitli uluslar arası toplantılarla bu konuda önlemler alınması tavsiye edilmiştir. Bu konudaki ilk kapsamlı toplantı, 1922 yılında Brezilya Rio-de Janerio'da toplanan Dünya Zirvesinde uluslar arası topluluk, sosyal, ekonomik ve çevresel faktörlerin birbirleriyle karşılıklı ilişki içinde olduğunu ve birbirlerini etkilediğini, uzun vadede sürdürülebilir sonuçların alınması için bu ihtiyaçların birbirleriyle dengeli bir şekilde karşılanması gerektiğini kabul etmişlerdir (Middleton ve Hakins, 1998; Southwell, 2000; Wallace ve Russel, 2004).

Uluslar arası topluluk, Zirve sonucunda küresel bir sürdürülebilir eylem planı olan Gündem 21'i kabul etmiştir. Gündem 21 ve Dünya Zirvesi'nin diğer sonuç belgelerinin uygulanmasının Zirveden sonra da izlenim değerlendirilmesi amacıyla Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu (SKK) kurulmuştur. Her yıl düzenli olarak toplanan SKK'ya katılan 50'nin üzerinde bakanın yanında 1000'den fazla sivil toplum kuruluşu çalışmalarına destek vermektedir. Komisyon, hükümetleri ve uluslar arası kuruluşları çevre ve sektörler arası konularda çalışma toplantıları ve konferanslar düzenlemeleri konusunda yönlendirmektedir. BM'nin Aralık 2000'de yapılan 55. Genel Kurulunda, SKK'nın 2002 Avusturalya-Johannesburg Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nin düzenleyici kurumu olması kararı alınmıştır (Anonim 2; Middleton ve Hawkins 1998; Pearce ve Tan, 2004; Poria vd., 2004).

Turizm faaliyetlerinin büyük bir kısmı çevrenin sunduğu kaynakların kullanılması ya da sunulması şeklinde gerçekleşmektedir. Bu durumda turizm faaliyetlerinin çevreyi değişik şekillerde etkilemesi anlamına gelmektedir. Bu etkiler, tarihi ve arkeolojik çevrenin tahrip edilmesi şeklinde olumsuz olabildiği gibi bu değerlerin korunmasına yönelik önemli tedbirlerin alınması şeklinde olumlu etkilenmeyi de getirmektedir (Anonim 3; Middleton ve Hawkins, 1998; Wallace ve Russel, 2004; Perkins ve Thorns, 2001).

- Olumlu Etkiler (Anonim 3, 2002; Middleton ve Hawkins, 1998; Poria vd., 2006; Terkenli, 2005; Glaser ve Denhard, 1999; Paskaleva-Saphira ve Besson, 2005; Gibson, 2003; Tennille, 2005; Andriotis ve Vaughan, 2005);
- Tarihi değerlerin restore edilmesine sebep olmaktadır,
- Eski eserlerin günümüz koşullarında yeniden işlevlendirilerek kullanılmasında etkindir. Han, kervansaray, kale vb. restore edilerek restoran, konaklama vs. gibi

amaçlarda kullanılmakta, böylelikle binaların ayakta durmaları sağlanırken, turistik açıdan otantik çekim merkezleri oluşturmaktadır.

- Turistik açıdan satılacak en önemli değerler çevresel unsurlardan olduğundan, turizm çevresinin korunmasına hız vermektedir. Turistik amaçlı kullanılmak üzere, milli parklar, SİT alanları, tabiat alanları vb. değerler bulunmakta bunların korunmasına yönelik politikalar geliştirilmektedir.
- Bütün bu etkilerin yanında, turizm sayesinde çevreye duyarlılık toplumların bütün kesimlerine aktararak, toplumsal çevre bilincinin oluşturulması sağlanmaktadır. Ayrıca çevre korumasına yönelik önlemler, devlet yönetimi ve planları içerisinde de yer almaktadır.

Olumsuz Etkiler

- Tabii, doğal çevreyi bozmaktadır.
- Gürültü
- Kirlilik
- Düzensiz şehirleşmenin oluşmasına sebep olmaktadır.
- Rantın artması (Anonim 2; Middleton ve Hawkins, 1998; Poria vd., 2006; Terkenli, 2005; Glaser ve Denhard, 1999; Paskaleva-Saphira ve Besson, 2005; Gibson, 2003; Tennille, 2005; Andriotis ve Vaughan, 2005);

1.3.2. Turizm Kavramı

Uluslar arası turizm sözlüğünde turizm; eğlenmek amacıyla yapılan geziler ve seyahatleri içeren insan faaliyetlerinin tümü olarak tanımlanmıştır. Turizmi, kurumsal açıdan tanımlayan araştırmacılardan en bilinenleri Hunziker ve Kroppt'a göre turizm, sürekli konaklamayı düşünmemek ve kazanç getirici hiçbir faaliyette bulunmamak şartıyla, o yerleşke dışında yaşayanların geçici süreli konaklamalarından doğan faaliyetlerin tümüdür. Diğer yandan turizm, AIEST (Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği) tarafından 1980'de şöyle tanımlanmıştır, insanların sürekli yaşadıkları, çalıştıkları ve olağan ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışındaki seyahatleri ve buralardaki turizm işletmelerinin ürettikleri mal ve hizmetleri tüketen; geçici konaklamalardan doğan faaliyetler bütünüdür (Öztaş, 2002). Bu noktada özetlemek gerekirse, turizmle ilgili tanımları yaparken şu noktaları dikkate almak gereklidir;

- İnsanların sürekli ikamet ettikleri yerlerin dışında olması,
- Para kazanma amacı gütmemesi,
- Gidilen yerlerdeki turizm işletmelerinin ürünlerinin tüketilmesi,
- Geçici konaklamalardan sonra sürekli yaşanılan yere dönülmesi

Bu faaliyetler dikkate alınarak turizm; sürekli olarak ikamet edilen yer dışında, eğlence, dinlenme, spor, kültür, din vb. gereksinimlerin giderilmesi amacıyla yapılan seyahat ve geçici konaklama faaliyetleri olarak tanımlanabilir(Öztaş, 2002,Borg, 1991).

Turizm kavramında olduğu gibi, turist tanımındaki temel kriterler de zaman ve ekonomik boyutludur. Tanımlarda zaman kriteri iki farklı şekilde ortaya çıkmaktadır.

- Devamlı yaşanılan yere gidiş-dönüş zamanı olarak 24 saat esas alınmıştır.
- Turistin gittiği yerlerde konaklamasıyla ilgili zaman kavramı

İkinci kriter olan ekonomik unsurda gittiği yerlerde para kazanma amacı güdülmemesi, önceden kazanılan paranın harcanması esastır. Bu temel kriterler çerçevesinde turist sayılan ve sayılmayan gruplar şöyle sıralanabilir (Olalı ve Timur, 1986);

a.Turist olarak kabul edilenler;

- eğlence, ailevi sebepler, sağlık ve spor vb. amaçla seyahat edenler
- bilimsel ve dini, görevli olmak gibi sebeplerle seyahat edenler
- iş sebebiyle seyahat edenler
- kuruvaziye gemilerle gelenler (bu süre 24 saatten az olsa bile turist sayılırlar)

b.Turist olarak kabul edilmeyenler;

- bir ülkeye iş anlaşması ile veya böyle bir anlaşma olmasa bile iş yapmak niyetiyle gelenler
- diğer bir ülkede görevlendirilen kamu çalışanları
- ülkeye sürekli kalmak, yerleşmek için gelenler
- seyahatleri 24 saati aşsa bile ülkede durmaksızın transit geçenler

OECD (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) Turizm Komitesinin kabul ettiği yabancı turist tanımı ise şöyledir; sürekli yaşadığı ülkenin dışında herhangi bir ülkeyi 24 saatten az olmamak şartıyla ziyaret eden kişidir.

1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Yönetmeliğinde turist tanımı şu şekildedir; para kazanma amacı olmaksızın, dinlenmek, eğlenmek ya da kültürel, bilimsel, sportif, idari, diplomatik, dini, sıhhi ve benzeri nedenlerle oturduğu yer dışına geçici olarak çıkan ve tüketici olarak belirli bir süre seyahat edip kalan ve yeniden

ikametgahına dönen kimsedir. İnsanları turistik faaliyetlere yönelten temel unsurlar, merak, iş, inanç, kültür, eğitim-öğretim, spor, sağlık, tatil(dinlenme-eğlence) ve benzeri diğer unsurlardır (Olalı ve Timur, 1986; Tutar, 2004).

1.3.3. Sürdürülebilirlik ve Turizm Kavramı

Sürdürülebilirlik kelime anlamı olarak devamlılık, süreklilik sağlama olarak olumlu bir anlam taşımaktadır. Doğal kaynakların korunarak devamlılığının sağlanması, ekolojik duyarlılık, ekonomik verimlilik ölçütlerine sahip sürdürülebilirlik kavramı turizm olgusu ile bütünleştirilebilmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramı, ekonomik, sosyal, kültürel, politik alanlara konu olmuş bir kavramdır. Her alanda kaynakların devamlılığı esas alınarak oluşturulan bir olgu olmakla beraber günümüzün tüketim toplumunun neden olabileceği olumsuzlukları ortadan kaldırmayı hedefleyen bir kalkınma, planlama ve gelişme sistemidir.

Yakın zamanda çeşitli yeni oluşumlara karşılık olmak üzere, yeni kavramlar da türetilmiştir. Bunlar arasında “Yeniden Yapılanma”, “Globalleşme”, “Sürdürülebilir Kalkınma” gibi kavramlar önde gelmektedir. Sözü geçen kavramlar arasında, özellikle doğal kaynakları tüketmeyen, gelecek kuşakların gereksinmelerini de olanaklarını ellerinden almayan, ekonomi ile ekosistem arasındaki dengeyi koruyan, ekolojik açıdan sürdürülebilir nitelikte olarak tanımlanan “Sürdürülebilir Kalkınma”, planlama ve planlamacıların rollerini belirleme çerçevesinde önemli yer almaktadır (Atalık ve Levent, 1994; Tyrrell ve Johnston, 2005).

Çevre ile birebir ilişkili olması gereken sürdürülebilirlik kavramı; çevre bilince yerleşmiş, çevre ve doğa politikaları esas alınmış ortamlarda değerlendirilmelidir.

Sürdürülebilirlik kavramı, 1987 yılında Brundtland başkanlığında bir komitenin Birleşmiş Milletler adına hazırladıkları “Ortak Geleceğimiz” adını taşıyan raporda yeni bir anlam ve mesaj taşıyacak şekilde yer almıştır (Tyrrell ve Johnston, 2005, Şekür, 1996). Sürdürülebilirlik ifadesi günümüzde kavramsal ve felsefi bir boyut kazanmıştır. Bu kavram, nüfus ve çevre arasındaki ilişkilerin düzen bozucu sonuçlarından doğmuştur. İnsanlar nüfus artışı ve doğal kaynakların giderek aşırı tüketimine karşı tavrı almış, çevrenin tüketiminde ve büyümede bir sınır olduğunu fark etmişlerdir. Aşırı tüketim ve büyüme, çevre ve beşeri gereksinmeler arasında bir dengenin kurulmasını zorunlu kılmıştır. Artık sürdürülebilirliğe yaşanabilirlik kavramı da eklenmiştir. Buna göre

sürdürülebilirlik kavramının iki hedefi üzerinde durulmaktadır; bugünün gereksinmelerini sağlamak ve çevreden yararlanmayı geleceğin gereksinimlerini sağlamayı garanti edecek biçimde sınırlamaktır (Paskaleva-Shapira, 2003; Gökçen vd., 1994).

Sürdürülebilirlik, gelecek nesillerin gereksinimlerini dikkate alarak bugünkü neslin gereksinimlerinin karşılanması olarak da tanımlanmaktadır. Burada hedef, insan ile insan ve insan ile doğa ilişkilerinde uyumu yakalamak ya da arttırmaktır. Sürdürülebilirliğin sağlanması ise, bir taraftan etkin halk katılımı diğer taraftan ekonomik sistem oluşturulması, yeni sosyal sistemler bulunması, ekolojik tabanın korunması ve keza çözüm getiren yeni teknolojiler ve tüm bunların organizasyonu ve stratejilerin bütünleşmesi ile olası görülmektedir (Paskaleva-Shapira, 2004; Çubuk, 1995).

Sürdürülebilirlik, bir toplumun, ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlevini kesintisiz, bozulmadan, çürümesine meydan vermeden, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin hayati bağı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülmesi yeteneği olarak da tanımlanmaktadır. Kısaca, ekosistemin taşıma sistemini belirleme yeteneği şeklinde de özetlenebilir. Bu kavram, toplumsal ve doğal yaşamın her biriminde yeni bakış açıları, yeni düşünce ve tavırlar geliştirmeyi önermektedir (Karaman, 1996; Haris vd., 2002).

1.3.4. Kentsel Kültürel Miras, Turizm ve Sürdürülebilirlik İlişkisi

Swarbrook (1999)'a göre sürdürülebilir turizm, turizm endüstrisi, ziyaretçiler, çevre ve ziyaret edilen toplumlar arasındaki kompleks ilişkilerden kaynaklanan gerilimleri ve sürtüşmeleri asgari düzeye indirmeye çalışan olumlu bir yaklaşımdır. Böylece hem doğal hem de insan kaynaklarının kalitesini iyileştirmeye ve uzun dönemde yaşatmaya çalışmaktadır.

Ioannides (1995)'e göre ise turizmde sürdürülebilir gelişmenin yaşam destek sistemleri, biyolojik çeşitlilik, zorunlu ekolojik süreçler ve kültürel bütünlüğü devam ettiren, ekonomik, sosyal ve estetik gereksinimleri karşılayabilecek şekilde tüm kaynakların yönetimine rehberlik ettiği düşünülmektedir.

Diğer bir tanıma göre sürdürülebilir turizm, sektörün temelini oluşturan kültürel, fiziksel ve diğer kaynakların ekonomik önemini sürdürürken, faaliyet ve gelişmelerin bu kaynakların bütünlüğünü sağlayacak şekilde yönetilmesidir (Godfrey, 1998).

Sürdürülebilir gelişme kavramı ile eş zamanlı gelişim gösteren sürdürülebilir turizm hakkında belirtilen tanımlamalardan biri ise; sürdürülebilir turizm, turistler, yerel toplum ve gidilen yer arasında kurulabilecek daha verimli ve uyumlu ilişkilerle, kaynakların yok edilmediği, turistlerin kandırılmadığı ya da yerel toplumun zarar görmediği bir durumun devamını hedefler.

Sürdürülebilir turizm bir tür ekonomik gelişme modeli olarak, yerel toplumun yaşam kalitesini artırmak, ziyaretçiler için yüksek kalitede bir deneyim sağlamak, hem yerel toplum hem de ziyaretçiler açısından çevre kalitesinin sürdürülmesi amaçlarını taşır.

Sürdürülebilir turizmin faydaları ;

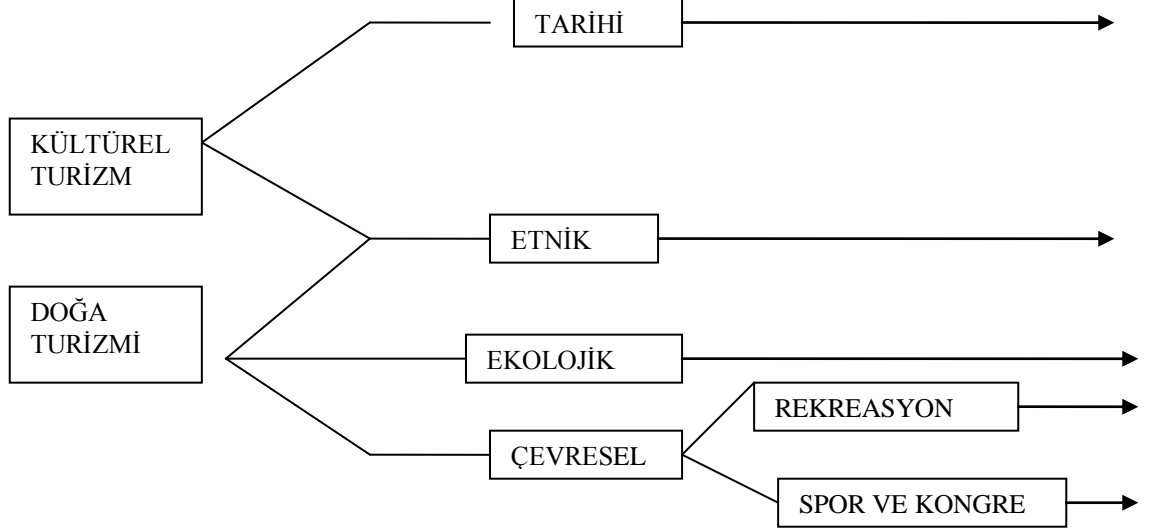
1. Sürdürülebilir turizm, turizmin kültürel miras, doğal-kültürel çevre ve insanlar üzerindeki etkilerinin anlaşılması teşvik eder.
2. Sürdürülebilir turizm, fayda ve maliyetlerin adil bir şekilde dağıtılmasını sağlar.
3. Turizm, hem doğrudan turizm sektörü hem de sektörü destekleyen diğer sektörlerle yerel istihdam sağlar.
4. Turizm, oteller ve diğer ağırlama hizmetleri, ulaşım sistemleri, el sanatları, ve rehberlik hizmetleri gibi yerli endüstrileri uyararak verimliliğini artırır.
5. Turizm, ülke için döviz kaynağıdır ve yerel ekonomiye yeni para ve sermaye girişi sağlar.
6. Turizm, özellikle tarımsal istihdamın düzensiz ve yetersiz olduğu alanlarda yerel ekonomide çeşitlilik sağlar.
7. Turizm, yerel ulaşım, haberleşme ve toplumun diğer temel alt yapı hizmetlerinin gelişmesini hızlandırır.
8. Turizm, yerli ve yabancı turistler kadar yerel toplum tarafından da kullanılabilen rekreasyon imkanları yaratır. Aynı zamanda tarihi eserlerin ve bölgelerin, arkeolojik alanların korunması için belirli bir ödeme yapılmasını teşvik ederek bu alanların korunmasına yardımcı olur.
9. Sürdürülebilir turizm kapsamında doğa turizmi, yetersiz tarım alanlarının verimli kullanımı ve doğal bitki örtüsü ile kaplı arazilerin bozulmadan kalabilmesini teşvik eder.
10. Yine bu kapsamda kültürel turizm, yerel toplumun saygınlığını artırır ve farklı yaşam biçimlerine sahip insanlar arasında iletişimi ve birbirlerini anlama fırsatını sağlar.
11. Çevresel açıdan sürdürülebilir turizm, doğal ve kültürel kavramların toplumun ekonomik ve sosyal refahı ve bunların korunmasını yardımcı olması açısından önemini gösterir.

Sürdürülebilir turizmin ortaya çıkardığı bu çok yönlü faydalarla birlikte temel amaçları şunlardır:

1. Kültürel mirasın korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak.
2. Yerel toplumun yaşam kalitesini artırmak.
3. Nesiller arasında ve mevcut neslin içinde eşitlik ilkesini korumak.
4. Ekolojik sistemler ve biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesi ile, çevre kalitesini korumak.
5. Toplumların sosyal ve kültürel bütünleşmesini sağlamak.
6. Ziyaretçiler için yüksek kalitede bir deneyim sağlamak.

1.3.5. Turizm Türleri

İnsanları yolculuk yapmaya iten çeşitli dürtülerden oluşan turizm olgusu, dürtülerinin çeşitliliği, çok boyutluluğu ve karmaşıklığından dolayı turizm türlerini tanımlamak ve sınıflandırmak oldukça zordur. Ancak bununla birlikte, Selby turizm çeşitlerini şu şekilde sınıflandırmıştır.

Şekil 1. Turizm türleri arasındaki ilişki (Selby,2004)

Kültürel turizm için, ‘miras turizmi’, ‘sanat turizmi’, ‘etnik turizm’ gibi terimler kullanılabilir. Kültürel turizm geçmiş kültürel öğelerin yanında, günün kültürü veya bir yöre halkının özgün yaşam tarzını da yansıtır. Kültürel turizm bir yörenin tarihi, mirası ile yerel halkın özgün yaşam tarzını içerir (Selby, 2004). 1991 yılında European Association

for Tourism and Leisure Education and Research (ATLAS) kültürel turizmin tanımını, insanların kendi yaşam alanları dışında müzeler, tarihi alanlar, festivaller, sanatsal faaliyetler gibi belirli aktivitelerdeki hareketleri olarak yapmıştır. Kültürel turizmin kapsamlı tipolojisi şu şekildedir;

- Tarihi alanlar (arkeolojik alanlar, kentler, anıtlar, müzeler)
- Sanatsal alanlar (tiyatrolar, konser salonları, kültür merkezleri)
- Görsel sanatlar (galeriler, heykel parkları, fotoğraf müzeleri)
- Festivaller ve özel etkinlikler (müzik festivalleri, spor faaliyetleri, karnavallar)
- Dini alanlar (katedraller, tapınaklar, hac yerleri)
- Kırsal alanlar (köyler, çiftlikler, doğal parklar, eko müzeler)
- Yerel halk ve gelenekler (kabileler, etnik gruplar, azınlık grupları)
- El sanatları (dokumacılık, çömlekçilik, resim, heykel)
- Dil (öğrenme ve uygulama)
- Yeme-içme (yemek kültürü, yemek kursları, şarap test etme)
- Endüstri ve ticaret (fabrika gezisi, maden, bira fabrikaları ve kanal gezileri)
- Modern popüler kültür (pop müzik, alış-veriş, moda, medya, tasarım, teknoloji)
- Özel ilgi aktiviteleri (resim, fotoğraf, dokuma) (Smith, 2003)
- Amaçlarına göre turizm türleri, deniz ve yat turizmi, sağlık turizmi, kongre turizmi, inanç turizmi, mağara turizmi, kış-dağ turizmi, av turizmi, yayla-akarsu turizmi, özel ilgi turizmidir (Öztaş, 2002; Olalı ve Timur, 1986; Tutar 2004).

Tarihi Turizm: Tarihsel açıdan önem taşıyan yerlere yönelik yapılan turizm çeşididir. Geziye katılan turistler müzeleri, dinsel açıdan önem taşıyan yerler ve mekanları, anıtları ziyaret ederler (Avcıkurt, 2003).

Etnik Turizm: Toplumların ilgi çekici yaşam biçimlerini ve kültürel değerlerini gözlemleme ve tecrübe edinme amacıyla yapılan seyahatlere denir. Bu turizm aktivitesine katılanlar gittikleri yerlerde yerel halkın evlerini ziyaret eder, folklor ve törenlerini izler ve bazen de dinsel törenlere katılırlar (Avcıkurt, 2003).

Ekolojik turizm Avrupa Birliği tarafından yapılan çalışmalarda şu şekilde tanımlanmaktadır; “ekolojik turizm, amacı tarımsal ya da yerel değerlerle iç içe bulunarak hoşça zaman geçirmek olan turistlere beklentileri doğrultusunda konaklama, yiyecek içecek ve diğer hizmetleri veren küçük ölçekli işletmelerin yer aldığı küçük yerleşimlerde gerçekleştirilen faaliyetler bütünüdür” (Anonim 4). Ekolojik turizmin talep cephesinde

doğa ve çevre değerlerine ek olarak yerel kültürlerle tanışmak isteyen bir tüketici kitlesi bulunmaktadır. Tanım her ne kadar tarımsal ağırlıklı üretim ilişkilerini ön plana çıkarmaktaysa da yöresel alışkanlık, tutum, davranış ve ilişkilerle tanışmak bu tüketici grubunun temel beklentilerindedir. Dünya turizm literatürü incelendiğinde uzmanlar tarafından ekolojik turizmin; çiftlik turizmi, köy turizmi, yayla turizmi, tarımsal turizm, kırsal turizm, yumuşak turizm, yeşil turizm, özel ilgi turizmi, alternatif turizm, çevresel turizm (Yarcan, 1998) gibi farklı isimlerle ifade edildiği görülmektedir. Bunun nedeni uzmanlar arasında ekolojik turizmin kapsamı konusunda ortak bir görüşe sahip olunmamasıdır.

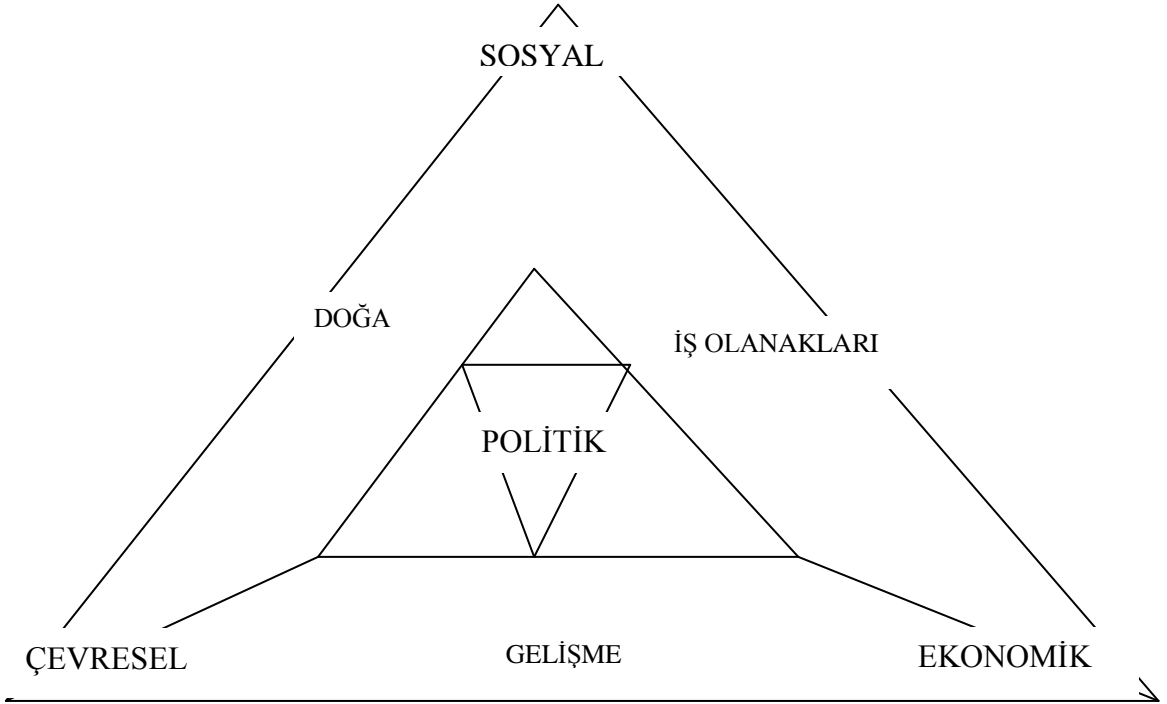
Çevresel Turizm: Coğrafi çevreyle ilişkili olan bu turizmde turistler doğal ve çevresel çekicilikleri görmek, doğayla iç içe olmak ve doğaya sahip çıkmak için geziler gerçekleştirirler (Avcıkurt, 2003). Rekreatyon amaçlı turizm: Rekreatyon, insanların boş zamanlarında eğlenmek ve dinlenmek amacıyla tatmin olma esasına dayalı, gönüllü bir turizm çeşididir. Bu turizm çeşidinde insanlar eğlendirici ve dinlendirici motivasyonlar çerçevesinde çeşitli spor etkinliklerine katılır, kaplıca ve güneş banyosu gibi imkanlardan faydalanır, yakın çevre gezilerine, sosyal ve kültürel boyuttaki (sinema, tiyatro,müzik) etkinliklere katılarak işin eğlendirici ve dinlendirici boyutundan faydalanırlar. Asıl amacın dinlenme olduğu bu turizm çeşidinde turizmin belli bir merkeze etkileri üst düzeydedir. Dolayısıyla bu durum o çekim merkezinde planlama yapılmasını zorunlu kılmaktadır (Avcıkurt, 2003).

Tablo 1. Kültürel turist tipolojisi (Smith, 2003)

KÜLTÜREL TURİST TİPİ	İLGİ ALANINDAKİ YER/AKTİVİTELER
MİRAS (TURİST)	<ul style="list-style-type: none"> • Kale, saray • Arkeolojik alanlar • Anıtlar • Mimari alanlar • Müzeler • Dini alanları ziyaret eder
SANAT	<ul style="list-style-type: none"> • Tiyatro • Konserler • Galeriler • Festival ve karnaval etkinlikleri • Edebi olayların geçtiği alanları ziyaret eder
YARATICI	<ul style="list-style-type: none"> • Fotoğraf • Resim • Çanak-çömlek • Yemek • El sanatı • Dil öğrenme
KENTSEL KÜLTÜREL	<ul style="list-style-type: none"> • Tarihi alanlar • Yeniden işlevlendirilmiş endüstri binaları • Kıyı yerleşkeleri • Sanat ve miras cazibe merkezleri • Alış-veriş • Gece yaşamı
KIRSAL KÜLTÜREL	<ul style="list-style-type: none"> • Köy, çiftlik yaşamı • Eko müzeler • Kültürel peyzaj alanları • Milli parklar • Şarap mahzenleri
YEREL KÜLTÜREL	<ul style="list-style-type: none"> • Yamaç paraşütü, çöl ve dağ yürüyüşü • Kültürel alanlara ziyaretler • El sanatı • Kültürel etkinlikler • Festivaller
GENEL KÜLTÜREL	<ul style="list-style-type: none"> • Temalı parklar ve faaliyetler • Alış-veriş merkezleri • Pop konserleri • Sportif faaliyetler • Medya ve film setleri • Endüstriyel miras alanları • Moda ve tasarım müzeleri

1.3.6.Turizmin Etkileri

Turizmin etkileri; (yaşam tarzı, aile ilişkileri, kişisel davranışlar şeklinde olan) sosyo-kültürel, (istihdam, çoğaltan etkisi, enflasyon, tek sektöre bağımlılık gibi) ekonomik ve (aşırı kalabalık, doğal alanların tahribatı, tarımsal ürünlerin tahrip edilmesi gibi) çevresel (fiziki) etkilerinin yanında (Özgüç.1998, Korça, 1994), doğa üzerinde de büyük etkisi vardır. (Özgüç,1988). Bu etkilere oranla daha az oranda politik etkiler de mevcuttur. Bu etkilerin değerlendirilmesi turizm planlaması açısından önemlidir.

Şekil 2. Turizmin etkileri (Glasgon vd., 2000)

1.3.6.1. Sosyal Etkiler

Olumlu ve olumsuz sosyal etkiler aşağıdaki gibidir.

Olumlu Sosyal Etkiler;

Yerel halkın ve aynı zaman da turistler ve yakın yerleşim yerinde yaşayanların da yaşam kalitelerinde değişiklikler oluşmaktadır. Sosyal etkiler turist profiline, yerel halkın turizmden beklentileri ve kazanımlarına, turizmin gelişim oranına, turistlerin yerel halkla iletişim içinde olan turist sayısına, turistler ve yerel halk arasındaki farklılıklara bağlı olarak değişkenlik gösterebilir (Glasgon vd., 2000; Mathieson ve Wall, 1982).

Turizmin oluşturduğu hareketlilikle kırsal yörelerde şehirleşmeyi hızlandırmaktadır. Turizm çeşitli uluslardan insanların bir araya gelmesini, birbirleriyle bilgi alışverişinde bulunmaları ve kültürel etkileşim sağlayarak toplumlararası barışı ve hoşgörüyü arttırmaktadır. Yeni sivil toplum örgütlenmesine katkıda bulunarak demokratik gelişmeye ortam hazırlamaktadır. Ülkede yeni istihdam alanları oluşturarak, eğitim ve meslek alanlarının gelişmesini sağlamaktadır. Sağladığı ekonomik rant nedeniyle tarihi ve arkeolojik değerlere sahip çıkılması duygusunu geliştirmektedir (Öztaş, 2002; Olalı ve Timur, 1986; Tutar 2004; Plaza, 2000). Yerel halk turistlere yönelik düzenlenen ulaşım, sağlık hizmetleri, sosyal aktiviteler gibi bazı hizmetlerden yararlanma fırsatına sahip olur. (Glasgon vd., 2000; Mathieson ve Wall, 1982).

Olumsuz Sosyal Etkiler;

Turizmin getirdiği aşırı ticarileşme sonucunda, yöredeki doğal, tarihi, kültürel değerler, ilgisizlikten ya da bilinçsiz kullanım nedeniyle zarar görebilir. Bölgedeki her unsur, gelir getiren değerler olarak görülmesi, bunlarda geri getirilmesi mümkün olmayan zararlara yol açmaktadır. Aynı zamanda yeniden işlevlendirilerek kullanıma açılan binalar yerel halkın geçmiş belleğinin yok olmasına sebep olmaktadır (Glasgon vd., 2000; Mathieson ve Wall, 1982).

1.3.6.2. Ekonomik Etkiler

Turizm birçok ülke için önemli bir ekonomik etkinliktir. İç ve uluslar arası turizm harcamaları toplam olarak dünyadaki gelirin yaklaşık %10'nu oluşturmaktadır. Uluslar arası ticaret harcamalarının yaklaşık %7'sini oluşturan turizm harcamaları dış ticaretin en önemli kalemlerindedir (Yarcan, 1996).

Uluslar arası turizm döviz kazandırıcı nitelikte olduğu için turizm talebi ekonomik açıdan tüm ülkeleri etkilemekte ve ilgilendirmektedir. Turizm ülkelerin ekonomik gelişme ve kalkınma düzeyi ile doğrudan ilişkilidir. Ekonomisi yaygın olmayan ülkelerde turizm ülke ekonomisinde önemli bir rol oynayabilir.

Turizm yatırım düzeyinde yüksek harcama gerektiren bir endüstridir. Alt ve üst yapı için gerekli yatırım yapılması gereklidir (Yarcan, 1996).

Tablo 2. Yabancıların Türkiye’yi Ziyaret Amaçları Yüzdesi, 1993 (Yarcan, 1996).

Ziyaret Amacı	%
Eğlence-Dinlence	83.4
İş ve Toplantı	7.6
Arkadaş-Akraba Ziyareti	3.6
Çalışma-Öğrenim	2.1
Diğer	3.3

Yetersiz ekonomik düzeye sahip ülkeler, turist taleplerini ancak kaynakların ve hizmetlerin kullanılmasıyla karşılayabilirler. Ekonomik problemlerin çözülmesinde, tarihi kentler ‘ücretsiz değer’ler olarak finansal desteklerle turistler için cazibe merkezleri dönüştürülebilirler. Ekonomik değerlerin ölçülmesinde, turist altyapısı düzenli olan kentler avantajlıdır. Ölçmede, turist sayısı ve harcamaları, tur operatörlerinin desteği alınarak yapılmalıdır. Restoran, eğlence merkezleri, alış-veriş merkezleri, konaklama mekanlarında yapılan harcamalar lider yönetici tarafından doğru bir organizasyonla tespit edilmelidir (Glasgon vd., 2000; Mathieson ve Wall, 1982).

1.3.6.3. Çevresel Etkiler

Kentler için yapılı çevredeki (binalar ve kentsel morfoloji), doğal çevredeki (hava ve su kalitesi, flora ve fauna, doğal alanlar) ve sosyal çevredeki etkiler önemlidir. Yaya ve taşıt trafiği yoğunluğu, gürültü, hava ve su kirliliği, binaların fiziksel yapısında bozulmalar, tarihi binaların uygun olmayan işlevlerle yeniden işlevlendirilmesi, kentin genel morfolojik yapısındaki bozulmalar çevresel etkilerdir (Glasgon vd., 2000; Mathieson ve Wall, 1982). Birçok doğal ve yapılı çevre, hem turist hem de yerel halk tarafından kullanıldığı için etkinin kimin tarafından, nasıl verildiğinin ve aynı zamanda çevresel taşıma kapasitesinin tespit edilmesi zordur (Briassoulis ve Straaten, 1992).

1.3.6.4. Politik Etkiler

Türkiye’de turizm politikası 1960’lı yıllarda planlı döneme geçildiğinden beri sürdürülmekte ve DPT programlarında Türkiye’nin kitle turizmine geçeceği bildirilmektedir. Ancak kitle turizminin ne olduğu tanımlanmamakta ve kitle turizmine nasıl geçileceği konusunda araçlar verilmemektedir. Ülkede kitle turizmine yönelik turizm yatırımlarının başlangıç tarihi 1982’dir. 1982 yılında 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu çıkarılmış ve turizm yatırımcılarına, birçok imkan sağlanmıştır. Özellikle alt yapı ve konaklama üzerine destekler sunulmuştur (II. Turizm Şurası Bildirileri, III. Cilt, 2002).

1980’li yıllarda rejimi yönetenler turizmin kendi yönetimleri açısından Türkiye için iyi bir seçenek olduğuna karar vermişlerdir. Turizm geliştirmek için özel kanun çıkarılması 12 Eylül dönemi yönetiminin bir uygulamasıdır. Devletin kitle turizmi için gerekli özel turizm alt yapı oluşturması ve iletişim sektöründeki ilerlemeler yönünde olmuştur. Turizm Bakanlığı’nın yatırımlardaki görevi yalnızca yol göstericilik ve danışmanlık hizmeti verilmesi ile yatırımların denetlenmesi olmuştur. Günümüzde turizm politikasında değişiklikler yaşanmaktadır. Kültür tabanlı, yavaş gelişen, fakat emin bir gelişme yolu olan kırsal turizm kaynaklarına dayalı doğa turizmi gibi diğer turizm türleri özendirilmektedir. Eski binaların restore edilerek yeni işlevler verilerek turizm amaçlı kullanımı öngörülmektedir (Anonim 2).

- Turizm Sektörünün Yasal ve Yönetimsel Sorunları

Turizm sektörünün istenilen düzeyde ülke ekonomisine katkı sağlayabilmesi için sektörü doğrudan ve dolaylı etkileyen yasal düzenlemelerin ele alınması ve uygulamaya konulması zorunlu görülmektedir. Halihazırda turizm ile doğrudan ya da dolaylı olan ilgili yasalardan bazıları şunlardır;

Turizmi Teşvik Yasası, Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Yasası, Turizm Bakanlığı Teşkilat Yasası, Belediye Yasası, İmar Yasası, Kimlik Bildirme Yasası, Kıyı Yasası, Çevre Yasası, Orman Yasası, Pasaport Yasası, Su Ürünleri Yasası, Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Yasa, Milli Parklar Yasası, Türk Vatandaşlarına tahsis edilen Meslekler Hakkında Yasadır (Anonim 3).

Tablo 3. Turizm gelişim programının tipik bir yerleşim üzerinde oluşturabileceği etkiler (Anonim 5; McKercher ve Cros, 2002).

ETKİ	OLUMLU ETKİLER	OLUMSUZ ETKİLER
SOSYAL	<ul style="list-style-type: none"> • Gönüllü çalışma alanlarının genişlemesi • Yerel gurur ve toplum ruhunda artış • Yerel olmayan algı anlayışında artış • Diğer kültürler ve yaşam standartlarından etkilenerek yeni fikirlere sahip olmak • Bölgesel gelenek ve değerleri genişletmek 	<ul style="list-style-type: none"> • hırs faktör'ünün gelişmesi • Hızlı kentleşme gibi istenmeyen sosyal eğilimlerde hızlanma • Komşu bölgeleri de içeren savunma tutumuna karşı eğilim • Çeşitli derecelerdeki turist düşmanlığı başta olmak üzere birçok başlıkta yanlış anlama imkanı • Kişisel veya özel olabilecek aktivitelerin ticarileştirilmesi • Turizme adapte etmek için aktivitelerin genel yapısının değiştirilmesi
EKONOMİK	<ul style="list-style-type: none"> • Harcamalarda artış • Yeni iş alanları 	<ul style="list-style-type: none"> • Bazı etkinliklerde fiyat artışı • Gayrimenkul spekülasyonu
ÇEVRESEL	<ul style="list-style-type: none"> • Yeni servislerin hizmete açılması • Yerel alt yapının düzenlenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Çevresel hasar • Kalabalık
POLİTİK	<ul style="list-style-type: none"> • Bölgenin ve değerinin uluslar arası düzeyde algısında artış • Yönetim ve/veya halk tarafından oluşturulan politik değerlerin propagasyonu 	<ul style="list-style-type: none"> • Politik yönelimin amacını desteklemek için yerel halkın ekonomik yönden sömürülmesi • Günün politik yapısını yansıtmak için olayların gerçek doğasını bozmak

Tablo 4. Turizmin yaşam kalitesi üzerindeki etkileri (Anonim 5; McKercher ve Cros, 2002).

YAŞAM STANDARTLARI GÖSTERGELERİ		DEĞELENDİRME OLUMLU/OLMSUZ
DUYGUSAL REFAH	• Boş zaman ve rekreasyon hizmetlerine erişim	
	• Dini yapılara erişim	
	• Hobileri sürdürme kabiliyet ve fırsatı	
	• Kişisel ve aile güvenliği	
	• Sosyal ilişkilerde gelişim	
	• Eğitim ve öğretim alanında yeni fırsatlar	
	• GENEL YAŞAM KALİTESİ	
TOPLUM REFAHI	• Sosyal ve kültürel hizmetler erişim	
	• Kültürel değişim imkanı	
	• Sosyal ve kültürel aktivitelerde çeşitlilik imkanı	
	• Kent imajında gelişim	
	• Yerel çevre (yapılı ve doğal) kalitesinde gelişim	
	• Toplumsal ilişki imkanı	
	• İyi yapılandırılmış yerel hizmetler	
	• Artan kalabalık/trafik	
	• Yerel alan/kent güvenliği	
	• Turistlerden kaynaklı rahatsızlık ve sıkıntılar	
	• GENELDE HALKLA BİRLİKTE MEMNUNİYET	
MADDİ REFAH	• İş olanağı	
	• Tüketim maddeleri bedeli	
	• Tüketim maddelerine erişim	
	• Yerel hizmet bedeli	
	• Yerel hizmetlere erişim	
	• Kamu fonlarının turizme ayrılmasına karşı olan tutum	
	• GENELDE MADDİ REFAH	

Tablo 5. Turizmin miras çeşitliliği, kültürel sunum ve yerel ekonomi üzerindeki etkileri (Teller vd., 2005).

Kentsel Miras Çeşitliliği Üzerindeki Etkiler	Kentsel Kültürel Uygulama Üzerindeki Etkiler	Kentsel Ekonomi Üzerindeki Etkiler
OLUMLU ETKİLER		
<p>Kentsel Yenilenme</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kentsel doğayı koruma bilincinin gelişimi • Miras değerlendirme • İlgi alanlarında yeni değerlendirmeler • Yeni altyapı inşası • Daha fazla görülmeye değer kamusal alanlar 	<p>Çeşitlilik, Yeniden keşfetme, Değişim, Kimlik, Yeniden ayırma</p> <ul style="list-style-type: none"> • Paylaşım bilincinin gelişimi • Yerel değer ve/veya geleneklerin canlı tutulması veya yeniden keşfedilmesi • Kültürel sunumda çeşitlilik, parçalılık ve gelişim • Kültürel değişimin faydaları • Kentsel alan kullanımında değişiklik • Kısa dönemli aktivitelerin gelişimi • Kentin artan ünü ve görüntüsüne bağlı olarak duyulan gurur • Kamusal alanda sağlanan güvenlik sebebiyle kendini daha güvende hissetme 	<p>Daha Fazla İş İmkkanı ve Gelir Kaynağı</p> <ul style="list-style-type: none"> • İş fırsatı yaratma • Ticari faaliyetlerde yeni alanlar • Yerel dükkanlar, restoranlar, kafe ve otellerdeki harcamalar • Yeni gelir kaynakları • Girişimcileri etkilemek
OLUMSUZ ETKİLER		
<p>Kent Peyzajının Yıkım, Doygunluk, Standartlaşma veya Kirliliği</p> <ul style="list-style-type: none"> • Miras erozyonu • Turistlerden kaynaklı kirlilik • Kentsel çevrede bozulma • Tek bir faktöre hizmete eden alanlar • Trafik, kalabalık, tıkanıklık, park problemi • Mimarinin standartlaşması ve evrenselleşmesi 	<p>Standartlaşma, Otantiklik kaybı, Uzaklaşma, İstila hissi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerel halk ve turist arasında çatışma • Toplum ruhu kaybı • Kentsel alan kullanımında değişimler • Yerel alanlardan uzaklaşma • Alternatif tarihi yok etme • Yerel değer ve/veya alışkanlıkların kaybı ya da tiyatro gibi sahnelenmesi • Aleyhte yapılan basmakalıp davranışlar 	<p>Fiyat artışı, Tek bir sektöre yönelme eğilimi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tek sektör eğilimi ve turizme bağımlılık • Konut fiyatlarında artış • Genel anlamda fiyat artışı • Kent masraflarında artış

1.3.7. Turizm Planlanması ve Yönetimi

Turizm planlanması, turizmin toplumun daha iyi bir şekilde yaşaması ve çevresel kaliteye olan potansiyel katkısını optimal düzeye çıkarabilmek amacıyla araştırma ve değerlendirmeye dayanan bir süreçtir (Pearce, 1991; Paskaleva-Shapira ve Besson, 2006).

Turizm planlanması, bir bölge için yapılan kapsamlı bir planlamanın bir parçası olarak düşünülmesi gereken bir planlamadır. Fakat genellikle, turizm planlaması müstakil bir plan olarak yapılmaktadır. Bu şekilde bir planlama yapılırken, turizm sektörünün, genel kalkınma politikaları, planları ve programları ile entegrasyonu sağlanmalıdır (Paskaleva-Shapira ve Besson, 2006; Inskeep, 1991).

Turizm planlamanın önemini ortaya koyabilmek için sorulabilecek temel soru “Turizm planlaması yapılmalı mı, yapılmamalı mı?” sorgusudur (Paskaleva-Shapira ve Besson, 2006; İlhan, 1999).

Turizmin makro planlanmasında ve yönetiminde ekonomik kazançlar önde gelmektedir. Devlet önemli turizm projelerinin yatırım ve işletme aşamalarında öncü rol üstlenmiştir. Devletin turizme ekonomik açıdan ilgi göstermesinin bir nedeni de, turizmin emek yoğun bir endüstri olduğunun kabulüdür. Fakat değişik üretim girdilerinin kullanımından dolayı turizmin ülkede ne kadar istihdam yarattığı tam olarak bilinmemektedir. Türkiye’de turizm, merkezi planlamanın bir parçasıdır. Turizm gelişim ve yatırım bölgeleri, hangi turizm türünün geliştirileceği konularında makro planlamayla politikalar oluşturulmaktadır (Paskaleva-Shapira ve Besson, 2006; Yarcın, 1998).

Turizm sektörünün planlanmasını gerektiren başlıca nedenleri, aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Olalı ve Korzay, 1993, Orbaşlı, 2000);

- Turistik donatımı turizme elverişli yörelerde yoğunlaştırmak ve geliştirmek için kamu yönetimi tarafından yapılacak müdahaleleri düzenlemek
- Tamamen kişisel çıkarlara yönelik faaliyetlerin ortaya çıkaracağı tehlikeleri önlemek
- Sadece dış turizme dönük yatırımların ve turizmin mevsimlik karakterinin ortaya çıkaracağı riskleri önlemek
- Turizmin tahrip ettiği çevreyi korumak
- Turizm ile ekonomik ve sosyal olaylar arasındaki ilişkilerin gelecekteki durumunu tahmin edip, gerekli önlemleri almak
- Turizm arzını yeni turist ihtiyaçlarına göre düzenlemek

- Boş zamanların dinlenme ve sağlık kazanma amaçlarına dönük olarak kullanılmasını sağlamak ve toplumda daha çok bireyin turizmin bu olanaklarından yararlanmasını sağlamak
- Turizmin diğer ekonomik faaliyetler üzerinde de etkisi bulunması, diğer sektör ve ekonomik faaliyetlerin planlanması bu faaliyetlere uyum sağlayan turistik faaliyetlerinde planlanmasını zorunlu kılmaktadır.
- Turizm diğer ekonomik sektörler gibi büyük, yaygın ve pahalı altyapı gerektiren bir alanı oluşturur. Altyapının zaman ve mekan bakımından doğru bir şekilde belirlenmesi, altyapının etkin bir biçimde yararlanmak açısından temel koşuldur. Altyapının isabetli bir biçimde gerçekleştirilmesi ise planlamayı gerektirmektedir. Bu husus özellikle, yatırımlardan yeterli bir rantabilitenin beklendiği gelişme halindeki ülkeler için son derece önemlidir.
- Turizm planlaması, turizm sektöründe uzun vadeli ekonomik ve sosyal hedeflere dönük kamu kesiminin faaliyet alanı ve harcamaları ile kar amacına dönük özel kesim faaliyetlerinin oluşacağı alan arasında ayrımı belirlemek bakımından da zorunluluk arz etmektedir.

1.3.7.1.Turizm Planlanması Türleri

Turizm planlaması yaklaşımlarının çeşitliliğine paralel olarak turizm planlaması türleri de oldukça değişik şekillerde gruplandırılmaktadır. Dünya Turizm Örgütü'nün 1978 yılında yayınladığı bir dokümanda turizm planlaması türleri;

- analiz edilen alanın ölçeğine,
- planlamanın kapsadığı süreye
- planlamanın örgütsel yapısına göre üç grupta toplanmaktadır.

Turizm planlaması türleri; kapsadığı süreye göre, uzun vadeli turizm planlaması, orta vadeli turizm planlaması, kısa vadeli turizm planlaması, örgütsel yapısına göre entegre turizm planlaması ve sektörel turizm planlaması, kapsadığı alana göre uluslar arası turizm planlaması, ulusal turizm planlaması, bölgesel turizm planlaması ve yerel turizm planlaması olarak sınıflandırılabilir (İlhan, 1999).

Dünya Turizm Örgütü 1980 yılında 1600 adet turizm planının tasnif edildiği bir envanter oluşturulmuştur. Bu tasnifte, turizm planları, Dünya Turizm Örgütü tarafından ölçeklerine

göre tespit edilerek bir gruptandırmaya gidilmiştir. Ölçeklerine göre turizm planları, bölgelerarası, ulusal, bölgesel, yerel, sektörel ölçeklerde yapılan turizm planlarıdır (Pearce, 1991).

1.3.7.2. Turizm Planlanmasının Önemi

Turizmden sağlanan yararların optimal düzeye çıkarılması ve doğacak sorunları önlemek için iyi planlama ve dikkatli bir yönetim gerekmektedir. Turizm planlaması herhangi bir gelişim planlaması kadar önemlidir. Dikkatlice düşünülmüş ve ülkenin genel gelişme planlarına entegre edilmiş bir turizm planlaması ile turizm sektörünün amaçları daha da etkili olarak gerçekleştirilebilir (Inskeep, 1991, Orbaşı, 2000).

- Turizm birçok bölge için yeni bir tür olgudur ve bazı devletler ile özel sektör bu konuda ya çok deneyime sahiptir ya da deneyimsizdir. Turizm planı ve geliştirme programları bu bölgelerde turizm sektörünün geliştirilmesi için kılavuz olacaktır.
- Turizm olayının çoğunu, çeşitli hizmet ve olanaklardan yararlanan ziyaretçileri kapsayan bir deneyim ürünü satmaya dayanmaktadır. Planlama süreci içerisinde turist pazarları ve sunulan ürünler arasında, sosyo-kültürel ve çevresel konulardan taviz vermeden, uyum sağlamak gerekmektedir.
- Entegre ve dikkatlice yapılmış bir planlama sayesinde, turizm birçok doğrudan ve dolaylı ekonomik yararlar sağlayacaktır. Planlama olmadan turizmin getireceği faydalardan tam olarak yararlanılmaz ya da ekonomik sorunlar doğabilir.
- Turizm birçok sosyo-kültürel sorun yaratabilir ya da bu konuda fayda sağlayabilir. Planlama, turizmin sağladığı faydaları optimal düzeye getirebilir. Sosyo-kültürel sorunları önleyen ve turizmin kültürel koruma amaçlarını gerçekleştiren bir araç olarak kullanabilme, ancak bir turizm gelişme politika sayesinde mümkün olur.
- Planlama sayesinde turizm için gerekli olan kültürel ve doğal kaynakların korunması sağlanır.
- Turizm arz kaynaklarının çekim yerlerini, alt yapının geliştirilmesi fiziksel çevrede olumlu ya da olumsuz etkiler yaratır. Dikkatli bir planlama, çevresel bir zarara sebebiyet vermeyen, optimal fayda sağlayacak bir turizm türünün belirlenmesini ve turizmi çevresel koruma amaçlarının gerçekleşmesinde bir araç olarak kullanılmasını sağlar.

- Modern gelişmenin herhangi bir türü gibi, değişen Pazar eğilimlerine ve diğer durumlara, zaman içerisinde turizm türleri de değişmektedir. Planlama sayesinde, kötü geliştirilmiş ya da modası geçmiş bölgelerin tekrar düzenlenmesi ve ileride değişime olanak verebilecek turizm alanları oluşturabilir.
- Turizm gelişimi uygun eğitim ve öğretim için işgücüne ihtiyaç duyar. İşgücü ihtiyaçlarını karşılamak dikkatli planlama ve programlama ile özel eğitim kuruluşlarını gerektirir.
- Kontrollü turizm gelişimi ile entegre planlama sürecinin turizm politikası ve gelişimiyle yakından ilişkili olmasını sağlamak amacıyla, özel örgütsel yapıları, pazarlama stratejileri, tutundurma politikaları, finansal önlemler gerektirmektedir.
- Planlama kamu ve özel sektörün yatırım planları için önemli olan projeler için rasyonel bir taban oluşturur (Inskeep, 1991, Orbaşlı, 2000).

1.3.7.3.Turizm Planlanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Başlıklar

Turizm sektörünün başarıya ulaşabilmesi için belirlenen politikalarda ve yapılan planlarda şu konulara gereken önemin verilmesi gerekmektedir (Altınay ve Bıçak, 1995).

1. Turizm olgusunda şahsi ve maddi çıkarların ötesinde halkın çıkarlarının da gözetilmesi gerekmektedir.
2. Yapılan planın dinamik, ileriye dönük, uygulanabilir, dengeli ve sürdürülebilir olmasına dikkat edilmelidir.
3. Sayısal analizlere turizm olayının üretim, ithalat ve istihdama olumlu etkileri hesaplanırken, olumsuz etkileri de dikkate alınmalıdır.
4. Ülkenin kaynakları göz önüne alınarak gerçekçi planlar yapılmalıdır. Kapasitenin üzerinde turist kabul edilmemelidir.
5. Politika ve planların sonuçları çeşitli uygulama dönemlerinde gözden geçirilmeli ve gerekli hallerde politika ve planlar revize edilmelidir.
6. Turist ile yakın ilişkide olan halkın çeşitli yöntemlerle eğitilmesi ve doğabilecek olumsuzlukların önlenmesi politika ve planların başarısı ile gereklidir.
7. Altyapının gereken düzeye çıkartılması ve iletişim etkinliğinin sağlanması turizm sektörünün başarısı için önemli unsurlardır.
8. Mimari miras (Altınay ve Bıçak, 1995).

1.3.7.4. Türkiye Turizm Planlanmasında Uygulama

Türkiye’de uygulanan turizm planlama politikasını iki bölümde incelemek mümkündür.

1. Planlı dönemden önce turizm politikası(1923-1962 yılları arası)
2. Planlı dönemde izlenen turizm politikası (1963 yılından günümüze)
 - Planlı dönemden önceki turizm politikası(1923-1962 yılları arası)

Planlı dönemden önceki turizm politikası 1949 yılında yapılan Birinci Turizm Danışma Kurulu toplantısı ile başlamış bulunmaktadır. Bu kurul tarafından ana esaslar, devletin ve özel teşebbüsün üzerine alacağı görevler tespit edilmiştir.

Bu dönemde turizmle ilgili çıkarılan kanun, yönetmelik ve tüzüklerin başlıcaları şunlardır;

- 1953 yılında: 6086 sayılı “Turizm Endüstrisi Teşvik Kanunu”, 1956 yılında “Turizm Bankası Kanunu
- 1960 yılında: 7470 sayılı “T.C. Turizm Bankası Kanunu”, 1955 yılında “Turizm İşbirliği Nizamnamesi”
- 1954 yılında: 412269 sayılı kararname ile “Turizm Müesseselerinin ve Bunlara Ait Olup Hizmetlerinde Kullanılacak Ulaştırma Tesis ve Vasıtalarının Haiz Olacak Vasıflara Dair Yönetmelik”
- Planlı Dönemde İzlenen Turizm Politikaları

Planlı dönemde, I. Beş Yıllık Kalkınma Programı (1963–1967), II. Beş Yıllık Kalkınma Programı (1968-1972), III. Beş Yıllık Kalkınma Programı (1973-1977), IV. Beş Yıllık Kalkınma Programı (1978-1983), V. Beş Yıllık Kalkınma Programı (1984-1989), VI. Beş Yıllık Kalkınma Programı (1990-1994), VII. Beş Yıllık Kalkınma Programı (2001-2006) olmak üzere, yedi tane kalkınma programı uygulanmıştır.

Sonuç olarak; planlama, amaçların veya hedeflerin tanımlanması, bu hedeflere ulaşmak için genel stratejinin belirlenmesi, faaliyetlerin koordine edilmesi ve bütünleştirilmesi için kapsamlı bir planlar bütününe meydana getirilmesidir. Turizm planlaması ise, genel planlama kavramının ve yaklaşımlarının turizm sektörünün özelliklerine uyarlanmasıdır. Belli bir zaman içinde turizm sektöründe ulaşılmak istenen hedefleri, kullanılacak araçları, eldeki imkanları, yapılacak işleri ve bu işleri kimin, ne zaman yapacağını belirttiği bir düzenlemedir. Türkiye’de gerek turizmle ilgili politikanın sınırlı oluşunu, gerekse uygulanan kararsız yapıdaki politikalar göz önüne alınırsa, yapılması ve göz önünde bulundurulması gereken öneriler aşağıdaki gibi olabilir;

- Turizm yalnızca gelir getiren bir faaliyet değil, aynı zamanda sosyal bir olgudur. Turizmi geliştirme politikasının yaratacağı olanakların, toplumun sağlıklı dinlenme gereksinimine cevap verebilecek önemli bir araç vazifesi de görecektir.
- İyi bir örgütlenme gerekmektedir. Turizm Bakanlığı, yerel ve merkezi yönetimler, turizmle ilgili diğer bütün kurum ve kuruluşların birlikte çalışması gerekmektedir (Anonim, 6; Anonim 7; Anonim 8; Anonim 9; Anonim 10; Anonim 11).

1.3.8.Stratejik Pazarlama Yönetimi ve Turizm SWOT Analizi ve IQM(Bütünleşik Kalite Yönetimi)

Stratejik pazarlama, sürekli değişen çevre koşulları altında ve pazarlayıcının zaman içinde artan veya azalabilen olanaklarının sınırları içerisinde sürdürülen bir etkinliktir. Çevre koşullarındaki değişim hedeflere ulaşmayı kolaylaştırıcı fırsatları sunabildiği gibi güçleştirici tehditleri de getirebilir (Bosselmann vd., 1999).

Stratejik pazarlama yönetimi söz konusu iç ve dış koşulların sürekli olarak izlenmesini, bunların lehte olanlardan azami ölçüde yararlanılmasını ve tehdit oluşturanla karşı koyulmasını sağlayıcı analiz, planlama, uygulama ve kontrol işlevlerini kapsayan dinamik bir süreçtir. Temelinde çevre faktörleri karşısında tepkisel değil, öngörüye davranışların geliştirilmesi arayışı bulunmaktadır. Bu yönüyle Stratejik Pazarlama Yönetimi pazarlayıcının dikkatini pazarlama çevresine ve geleceğe odaklamasını, diğer bir deyimle zaman ve mekan içerisinde uzağı görmeyi gerektirir. Kısaca, Pazarlama Yönetimi, pazarlamanın olanakları ile pazarlama çevresi arasında kurumsal hedeflere ulaşmasını sağlayacak optimum bir ilişkinin kurulması ve sürdürülmesi arayışıdır (Anonim 3).

Stratejik Pazarlama Yönetiminin Aşamaları;

Stratejik Pazarlama Yönetimi altı aşamadan oluşmaktadır (Reich, 1995). Bu aşamalar şunlardır;

1. Misyon
2. Durum Analizi
3. Stratejik Planlama
4. Pazarlama Planının Hazırlanması
5. Eylem Planlarının Hazırlanması ve Uygulanması
6. Kontrol

Misyon; pazarlama yapan kuruluşun varlık nedeninin ve temel felsefesinin ortaya konulmasıdır. Misyon tanımı olabildiğince geniş yapılmalı ve konuya taraf olan beklenti sahiplerinin tümünün ihtiyaçlarını dikkate alan insan ve toplum odaklı bir içerik taşınmalıdır. Misyonla tutarlı olarak kurum ve birimler düzeyindeki amaç ve hedefler belirlenmelidir (Reich, 1995).

Durum Analizi; pazarlama çevresi çoğunlukla makro ve mikro, ya da uzak ve yakın olmak üzere iki grupta ele alınmaktadır (Kotler ve Armstrong, 1997). Makro çevre analizi, demografik, ekonomik, doğal, teknolojik, politik, kültürel faktörlerdir. Mikro çevre analizi, kamuoyu, müşteriler, rakipler, girdi sunucuları, araçlar ve kuruluşlardır. Ayrıntılı ve sürekli güncellenen çevre analizi stratejik pazarlama yönetiminin altyapısını oluşturur. Çevre faktörlerine ilişkin bilginin iç ve dış kaynaklardan toplanması, güncelleştirilmesi ve ihtiyaç duyulan alanlarda sistemli araştırma yapılması doğru kararların üretilmesi açısından vazgeçilmez öneme sahiptir. Kuruluşun iç analizinde üzerinde özellikle durulması gereken işlevler ürün geliştirme, dağıtım, fiyat ve tanıtım bileşenlerinin dördünü birlikte kavrayan pazarlama, üretim, finansman ve insan kaynaklarıdır (Reich, 1995, Bosselmann vd., 1999). Stratejik Planlama; Stratejik Planlama makro ve mikro değişkenlerin sistematik analizi, yorumlanması ve planlama olmak üzere üç ana işlevi kapsar. Bu işlevler sırasıyla SWOT Analizi, Stratejik Analiz, Ana Büyüme Stratejilerinin Belirlenmesi, Pazar bölümlenmesi, erişim stratejilerinin, Pazar konumunun ve ürün yaşam eğrisine bağlı stratejilerin belirlenmesi kademelerinde gerçekleştirilir.

SWOT analizi, aşamasında çevre analizi sonucunda belirlenen fırsat ve tehditler ile iç analiz sırasında ortaya çıkan güçlü ve zayıf yanların listesi oluşturulur (Kotler vd., 1993).

Stratejik analiz, aşamasında önem ve öncelik arz eden SWOT faktörlerinin belirlenmesi ve bunların gelecekte nasıl bir gelişme göstereceklerine ilişkin tahminler yapılır. Çoğunlukla benimsenen yaklaşım, ilk aşamada gelişmenin fırsatlarla güçlü yanların buluşturulması zemini üzerine inşa edilmesi ve tehditlere karşı koyma gücünü azaltan zafiyetlerine öncelikle çare üretilmesidir (Reich, 1995; Kotler ve Armstrong, 1997).

Kurumsal strateji ve konumlanma açısından başvurulan bir yöntem olan SWOT analizi, iç-dış durumun etraflıca incelenip değerlendirildiği bir analiz uygulamasıdır. SWOT kelimesinin açılımı şu şekildedir,

S-Strenght (Kurumun olumlu ve güçlü olan özelliklerinin belirlenmesi)

W- Weakness (Kurumun olumsuz veya zayıf olan özelliklerinin belirlenmesi)

O-Opportunity (Kurumun içte ve dışta sahip olduğu fırsatları belirlenmesi)

T- Threat (Kurumun etrafındaki olası tehlike, risk ve piyasa tehditlerini belirtmektedir) Dört kapsamlı bir analiz alanını ifade etmektedir. Kısaca SWOT analizi, iç ve dış durum değerlendirmesini içeren ve yönetim açısından şu anki konumunu ve önünü görebilme açılarından büyük kolaylık sağlayan stratejik bir yönetim uygulamasıdır (Kotler vd., 1993).

Tablo 6. SWOT analizi bileşenleri (Kotler vd., 1993)

	POZİTİF	NEGATİF
İÇSEL	Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
DIŞSAL	Fırsatlar	Tehditler

SWOT analizi birbirinden bağımsız ve farklı analizlerle beslenmelidir. Çeşitli ve veri sağlamaya yönelik analizlerle desteklenen SWOT analizi ile oluşan sonuçlar başarılı olabilecek niteliktedir (Kotler vd., 1993).

Planlama, aşamasında ana stratejiler, erişim stratejisi, konumlandırma stratejisi, ürün yaşam eğrisine bağımlı stratejiler belirlenir.

Pazarlama Planının hazırlanması aşamasında, pazarlama planı hedefleri belirlenmesi, yıllık pazarlama planı oluşturulması, ürün stratejisi, fiyat stratejisi, dağıtım stratejisi, tanıtma stratejisi, reklam stratejisi, halkla ilişkiler, satış promosyonu, bireysel satış gibi başlıklar altında değerlendirmeler yapılır (Reich, 1995; Kotler ve Armstrong, 1997, Bosselman vd., 1999).

Eylem planının hazırlanması ve uygulama aşamasında, yıllık pazarlama planının uygulamaya konulmasını sağlamak üzere eylem planı, program, proje ve politikaların belirlenmesi sağlanır. Politikalar kısa ve uzun dönem stratejik planların uygulanmasında göreceli olarak daha kalıcı olan kurallar dizisini içerirler ve çoğunlukla fonksiyonel birimlerin görevlerini hangi esaslara yerine getireceklerini belirlerler. Eylem planlarında ise belirli bir işin bileşenlerine ayrıştırılması, bunların her birinin maliyet, sorumlu kişi, işin başlangıç ve bitiş tarihleri dahil olmak üzere tanımlanması söz konusudur (Reich, 1995; Kotler ve Armstrong, 1997).

Kontrol aşamasında, uygulama izlenir ve performans sürekli olarak ölçülür.

Stratejik Pazarlama Yönetiminin en önemli özelliklerinden biri başlayan ve biten bir eylem olmamasıdır. Kazanılan birikimin geleceğe aktarılması ve bulguların bir sonraki plan dönemine ışık tutması SPY' den beklenen en önemli işlevlerdendir. Bu nedenle kontrol aşamasındaki derlendirmelerin sonuçları dikkate alınarak geriye besleme süreci işletilmeli, pazarlama bilgi sisteminin güçlendirilmesi, hedeflerin ve/veya stratejilerin revizyonu, uygulama girdilerinin güçlendirilmesi şeklinde olabilecek önlemler plan dönemi içinde ve sonrasında mutlaka alınmalıdır (Reich, 1995; Kotler ve Armstrong, 1997).

Çalışmada kullanılacak yöntem için bütünlük kalite yönetiminin kullanılması düşünülmektedir. Aynı zamanda bu çalışmada SWOT analizi ile de değerlendirmeler yapılacaktır Bu doğrultuda yöntem hakkındaki genel bilgiler aşağıdaki gibidir.

- Bütünlük Kalite Yönetimi: IQM (Integrated Quality Management)
- IQM Nasıl İşliyor?

Ziyaretçiler, yerel ve bölgesel ölçekteki turizmciler ve sürdürülebilir ekonomik ve kültürel gelişim kriterleri arasındaki ilişkileri geliştirmek üzere işleyiş göstermektedir. Kalite yönetimi, sadece bir özellik için değil, bütün başlıklar için sürekli ve dinamik bir yöntem gerektirir: promosyon, bilgi hazırlama, ürün geliştirme ve ilerletme vd.

Turizm kalitesini geliştirmek için kalite yönetiminin ana amaçları şu yöndedir;

- Sosyal gereksinimleri birleştirmek
- Bölgesel ve ulusal seviyede iş olanaklarının rekabetini artırmak
- Kültürel çevreyi korumak ve sürdürmek
- Doğal çevreyi korumak ve sürdürmek

IQM turizm alanlarındaki, içsel ve dışsal kalitenin her ikisi içinde bir araştırmadır.

İçsel Kalite

Ziyaretçilerin ülkelerine gitmeden önce elde ettikleri ilk **kalite** ve **değerler**
.....

Dışsal Kalite

Sürdürülebilir turizmin **gelişimi**:
servisler, çevre, doğal kaynaklar,
miras ve kültürün eşit oranlarda kullanımı

IQM, turizmin her basamağında kalite sunar. Kalite deneyiminin hükmü tekrar eden ziyaretçiler ve diğerlerinden esinlenerek gelen ziyaretçilerle sonuçlanır. IQM'in ilkeleri ve kalite aşağıdaki başlıklar doğrultusunda iletilip sürdürüleceğini iddia eder.

- Pazarlama ve iletişim
- Hoşgörü ve bilgi sağlama
- Kalınacak yer

- Yerel üretim
- Etkileyici öğeler ve olaylar
- Kentsel rekreasyonlar
- Çevre ve altyapı

Kalite Yönetimi

Turizm alanları için kalite yönetimi yerel yönetim ve turizmcilerle iletişim içinde olunarak gelişme gösterir. Turizmde sürdürülebilir kalite içinde çalışmak, şu başlıklar doğrultusunda iletişim ve gözlemle olur;

- İhtiyaçları anlama ve onlarla birlikte olma
- Standartları kontrol etme ve iletme
- Eğitim ve iş olanakları
- Yerel ekonomi, toplum ve çevre üzerindeki etkileri gözleme

Tablo 7’de IQM’i anakuralları, Tablo 8’de yöntemin işlerliği, Tablo 9 da genel olarak ölçek ve etki eden veriler ile incelenecek ve girdi oluşturacak olan başlıklar verilmiştir. Tablo 10-11-12-13 ve 14 de bu başlıklar detaylı olarak verilmiştir.

Tablo 7. IQM Ana kuralları (Anonim 5).

1. Bütünleşme	Kalite ile ilgili ve yerin bütün turizm bileşenleri ile ilişkili olarak yönetim teknikleri
2. Otantiklik	Turistler otantiklikten, içtenlikten hoşlanır. Monoton ve sıradan şeylerden kaçınılmalıdır.
3. Kendine özgülük	Özel ve farklı özellikler ön plana çıkarılmalıdır.
4. Pazarlama bilinci	Kalite yönetimi alanın bilinen ve gerçekçi olan özelliklerinin potansiyel halidir.
5. Sürdürülebilirlik	Bazı alanların korunmaya değer öğeleri olabilir. Ancak turistler el değmemiş, özel olan özellikleri görmek isterler.
6. Tüketici uyumu (oryantasyonu)	Turistlerin beklentilerine cevap verebilecek nitelikte olmalıdır.
7. Herkesi kapsayan	Güzel yerler sadece belirli kesime hitap etmemeli, her kullanıcıya açık olmalıdır.
8. Detayların önemi	Yaratıcı olunmalı ve detaylara önem verilmelidir. Sunulan imkanlar tekrar tekrar gözden geçirilmeli ve ekstra servisler önerilmelidir.

Tablo 7 nin devamı

9. Oran	Birçok zayıf özelliktense güçlü birkaç tane olması yeterlidir. Zayıf özellikler güçlü olanlarla birleştirilebilir, ya da bir araya getirilerek güçlü özellik haline gelebilir.
10. Ortaklık	Birlikte çalışmak başarı için gereklidir. Kalite tek başına elde edilemez. Turizm organizatörleri, sivil örgütler birlikte çalışmalıdır.
11. Karşılıklı dayanışma	Farklı aktiviteler de olmalıdır. Ulaşım, yerel servisler, farklı endüstrilerle desteklenmelidir.
12. Zaman	Kaliteyi yükseltmek zaman alır. Başarı her yıl katlanarak artar.
13. Bağlılık	Kişisel istek ve bağlılık gereklidir. Bu daha geniş kitlelere yayılmalıdır.
14. Doğru iletişim	Turistlere doğru ve güncel bilgi verilmelidir. Bu gerçek ve başarılı sonuçlar doğurur.
15. Gözleme	Kalite yönetimi, gerçekçi gözleme ve turistler, turizmci, çevre ve yerel halk üzerindeki etkileri değerlendirmeye sağlanır.

Tablo 8. Yöntemin işlerliği (Anonim 5)..

5 basamak	(1) Bileşenleri tanımlama	(2)Eyleme karar verme	(3)Uygulama	(4)Saptanan etkiler	(5)Değerlendirme ve düzenleme
Her bir basamak anahtar bir öğeye sahiptir	Ortak proje	Strateji ve kanunlar	Süreçler	Göstergeler	Sonuçlar
Ana kavram	Ortaklığın dinamikleri	Tasarımın dinamikleri	Uygulamanın dinamikleri	Gözlemin dinamikleri	Değerlendirme ve düzenlemenin dinamikleri
İçerik	Asıl yetkiliye, ana ortaklara ve nasıl bir araya geldiklerine öncülük etmek	Mevcut durum analizi	Kamusal yetkililerin girişimleri	Turist memnuniyeti	Sonuçları değerlendirme
		Konular ve bütün strateji		Turizmcilerin memnuniyeti	
	Ortaklar arasındaki rolleri pay etme	Çevre ve sürdürülebilir kalkınma	Asıl yetkilinin servisleri ve profesyonellere destek	Yerel halkın yaşam standardı	Asıl yetkili, kamu ve özel tur operatörlerine öneriler
			Turistlere ziyaret öncesinde, ziyaret sırasında ve sonrasında sunulanlar	Yerel ekonomi üzerindeki etkiler	
		Doğal kaynaklar		Çevreye etkiler	
Ortaklıklar	Asıl yetkili ve ortaklar	Asıl yetkili, kamu, özel tur operatörleri ve yerel halk	Asıl yetkili, kamu, özel tur operatörleri	Asıl yetkili, kamu, özel tur operatörleri	Asıl yetkili, kamu, özel tur operatörleri

Tablo 9. Genel olarak ölçek ve etki eden veriler. İncelenecek ve girdi oluşturacak olan başlıklar

A. ÖLÇEK		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ulusal ölçek 2. Bölgesel ölçek 3. Yerel ölçek 4. Bina grubu 5. Bina ölçeği 		
B. VERİLER (KENT, KENT DIŞI VERİLERİN TURİSTLERE SUNUMU)		
DOĞAL <ol style="list-style-type: none"> 1. İklim 2. Jeolojik durum 3. Topografya 4. Bitki örtüsü 5. Hayvan topluluğu 6. Su kaynakları 7. Su alanları 8. Peyzaj 9. Doğal alanlar 	SOSYO-KÜLTÜREL <ol style="list-style-type: none"> 1. Sanatsal öğeler 2. Tanıtım etkinlikleri 3. Folklorik değerler ve etkinlikler 4. Kentsel olgular 5. Arkeolojik eserler ve tarihi eserler 6. Çeşitli dönemlere ait tarihi yapılar 	
ÜST YAPI <ol style="list-style-type: none"> 1. Konaklama tesisleri 2. Sağlık dinlenme amaçlı tesisler 3. Eğlence-yeme-içme tesisleri 4. Rekreasyon tesisleri 5. Yardımcı turizm tesisleri 6. Kamu tesisleri 	ALT YAPI	ULAŞIM
C. ETKİ EDEN VERİLER	D. ROL ALANLAR	E. YAPILMASI GEREKENLER
<ol style="list-style-type: none"> 1. Ekolojik 2. Sosyal 3. Kültürel 4. Mekansal 5. Kurumsal 6. Politik 7. Teknolojik 8. Ekonomik 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Merkezi yönetim 2. Yerel yönetim 3. Koruma grubu 4. Halk 5. Turist 6. Tur operatörleri 7. Yatırımcı 8. İşletmeci 9. Tasarımcı 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Planlama 2. Tasarım 3. Yapım/Uygulama 4. Kullanım 5. Denetleme

Tablo 10. Ölçek detayları

ÖLÇEK	ULUSAL ÖLÇEK	<ul style="list-style-type: none"> • Çeşitliliğin sağlanması • Dengeli büyümenin gerçekleşmesi • Dış dünya ile bütünleşmenin sağlanması • Altyapı hizmetlerinin sağlanması • İnsan gücü kaynaklarının değerlendirilmesi
	BÖLGESEL ÖLÇEK	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik/sosyal alt yapının korunması • Doğal sitlerin yönetimi • Gelişme programlarının gerçekleşmesi • Bölgesel çekiciliğin sağlanması • Üst ölçekle uyum ve koordinasyon sağlanması
	YEREL ÖLÇEK	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel mimarinin korunması • Koruma kullanma dengesinin sağlanması • Peyzaj ve kentsel dokunun düzenlenmesi • Kurumsal sektörler/yerel yönetim stratejilerinin belirlenmesi • Altyapı hizmetlerinin verilmesi • Ulaşım ağının geliştirilmesi • Turistik cazibenin arttırılması
	BİNA GRUBU	<ul style="list-style-type: none"> • Altyapının oluşturulması • Peyzaj öğelerinin yer alması • Yapıların estetik kontrollerinin yapılması • Sokak dokusunun korunması • Görsel kalitenin sağlanması
	BİNA	<ul style="list-style-type: none"> • Ulaşımın planlanması • Fonksiyonel ve estetik yeterliliğin sağlanması • Doğal çevre dokusu uyumunun sağlanması • Peyzaj öğelerinin mekanlarda kullanımı • Yerellik olgusunun korunması • Mekansal gelişimin gerçekleşmesi • Özgün olma özelliğinin korunması • Standartların oluşturulması • Ekonomiklik dengesinin sağlanması

Tablo 11. Veriler detayları

VERİLER	DOĞAL YAPI	<u>İKLİM</u> <ul style="list-style-type: none"> • Isı • Nem • Rüzgar • Yağış • Güneş 	<u>JEOLJİK DURUM</u> <ul style="list-style-type: none"> • Jeomorfolojik görünüm • Jeolojik yapılar • Toprak • Hidromineral kaynaklar • Volkanik özellikler • Kaya oluşumları
		<u>TOPOGRAFYA</u> <ul style="list-style-type: none"> • Yatay eğriler • Zemin özellikleri • Yüzey eğimi • Manzara • Tepeler • Vadiler • Mağaralar • Dağlar • Ovalar 	<u>BİTKİ ÖRTÜSÜ</u> <ul style="list-style-type: none"> • Doğal • Yetiştirilmiş • Orman alanları • Tarımsal alanlar <u>HAYVAN TOPLULUKLARI</u> <ul style="list-style-type: none"> • Doğal yaşam • Nadir türler • Yok olmuş türler
		<u>SU KAYNAKLARI</u> <ul style="list-style-type: none"> • Yer altı suyu • İçme suyu • Termal su kaynakları • Hidrojeoloji • Kaynak koruma alanları 	<u>SU ALANLARI</u> <ul style="list-style-type: none"> • Göller • Akarsular • Kıyı alanları • Nehir deltaları • Şelale • Kaplıca
		<u>PEYZAJ</u> <ul style="list-style-type: none"> • Doğal peyzaj öğeleri • Orman içi dinlenme yerleri • Yıl boyu yaşam • Mevsimsel yaşam 	<u>DOĞAL ALANLAR</u> <ul style="list-style-type: none"> • Milli park • Koruma alanları • Kentsel çekicilik • Mesire alanları • Tabiat anıtları • Sitler

Tablo 11'in devamı

VERİLER	SOSYO-KÜLTÜREL YAPI	SANATSAL ÖGELER <ul style="list-style-type: none"> • Tablolar • Heykeller • Mozaikler • Seramik eşyalar • Resimler • Çini • Rölyef • Türk el sanatları 	TANITIM ETKİNLİKLERİ <ul style="list-style-type: none"> • Yöresel/bölgesel fuar • Bilimsel kongre/sempozyum/panel • Spor etkinlikleri • Dinsel gösteriler • Sanat, spor yarışmaları • Sergi
		FOLKLORİK DEĞERLER VE ETKİNLİKLER <ul style="list-style-type: none"> • Folklorik değerler • Şenlik ve festivaller • Yerel alışkanlıklar • Yeme-içme • Giyim-kuşam • Yerel halk oyunları • Yerel mimari 	KENTSEL OLGULAR <ul style="list-style-type: none"> • Nüfus yapısı • İstihdam yapısı • Eğitim yapısı • Sağlık yapısı
		ARKEOLOJİK VE TARİHİ ESERLER <ul style="list-style-type: none"> • Antik kent • Antik tiyatro • Antik tapınak • Antik konutlar • Antik hamam • Antik mezar • Tümülüsler • Kaya mezarları • Arkeolojik sit 	ÇEŞİTLİ DÖNEMLERE AİT TARİHİ YAPILAR <ul style="list-style-type: none"> • Saraylar • Hanlar • Kervansaraylar • Bedestenler • İmarethaneler • Kapalıçarşı • Türbeler • Dini yapılar • Anıtlar • Yollar • Köprüler • Su yolları • Kule • Sur • Kale • Çeşme • Sivil mimarlık örnekleri

Tablo 11'in devamı

VERİLER	ÜST YAPI	<u>KONAKLAMA TESİSLERİ</u> <ul style="list-style-type: none"> • Pansiyonlar • Oteller • Tatil köyleri 	<u>REKREASYON TESİSLERİ</u> <ul style="list-style-type: none"> • Milli parklar • koruma alanları • açık alan tesisleri
		<u>SAĞLIK DİNLENME AMAÇLI TESİSLER</u> <ul style="list-style-type: none"> • Kaplıcalar • İçmeler • kür merkezleri • su oyunları merkezleri 	<u>KAMU TESİSLERİ</u> <ul style="list-style-type: none"> • İdari yapılar • mali yapılar • kültürel yapılar • Sosyal yapılar • sivil mimarlık yapıları (konutlar)
		<u>EĞLENCE YEME-İÇME TESİSLERİ</u> <ul style="list-style-type: none"> • Restoran • Bar • Disko • Kafeterya 	<u>YARDIMCI TURİZM ALANLARI</u> <ul style="list-style-type: none"> • Alışveriş merkezleri • danışma merkezleri • Sergileme teşhir yerleri
VERİLER	ALT YAPI	<ul style="list-style-type: none"> • Enerji kaynakları • içme suyu • Çöp arıtma • sulama kanalları • Kanalizasyon • Arıtma • Ulaşım altyapısı • kamu hizmetleri • termal su sistemi • Enerji kaynakları • içme suyu • Çöp arıtma • sulama kanalları • Kanalizasyon • Arıtma • Ulaşım altyapısı • kamu hizmetleri • termal su sistemi • Telefon Telefon 	
	ULAŞIM	<ul style="list-style-type: none"> • Yollar • Havaalanı • Demiryolu • Karayolu • yayayolu • özel araç yolları • antik yollar • tali ulaşım • patika yollar • otopark sahaları • boru hatları • Metro • tramvay 	

Tablo 12. Etki eden veriler detayları

ETKİ EDEN VERİLER	EKOLOJİK	<ul style="list-style-type: none"> • Doğal üretim sistemleri • Taşıma kapasitesi • Nadir türler • Kaynakların kontrolü • Alan koruması
	SOSYAL	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel halk memnuniyeti • Kullanım memnuniyeti • Yerel halkın söz sahibi olması • Yerel bilinç-sorumluluk
	KÜLTÜREL	<ul style="list-style-type: none"> • Kültürel kimlik ve çekicilik • Yerel ölçek • Yaşam biçimi • Giyim kuşam • El sanatları • Mimari • Geleneksel festivaller • Geleneksel oyunlar • Yeme-içme kültürü • Gelenek-görenek
	MEKANSAL	<ul style="list-style-type: none"> • Mimari kimlik • Çevresel estetik-imaj • Çevresel özgünlük-yerellik • Süreklilik-planlama-gelişim
	KURUMSAL	<ul style="list-style-type: none"> • Eğitim-bilinçlenme-kurumsallaşma • Kamu hizmetleri • Yöntem planlanması • Etki analizleri
	POLİTİK	<ul style="list-style-type: none"> • Devlet politikası • Yasal hükümler • Parasal hükümler • Yerel yönetim politikası
	TEKNOLOJİK	<ul style="list-style-type: none"> • Yapım teknolojisi ve yatırımlar • Dengeli üretim • Geleneksel/çağdaş uyumu • Fiziki taşıma kapasitesi • Alt yapı yeterlilikleri
	EKONOMİK	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel ve ulusal ekonomi dengesi • Gelir dağılımı • Ekonomi projeleri • Yatırımlar

Tablo 13.Rol alanlar (Paydaşlar) detayları

ROL ALANLAR	MERKEZİ YÖNETİM	<ul style="list-style-type: none"> • Makro ölçeklerde fiziki çevrenin korunması • Yasal yaptırımların oluşturulması • Yerel yönetimlerin denetimlerinin kullanılması • Planlama/gelişme/kalkınma modellerinin oluşması • Kurumsal örgütlenme görevinin üstlenilmesi
	YEREL YÖNETİM	<ul style="list-style-type: none"> • Planlama sürecine katılım • Halkın bilinçlenmesine yardımcı olunma • Çevre,doğa,tarih,kültür korumasının yasal hükümlerle alma • mekansal düzenleme kararlarını “koruma” ile ilişkilendirme • kullanım yoğunluğunu denetleme
	KORUMA GRUBU	<ul style="list-style-type: none"> • Doğal değerlerin korunması • Kasıtlı veya kasıtsız tahribatın önlenmesi • Sürdürülebilirlik genel amaçlarının uygulanması • Kültürel mirasın sürekliliğinin sağlanması • Planlama,programlama ve yönetim
	HALK	<ul style="list-style-type: none"> • Planlamaya katılımın sağlanması • çevre koruma bilincinin geliştirilmesi • Yerelliğin, bölgeselliğinin benimsenmesi • Ekonomik, sosyal, fiziksel refah için örgütlenilmesi • Yasal kısıtlamalar ve kurallara uyulması
	TURİST	<ul style="list-style-type: none"> • Çeşitli yerlerdeki kültürel ve doğal mirasa saygı duyulması • Çevre tahribatında bulunulmaması • Yerel halkı huzursuz edecek şekilde davranılmaması • Yasal mevzuatlara uyulması • Kaynakların korunması ile ilgili hususlara duyarlı olunması
	TUR OPERATÖRÜ	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlıklı tur organizasyonlarının yapılması • Kullanıcıya gerekli bilgilendirmenin yapılması • Çevresel kültür tahribatına izin ve sebep verilmemesi • Yerel halk ile duyarlı birliktelik zemininin hazırlanması • yasal mevzuatlara uyulması
	YATIRIMCI	<ul style="list-style-type: none"> • Fiziksel çevrenin korunmasının sağlanması • Merkezi ve yerel yönetimlerle koordinasyon içinde olunması • Yasal hükümlere uyulması • Merkezi ve yerel planlama süreçlerinin benimsenmesi • yerel halkın duygu ve düşüncelerine açık olunması
	İŞLETMECİ	<ul style="list-style-type: none"> • Doğal ve yapay çevrenin korunmasının sağlanması • yerel halk ve kullanıcı memnuniyetinin ön planda tutulması • Ekolojik/ekonomik/toplumsal dengenin sağlanması • Planlama eylemindeki aktörlere eşitlik sağlanması • Tasarımcı ve yatırımcı ile koordinasyon içinde olunması
	TASARIMCI	<ul style="list-style-type: none"> • Doğal ve yapay çevre öğelerine duyarlı olunması • Kültürel,fiziki, ve tarihi kimlik sürekliliğinin sağlanması • ilgili tüm kişi ve kuruluşlarla koordinasyon içinde olunması • Koruma bilincinde olunması • Planlama süreçlerinin takibi

Tablo 14. Turizm planlaması - Yapılması gerekenler detayları

YAPILMASI GEREKENLER	PLANLAMA	<ul style="list-style-type: none"> • Doğal, tarihsel, kültürel sit alanlarının korunması ve sürekliliğinin sağlanması • Eylemlere her türlü katılımın sağlanması • Eylemlerin yasal boyutunun oluşturulması • Bütüncül bir eylemler organizasyonu oluşturulması • Yasal boyutun oluşması
	TASARIM	<ul style="list-style-type: none"> • Farklı katılımlarla doğru çözümlerin oluşturulması • Özgünlük, yerellik ve çağdaşlığın bütünleşmesi • Doğa, kültür uyumu ve tahribatın önlenmesi • Yasal boyutun oluşması
	YAPIM/UYGULAMA	<ul style="list-style-type: none"> • Teknoloji kullanımının çevre ile olan etkileşimi • Planlama ile bütünlük sağlanması • Yönetimsel ve ekonomik modeller geliştirilmesi • Zamansal ögenin belirleyici olduğu etaplamının gerçekleştirilmesi
	KULLANIM	<ul style="list-style-type: none"> • Kullanırken koruma bilincinin benimsenmesi • Tüm kullanıcı yelpazesinin örgütlenmesi • Doğal kaynakların tüketilmeden kullanımı esasının belirlenmesi • Kullanım ekolojik, fiziksel, sosyal taşıma kapasitesini aşmayacak şekilde organizasyon yapılması
	DENETLEME	<ul style="list-style-type: none"> • Alan korunması için birlik modeli oluşturulması • İdari örgütlenme, bütün eylemlerin denetlenerek sürdürülmesinin sağlanması • Koruma kullanma ve alan bakımının sağlanması • Sürdürülebilirliğin sağlanması ve denetlenmesi için yasal düzenlemeler yapılması

- Kentsel Turizm Kavramı ve Bütünleşik Kalite Yönetimi (IQM)

Kentsel turizm alanlarında Bütünleşik Kalite Yönetimi (IQM) kullanımı Avrupa da dahil olmak üzere yeni bir yaklaşımdır. Kentsel turizme açılan yerleşkelerde IQM, aşağıdaki üç başlıkta önemle üzerinde durmalıdır (Anonim 5; Anonim 12);

1. Turist memnuniyeti
2. Turizm endüstrisi için çalışan ve yöneticilerin memnuniyeti
3. Ayrıca,

- Yerel halk, diğer sosyo-ekonomik araçların ve komşu çevre alanlardaki yaşayanların memnuniyeti
- Çevresel koruma ve doğal ve kültürel kaynakların sürdürülebilir kullanımı gibi konularda bütünlüğün sağlanması gibi.

Başlangıç şu şekilde olmalıdır;

- Başlangıç noktasını oluşturan problemi belirlemek
- Yönetim ve planlama yaklaşımlarının otorite tarafından tam olarak desteklenip desteklenmediğini belirlemek
- Strateji ve politikayı tam olarak ortaya koymak

Ayrıca;

- Bütünleşik kalite yönetimi, turizm endüstrisinde yeni bir yönetim yaklaşımıdır, yöneticileri çoğu örnekte öğrenme aşamasındadır.
- Önerilen yöntemler ne evrensel, ne de ayrıntılı ve geniş kapsamlıdır ancak uygulandıkları örneklerde başarılı sonuçlara ulaşmıştır.
- Birçok turistik yerleşke kalite yönetiminin ana fikrinden ve içeriğinden habersizdir. Planlama başlangıç aşamasında ve ilerleyen noktalarında IQM'i göz ardı etmektedir. IQM yaklaşımı ile oluşturulup geliştirilen planlama, evrensel, sistematik, rahat ve her turist yerleşkesine uygulanabilir.

1.Ortaklık Gücü (Bütünleşik kalite yönetimi yaklaşımının yolunu açma)

Kentsel turist yerleşkeleri için uygulanan kalite yönetimi planlamasında başarılı olma yolunda bir yöntem mevcut değildir. Temel bazı koşullar sağlanabildiğinde sürdürülebilir kalite gelişimi de sağlanmış olur. Genel olarak bütünleşik kalite yönetimi, tekrarlamalı ve katılımcı bir yöntemdir. Turizm endüstrisinde, özellikle turist yerleşkelerinde, turistlere sunulan temel hizmet ve ürünleri yerine getiren herkesi içeren politikalarda olduğu gibi bütünleşik yönetim politikalarını içerir. Bütün bileşenler arasında birliktelik oluşturma, sürdürme ve geliştirmede 6 ölçüt, kriter yardımcı olur (Anonim 12). Bunlar;

- Güçlü, iyi tasarlanmış, kurumsal tabanlı yönetilen bir yapı kurgulanmalıdır. Bu yapı, finansal ve insan kaynaklı, özerklik ve sorumluluk sahibi ve kamu yöneticileri, özel sektör ve yerel halk tarafından desteklenir olmalıdır.
- Planın başlangıcından, yürütülmesi ve gözlemlenmesine kadar, yerel, bölgesel, ulusal ve hatta uluslar arası düzeyde birlikteliğe dayanan bir yaklaşım oluşturmak gereklidir. Böylelikle sonuçlar, ölçümler ve ölçek bazında değerlendirmeler yapılmış olur.
- Acente ve yerel halk göz önünde bulundurularak, yerleşkedeki turizmin gelişimine ortak bir bakış açısıyla yaklaşan ve bilgi girdisi ve döngüsüne içsel ve yüksek kaliteli bir sistem kurulmalıdır.
- Turistler, endüstri yöneticileri, çalışanları ve yerel halk arasında, kentsel turist gelişiminin pozitif etkilerinin dengeli dağılımı bulunmalıdır. Temel esaslar herkes için pozitif getirilere dayanmalıdır.
- Tutarlı bir politika oluşturulmalıdır. Turizm endüstrisinden sorumlu ve turist beklentilerinin kalitesinde güçlü rol oynayan kentsel gelişimden sorumlu aktiviteler yönetilmelidir.
- Oluşumu etkileyen dürtüler tanıtılmalı, turizmin kalitesini geliştirmek için özel girişimlerin gelişimi desteklenmelidir. Bu dürtüler yapıcı veya baskıcıdır ve bütün ayrıcalıklar, bütün yardımlar, bilgi ve promosyonlar, ücret ve ödüller, eğitimler gibi bütün dağılımları içerir.
- Güçlü bir lider bulunmalıdır. Bütünleşik kalite yönetimi, güçlü ve kabul edilmiş bir otoriteye ihtiyaç duyar.
- Ana Ortaklar Kimlerdir ve Nasıl Birbirleriyle Bağlanırlar?

Stratejik gelişme planı şunları gerektirir (Anonim 12);

- Çeşitli ortakları tanımak; her seviyede (yerel, bölgesel, ulusal) politik ve idari yöneticilerin temsilcileri, özel ve kamusal sektör turizm yöneticileri (kamusal turizm yapısı, turizm yöneticiler birliği, turist girişimi yöneticileri), sivil toplum temsilcileri (gayri resmi organizasyonlar, yerel halk temsilcileri)
- Çeşitli yönetici ve ortakların birlikte planladıkları eylemler, müzakereler ve bilgilendirmelere olanak sağlamak: çalışma grupları, komşu yerleşkelerle buluşmalar, sonuçları gözlemlene ve değerlendirme metotları.
- Ortaklar Arasında İşbirliği Yapma

Stratejik gelişme planı, her bir ortağın IQM yaklaşımının her bir aşamasındaki rolünü, sorumluluklarını ve haklarını tam olarak tanımlamaktadır.

2.Tasarlama Gücü

- Stratejik Planlar ve Hedefler

Etkenlere bağlı olan seçimler, turist geliştirme politikasının amaç, konum ve uyumuna bağlıdır. Bu amaçlar, kesin ve açık olarak belirtilmelidir ki, kentsel gelişim politikasıyla birlikte değerlendirilebilsinler. Kentsel turist yerleşkelerinde bütünleşik kalite yönetimini uygulamak için aşağıdaki başlıklarda çalışmak gereklidir (Anonim 12);

- Durum analizi
- Hedef ve stratejilerin tanımlanması
- Çevre ve sürdürülebilir gelişmenin incelenmesi
- İnsan kaynakları ve eğitim projeleri geliştirme

Durum analizi:

Kentsel turist yerleşkesinde çalışan herkesin ana market eğilimine, potansiyeline, ayrıca sürdürülebilir gelişme üzerindeki sınırlamalara, olumlu etkilerine ve engellemelerine saygı duyarak turizme yönelik detaylı SWOT analizi uygulanmalıdır.

Hedef ve stratejilerin tanımlanması:

Bütünleşik kalite yönetimi yaklaşımını ortaya koyma nedeni açık bir şekilde oluşturulmalıdır. Bu nedenler, negatif ve düzenleyici olmaktan çok, pozitif ve önleyicidirler. Hedefler işlemsel, değerlendirilebilir ve zamanla hayrete düşürebilir niteliktedir. Ortaklar arası iletişimde ortak sayısı azsa birbirleriyle iletişimleri o derece kolay olur. Ortakları birleştirmeye, yerleşkenin içsel değişkenliğini hızlandırmaya ve turist fikirlerine saygılı olarak turistleri bilgilendirmeye yardımcı olur.

Çevre ve sürdürülebilir gelişmenin incelenmesi:

Amacı yerel sosyo-ekonomik etkinin günümüz ve gelecek nesillerin yaşam standardını geliştirmek olan kentsel gelişme stratejisinin bir kısmıdır. Burada Gündem 21 dikkate alınmalıdır.

İnsan kaynakları ve eğitim projeleri geliştirme:

Kentsel turist yerleşkelerinin başarılı olmasının en önemli faktörü insandır. Turistlerin ilişki içinde olduğu insanların kalitesi, turistlerin onlarla iletişim halindeyken kendilerini arkadaşları veya aileleriyle konuşuyormuş hissine kaptırır.

3.Uygulama Gücü

Kamu Yönetimi Girişimi Bütünleşik kalite yönetimi uygulanmasında, her bir turist yerleşkesi için öncelikler belirlenmelidir. Öncelikli olarak kalite ve turist kaynakları düşünülerek oluşturulan bu seçimler, şu alanlarda kamu teşebbüslerini içerirler (Anonim 12);

- Çevre ve sürdürülebilir gelişme
- Erişilebilirlik ve ulaşım
- Güvenlik

Çevre ve sürdürülebilir gelişme:

Turizm geliştirme politikaları, turist yerleşkesinin birçok yönünü içeren ve çevresel koruma ve yönetim politikalarını destekleyen birçok ölçme tekniğini içerir. Bu ölçme teknikleri, turist altyapı gelişimi ve kent, kent merkezleri ve kent planlama programlarını düzenleme projelerini içerir.

Erişilebilirlik ve ulaşım:

Kentsel turist akışı, turist yerleşkelerinde trafik ve kirlilik problemlerini beraberinde getirmektedir. Yerel yönetimler bu sorunları düzeltmeye yönelik evrensel bir yaklaşım üretmek zorundadır. Bu yaklaşım şunları içermelidir;

- Yüksek kalite, rekabete dayalı ücret, kamusal ulaşım araçları,
- Turist ve yerel halkın kamusal ulaşım araçlarını kullanmalarını sağlayacak hizmet ve düşük ücretler
- Park, bisiklet yolları ve bazı özellikli alanların araç trafiğine kapatılması

Güvenlik:

Güvenliğin gerçek ve öznel gelişimi turist yerleşkesinin imajını ve cazibesini arttırıcı rol oynar. Koruyucu önlemler, yerel polisin turiste hizmet eğitimi ve turist şikayetlerinin değerlendirilmesi güvenlik sisteminin algılanması ve gelişmesine yardımcı olur.

- Lider Yöneticinin Hizmetleri Ve Yöneticilere Destek

Bütünleşik kalite yönetimi yaklaşımı uygulayan her turist yerleşkesinin, şu başlıkları içeren hizmetler doğrultusunda turizm yöneticilerine destek sağlaması gereklidir (Anonim 12).

- İçsel iletişim ve liderlik
- Promosyon ve dış iletişim
- Yeni bilgi ve iletişim teknolojileri
- Eğitim

İçsel iletişim ve liderlik:

İç iletişim;

- Yönetim yapısının anlaşıldığından emin olunmalı ve turizm gelişim politikası yerel halkın ihtiyaçlarını anlayıp, onlara destek olmalıdır.
- Farklı grupları hedef almalı, bilgi aktarımının doğru sağlandığından emin olmalı, her bir bileşen arasında güçlü bir bağ kurmalı ve turizm endüstrisini dinamik tutmalıdır.
- Turist yerleşkesinin kimliğini belirginleştirmeli ve pekiştirmelidir.

İç iletişim şunları içermelidir;

- Kentsel turizmin güncel durumunu ve ekonomik yönünü analiz etmelidir.
- Bütün çalışanlarıyla yönetim sağlanmalı ve yerleşkedeki turist gelişimi hakkında bilgi alışverişinde bulunulmalıdır.
- Turizm gelişimi için stratejik bir plan belirlenmelidir
- Turist hizmetleri için pratik, iyi uygulanan rehber servisi sağlanmalıdır

Promosyon ve dış iletişim:

Bütün turist yerleşkeleri promosyon politikalarını 2 yönde geliştirmelidirler;

- Turizm yöneticilerinin yerleşke hakkında her türlü bilgiye yeni teknolojileri de kullanarak sahip olduklarından emin olmak
- Turist yerleşkesinin girişimciler tarafından iyi tanıtıldığından emin olmak

Yeni bilgi ve iletişim teknolojileri:

Kentsel turist yerleşkesi lider yöneticisi, turizm yöneticilerini yeni bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaları yönünde desteklemelidirler. Gerekli ve güncel bilgileri, yerleşkede yaşayan ve yaşamayanlara doğru şekilde sağlamak, interaktif rezervasyon sistemini oluşturmak ve turist ve yerel halkın şikayet ve görüşlerini daha hızlı şekilde elde etmek için bu sistemler kullanılmalıdır.

Eğitim:

Lider yöneticinin, turist endüstri personelini, kendi becerilerini pekiştirmeleri ve turist hizmet kalitesinin artırılması için desteklemelidirler. Eğitim, turist hizmeti, personel motivasyonu ve ilgisi, yabancı dil, kaynaklar hakkında bilgi gibi birçok alanda olabilir.

Turist Hizmeti

Bütünleşik kalite yönetimi yaklaşımında, turistlerin seyahatlerini planlarken, seyahatleri esnasında ve sonrasında ihtiyaçlarını karşılamada özen ve dikkatin gösterilmesi gerekmektedir. Şu alanlar için(Anonim 12);

- Bilgilendirme ve turiste gösterilen ilgi
- Konaklama ve yeme-içme

- Cazibe merkezleri, etkinlikler ve bunlarla ilişkili olaylar

Bilgilendirme ve turiste gösterilen ilgi:

Alandan elde edilen bilgileri yeni teknolojileri kullanarak bilgilendirme sağlanmalıdır. Tutarlı, eksiksiz, etkileyici ve turistlerin ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde olmalıdır (Anonim 12). Yüksek kalitede turist bilgisi;

- Yerleşkenin bütün stratejik noktalarında kullanılmalıdır
- Yardımsever, becerikli turizm yöneticilerine ihtiyaç duyar
- Yerel halkın aktif katılımı ile desteklenir ve tamamlanır
- Yeni teknolojilerin kullanılmasını sağlar

Konaklama ve yeme-içme:

- Başlangıç olarak şunlar yapılmalıdır;
 - ulusal ve yerel sınıflandırma
 - kalite etiketleri ve yönetim kuralları
 - sınıflandırma sistemlerinin karşılaştırmalı değerlendirmesi
- Yöresel mutfak kültürünün geliştirilmesi
- Konaklama ve yeme-içme hizmetlerinde çalışan personele özel eğitim programları
- Özürlüler için yeni düzenlemeler yapılmalıdır

Bütün bu başlıklar, turist yerleşkesinin imajının arttırılmasında rol alan etkenlerdir. Bu düzenlemelerle turistler ve yöneticiler yerleşkenin konaklama ve yeme-içme kalitesini rahatlıkla ölçebilirler.

Cazibe merkezleri, etkinlikler ve bunlarla ilişkili olaylar:

Turist yerleşkesindeki kaynak çeşitliliği ve etkinlikleri birleştirme kabiliyeti, cazibesini arttırma ve olumlu etki yaratmada önemlidir. Bütünleşik yaklaşım şu noktalarda gereklidir (Anonim 12);

- Turist yerleşkesinin kaynaklarını yenileme
- Yerleşkedeki turist akışını kontrol etme ve yönlendirme
- Farklı turist tiplerine göre organize edilmiş turlar

Lider yöneticinin görevi:

- Kentsel turist yerleşkesi için bütünleşik kalite yönetimi yaklaşımına liderlik etmek
- Çeşitli ortakları, birlikte planlanan eylemi kolaylıkla yürütmek ve işbirliği, fikir alışverişinde bulunmak için bir araya getirmek
- Turist hizmet ve ürünlerin kalitesini geliştirmek için belirli tedbirler almak

- Uygulanan yaklaşımı, yerleşkenin ve komşu yerleşkelerin genel gelişimine entegre etmek
- Yerleşke kaynaklarının optimum kullanımına dayanan sürdürülebilir turizm gelişimi politikası başlatmak

Kamu ve özel sektör hizmet sağlayıcıların görevi:

- Bütünleşik kalite yönetimi yaklaşımını tasarlamak, uygulamak, gözlemek için kamu yönetimi ile birlikte çalışmak
- Standartlar ve kalite etiketlerine (özellikle çevresel etiketlere) uymak ve turist hizmet v ürünlerini geliştirmek
- Turist ve çalışanların şikayet ve önerilerini dinleyip, çözüm üretmek
- Bireysel ve topluluk girişimleri doğrultusunda, yerleşkenin cazibesinin artmasına yardımcı olmak
- Turistlerin yerleşkeye ait pozitif düşünceye sahip olduğundan ve doğal güzelliklerinden haberdar olduklarından emin olmak

Yerel halkın görevi:

- Bütünleşik kalite yönetimi yaklaşımının tasarımı, uygulanma ve gözlemlenmesinin bir parçası olarak, kamu yönetimi tarafından organize edilen konsültasyon buluşmaları ve araştırmalarda yer almak
- Davranışları, yardımseverlik ve sıcakkanlılıklarıyla turist hizmetlerinde aktif yer almak
- Temizlik, binaların onarılması, iyileştirilmesi, çevreye saygı, kamusal ulaşım araçlarının kullanımı, güvenlik gibi kamu yöneticileri tarafından oluşturulan düzenlemelere ve önlemlere uymak, yardımcı olmak

Turistin görevi:

- Yerel halkın refah ve mutluluğundan haberdar olup, saygı göstermek
- Yerel halkın kültürel ve geleneksel özelliklerine saygı göstermek
- Turist akışının çevre üzerindeki olumsuz etkisini azaltma yönündeki önlemlere uymak

4.Gözleme Gücü

Bütünleşik kalite yönetimi, yineleme kuralı temeline dayanır. Başarılı sonuçlardan elde edilen bilgiler yonteme düzenli olarak eklenmelidir.

Turist memnuniyeti: Turistin yerleşkeye gelişinden önce, ziyareti esnasında ve sonrasında çeşitli turist tipleri planlanmalı ve olabildiğince çok bilgi ve sayısal veri toplanmalıdır.

Ziyaret öncesi ve esnasında yapılan ölçme çalışmaları şu başlıklarda yardımcı olur;

- Kentsel turizm pazarındaki ana yaklaşımları tahmin etme ve bu yaklaşımlar doğrultusunda yerleşkenin konumunu saptamada,
- Turist profili ve davranışlarını saptamada,
- Kent imajını düzeltmede
- Turist beklentilerini ortaya çıkarmada
- Turistlere aktarılan olumsuz imajını düzeltmede

Ölçme çalışmalarının ikinci kısmı turistler ayrılırken ve sonrasında yürütülmelidir. Bu sonuçlar şu başlıklarda yardımcı olur;

- Hangi turist beklentilerinin karşılandığı ve memnuniyet derecelerinin belirlenmesi boyutunda değerlendirme yapılmasında
- Kent imajının değiştirilip değiştirilemediğinin değerlendirilmesinde
- Bu imaj değişiminin turist memnuniyeti üzerindeki etkilerinin ve ziyaret sonrası düşüncelerinin ölçülmesinde
- Turist öneri ve şikayetlerinin hızlı şekilde elde edilip, bir araya getirilmesinde

Turizm yöneticilerinin memnuniyeti: Turist bakış açısıyla turizm endüstrisinin ve hizmet koşullarının değerlendirilmesinde ve turizmin çeşitli kollarındaki yöneticilerin, profesyonel kurum ve/veya yöneticileri tarafından yerine getirilen bütünleşik kalite yönetimi yaklaşımı kapsamındaki standartlar ve kalite etiketlerinin karşılanmasındaki çabanın ölçülmesinde ve kariyer fırsatı kalitesinin ölçülmesinde nicel ve niteliksel göstergeler planlanmalıdır.

- Turizmin ekonomi, çevre ve yerel halkın yaşamına olan etkilerin ölçülmesi

Nicel ve niteliksel veriler diğer verilere de bağlı olarak şu başlıkların ölçülmesinde gereklidir.

- Yerel halkın turizmin etkilerini, geri dönüşümünü ve faydalarını anlayabilmesinde
- Turizmin sonucu olan sosyo-ekonomik etkiler, iş olanakları, gelir getirisi, kamusal hizmet ve servislerde gelişmeler, yeni altyapı
- Bütünleşik kalite yönetimi yaklaşımının, yerel halk ve komşu yerleşke halkının yaşam kalitesi üzerindeki olumlu etkileri
- Turizm gelişiminin çevre kalitesi üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri ve sürdürülebilir gelişme yaklaşımına etkisi

Hangi parametrelerin göz önüne alındığı, hangi göstergelerin konuyla ilgili olduğu, verinin nasıl elde edilip daha sonra strateji ve politikalara aktarıldığı düşünüldüğünde, bu subjektif ve objektif etkilerin ölçülmesi ayrıntılı bir çalışma gerektirir. Ayrıca komşu yerleşkeler ve kırsal alanlar üzerindeki etki bu göstergelerle ölçülmelidir.

5.Değerlendirme ve Düzenleme Gücü

Kalite yönetimi, devam eden gelişmenin geribesleme ve yineleme kuralına dayanır. Ölçme kalitesi, yaklaşımı gelişim sistemine dönüştürmede gerekli bir basamaktır. Nicel ve niteliksel göstergelerle desteklenen etkinin ölçülmesi, performans değerlendirmesi ve eğer ihtiyaç duyulursa düzeltme yapılmasını mümkün kılar (Anonim 12).

Örnekler:

Her bir örnek, plan, strateji ve politikalar, uygulama, göstergeler ve sonuçların özetlerinin içeren bir özet başlayıp, kent turizmüne ait genel bir tanımlamayla devam etmektedir. Daha sonra çalışmanın 5 gücü altında tanıtılmaya çalışılmıştır.

1.Amsterdam

Tablo 15.Amsterdam turizm politikası durum analizi (Anonim 12)

PLAN	<ul style="list-style-type: none"> • Kamu ve özel sektör kurumların ortak çalışması ile finanse edilir • Yıllık turizm ödülleri
STRATEJİ VE POLİTİKALAR	<ul style="list-style-type: none"> • Stratejik yönetim ve iletişim planı (3 yıllık araştırmalar) • Turist acenteleri ve tartışma forumları • Bütünleşik turizm gelişim ve çeşitlendirme politikaları • Düzenli eğitim, turist bilgilendirme ve hizmet servisleri
UYGULAMA	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel alanlar için bütünleşik sürdürme, koruma planı • İç iletişim ve bilgilendirme forumları • Kent imajı • Temalı kampanyalar • 4 dilde hazırlanan işaret levhaları • Turiste yönelik şiddet ve suça yönelik yardım programları
GÖSTERGELER	<ul style="list-style-type: none"> • Belediye araştırması ve istatistiksel ofis • Turist sayısını belirleme • Yerel etki araştırması
SONUÇLAR	<ul style="list-style-type: none"> • Özel ve kamu kurum ve organizasyon çalışmalarını en iyi şekilde kaynak kullanımı için koordine etme

715000 nüfuslu Amsterdam, dünyada, çok çeşitli kültürel atmosferi, hoşgörülü ve açık fikirliliğiyle tanınan bir turist yerleşkesidir. Çoğu ana cazibe merkezleri, kentin tarihi

merkezinde toplanmıştır. Bunlar 17.yy.a tarihlenen kanal ağları, rıhtım ve 400 ve daha fazla sayıdaki turistik alanlar ve anıtları kapsar. Amsterdam, birçok eğlence, kültürel aktivite ve uluslar arası düzeyde bilinen festivaller ve etkinlikler sunmaktadır. Ayrıca, ulusal ve uluslar arası her sektördeki birçok girişimci için başlıca merkezdir. Bununla birlikte Amsterdam, zamanla çok yüksek seviyeye ulaşan turist akışına bağlı olarak trafik problemi sıkıntısı çekmektedir.

Tablo 16. Amsterdam için bazı veriler ve ana çekim merkezleri (Anonim 12).

Bazı Veriler (1996)	Ana Çekim Merkezleri
<ul style="list-style-type: none"> • Her kategoride 37000 yataklı 300 konaklama merkezi • Turizmden doğan 35000 iş imkanı • Kayıtlı bilgilere göre 6,4 milyon gecelik konaklama ile 3,2 milyon turist • 15 milyon gününbirlik turist ziyareti • Turist sayısında 6 yılda %25 artış • 3300 milyon NLG (1500 milyon EUR) turist harcaması • Turistlerin %70 oranını gününbirlik turist ziyaretleri oluşturmaktadır 	<p>Amsterdam'ın itibarı şu başlıklar üzerine kurulmuştur;</p> <ul style="list-style-type: none"> • 17.y.a uzanan kanal ağı ve eski kent dokusu, rıhtımları, tarihi alan ve anıtları ve müzeleri (Rijksmuseum, Van Gogh müzesi) • Yerel halkın hoşgörülü yaklaşımı • Zengin folkloru • Sunduğu birçok eğlence, kültürel aktivite ve uluslar arası düzeyde bilinen festival ve etkinlikler • Konferans ve kongreler (Amsterdam dünya'daki kentler içinde en iyi 10 arasındadır)

a) Ortaklık Gücü - PLAN

Plan için zorlayıcı güç nedir ve buna liderlik eden kimdir?

Amsterdam'da 1950'lerden 1980 ortasına kadar geçen sürede turizmdeki büyüme ve gelişmeyi takiben 1994 yılında, Amsterdam'ın turizm endüstrisi içindeki yeri aşağı inmiştir. Endüstrideki yerini geri kazanmak için Amsterdam yerel yönetimi (VVV), turizm endüstrisini canlandırmak için bir başlangıç noktası bulmuştur.

Ana ortaklar kimlerdir ve birbirleriyle nasıl bağlılar?

Amsterdam yerel yönetimi, turizm geliştirme strateji ve politikaları oluşturmuştur. Bu strateji ve politikaların ana odak noktası, Amsterdam'da turizm planlamasını yapmak, koordine etmek, geliştirmek, yönetmek ve yerel, bölgesel ve ulusal yöneticilere tavsiyeler sunmak amaçındadır.

VVV, Amsterdam Ticaret Odası ve onun 1300 çalışanı ile kamu ve özel sektör çalışanlarının desteği ile finanse edilen bir kurumdur. Kurumun görevleri;

- Yerel yönetime tavsiyelerde bulunmak
- Hollanda dışında Amsterdam'ı turist yerleşkesi olarak tanıtmak
- Turizm endüstrisindeki özel sektör yöneticilerine, yönetim ve çalışan eğitimi ile yüksek kalitede ürün ve hizmet sunmaları yönünde çalışmalar başlatmak
- Yeni turist hizmet kalitesini gözlemlemek

1996 yılında itibaren VVV uluslar arası turizmi tanıtmak için, ulusal tanıtım ofisi ve 1998 yılından itibaren de ulusal havayolları ile çalışmaktadır. Ulusal turizmi tanıtmak içinse, VVV, AVN ile birlikte çalışmaktadır. AVN, ulusal turizm yapısına sahip üyelerden oluşan bir kurumdur. Ayrıca, Kuzey Hollanda il turizm ofisleri ve Amsterdam'a komşu kentlerdeki il turizm ofisleri ile birlikte çalışmaktadır.

Endüstriyi canlı ve hareketli hale getirmek

1991'den itibaren VVV, Amsterdam turizmini geliştirmeye yardımcı olan kişi, kurum veya kuruluşlara yılda bir kez turizm ödülü vermektedir.

b) Tasarım Gücü – STRATEJİ VE POLİTİKALAR

Durum Analizi

Kentin eski çekiciliğinin devam etmediğinin farkında olarak, yerel yönetim VVV' yi, alınması gerekli her bir kalite geliştirme önlemleri için bütünsel bir çalışmayı kapsayan 3 yıllık stratejik yönetim ve iletişim planları oluşturma çalışmalarını yürütmek ve yönetmek için görevlendirmiştir. Bu çalışma, VVV' den alınan öneri sonuçlarına göre, şu başlıklara odaklanmıştır;

- Hedef kitle ve pazar araştırma ve analizi (turist, kitle ve rekabet analiz ve değerlendirmeleri: Amsterdam'ın güçlü ve zayıf yönleri, turizm endüstrisindeki tehdit ve fırsatlar, rakip Avrupa kentleri turizm gelişim ve promosyon stratejileri tarafından yaratılan tehditlerin analizi)
- Turist beklentileri
- Turistlerin ziyaret edecekleri yeri tercih etme metot ve kriterleri ve Amsterdam'ın bu kriterleri karşılama yeteneği
- Turist beklentileri ve Amsterdam'ın önerdiği imaj

Ayrıca turist konaklama yerleri ve çeşitli özel sektör çalışanları da çeşitli anketler yaparak ve VVV' nin düzenlediği kongre ve forumlarda yer alarak bilgi sağlamada yardımcı olabilirler.

Hedef ve Kapsamlı Strateji

1994'de planlanan ve 1998–2000 yılları arasında yinelenen turizm gelişim politikasının başlıca hedefleri şunlardır;

- Turizm yıllık büyüme oranını %4 olarak sağlamak (ziyaret sayısı, bir gecelik konaklama, harcamalar)
- Turizm endüstrisindeki iş sayısını 42000 e yükseltmek
- 1930 milyon iş hacmi meydana getirmek
- Kentin negatif imajını yok etmek;
- tarihi merkez ve cazibe merkezlerine girişleri denetlemek
- kentin tarihi merkezlerini yenileyip, canlandırmak
- kentsel alanları geliştirmek
- kent merkezini daha güvenli hale getirmek
- yeni otoparklar inşa etmek
- kamusal taşımacılığı yaygın hale getirmek
- turist bilgilendirme ve danışma servisleri çalışmalarını denetlemek
- kenti daha temiz hale getirmek, kirliliği engellemek
 - Otel konaklama hizmeti için yeni düzenlemeler oluşturmak
 - Turizm tiplerini çeşitlendirmek (kültürel turizm, eğlence ve etkinlik turizmi, gemi turizmi gibi)
 - Van Gogh ve Rembrandt sergileri doğrultusunda uluslar arası etkinlikleri organize etmek
 - Promosyonu turistten çok ürün ve hizmete odaklamak ve turist beklentileri ve çeşitliliği sağlayacak geniş çaplı seçenek sunmak
 - Günübürlük turistten çok uzun süreli kalan turistleri etkilemek
 - Ulusal ve bölgesel ölçekte çalışanlar arasında işbirliği sağlamak

İnsan Kaynakları Politikası

Turistlerle birebir ilişki içinde olan personele yönelik düzenli eğitim projeleri düzenlenmiştir. Bilgi ve turist hizmetine odaklanmıştır. Bu eğitim programları, otel yöneticileri ve büyümekte olan özel sektör yöneticileri arasında oldukça yaygındır. VVV, yüksek kaliteli personele sahiptir (ileri düzeyde eğitim sertifikasına sahip çalışanlara). VVV, ayrıca turistlere sundukları hizmetler açısından, turizm yöneticilerinin performanslarını gözlemlemek için bir çalışma yürütmektedir.

c) Yürütme Gücü – UYGULAMA

Kamu hizmetleri

Yerel yönetim ve özel sektör yönetimi işbirliğiyle yürütülen proje kapsamında araştırma grubu, güvenlik ve onun turistler tarafından algılanmasını geliştirmek için özellikle; kent merkezinin daha iyi aydınlatılmasını sağlayarak ve suç kurbanı olmuş turistlere yardımcı olarak çalışmalar yürütmektedir. Ayrıca turizmle bağlantılı suç oranını düzenli olarak gözlemlemektedir. Yerel yönetim kent merkezindeki yapı alanlarında; yol ve kamusal alanlar, çöp toplama, sokak temizliği, duvar yazılarının silinmesi gibi başlıkların yanında yapısal mirasın korunması yönünde bütünlük koruma planı oluşturmuştur.

Endüstri yöneticileri hizmetleri

Endüstri yöneticileri arasındaki iletişim, mesleki basın bilgilendirme bülteni, magazin ve VVV ile yöneticiler arasındaki görüşmelerle sağlanır. Birçok buluşma VVV, merkez ofisinde düzenli olarak organize edilir. Bu buluşmalar, işbirliği yapısını, özel sektör yöneticileri ve yerel yönetim temsilcileri arasındaki ilişkiyi, turizm gelişiminden ortaya çıkan problemleri planlama gibi bazı konuları ele almaktadır.

Turist hizmetleri

Sunulan hizmet ve hedef kitle arasında güçlü bir bağ oluşturmak için kent imajını geliştirmek ve turist bağlılığını oluşturmak için, 1997 yılında iki yeni iletişim kampanyası başlatılmıştır. İlk dünya çapındaki kampanya, ‘Amsterdam, ilham merkezi’ sloganına dayanmaktadır. İkinci kampanya, yurtiçi turizmi hedef almış ve ‘Amsterdam, dünyanın kenti’ konseptine dayanmaktadır. Sanat, tarih, kış ve deniz turizmiyle ilişki daha farklı kampanyalar da yürütülmektedir. Amsterdam’daki yeni Avrupa Zirvesi de aynı zamanda kültürel programın bir parçasıdır.

VVV, turist sezonunu olabildiğince genişletmek istemektedir. Bunu, istekler doğrultusunda ürünler sunarak ve turist ilgisini kentin dışında yeni merkezlere yönlendirerek tarihi kent merkezlerindeki yoğunluğu azaltarak gerçekleştirmiştir. Bu çeşitlendirme çalışmaları şunları içermektedir. Örneğin, yeni liman, kültürel kompleks ve eğlence merkezleri inşası, ve Amsterdam’ın Kalbi kampanyasının bir bölümü olarak kent merkezindeki bir kısım müzelerin ve etkileyici turistik öğelerin yenilenmesi gibi. ‘Kültür denizi’ ve ‘Turizm çalışmak demektir’ temalarındaki ulusal kampanyalar, 25 ve daha küçük ölçekteki birtakım projeler için ön çalışma sağlamaktadır.

Kenti erişilebilir hale getirmek için, özellikle tarihi merkezlerdeki devingenliği geliştirmek için, yerel yönetim ana ulaşım aksından (A10) şehir merkezine kadar olan güzergahtaki 4

dildeki işaret levhalarını inceleyip, geliştirip, genişletmiştir. Hızlı tren (Thalys) şehir merkezini Schiphol ve Orly, Brussel, Paris ve Cologne havaalanları ile bağlamaktadır. Ayrıca Schiphol havaalanı yolcu kapasitesini arttırmıştır. Yerel yönetim tramvay hattı ve kanal ağı için çeşitli ulaşım tipleri önermiş (deniz otobüsleri, müze botlar, kamu ulaşımı, ana turist cazibe merkezlerine giden kamu ulaşımı, deniz taksileri) ve kuzey-güney metro hattını uzatmıştır.

VVV, turist hizmetleri ve bilgilendirmesi, Schiphol havaalanı ve A10 üzerinde bulunan 6 ofisle sağlamaktadır. Tarihi merkez ve ana cazibe merkezlerinde rehberler dolaşmaktadır. Görevleri turistlere her türlü konuda yardımcı olmak, her türlü sorularına cevap vermektir. Konaklama hizmetlerinde yerel yönetim, yasal belgeleri uygulamak ve yerine getirmektedir. Ayrıca;

- Çeşitliliğin sağlanabildiğinden ve yüksek kalitede hizmet sağlandığından emin olmak
- Rehabilitasyon edilen ve yeniden canlandırılan yerlere yeni oteller açma konusuna öncelik vermek
- Yeterli sayıda olan 4 ve 5 yıldızlı otellerden 2 ve 3 yıldızlı otelleri geliştirmek ve desteklemek
- Şehir merkezinde yer alan alışveriş merkezlerinin açık durma saatlerini uzatmak, akşam ve haftasonu alışverişine daha fazla olanak sunmak, zorundadır.

d) Gözlemlene Gücü – GÖSTERGELER

Bilgilenme ve turist memnuniyeti

Bilgiler yerel yönetim ve istatistik değerlendirme ofisleri tarafından toplanıp bir araya getirilir ve analiz edilir.

- Geliş, gidiş ve kalkış süreleri, harcama düzeyi, ve müzeler için ziyaret rakamları, kentteki cazibe merkezleri ve organize edilen etkinliklerin niceliksel yönleri
- Turist profili, motivasyonu, beklentileri, memnuniyet düzeyi, tercih ettikleri etkinlik tipleri gibi daha niteliksel yönler
- Turist hizmeti
- Kent imajı

Bu araştırmadan elde edilen veriler bir veritabanına yerleştirilmiştir. Bu veritabanı VVV, tarafından Amsterdam'ın turizm endüstrisi gelişiminde kullanılmaktadır. Bu çalışmalar ayrıca, Amsterdam'ın Roma ve Viyana gibi diğer Avrupa kentleri ile karşılaştırılmasına yardımcı olur. Avrupa kentsel turist imajının sağlanmasına olanak sunar.

Yerel halk memnuniyeti ve yerel halkla bütünleşme

Turizmin etkileri araştırması, yerel halk ve turist arasında yürütülmektedir. Bu araştırmanın sonuçlarından biri, kent merkezinde toplanan turizmin yerel halk için problemlere sebep olmasıdır. Fakat bu olumsuzluk ve problemler yerel halk tarafından kabul edilmektedir, çünkü turizmin turistlerden çok kendilerinin yararına olan bir çok imkana yol açan bir endüstri olduğunun bilincine varmışlardır.

e) Değerlendirme ve Uyarılama Gücü – SONUÇLAR

1996 yılında Avrupa Turizm Ofisi Federasyonu tarafından 81 Avrupa kentinde yapılan çalışma, Amsterdam'ın, Londra, Paris ve Roma'dan sonra Avrupa'nın en çok ziyaret edilen 4. kenti olduğunu göstermiştir.

1996–1997 yıllarında yapılan bir çalışmaya göre;

- Turistler, yüksek kalite hizmeti ve sunulan ürünleri beğenmektedirler, özellikle Amsterdam'daki müzeleri
- Turistler kentin atmosferini ve yerel halkın yaklaşımını beğenmektedirler. Özellikle de kent merkezinde yürütülen, kentsel çöp toplama, temizlik, kamusal alan canlandırılması gibi çalışmaları takdir etmektedirler.

Yerel yönetim ve VVV, birçok özel ve kamusal sektör kurum ve kuruluşun, bölgesel ve kentsel ölçekte bütünleşik gelişim çalışmaları çerçevesinde yerel kaynak kullanımı arttırmak kapsamındaki turizm gelişim çalışmalarını koordine etmektedirler.

2. Winchester

Tablo 17. Winchestr turizm politikası durum analizi (Anonim 12).

PLAN	<ul style="list-style-type: none"> • Turizm gelişimini kontrol altına alma ihtiyacı ve olumsuz etkileri engellemek ihtiyacı ile ortaya çıkmıştır. • Büyük ölçüde Kent Konseyi içinde odaklanmıştır.
STRATEJİ VE POLİTİKALAR	<ul style="list-style-type: none"> • Turist yerleşkeleri için karşılaştırmalı analiz çalışmaları • Yerel Gündem 21 ile bağlantılı stratejik turizm planı • Kalite yaklaşımı ile birlikte, Winchester turizm stratejisinin biçimsel durumu • Gelişim hedefleri hakkında, kamu ve özel sektör arasında güçlü birliktelik • Bütün olarak uyumlu gelişim

Tablo 17 nin devamı

UYGULAMA	<ul style="list-style-type: none"> • Geçmiş mirası koruyarak yaşam kalitesi ve kentsel alanı geliştirmek • Bisiklet ve yaya yollarını geliştirmek • Kamu ve özel sektörün birlikte çalıştığı çalışma grupları • Avrupa Turist projesi ile birlikte çalışmak • Turist yardım programları • Konaklama için yönetim kanunları
GÖSTERGELER	<ul style="list-style-type: none"> • Turist memnuniyeti değerlendirmeleri • Motivasyon ve imaj incelemesi • Şikayet değerlendirmesi (10 günde bir)
SONUÇLAR	<ul style="list-style-type: none"> • Kent Konseyinin IQM yaklaşımının tam olarak uygulanması için gösterdiği çaba • Toplantı ve değişim politikaları

Winchester, kraliyet ailesi ile ünlü, dinlenme ve rahatlama merkezi olarak din ve sanat dünyasının önde gelenlerinin yüzyıllardır bulunduğu bir kenttir. Kentin mimari mirası bu ünlü ziyaretçilerin birçok izini taşımaktadır.

Winchester'a ilk turist ziyaretleri, 1840 yılında demiryolu hattının inşası ile başlamıştır. Bu tarihten itibaren, gününbirlik ziyaretlerle popüler bir kent olmuştur. Yeşil avluları ve birçok çekici köyleri ile çevrili olan Winchester, günümüzde İngiltere'nin olağanüstü kültürel mirası ile eski merkezi, kültürel, tarihi, dini ve eğitici bir merkez, hoş atmosferi, çeşitli mağazaları ve temizliğiyle etkileyici bir kent olarak tanınmaktadır.

Tablo 18. Winchester için bazı veriler ve ana çekim merkezleri (Anonim 12).

Bazı Veriler (1996)	Ana Çekim Merkezleri
<ul style="list-style-type: none"> • Turizm gelirleri 123 milyon EUR • Turizmden doğan 3200 iş imkanı • 305000 İngiliz turist (ziyaretlerin %12si), 81000 yabancı turist (ziyaretlerin %3ü) ve 2244000 İngiliz ve yabancı gününbirlik turist (ziyaretlerin %85i) • Turizm endüstrisi yıllık büyüme oranı %4 	<ul style="list-style-type: none"> • Anıtlar: katedraller, Grant Hall, Round Table, College, Wolvesey Sarayı, değirmen) • Müzeler: Kent müzesi, Askeri Müze, St. Cross Hastanesi, Westgate Müzesi, Hampshire Kraliyet Alay Müzesi, Heritage Merkezi • Kır ve komşu köylerde yürüyüşler • Outlet alışveriş merkezleri

a) Ortaklık Gücü - PLAN

Plan için zorlayıcı güç nedir ve buna liderlik eden kimdir?

1992 yılında Winchester Kent Konseyi'nin günübürlük turizm departmanı (WCCDL), Winchester'daki turizm büyümesinin çevre ve yerel halk üzerindeki ters etkilerine karşı yerel politikacıların dikkatini çekmiştir. Bu tarihe kadar Kent Konseyi, turizmin promosyona ihtiyacı olduğunun ve turizm yönetiminin olmadığını farkında değillerdi. 1992 yılında, WCCDL tarafından, nicel ve niteliksel turist çalışmaları doğrultusunda turizm geliştirme stratejileri ortaya koymuşlardır. Kent Konseyinin stratejik planında (1999–2001) turizm, kent ekonomisi için en önemli faktör olarak görülmektedir.

Ana ortaklar kimlerdir ve birbirleriyle nasıl bağlılar?

Winchester Kent Konseyi günübürlük turizm departmanı turizm ofisi doğrultusunda, Winchester turizm gelişim çalışmalarını başlatmıştır. WCCDL'nin turizm departmanında şu görevleri yerine getirecek 4 birim bulunmaktadır;

- Kentin ulusal ve uluslar arası düzeyde tanıtımını yapmaktan sorumlu pazarlama birimi
- Turizm Bilgilendirme Merkezi ve Turizm Bilgilendirme Noktalarını içeren, turist ağırlama ve yardımcı olmaktan sorumlu turizm hizmet birimi
- Kent Merkez Salonunu seminer, konferans ve festival merkezi olarak yönetecek konferans birimi
- Kent konseyi, özel sektör ve yerel halk tarafından organize edilecek yerel faaliyetleri koordine edecek faaliyet ve koordinasyon birimi

1992 yılından itibaren, WCCDL'nin turizm ofisi, turizm gelişiminde anahtar faktör haline gelmiştir. Görevi endüstri lideri olma ve aynı zamanda, turizm gelişimine ortak bir vizyon bulmaktır. Aynı zamanda çeşitli tematik ve iç sektör çalışma grupları ortaya çıkarmıştır;

- Winchester'ın tanıtımından sorumlu Winchester Keşif Grubu (1997). Bu tanıtım grubu üyeleri, yerel, bölgesel ve ulusal basında yıllık kampanyalardan finanse edilmektedirler. Bu grup, aynı zamanda, fikir alışverişinde bulunmakta ve çeşitli forumlarda yer almaktadır. Ve turist hizmetlerini ve ürünlerini tasarlamada birbirlerine destek olmaktadır.
- Winchester turizmi gelecek planlarını tartışan Winchester'ın Geleceği Grubu (1998)
 - Kent merkezinin yaşam, çalışma, alışveriş, ziyaret yönünden yaşanabilir olmasını sağlayacak, strateji ve girişimler üzerinde çalışan Kent Merkezi Yönetim Grubu (1997)

Kent Konseyinin ilgili departmanlarının, Hampshire Kent Konseyi ve özel sektör yöneticilerinin temsilcileri, bu çalışma gruplarına yardımcı olmaktadır. Ayrıca WCCDL'nin turizm ofisi, üç ayda bir kez turizm yöneticilerinin (otel sahipleri, turist rehberleri, B&Bnin yöneticileri, cazibe merkezleri yöneticileri vs.) kalite konularını konuşabileceği forumlar organize etmektedirler.

b) Tasarım Gücü – STRATEJİ VE POLİTİKALAR

Durum analizi

Güney Turist Yönetim Kurulu ve WCCDL'nin turizm ofisi, turist yerleşkeleri için karşılaştırmalı analiz çalışmaları yürütmektedirler. Güney Turist Yönetim Kurulu, bir kısım turist yerleşkelerini kullanarak turist yerleşkelerinin birbirleriyle karşılaştırılmasına imkan verecek bir takım kriterler geliştirmişlerdir. Bu tür bir karşılaştırma;

- Öncelikli yapılması gerekenlere karar vermek ve bazı durumlarda algılanmayan ve hangi promosyonlarda baz alınması gereken güçlü yönleri tanımaya yardımcı olan güçlü ve zayıf yönlerin analiz edilmesine yardımcı olur
- Endüstri taklitlerinin yolunu açar ve yatırım sonuçlarından yerel halkın haberdar olmasını sağlar. Turist yerleşkesi ve benzer hizmetler arasında verimli bilgi ve deneyim alışverişine olanak sağlar. 1998–1999 yıllarında 3 hedef yerleşke Hampshire'm ölçüt, değerlendirme projelerinde yer alır.

İngiliz Turist Yönetim Kurulu ve ulusal hükümeti, İngiltere'de 14 pilot alanda analiz çalışma yapmıştır. Bu çalışmanın sonuçları, bütün yerel yönetimlerce kullanılabilir standart metotların hazırlanmasını sağlamıştır.

Hedef ve kapsamlı strateji

Winchester ve genel bölge ölçeğinde ilkeler;

- Gelecek nesillerin de faydalanabilmesi için tarihi miras ve kent ambiyansının korunması
- Turist aktivitelerinin yerel halkın ihtiyaç ve çıkarları doğrultusunda olduğundan emin olmak ve bunlara saygı duymak
- Turist aktivitelerinin Winchester'a, insanların yaşadığı bir yer olarak saygı göstermesi ve sadece insanların ziyaret ettikleri yer olarak algılanmadığından emin olmak
- Turist aktivitelerinin planlanmasında, bu aktivitelerde yer alan bütün kuruluş ve bireysel örgütlerin farkına varma ve bunları koordine etme

- Her turist yönetim programının, yerel halk ve ekonomi üzerinde olumlu etkisi olduğundan ve turistler tarafından meydana getirilen olumsuz etkilerin azaltılmış olduğundan emin olmak

- Kamu, özel sektör ve yerel halk arasındaki işbirliğini oluşturmak

Winchester kenti için ilkeler;

- Turistlere Winchester tarihi mirasından hoşlanmaları için fırsat sunmak ve bunu yerel halkla paylaşmak

- Winchester çevre ölçeğinde ilkeler;

- Kırsal alanlarda turizm gelişiminin çevre ve miras koruma amacıyla olduğundan emin olmak

- Turizmi, turizm endüstrisinde doğrudan iş yaratma doğrultusunda ve kırsal alanlardaki diğer girişimcilere olanaklar sağlayarak kırsal ekonomiyi geliştirmek ve çeşitlendirmek için kullanmak

- Turist hizmetleri ve alt yapı geliştirildiğinde yüksek kalitede turist hizmeti sağlanacağından emin olmak

- Yerel halk ve turist arasında uyum sağlamak ve yerel halkın turist hizmetleriyle ilgili olduklarından ve yürütüp, sürdürdüklerinden emin olmak

Winchester'ın kalite yaklaşımı 'Winchester bölgesi için Turizm Stratejisi' başlıklı dokümanda ortaya koyulmuştur. 1998–2001 yılları için hazırlanan bu strateji dokümanı, benzer olan 1992–1995 dokümanından esinlenilerek hazırlanmıştır.

Çevresel politika-Gündem 21

1998 yılı için yeni turizm stratejisi, yerel Gündem 21'in 13 başlığına ve kent konseyinin 1992 stratejik planında yaptığı gerekli değişiklik ve düzenlemelerle yeni turist hizmet koordinasyonu stratejik hedeflerine dayanmaktadır.

- Enerji tüketimi ve atık yönetimi
- Kirlilik (trafik, ulaşım)
- Flora-fauna
- Yerel görünüşe odaklanma (turist altyapısı, iletişim sistemleri, turist bilgilendirme merkezleri, kent imajı incelenmesi vs.)
- Ücretlendirme kuralları (her türlü bütçeye uygunluk, ürün/kalite dengesi)
- Ekonomi ve istihdam (promosyon, endüstrideki yerini koruma, eğitim)
- Sağlık (açık hava aktivite tanıtımı, sigara içilmeyen alanlar, diyet yiyecekler)

- Özürlüler için özel çözümler
- Güvenlik
- Eğitim ve bilgilendirme (turist ve yerel halk için bilgilendirme merkezleri)
- Yerel demokrasi (turist ve yerel halk arasında iletişim, endüstri yöneticilerinin politik çerçevede tanıtımları)
- Kültür (yerel kültürü yansıtan ürünleri sağlamak, tarihi mirasla bağlantılı özel etkinlikler)
- Özellikli nitelikler (kentnin özellikli yerlerini desteklemek, kentnin cazibesini pazarlamak, çevreye saygı duyan hedef turist kitlesi, hafif endüstrilerdense turizme öncelik vermek)

İnsan kaynakları politikası

WCCDL'nin turizm ofisi eğitime büyük önem vermektedir. Yıllık personel denetleyicileri, eğitim ihtiyaçlarını tanımayı olası hale getirmektedir. Eğitim planı takip eden yıl için planlanır. 1998 yılında planlanan eğitim planı şudur;

- Yönetim becerileri: yönetim direktörü, turizm hizmet yöneticisi gibi bazı görevlerde devam eden eğitimler
- Turist projeleri gelişiminin parçası olarak bilgi teknolojileri
- 'Winchester Host' programı çerçevesinde özel konukseverlik eğitimi

c) Yürütme Gücü – UYGULAMA

Kamu hizmeti

Kent konseyi mimari ve doğal mirası, uygun miras koruma politikası ile koruma ve gelecek nesillere aktarımını sağlamaktan sorumludur. Turistler için kamusal alan kullanım rahatlığı ve kolaylığı sağlanmıştır. WCCDL'nin turizm ofisi, güvenlik konusunu düşünmek ve düzenlemekte aktif rol oynar. Winchester, çevre dostu hareketliliği desteklemekte ve yüksek kalite kamu ulaşımını trafik sorununu çözmek için ortaya koymaktadır. Bisiklet yolları ve parkları yapılmış, bazı sokaklar yayalaştırılmış ve yeni işaret levhaları eklenmiştir. Kent merkezindeki park alanları turistlere ayrılmıştır ancak yerel halk için de kamusal otoparklar kentnin giriş noktalarında inşa edilmiştir. Alışveriş merkezlerinde danışma merkezleri kurulmuştur.

Endüstri yöneticileri hizmeti

Turizmle direk ve dolaylı iç iletişim diğer yerel yönetim birimleri ve bölgesel yönetim, özel sektör ve yerel halk arasında vardır.

Turist hizmetleri

Son 3 yıldır, Winchester'ın turizm promosyonu WCCDL'nin turizm ofisi tarafından yönetilmektedir. Turizm ofisi, kentteki ve yakın çevresindeki yeni ürünlerle ilgilenmektedir. WCCDL'nin turizm ofisi, Town Hall'ı yönetir ve etkinlikleri organize eder. Winchester'ın floral görüntüsü için bir program oluşturmuştur ve kentteki birçok etkinlik ücretsizdir.

Kente Londra'dan uçakla (Londra Heatrow'dan 1 saatlik, Southampton'dan 15 dakikalık mesafede), trenle (1 saatten az) ve M3 motor yoluyla (otobüs ve arabayla) erişim imkanı vardır.

Turist bilgilendirmesi, bilgilendirme merkezleri ve noktalarından sağlanmaktadır. Ayrıca, el ilanları, rehberler, broşürler ve haritalar oteller ve misafirhanelerden temin edilebilmektedir. Bilgilendirme için başvurulabilecek internet sitesi de mevcuttur.

Winchester, Avrupa Komisyonu tarafından benimsenen Turist Projesi ile birlikte yeni iletişim ve bilgilendirme teknolojilerinin kullanımını test etmek ve kullanmak için çalışmaktadır. Amaç uygun çözümler bulmaktır. Proje, Hampshire ve diğer 6 Avrupa kentinde 2 yıllık bir deneme sürecindedir. Bu Avrupa'nın turizm endüstrisinde interaktif bilgilendirme konusunda en önemli projesidir.

Turist yardım programı, en yoğun sezonda uygulamaya koyulmuştur. Rehberler, kent merkezinde çalışmakta, turistlere ücretsiz yardım sunmakta ve her türlü sorularını cevaplamaktadır. Turist bilgilendirmesi, bilgilendirme merkez ve noktalarında birkaç dilde sunulmaktadır.

Turistlerin en önemli ikinci aktiviteleri alışverişidir. Kent merkezi yönetim grubu doğrultusunda WCCDL'nin turizm ofisi, kent merkezindeki küçük yerel mağazaları korumakta ve yeni mağazalar açılmasını sağlamaktadır. Otellerin ve konaklama merkezlerinin ulusal sınıflandırmasına ek olarak WCCDL'nin turizm ofisi, turist konaklama merkezleri için yönetim yasası benimsemiştir. Bu yasa, güvenlik, sağlığa uygunluk, hizmet, tanıtım kalitesi, ücret, temizlik gibi başlıkları kapsamaktadır. Otel ve özel misafirhaneler bu yasalar uymak ve saygı göstermek zorundadırlar.

d) Gözlemlene Gücü – GÖSTERGELER

Turist memnuniyeti

Turist ve yerel halkın memnuniyeti, WCCDL'nin turizm ofisi tarafından kentin birçok alanında düzenli olarak araştırılmıştır. Turistlere, hizmet kalitesi, misafirperverlik, kamusal alanlar, genel atmosfer, güvenlik ve kamusal ulaşım gibi konularda görüşleri sunulmuştur. WCCDL'nin turizm ofisi, her bir şikayeti 10 günde cevaplama konusunda özen

göstermektedir. Ayrıca, turizmin genel ekonomik etkileri, turist motivasyonu ve Winchester'ın genel görünümü hakkında düzenli çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar, stratejiyi planlamak ve talepleri karşılayacak yeni ürünler bulmayı mümkün kılmaktadır.

Yerel halk memnuniyeti

Yerel halk memnuniyeti WCCDL'nin turizm ofisi tarafından birçok alanda düzenli olarak araştırılmıştır.

e) Değerlendirme ve Uyarılama Gücü – SONUÇLAR

1996 ı turist araştırmalarına göre;

- Turistlerin %99'u konukseverliği ve rehberlik servisini 'çok faydalı' veya 'oldukça faydalı' bulmuşlardır.
- Rezervasyon sisteminin çok iyi olduğu düşünölmektedir.
- Mağazaların çok iyi oldukları düşünölmektedir.
- Otel ve misafirhaneler olumlu ücret/kalite oranındadır ve otelde konaklama oranı yüksektir.
- 1994'den itibaren yiyecek kalite ve seçenekleri geliştirilmiştir.
- Araba ilen gelen turistlerin %83'ü araç parkları ve ücretleri konusunda memnun kalmışlardır. %36'sı ücretleri 'ortalama değererde' olarak, %12'si 'ucuz' ve %5'i 'pahalı' olarak değerlendirmiştir.
- Yerel halkın konforu yeterli düzeyde korunmuştur.

Winchester'ın bütünleşik kalite yönetimi yaklaşım başarısı, yönetim kabiliyeti ve ziyaretinden sonuna kadar turistlerin yönlendirilmesine bağlıdır. Bu başarı, WCCDL'nin turizm ofisi tarafından plana göre yerleştirilen güce bağlıdır.

Bu ofis, kamu ve özel sektör yöneticilerini turizmin gerçekçi ve profesyonel vizyonunu elde etmek için harekete geçirmeye yardımcı olur. Başarısı, fikir alışverişinde bulunulan forumları koordine etmeye bağlıdır.

3.Malaga

Tablo 19. Malaga turizm politikası durum analizi (Anonim 12).

PLAN	<ul style="list-style-type: none"> • Belediyenin çevresel politikası ile desteklenir • Liderlik belediye yönetimi altında 3 kamusal yapı arasında paylaşılır
-------------	--

Tablo 19 un devamı

STRATEJİ VE POLİTİKALAR	<ul style="list-style-type: none"> • Malaga Gren Charter (Yerel Gündem21 ve KENTSEL 1995-99) • Turizm ve kültürel gelişim planı (belediye) • Malaga'yı rehabilite etme stratejik planı (turizm ofisi) • Costa del Sol'un turist kuruluşu için, standartlar, akreditasyon ve markalaşmayı (AEHCOS) da içeren kalite planı
UYGULAMA	<ul style="list-style-type: none"> • Kent-bölge entegrasyonu (turist pazarı, kalite yönetimi) • Uygulamanın ayrı planları (temizlik, güvenlik, liman, dilencilik vs.) • Otel çalışanları için eğitim programı • Stratejik planın anahtar bakışı: dış promosyon ve iletişim, hareketlilik, konaklama • Turist güvenliği kalitesini geliştirmek için birçok girişim ve çalışma
GÖSTERGELER	<ul style="list-style-type: none"> • Ana motivasyon ve memnuniyetsizlik tespiti (turist ve Pazar gözlemi ve analizi) • İnternet kullanımı • Kent yönetimi ve düzenli görüşmeler
SONUÇLAR	<ul style="list-style-type: none"> • Belediye istatistikleri (bilgi edinme, kullanım süresi vs.)

Malaga, Costa del Sol'un başkentidir. İspanya yarımadasının güneyinde yer almaktadır. Soğuk kuzey rüzgarlarından korunaklı ve Akdeniz iklimine sahiptir. Yoğun ağaçlarla çevrili bölgenin yıllık sadece 600 mm. yağış almaktadır.

Dar arkatlı sokakların görünümü Malaga'nın merkezine Fas'a ait birçok kalıntı ve özel binalarla güçlü bir Arap etkisi kazandırmaktadır. 19.yy.dan başlayarak kentin modern kısmı Malaga limanının kuzeyine doğru uzanmaktadır.

Malaga Amerika ile olan ticareti dolayısıyla, İspanya'nın üçüncü büyük limanıdır. Artan ticaret dolayısıyla 13. sıraya gerilemiştir ve 5000 m.lik rıhtımı çöplük haline gelmiştir. Turizmin geri beslemesi sayesinde rehabilite edilebileceklerdir. Ekonomik hayat, hizmetlere, ticarete, turizm ve küçük ölçekli endüstriye dayanmaktadır.

Tablo20. Malaga için bazı veriler ve ana çekim merkezleri (Anonim 12).

Bazı Veriler (1997)	Ana Çekim Merkezleri
Malaga kenti için: <ul style="list-style-type: none"> • Nüfusu 532711 • 2400 yatak kapasiteli 19 otel • Yılda yaklaşık 3 milyon turist • İşsizlik oranı %3,31 (ilk çeyrek için) 	<ul style="list-style-type: none"> • Katedral • Aleazaba ve Gibralfaro, Arap merkezinin hisar ve kalesi • Marina merkezi ve Atarazanas pazarı • Picasso Vakfı

Tablo 20 nin devamı

<p>Malaga vilayeti</p> <ul style="list-style-type: none"> • Her kategoriden yaklaşık 7700 oda ve 15000 üzeri kamp/karavan yeri • İspanya'dan (%43), dışarıdan (%57) olmak üzere 5.78 milyon turist • Ortalama kalış süresi 5 gün • Turizmle ilişkili işler:47760 (sezonluk işleri de kapsar) • Turizme eklenen büyüme değeri: 325 milyon EUR • Turistler tarafından yapılan toplam harcama: 800 milyon EUR 	<ul style="list-style-type: none"> • Roma tiyatrosu, barok Pantheon'u • Şehir merkezinin eski hanları, sahil ve ihtişamlı tarihi kalıntıları <p>Malaga'nın dağları</p>
--	--

a) Ortaklık Gücü - PLAN

Plan için zorlayıcı güç nedir ve buna liderlik eden kimdir?

Birçok değerine rağmen, Malaga kenti turizm gelişimi, belediyenin çevresel politikaya dayanan ilk stratejik gelişim planını oluşturmasıyla birlikte 1993 yılında tamamlanabilmiştir (Anonim 12).

Ana ortaklar kimlerdir ve birbirleriyle nasıl bağlılar?

Belediyeye bağlı olarak, turizm ve kalite yönetim girişimlerinde 3 temel organ yer almaktadır (Anonim 12):

- Pro-Malaga belediyesi kamusal girişim çalışması, kentin turizm açısından gelişimini geliştirmek için tarihi merkezdeki girişimcilere mağaza ve tezgahlarını yenileme ve turizm planlamaya sokmak düşüncesiyle, 1995 yılında oluşturulmuştur.
- Belediye turizm ofisi
- Costa del Sol'un yerel turizm ofisi (Patronato de turismo)

b) Tasarım Gücü – STRATEJİ VE POLİTİKALAR

Durum Analizi

1993 ında, belediye Malaga için öncelikli bir stratejik plan oluşturmuştur. Bu plan

- Sadece Costa del Sol'deki kıyı turizmi bağlamına dayanmaktadır.
- Çevresel politikaya öncelik vermektedir.

- Kenti 4 kentsel alana bölmektedir: sorunlu alanlar, yetersiz alanlar, normal imkanlar ve yaşam kalitesi ile ilgili alanlar (kentten %60'ı tarihi alanları içerir) ve son olarak yüksek düzeyli tesisler ve yüksek seviyeli yaşam (yeşil alanlarla birlikte)

Bu öncelikli plan Malaga Yeşil Gündem ve Yerel Gündem 21 ve 1995-99 için Kentsel Ortak önceliklerle devam eder. (150 milyon EUR, %70'i Avrupa Birliği tarafından desteklenmektedir)

Kentsel ortak önceliklerin 4 aşaması vardır;

- Altyapı ve çevresel koşulları geliştirmek (çevresel eğitim ve bilinç, yeşil yol rehberini geliştirmek, seyahat programlarına işaret levhalarını işlemek, bozulmuş kentsel alanları rehabilite etmek, Gibralfaro parkını yenilemek, altyapıyı rehabilite etmek)
- Sosyal hizmetleri ve güvenliği geliştirmek
- Kentin tarihi alanlarındaki önemli alanları rehabilite etmeye özendirmek
- İş olanağı, eğitim ve yatırımları desteklemek (ürün ve gelişimi desteklemek)

Hedef ve Kapsamlı Strateji

Belediye 1995'te turizm ve kültürel gelişim planı geliştirmiştir. Bu plan, kent merkezinin ve anıtlar ve Gibralfaro bahçeleri, Cister kadınlar manastırı müzesi, Picasso'nun Plaza de la Merced'deki doğum yeri, Malaga belediye müzesi, Taurin müzesi, Our Lady of the Victory tapınak müzesi gibi binaların promosyonu ve tanıtılmasını içerir.

Bu plana paralel olarak, belediye turizm ofisi Malaga'yı turizm merkezi olarak rehabilite etmek için bir stratejik plan oluşturulmuştur. Bu plan, kalite yönetimini içerir ve Spanish Secretariat for Tourism'in Excellence Plan'ının parçasıdır (Anonim 12).

Bu stratejik planın amacı, kültürel turizmi geliştirmek ve kalite fikrini kent imajına katmaktır.

Bu stratejik planın ana başlıkları şunları içerir;

- Turizm gelişimini halk otoritesi ile güçlendirmek
- Turist ürünlerini geliştirmek
- Kent promosyonunu sağlamak ve turist merkezi olarak daha aktif hale getirmek
- Projeler üretmek
- Kent mirasını güncellemek
- Kamu servislerini güçlendirmek

Bu plan ayrıca, turizm sektöründeki girişimcilere yardımcı olmayı içerir:

- Yönetim sistemlerini geliştirmek

- Gönüllü olarak, sundukları hizmetlerin kalite standartlarını hazırlamak
- Girişimci imkan ve alt yapısını modernize etmek
- Turist girişimlerinde profesyonellik ve yeniliği geliştirmek

Excellence Plan programının parçası olarak, AEHCOS Association of Costa del Sol hoteliers), otel ve apartları da içeren Costa del Sol turist oluşumunun kalite planını oluşturmuştur. Bu plan, oybirliği temeli ve kalite markasıyla desteklenen akreditasyon sistemi ile oluşturulan kalite standartlarını içerir. 1998'in başlarında, bu plan, 15000 yatak kapasite ile 36 kuruluşa ayrılmıştır (Anonim 12).

Çevresel Politika- Gündem 21

Şubat 1995'te, Malaga'nın Green Charter'ı, İspanya bölgesi, Rio Gündem 21'i Avrupa Kentleri Yeşil Sayfaları, Sürdürülebilirlik ve Avrupa Komisyonunun 5. Çevre aksiyon programı, Avrupa Kentleri Gündemi'ne dayanmaktadır. Green Charter, Malaga halkının hakları ve görevleri ve Malaga kenti gelişimi ile ilişkili birçok kural ortaya koymaktadır. Çevreye saygı için sürdürülebilir ekonomik gelişme ile birlikte sosyal hakları birbirine bağlar. Kentsel planlama ve değişkenlikle, doğal çevrenin korunması ve geliştirilmesi, su ve atık yönetimi, kirlilik, enerji yönetimi ve halkın çevresel eğitimi ile bağlantılıdır.

İnsan Kaynakları Politikası

Stratejik gelişim planı turizm endüstrisi çalışanlarının eğitimini içerir.

c) Yürütme Gücü – UYGULAMA

1995 turizm gelişim planını ve Malaga kentini rehabilite etme stratejik planını yerine getirmek için çalışmalar başlamıştır ve kent ve çevre alanları arasındaki bağlantıyı pazarlama ve turistik kalite yönetimi bakış açısıyla güçlendirmeye yardımcı olmaktadır.

Kamu hizmetleri

Şunları içerir;

- Kent için temizlik planı
- Güvenlik planı
- Dilenciliği önlemek için sosyal refah programı
- İspanyol AVE hızlı eğitim programlarıyla bağlantı
- Liman için planlama
- Spor altyapısı inşası
- Kentin ticari potansiyelini geliştirmek
- Gürültü kirliliğini gözlemlemek için yeşil bant uygulaması

Endüstri yöneticileri hizmetleri

Kentsel Girişim programı 1994 yılında oluşturulmuştur. 1998’de, ödenekler şu başlıklar için oluşturulmuştur.

- Kentin tarihi merkezlerindeki dükkan önleri rehabilitasyonu
- Alışveriş yönetiminde yeni düzenlemeler (bilgisayar donanımı)

Stratejik gelişim planı ayrıca şunları içerir;

- Yerel halk ve yöneticilere odaklanan kampanyaların farkında olma
- SME’ye yardımı desteklemek
- Turizm endüstrisinde personel yönetimi alanında AEHCOS, otel çalışanları için eğitim programı hazırlamıştır. 1997’de, 104 Costa del Sol ilgili kuruluştan, 790 çalışan, 20 programdan oluşan 2855 saatlik kurslara katılmıştır.

Turist hizmetleri

Stratejik gelişim planının birçok kolu vardır. Ana bakış açısı şunları içerir (Anonim 12);

- Promosyon ve dış iletişim
 - profesyoneller tarafından Malaga’ya ziyaretler organize etmek (teknik geziler)
 - ‘Picasso’nun doğum yeri’ ve ‘Costa del Sol’un başkenti’ ni marka yerler haline getirmek
 - ticari fuarlar ve profesyonel turizm aktivitelerinde yer almak
 - turistlerin ana vatanlarında gezici elçilikler oluşturmak
 - İletişim materyalleri: broşürler, el ilanları, video ve kitaplar
 - Devingenlik:
 - yolcu otobüsleri için daha fazla park alanları
 - kamu taşımacılığını geliştirmek
 - Konaklama:
 - ağır ceza mahkemesini restore ederek lüks bir otele dönüştürmek
 - bot ve yatları turist konaklama amaçlı kullanmak

Stratejik plan ayrıca şunları içerir;

- Uluslar arası spor ve kültürel etkinlikler organizasyonu turist güvenliği bakış açısıyla, bir takım girişimler sonucu oluşturmaktadır.
- Kentin gelişim stratejileri üzerindeki bilgileri ve elde edilen sonuçları içeren internet sitesi
- Andalusia Otonom Cemiyeti tarafından oluşturulan ve Malaga için de kullanılmaya hazır olan Seneca rezervasyon sistemi

- Park Promenade'deki turist danışma ofisinin ve Casita der Jardiniero kamusal bilgi ofisinin renovasyonu
- Gemiyle gelen turistlerle buluşan ve aktivite (konserler, festivaller) bilgilerini ileten gezici mobil turizm ofisi
- Gibralfaro'da kent tarihi hakkında bilgi sağlayan kaynak merkezi
- Birçok dil bilen ve sezonluk olarak turistlere yardım ve rehberlik sağlayan 43 gencin oluşturduğu Cicerone projesi. Bu gençler, yerel polis, İngiliz ve Alman konsoloslugu, Malaga hükümeti sosyal dayanışma departmanı önderliğinde turist ilgisi konusunda eğitilmişlerdir.
- Katedral, Cister kadınlar manastırı ve Gibralfaro' da turist oryantasyonu sağlayan gönüllüleri bulma

d) Gözlemlene Gücü – GÖSTERGELER

Bilgilenme ve turist memnuniyeti

Malaga'da içsel turizm araştırması Şubat ve Mart 1997'de yürütülmüştür. turistlerin sosyo-ekonomik profili, altyapı, turist beklentileri, turizm organizasyonu ve personel yetenekleri gibi 4 yön içermektedir (Anonim 12).

Araştırma göstermiştir ki; birçok turist Malaga'ya, iklimi, dinlenme ve rahatlama ve trafik, kirlilik ve gürültüden uzak alanlara sahip olduğu için gelmektedir. Belediye tarafından oluşturulan stratejik gelişmeler hakkındaki bilgileri ve turist memnuniyetini içeren bilgiler internet sitesinde mevcuttur.

Yerel halk memnuniyeti ve yerel halkla bütünleşme

Belediye kamu girişimi 'Pro-Malaga' tarafından yürütülen ve kent konseyi ile, resmi olmayan buluşmalar yapılmaktadır. Bu buluşmalarda halk ve girişimciler kentteki değişimler ve turizmin etkileri hakkındaki fikirlerini dile getirmektedirler.

e) Değerlendirme ve Uyarlama Gücü – SONUÇLAR

Stratejilerin beklenen sonuçları sağlayıp sağlamadığını söylemek doğru olmamakla birlikte beklentiler çok yüksektir.

- Artan turist sayısı
- Tarihi mirası korumak için kaynaklara yatırım
- Yeni ürünlerin, el sanatları, müzik, folklor gibi etkinliklerin gelişimi
- Ek servislerin oluşturulması
- Tarihi mirasın korunması
- Çevrenin gelişimi

- Kültürel mirasın yayılması
- Sosyal çalışanların rollerinin genişletilmesi
- Kamu ve özel sektör çalışanları arasında işbirliği

Ayrıca, Belediye istatistikleri şu sonuçları gösterir,

- Yılın aynı dönemlerinde, turizm danışma ofislerini ziyaret eden turist sayısında 3 kattan fazla artış
- En düşük sezonda bile otel kalış sürelerinde artış

Her üç örnek kent (Amsterdam, Winchester ve Malaga),

1.Plan, strateji ve politikalar, uygulama, göstergeler, ve sonuçların özetlerini içeren özet

2.Kentlerin tuizme yönelik çalışmalarına ait genel tanımlama

3.Çalışmanın 5 gücü olan;

- Ortaklık gücü- PLAN
- Tasarm gücü-STRATEJİ VE POLİTİKALAR
- Yürütme gücü- UYGULAMA
- Gözleme gücü- GÖSTERGELER
- Değerlendirme ve uyarlama gücü- SONUÇLAR

içeren değerlendirmeler doğrultusunda değerlendirmeleri içermektedir. Tez kapsamında çalışma alanı olarak seçilen Ankara ili Beypazarı ilçesinde de yukarıdaki örneklerde izlenen prensip kullanılacak, çalışmanın 3. bölümünde detaylandırılacaktır.

2.YAPILAN ÇALIŞMALAR

Çalışmanın birinci bölümünde,amaç kısmında da belirtildiği gibi kültürel, kentsel turizm ve kültürel, kentsel turist tipinin belirlenen çalışma alanı çerçevesinde değerlendirilmesi ve değerlendirmelerden çıkan sonuçlar doğrultusunda belirlenen kent turizmi için bir model oluşturulması çalışma kapsamında düşünülmektedir. Bu doğrultuda bir alan belirlenmeli, alanın neden seçildiği ifade edilmeli ve alanın turizme yönelik kullanılabilecek gerek mimari, gerekse kültürel öğelerinin tanımlanması gerekmektedir. Ayrıca çalışma alanının turizm planlanması tarihsel gelişim süreci nasıl sorusuna da cevap bulunmalıdır. Bu amaçla, izleyen bölümlerde söz konusu maddelere yer verilecektir.

2.1. Çalışma Alanının Belirlenmesi

Çalışma alanı olarak bir bölgenin seçilmesi ve bu bölgenin oluşturulan planlama ve yönetim modeline uygunluğunun denenmesi gerekmektedir. Çalışılacak olan bölge kentsel ve kültürel turizmin gelişmesine katkı sağlayan bir yerleşke olmalıdır. Hem IQM in ana kuralları, hem de IQM in işlerlik şeması doğrultusunda denenebilir olmalıdır. Bu noktadan hareketle Ankara iline bağlı Beypazarı ilçesi çevresi, mimarisi, doğası, topografyası, kültürel değerleri ve bunların yanı sıra turizmin planlanması yönünde ilçenin uyguladığı çalışma programları değerlendirilecektir.

Yukarıda belirtilenlerle çalışma alanı olarak Beypazarı seçilmiştir. Bunun sebepleri şu şekilde sıralanabilir;

- Beypazarı'nın turizmi ekonomik bir girdi olarak görmesi ve bu yönde planlamalar yapılmış olması,
- Beypazarı'nın kültürel ve sosyal yapısı açısından önem taşıması,
- Yerel mimari özelliklerinin önemli olması,
- Yerel kimliğinin özellikli oluşu,
- Doğal şartlar, arazinin şekli, görünüşü, topografya, flora, fauna açısından bölgesel bir kimliğe sahip oluşu,
- Yerli ve yabancı olmak üzere her iki turist tipinin de aynı anda veya farklı zamanlarda ilçeyi tercih ediyor olması,

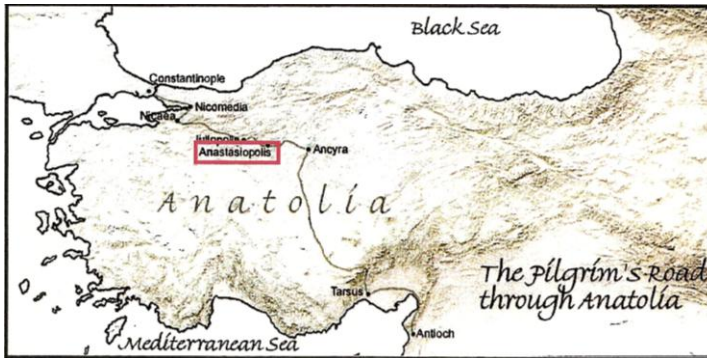
- İlçenin diğer ilçelere de örnek teşkil etmesi,
- IQM in ana ilkeleri olan otantiklik, kendine özgülük, pazarlama, sürdürülebilirlik, tüketici uyumu, herkesi kapsayan, detaylara önem verme, oran, ortaklık, karşılıklı dayanışma, zaman, bağlılık, doğru iletişim, gözlemlene başlıklarının test edilebilirliği,
- Fiziksel, davranışsal, ekonomik, ekolojik öğelerinin ölçme ve değerlendirme yoluyla ilçenin taşıma kapasitesinin sınırlarının belirlenebilir olmasıdır.

Beypazarı'nın oluşturulacak planlama ve yönetim modeli için uygun bir çalışma alanı olduğunu ifade eden veriler yukarıda belirtilmiştir. İlçenin seçimi bu ölçütlerin varlığında yapılmıştır.

2.2. Beypazarı Tarihsel Gelişimi

2.2.1. Beypazarı Kent Tarihi ve İsmi

Beypazarı'nın ilk ismi Hint-Avrupa kökenli Luwiler tarafından "Lagania" olarak verilmiştir. Lagania "Kaya Doruğu Ülkesi" anlamına gelmektedir. M.S. 491-518 yılları arasında hüküm süren Bizans İmparatoru Anastasios'un Beypazarı'na ziyaretinden sonra ismi "Anastasiopolis" olarak anılmıştır. Beypazarı'nın Osmanlılar tarafından alınması, Germiyanoglu Yakup Şah'ın veziri Dinar Hezar'la olmuştur. Bu tarihten itibaren ismi "Beyhezari" olmuştur. Vezir Hezar buraya yerleşmiş ve büyük alışveriş yerleri kurarak çevre şehir, kasaba ve köylerin belirli günlerde toplandığı büyük bir pazaryeri haline gelmesini sağlamıştır. Böylelikle ismi bugünkü kullanıldığı halini alarak "Beypazarı" olmuştur (Umar, 1993).

Şekil 3. Anastasiopolis'i (Beypazarı) gösterir harita (Umar, 1993)

Beypazarı'nda Luwiler (M.Ö. 3000), Hatti ve Huriler, Hititler (M.Ö. 1200), Frigler (M.Ö. 750), Galatlar (M.Ö. 3.yy.), Romalılar (M.Ö. 4.yy.), hüküm sürmüştür. Luwiler'in madencilikle, Frigler'in hayvancılık uğraştıkları bilinmektedir. Frigler, özellikle bu yörede günümüzde de meşhur olan moher keçi yünü ile ilgilenmişlerdir. Ayrıca Frigler günümüze dek kalan Tümülüsler ve taş kaleler inşa etmişlerdir. Romalılar döneminde ise iktisadi hayatın varlığından söz etmek mümkündür. Bu dönemden kalan sikkeler mevcuttur (Torun, 2004).

Türk boyu olarak ise, ilk Ramazanoğulları, Eşrefoğulları ve Dulkadiroğulları yöreye yerleşmişlerdir. Aşiret olarak ilk yerleşenler ise, bir Türk taifesi olan Çobanoğlu aşireti, bir Yörükân taifesi olan Güdük (Güdüklü), Nallı (Nallu), Narlı (Narlu) aşiretleridir. Danişmendliler 1100 yılları, Selçuklular 1200 yıllarında yörede hüküm sürmüştür. Selçuklular bu dönemlerde İslamiyeti yeni yeni kabul ettiklerinden İslamiyeti yaymak amacıyla medrese, zaviye, köprü, cami ve hamamlar inşa etmişlerdir. Paşa Cami ve Hamamı, Alaaddin Cami, Boğazkesen Kümbeti bu dönemde inşa edilen yapılardandır (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

13. – 15. yüzyıllar arasındaki kent içi yerleşimin, ulu cami geleneğindeki Alâeddin Camii çevresinde, bugünkü İstiklâl ve Beytepe Mahalleleri dolaylarında, Mundarcı dere yatağı etrafında yoğunlaştığı söylenebilir. Ancak söz konusu eski yerleşim bölgesi, 20. yüzyılın ortalarına dek geçirdiği birçok yangın ve doğal afet sonrasında yeniden iskan edildiğinden, günümüze bu dönemlere ait hiçbir yapı kalıntısı ulaşmamıştır (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

16. yüzyılda Beypazarı'nın 21 mahallesi, 120 köyü ve 26 mezrâsı mevcuttu. Merkezde 9885, yaklaşık 10.000 kişinin yaşadığı, 1573'te Beypazarı'nın 36.000 civarındaki nüfusuyla hem merkez olarak, hem de köyleri ile Anadolu'nun en büyük kazalarından biri olduğu bilinmektedir (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

Beypazarı'na 1648'de gelen Evliya Çelebi'nin anlattıklarına göre 17. yüzyıl ortalarında Beypazarı; tiftik pazarı, dere yatağının iki yanındaki kayalar üzerine kurulmuş kalesi, 20 mahallede toplam 41 cami ve mescidi, ikişer katlı 3060 evi, medresesi, darülhadisi, darülkurrası, 70 sıbyân mektebi, çarşı içinde yanık olan bir büyük han ile birlikte 7 hanı, hamamları ve 600 dükkânı bulunan, İstanbul-Ankara güzergâhı arasında önemli ve büyük bir taşra kentidir. Söz konusu "kale", Mundarcı deresinin iki yanında yer alan ve doğal bir sur duvarı gibi kenti kuşatan kalker tepelerinin -Hıdırlık ve Üç Kızlar- üzerlerine yerleştirilmiş gözetleme kulelerinden ibaret olmalıdır. Evliya, kentte büyük ve

önemli camilerin bulunmadığını ve medreselerin kâgir olmadığından söz etmektedir. Çarşı içindeki güzel cami, Kurşunlu Camii olmalıdır. Ancak Evliya Çelebi, Alâeddin Camii, Suluhan ve Boğazkesen Türbesi gibi kentte dikkat çeken önemli yapılardan, seyahatnamesinde hiç bahsetmez (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

Fransız hekim-seyyah Paul Lucas ve botanikçi Pitton de Tournefort'un bahsettiklerine göre 18. yüzyıl başlarında Beypazarı'nın Hıdırlık, Üç Kızlar ve Karcıkaya tepelerinin eteklerindeki vadi yamaçları ve içerisinde yer alan düzlüklerde yayılmış olduğu ve kentte belirgin bir ticari hayatın yaşandığı anlaşılmaktadır (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

1834'de Beypazarı'ndan geçen Fransız mimar-seyyah Charles Texier, evlerin ahşap malzeme ile inşa edildiklerini ve damlarının da tahta kiremitlerle kaplandığını belirtir.

1835 de Beypazarı'na gelen İngiliz seyyah William J. Hamilton ise, hasat zamanı kent merkezinde kimseyi bulamadığını ancak bir buçuk mil kadar kuzeybatıda, taşmalzeme ile inşa edilmiş olan yayla evlerindeki ahşap tezgahlarda halı dokumacılığının yapıldığını belirtir (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

1855'de Beypazarı'na uğrayan Fransız seyyah J.E. Dauzats, kentin önemli bir tiftik merkezi olduğundan söz eder. Dauzats, -Boğazkesen Türbesi'ni- incelemiş ve bu yapının "içi zengin bir surette ve Rum üslubunda tezyin edilmiş" bir kilise olduğunu iddia ederek, ortasında bir mezarın bulunduğunu ve Türklerin yapı için "vaktiyle merhameti ile meşhur bir zatın mezarı olduğunu" söylediklerini belirtmiştir (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

1864'de Fransız arkeolog Georges Perrot, Beypazarı'nın 800 haneli olup, üzerinde evlerin bulunduğu iki kayalık duvarın arasında, bir çok köprü kemerinin atıldığı dar bir boğazda kurulduğunu yazar. Şehirde herhangi bir yazıtı veya geçmişten ize rastlamamış ancak Inözü vadisinde bulunan kaya içine oyulmuş odaların, Ürgüp, Kapadokya'daki benzerleriyle olan ilişkisine dikkat çekerek, bunların Frig dönemine ait, düşman saldırısına karşı yapılmış sığınaklar olduklarına değinmiştir (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

19. yüzyıl seyyahlarının anlattıklarından, Beypazarı'nın bu dönemde tarım ve bilhassa tiftik üretimiyle dışa açık bir merkez olduğunu ve Ankara ile İstanbul arasındaki kervan ticaretinin kentte canlı bir ekonomi yaratarak işgücünün de daha çok bu alanda yoğunlaştığını öğreniyoruz (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

Kent, 19. yüzyılda başgösteren ekonomik darlığın yanı sıra, geçirdiği büyük yangınlarla da çok kez sarsılmıştır. 1849'da çarşı büyük bir yangın geçirmişve bir gayrimüslim mühendisin kontrolünde sokak ve dükkânlar "ebniye nizamnamesi"ne göre

“ızgara plân”lı ve kâgir olarak yeni baştan inşa edilmiştir. 1869 yılında Beytepe mahallesi tamamen, 1884’de Nerdübandede (Rüstem Paşa Mahallesi) ve Karcıkaya mahallerinin dışındaki bütün mahalleler ile çarşının bir kısmı, 1894’de ise çarşının tamamı yanmıştır (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

1882 tarihli Ankara Vilayeti Salnâmesi’nde Beypazarı’nda, birer askeri depo, koğuş, cephanelik, rüşdiye mektebi ile 36 sıbyan mektebi, 77 cami-mescit, 15 medrese ve 61 çeşme kayıtlıdır. Vilayet salnâmelerinde, Beypazarı kasabasında Karaca Ahmet Sultan Makamı, Birgivi merhum Mehmet Efendi, Ivaz Baba ve Üç Kızlar ile kasaba civarında Kara Davud, Necmeddin Kübra, Yediler ve -ceddi âli Osmaniyandan- Gündüz Alp ziyaretgâhlarının bulunduğu belirtilmiştir. 1898 tarihli mâarif salnâmesinde Beypazarı’nda dokuz medrese yer almaktadır (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

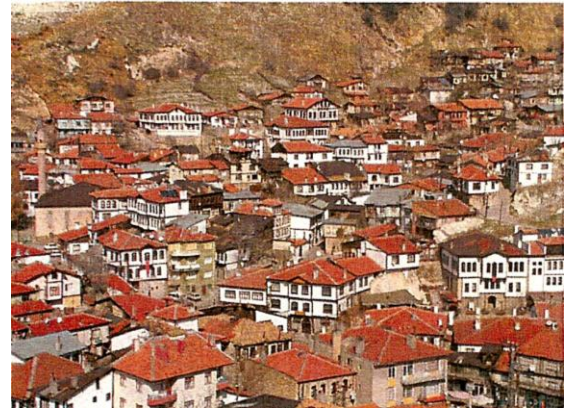
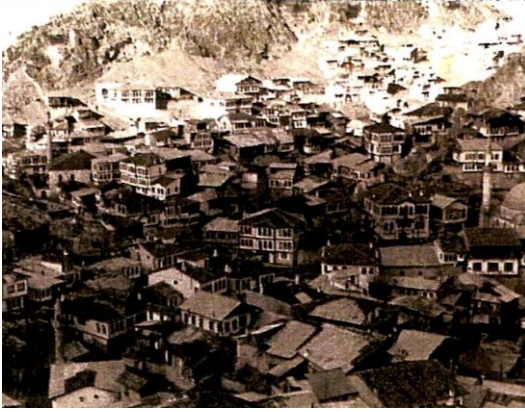
19. yüzyıl sonlarında kentte yeni mahaller oluşur. Nerdübandede Mahallesi (Rüstem Paşa Mahallesi), Gülhaniye Mahallesi (Zafer Mahallesi) ve II. Abdülhamit döneminde, Beypazarı’na gelen muhacirler için, İstanbul Caddesi üzerinde aynı tipte karşılıklı evlerin yapımıyla gelişen Hamidiye Mahallesi (bugün Zafer Mahallesi hudutları içerisinde) ile kent 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra kuzeybatı ve güneybatı akslarında genişlemeye başlamıştır. Aksulu, 1890 – 1900 yılları arasında kent içinde 17 mahallenin var olduğunu söyler ve bu mahalle adlarının bir çoğunun bugünkü sokak adları olduğuna değinir (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

20. yüzyıla gelindiğinde Beypazarı’nda artık belli başlı tüm kamu kurumları mevcuttur. Kasaba merkezinde 1100 hane, 500 dükkân, 3 hamam, 14 cami, 8 mescit ve 6600 nüfusun var olduğunu söyler ve kentte beş sınıflı üç adet ilk mektebin bulunduğunu ve bunların 600 talebeye ve 17 muallime sahip olduğu seyyah günlüklerinden anlaşılmaktadır (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

20. yüzyıl başlarında kentin ileri gelen aileleri, eski İstanbul yolunun doğusunda, bugün Ayvaşık Mahallesi olarak bilinen mevkide ve kuzeyde İnözü vadisi içlerinde yazlık konutlar inşa ettirmişlerdir. Kent, 20. yüzyıldan itibaren yeni yerleşim sahaları ile birlikte, daha çok güney ve doğu akslarında büyümeye başlamıştır (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

Bugün, Ankara ili Beypazarı ilçesi; merkezde 11 mahalle (Ayvaşık, Başağaç, Beytepe, Cumhuriyet, Gazipaşa, Hacıkara, İstiklâl, Kurtuluş, Rüstempaşa, Yeşilağaç, Zafer), merkeze bağlı üç belde (Karaşar, Kırbaşı, Uruş) ve 64 köy ile 1997 yılı sayımı verilerine göre toplam 47.628 nüfusa sahiptir. Eski ve yeni olmak üzere iki ayrı mekânsal düzenleme gösteren ilçenin tarihi dokusu, eski Ankara – İstanbul yolunun kuzey

bölümünde; yeni kısmı ise bu yolun güneyinde yerleşmiştir. Eski kısmı teşkil eden tarihi kent dokusu, çarşı ve çevresindeki altı mahalleden (Beytepe, Cumhuriyet, İstiklâl, Kurtuluş, Rüstempaşa, Zafer) oluşmaktadır. Sert eğimli kalker tepeleri ile üzeri sonradan betonarme kanal şeklinde kapatılan Mundarcı dere yatağı çevresinde yayılan tarihi kent, yoğun olarak 19. yüzyıl yapılarıyla donatılmış zengin dokusuyla tipik bir Osmanlı taşra kenti görünümünü sergilemektedir (Torun, 2004; Bozkurt, 2004).

Şekil 4. 1920’li yıllarda Beypazarı 2000’li yıllarda Beypazarı (Anonim 15, 2010)

Beypazarı kimler tarafından ve ne zaman kurulduğu bilinmemekle birlikte Anadolu’nun en önemli ulaşım yolları üzerindedir. Ankara-İzmit-Bursa-İstanbul yolu üzerinde olması, ana ulaşım akslarının oldukça merkezi bir noktasında konumlanması bu özelliğin kazanmasında etkin bir rol oynamıştır. Beypazarı’ndan geçen İstanbul-Bağdat-Halep-Tebriz ve Bursa-Tebriz-Bağdat-Halep İpek Yolu Ankara’yı İstanbul ve Bursa’ya bağlamaktadır. Kral yolu ise, Efes ve İzmir’den başlayıp, Sard üzerinde Beypazarı yakınlarından geçerek Gordion’a ulaşmaktadır. İki önemli ticaret yolunun Beypazarı’ndan geçiyor olması kervanların konak yeri olma özelliğini kazanmaktadır (Erzen, 1946).

2.2.2. Beypazarı ve Çevresi Coğrafi, Morfolojik, Jeolojik ve İklim Durumu

İç Anadolu Bölgesi sınırlarında, Ankara’nın 99 km. kuzeybatısında yer alan Beypazarı, Ankara iline bağlı ilçe merkezidir. Kuzeyinde Bolu ili Kıbrısçık ve Seben ilçeleri, batısında Nallıhan ilçesi ve Eskişehir ili, güneyinde yine Eskişehir ili ve Polatlı ilçesi ile doğusunda Ayaş, Güdül ve Çamlıdere ilçeleri yer almaktadır. Eski Ankara –

Istanbul karayolu kent merkezinden geçer. Yüzölçümü 1.868 km² olan ilçenin rakımı 675 m.dir. Beypazarı coğrafik konumu itibariyle 41 boylam, 31 enlemleri arasında engebeli bir topografyaya sahiptir (Bozkurt, 2004; URL-3, 2008) .

Beypazarı'nın kuzeyini Köroğlu, güney kesimlerini ise Sündiken Dağlarının uzantıları kaplar. Bu iki dağlık alanın ortasında, kuzeydoğu-güneybatı doğrultusundaki Beypazarı Ovası yer alır. İlçenin en önemli yükselteleri, 2.000 m.ye yaklaşan Karlık ve Kavaklı dağlarıdır. Hıdırlık, Karcıkaya ve Salihler tepeleri kent merkezinde dikkat çeken yükseltilerdir. Jeologlar, Beypazarı'nın Kuzey Anadolu Fayı (KAF) güneyinde ve bu fayın etkisi ile günümüzden 15 – 12 milyon yıl önce oluşmaya başlayan bir göl havzası kenarında bulunduğu işaret ederler (Bozkurt, 2004) .

İlçe sınırları içerisinde görülen başlıca akarsular; Kirmir, İlhan, Aladağ, Süveri ve İnözü çaylarıdır. Beypazarı ovasını Sakarya ırmağının kollarından Kirmir Çayı sular. Sakarya ırmağı ise Beypazarı'nın Eskişehir iliyle olan sınırını çizer (Bozkurt, 2004; URL-3, 2008) .

İlçenin kuzey kesimi, bilhassa Karaşar Beldesi, Eğiriova, Tepel, Karagöl ve Tekke dağları ormanlık sahalardır. Ormanlarda sarıçam, meşe, köknar ve ardıç cinsleri bulunur. Dere ve çay kenarlarını söğüt, kavak ve çeşitli meyve ağaçları kaplar. Kuzeyden güneye indikçe bitki örtüsü seyrekleşir. İlçe merkezinin büyük bir bölümü ile Kırbaşı ve Uruş beldelerinin bir kısmı bozkır bitkileriyle örtülüdür (Bozkurt, 2004; URL-3, 2008) .

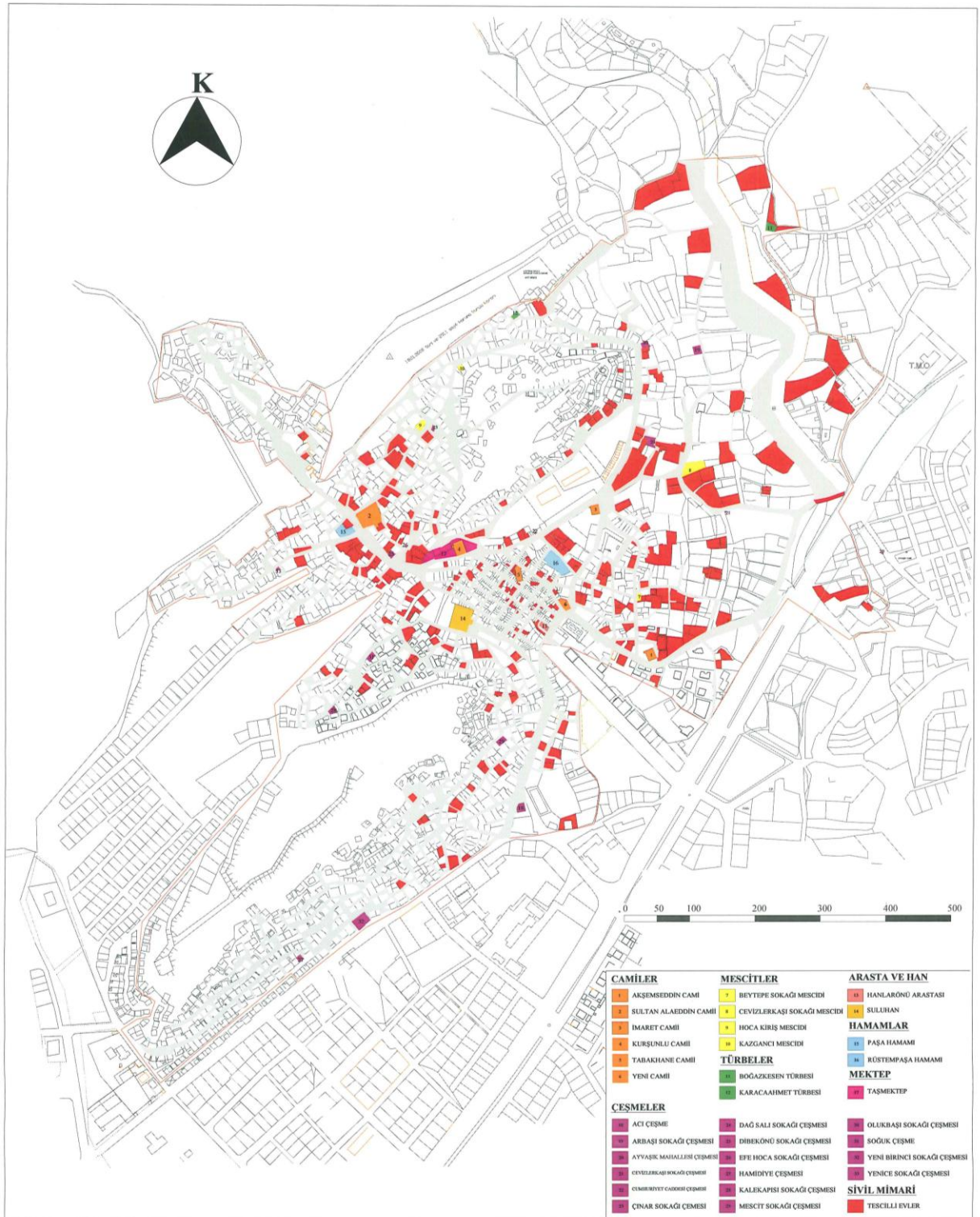
Denizden uzak ve etrafının dağlarla çevrili oluşu nedeniyle bölgede karasal ve yarı kurak bir iklim hakimdir. Beypazarı genel iklim bölgelerinden Akdeniz iklim bölgesine girmektedir. Akdeniz iklimi, fotoperiyodizm günlük ve mevsimlik olan ve yağışları soğuk veya nispeten soğuk olan mevsimlere toplanmış, kurak mevsimi yaz olan bir iklimdir. Bu yörenin iklimi don olaylarının görüldüğü soğuk bir kış ile kurak devreli bir yaz mevsimi olarak karakterize edilebilir. Yıllık ortalama sıcaklık 11–13 °C arasındadır. Ortalama yüksek sıcaklık 30,8 °C (temmuz) ile ortalama düşük sıcaklık -1,7 °C (ocak) dir. Yıllık yağış miktarı 390 mm. civarındadır. Yıllık ortalama nem miktarı %59.1dir Yaz aylarının sıcak ve kurak, kış aylarının ise soğuk ve yağışlı geçtiği ilçede yaz ile kış, gündüz ile gece sıcaklıkları arasında büyük farklar görülür. Bölgede hakim olan rüzgarlar kışın kuzeydoğu yönünden esen poyraz ile yaz ve kış aylarında güneybatı yönünden esen sıcak rüzgar lodostur (Bozkurt, 2004; URL-3, 2008) .

İlçe topraklarının jeolojik yaşı doğu ve kuzey kısımlarında üçüncü, batı kesiminde ise ikinci zamandır, güney ve merkezin bulunduğu orta kısımlar neojen arazisi ile kaplıdır. Genellikle tatlı su fasiyesi görülür, yer yer kara fasiyesi etkin hale geçer (Bozkurt, 2004).

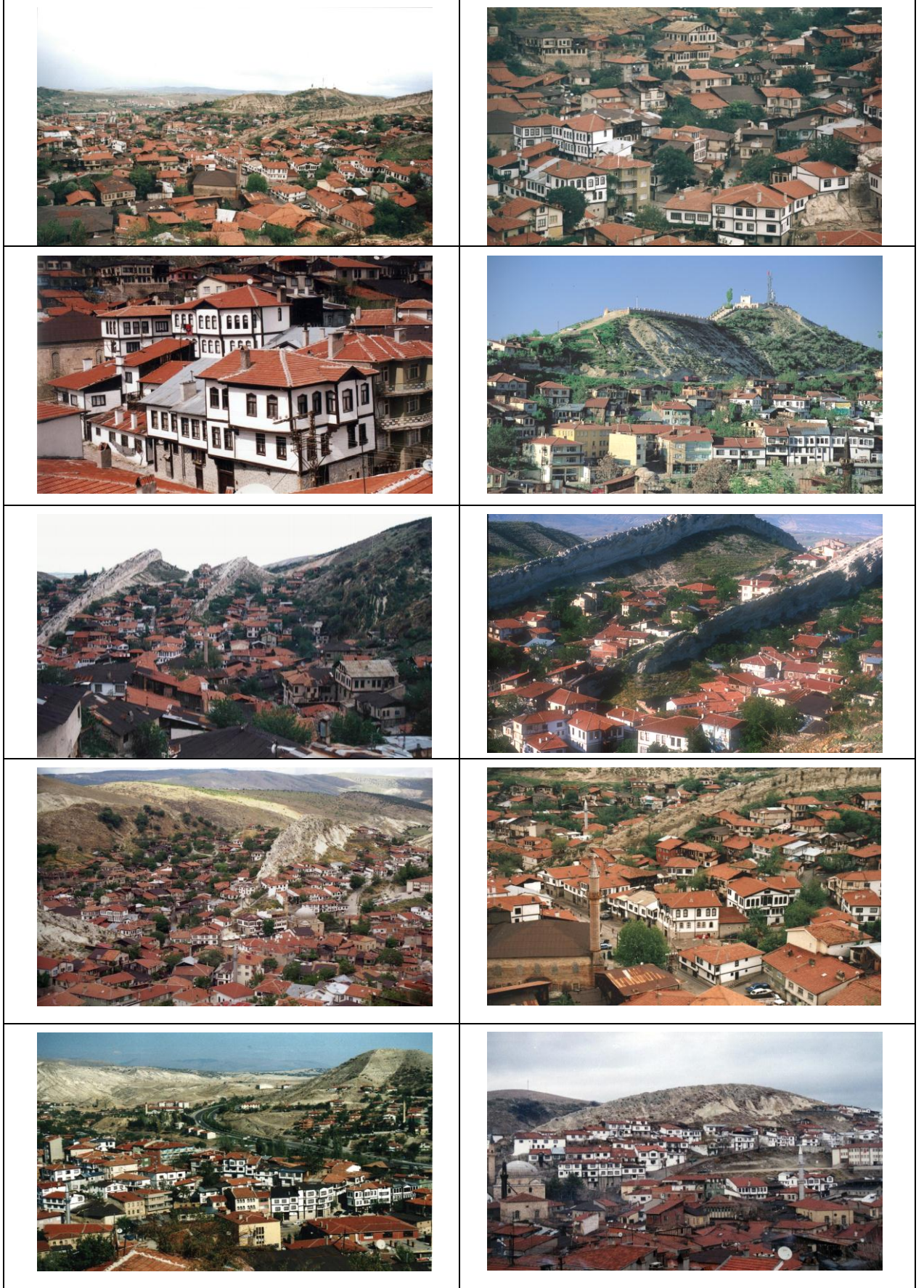
1997 yılı sayımına göre nüfusu 47.628 olan ilçenin ekonomisi tarım ve hayvancılık başta olmak üzere küçük ve orta ölçekli sanayi, ticaret, madencilik, el sanatları ve son yıllarda ivme kazanan turizme dayanır. Bölgenin jeolojik yapısından kaynaklanan kömür ve özellikle tabii soda (trona) yatakları Beypazarı'nın geleceği için umut vermektedir (Bozkurt, 2004).

Şekil 5. Beypazarı yerleşme planı (URL 6)

Şekil 6. Beypazarı genel yerleşim planı (Anonim 13 ,2010 dan elde edilen harita üzerinden işlenmiştir)

Şekil 7. Beypazarı genel görüntü

Şekil 8. Beypazarı sokak görüntüleri

2.3. Beypazarı Mimari Mirası

Beypazarı'nın mevcut tarihi dokusunun yapılaşmasındaki etkenler çeşitlidir. Bu etkenler arasında; yeryüzü şekilleri, hâkim rüzgâr yönleri, zemin emniyeti, kültürel ve sosyal özeklikler, güvenlik ve savunma gibi pek çok etken doğrudan veya dolaylı etkili olmuştur. Sokaklarda iç içe yerleşim tarzı benimsenmiştir. Bu nedenle kapılar, pencereler ve guşganalar birbirine çaprazdan bakar şekilde düzenlenmiş, insanları komşularına ve yeşile saygı göstermesinden dolayı hiçbir yapı bir diğerinin ışığını kesecek şekilde yapılmamıştır. Ayrıca konutların yerleşiminde hava sirkülasyonu, gün ışığı, güneye ve sokağa dönüklük ve manzara önemli rol oynamıştır. Beypazarı'nda yerleşim alanları, dönemin diğer Osmanlı yerleşimlerinde olduğu gibi dini ve kültürel sebeplerden dolayı cami, hamam, çeşme ve çarşı merkezli olarak kurulmuştur.

2.3.1. Beypazarı Sivil Mimarisi

2.3.1.1. Beypazarı Evleri

Cumhuriyet Öncesi ve Sonrası;

Cumhuriyet öncesi evler geniş bir bahçe içinde haremlik ve selamlık olarak inşa edilmişlerdir. Selamlık haremliğe göre daha küçük ve ağır misafir ağırlama amaçlıdır. Evlere giriş cümle kapısındanadır. Selamlık bazı evlerde alt katta, bazılarında ise bahçede haremliğin karşındadır. En üst katta 'guşgana' denilen, bazen bir oda, bazen de iki oda bir salondan oluşan kısım bulunmaktadır. Burası yaz aylarında oturma mekanı olarak kullanılmaktadır (Denel, 2000).

Cumhuriyet Sonrası, Osmanlı toplumu giyiniş, davranış ve düşünüş biçimine kadar, çeşitli ölçeklerde farklı görünümünün oluşmasına neden olan Batılılaşma çabaları, mimarlık ölçeğinde de ayrıntılarda, bezemede, yeni inşaat malzeme ve tekniklerin kullanımında ve özellikle üslup farklılaşmasında görülmüştür. Cumhuriyetten sonra inşa edilen evlerde ise, bir müddet eski ev tiplerinde olmaya devam etmesine rağmen mesken sıkıntısını önleyebilmek için büyük arsalar daraltılmış, harem ve selamlıklar kaldırılmış, daha az masrafla ihtiyaç olan kısımlar ilave edilmiştir. Cumhuriyet öncesi olmayan balkonlar bu dönemde ilave edilmiştir. Bu dönemde pencereler geniş ve yüksektir. Bununla birlikte küçük pencere, balkonsuz evlere de rastlanmaktadır (Denel, 2000).

Beypazarı Evleri Mimari Özellikleri

Yerleşim Düzenine Göre

Beypazarı'nın topografik yapısı engebelidir. Eski ve yeni yerleşme olmak üzere ikili bir yerleşme düzenine sahiptir. Eski yerleşim, Ankara-İstanbul karayolunun kuzeyinde, dağların dik yamaçlarına ve vadilerine yerleşmiştir. Yeni yerleşim ise, eski İstanbul yolunun güneyindeki düzlüklerde ve batı yönünde karayolunun kenarında yer almaktadır. Çarşı ve geleneksel konutlardan oluşan mahalleler, eski yerleşkedeki karakteristik dokuyu oluşturur. İlçenin eski yerleşkesinde, 800.000 m.lik bir alanda 3000 kadar konut vardır. Evler arasındaki sokak dokusu insan ölçeğindedir. Genişlikleri 3-6 m. arasında değişir. Bu yollar bahçe duvarları ve konutlarla çevrelenmiştir. Bahçe duvarları 2 m. yüksekliğinde taş duvarlardır ve üstü kiremit örtülüdür. Bu duvarlar sundurmalı basit kapılarla geçiş vermektedirler. Çıkmaz sokaklar yaygındır, ya bir sokak kapısı ya da bahçe kapısı ile sınırlanırlar. Eğimden dolayı sokakların çoğu merdivenli veya kademeli rampalıdır. Yol kaplaması genellikle parke ve arnavut kaldırımlıdır ve kaldırımlar dardır (Aksulu, 1982, Aksulu, 2001).

Mimari Özelliklerine Göre

Yerleşim; evlere girişler eğimli yerlerde direk sokaktadır. Bazı küçük bahçeli evlerde ise, ana giriş ve bahçe girişi sokakla bağlantılıdır. Eğimi az olan yerlerde ilk olarak bahçeye ardından eve girilir ve ana cephe sokak yönündedir. Evlerin girişinde, hayatta, genellikle demir kapılı mahzenler yer almaktadır. Bu mahzenler kıymetli eşyaları, yağmacılar ve yangından korumak için kullanılır (Aksulu, 1982, Aksulu, 2001).

Plan; büyük evlerde taşlığa bağlı hizmetkar bölümü bulunur. Konutlar genellikle geniş aileler için planlanmışlardır. Zemin katlar servise, üst katlar yaşama eylemlerine ayrılmıştır. Zemin kata yani taşlıkta, kiler, samanlık, ocak yer alır. Üst kat bağlantıları taşlıktan sağlanır. Büyük evlerde taşlık hizmetkarlar bölümünü de kapsar. Zemin kat dışı küçük pencerelerle açılır. Bazı evlerde zemin üstünde 2-2.5 m. yüksekliğinde bir ara kat bulunmaktadır. Bu katta bulunan dolap ve ocaklar diğer katlara nazaran daha basittir ve mutfak da bu katta yer almaktadır. Bazı evlerde ara kata ana merdiven dışında başka bir merdivenle ulaşılır. Bu kat genellikle kışlık olarak kullanılmaktadır. Üst katlar asıl yaşama mekanlarıdır. Çardak adını alan sofa, sofanın etrafındaki odalar, tuvaletten oluşur. Hemen hemen her konutta ikinci kat, birinci katın tekrarı şeklindedir. Özellikle bahçeli evlerde görülen ve sadece Beypazarı evlerinde "guşgana" denilen bölüm tavan arasındaki mahalin çatıdan yükselerek çıkması ile kendini gösterir. Bu yer depolama vazifesi görür. Çatı

arasının sofa üstüne gelen kesiminin bir bölümünü veya tamamını kapsar. Pencereleri genellikle cepheyle aynı düzendedir (Aksulu, 1982, Aksulu, 2001).

Katlar arasında ulaşımı sağlayan merdiven başlarındaki kapaklara “mamrak” denilir. Depo olarak kullanılan bu mekana bazen bir oda da eklendiği görülür.

Geleneğe göre Beypazarı halkı yapacak daha işlerinin olduğunu vurgulamak için üst katların bir kısmını ya da tamamını işlemeden bırakırlar. Şayet evin her bölümü tamamlanırsa ölümün yaklaştığına inanılır, buna yerel dilde “çanti” denilmektedir.

Evler dış sofalı, iç sofalı ve orta sofalıdır (Aksulu, 1982, Aksulu, 2001).

Evlerin odalarının her birinde yeme, içme yatma işlevlerinin yapılması mümkündür. Döşemeleri ahşaptır. Odalar sedir, yüklük, ocak, raf gibi sabit elemanlarla donatılmıştır. Bu elemanların her birinin görüldüğü oda, başoda dır. Odalar arasında işlev farklılığı görülmemesine rağmen mevsimlere göre kullanım farklılıkları vardır. Kış ve yaz odası olmak üzere ayrılan odalardan kış odası, evin en korunaklı kısmı olan asma veya orta katta yer alır. Genellikle tavanları alçak, kapı ve pencereleri korunaklıdır. Döşeme ve tavanlarda geçirimsiz malzeme kullanılmıştır. Yaz odaları ise, serin rüzgarlara açık yönlerde, köşelerde bulunur. Boyutları daha geniştir. Yüksek tavanlı ve büyük pencerelidir (Aksulu, 1982, Aksulu, 2001).

Yerleşke birçok yangın dolayısıyla harap olmuş ve son büyük yangından sonra Safranbolu'dan gelen ustalar ile Beypazarlı ustalar birlikte çalışarak bugünkü evlerin yapımını gerçekleştirmişlerdir.

Cephe; evlerin dış cephelerinde çıkmalar bulunur. Çıkmalar kat boyunca ortadan, yandan, iki yandan, gönye türünde çeşitli tiplerden oluşurlar. Bazı cephelerde birden çok tip de bir arada bulunabilir. Çıkma alt payandaları, ahşap kaplamalarla şekillendirilmiştir.

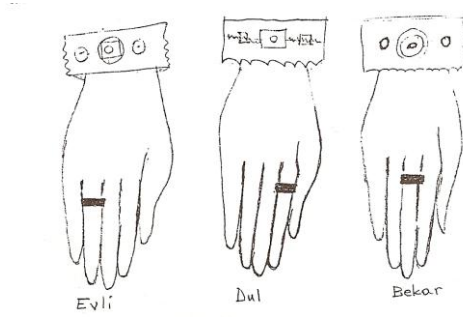
Yapım; evlerin dış yüzünü örten ahşap pervazlar harç sıvası (tatlı kireç) ile sıvanmıştır. Bu sıvaya Şamdolma denir. Zemin katlar taş, üst katlar ahşap iskelet içinde ahşap veya kerpiç dolgu sistemi ile yapılmıştır. Kuzeye bakan duvarlar ve ocaklı olanlarda dolgu malzemesi kerpiçtir.

Evlerin büyük çoğunluğunun zemin taş duvarları taşıyıcı nitelikte değildir. 1. kat cepheden de izlenen dikmeler üzerinde yapılmaktadır. Bunun nedeni, yangın sonrası zemin katlar yıkılmış ancak mukavemetlerini yitirmemişlerdir. Evler yeniden yapılırken bu durum değerlendirilmiş, taş duvarlar onararak koruyucu nitelik kazandırılmış, üst katların yükü verilmemiş, yük yaklaşık 2 m. aralıklarla 49 cm. toprağa gömülü 75 cm.lik taş pabuçlar üstüne yerleştirilmiş dikmelere verilmiştir (Aksulu, 1982, Aksulu, 2001).

Mekan Biçimlenişini Sağlayan Öğeler

Kapılar, kapı kanatları; oda kapıları genellikle tek kanatlıdır ve içe bakan yüzleri süslü, dışa baka yüzleri sadedir. Odaların önem derecesine göre kapı kanatları değişiklik gösterir. Dış kapılar içe ışık sağlayacak biçimde kafeslidir. Kapılarda boya kullanılmamıştır (Kömürcüoğlu, 1950).

Kapı tokmakları; genellikle yaşayanların statüsüne göre şekillenmektedir. Zenginlerin kapı tokmakları kalın, ağır ve süslü pirinçtendir. İmkanları zayıf olanların ise, ince, zayıf ve demirdendir. Bazı kapılarda kapı tokmağının altında küçük tokmak yer alır. Büyük tokmak erkek misafir, küçük tokmak ise bayan misafirler içindir. Tokmağın iki kanadındaki halkalar bağlanmışsa evde kimse yok anlamına gelmektedir. El formundaki tokmalarda parmakta yüzük olması, ya da yüzüğün orta veya yüzük parmağında olması evde oturanların bekar, dul yada evli olmasına işaret eder (Kömürcüoğlu, 1950).

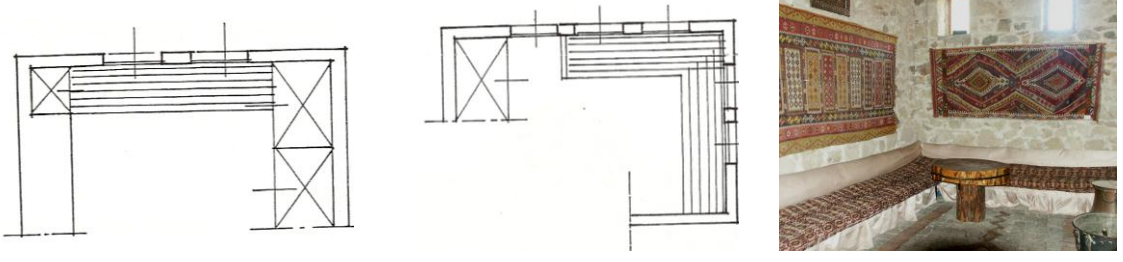
Şekil 9. El formundaki tokmak (Kömürcüoğlu, 1950)

Ayrıca eve gelen misafir tanıdık ise halkayı, yabancı ise tokmağı vurur. Bazı el şeklindeki tokmakların kapıya vurulan kısmında iyiliği, bolluğu, sonsuzluğu simgeleyen nar meyvesi de bulunur (Kömürcüoğlu, 1950).

Seki altı; sofanın bir parçasıdır. Odanın girişi niteliğinde ve alçaltılmış döşemedir.

Yüklük; yatma eylemi için yere serilen malzemelerin depolandığı ve gusülhaneyi de içeren bölümdür.

Sedir; genellikle pencere önlerinde yer alırlar. I, L ve U şeklinde olup, yerden yüksekliği 30-40 cm., genişliği 70-80-90 cm. arasında değişir.

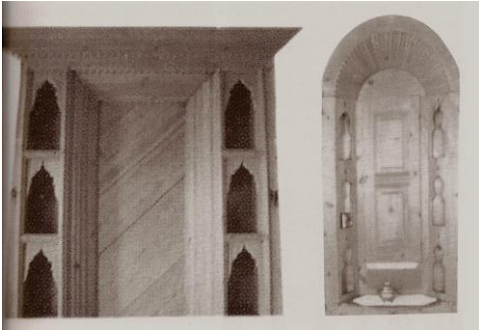
Şekil 10. I ve L tipi sedir (Kömürcüoğlu, 1950)

Dolaplar; oda oluşumunda önemli rol oynayan kapalı ve açık kullanım alanlarıdır. Yüklüklerden farkı, derinlik ve genişliğinin dar olmasıdır.

Lambalar; veya çiçeklik olarak adlandırılan elemanlar yerden 120–125 cm. yükseklikte, 70–80 cm. genişliktedir. Tek olarak duvarın içine oyulduğu gibi, dolapla da bütünleşebilir. Tepesi düz veya yarım daire şeklindedir.

Ocak; genellikle taşlık veya mutfakta yer alır. 60–70 cm. derinliğinde, 80–90 cm. genişliğindeki ocaklar, sade ve yaşmaklı denilen türlerde süslenmişlerdir.

Raf; kapı, pencere ve dolapların üst sınırını belirleyen ahşap yatay bant raf niteliğindedir. Döşemeden en çok 2.20 m. yüksekliğindedir. Yemişlik, sergen, terek ismini de almaktadır (Kömürcüoğlu, 1950).

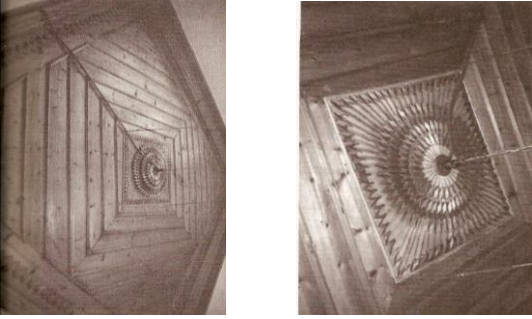

Şekil 11. Odalarda bulunan raflar (Kömürcüoğlu, 1950)

Pencereler; 1/1.5 veya 2/2.5 oranında dikdörtgen veya kemerli olup, dörtlü, altılı veya giyotin tiplidir. Ahşap ve demir korkuluklar da yaygındır. Bazı odalarda, özellikle başodada bezemeli üst sıra pencereleri bulunur.

Tavanlar; kare şeklinde ve ahşaptır. Ahşap kaplama düz veya diyagonal çıtaların tekrarı şeklindedir. Odaların önem derecesine göre, tavanlar yalın veya süslemelidir.

Süslemeli tavanlarda tavanın ortasında yıldız veya daire biçiminde bir göbek vardır (Kömürcüoğlu, 1950).

Şekil 12. Tavan örünü (Kömürcüoğlu, 1950)

Döşeme; ahşap, taş, toprak ve kireç harcı kaplamadır ve üzeri kilim, cicim, halı, hasır, keçe gibi dokumalarla örtülüdür (Kömürcüoğlu, 1950).

Yapım Malzemesine Göre

Kerpiç evler; maddi durumu iyi olmayan ailelerin ve bazı köylülerin, az masraf ederek kendilerine yapmış oldukları evlerdir. Genellikle tek katlı olmakla birlikte iki katlı olanlarına da rastlanmaktadır. Bazılarının dışı sıvalı ve içi tahta döşeli, bazılarının ise dışı sıvasız ve içi topraktır. Bu tip evlerin sayısı şehir içinde az olmakla birlikte genellikle gecekondu bölgesinde yer almaktadırlar. İnşaat malzemesi olarak toprak ve saman karışımı kerpiç malzemeler kullanılmaktadır. Toprak ve saman çamur haline getirilerek kalıplara dökülüp kurutulur. Bu malzeme üst üste konularak araları çamur ile doldurularak inşa edilir.

Ahşap evler; genellikle kagir duvarlar üzerine inşa edilir. Daha ucuza mal oldukları için tercih edilmektedirler. Binanın asıl kalıbını ahşap hatıllar meydana getirmektedir. Bunların arası kerpiç ile doldurularak, üzeri alçı taşı ile sıvanır. Bu yüzden evlerin dışı genellikle boyasızdır.

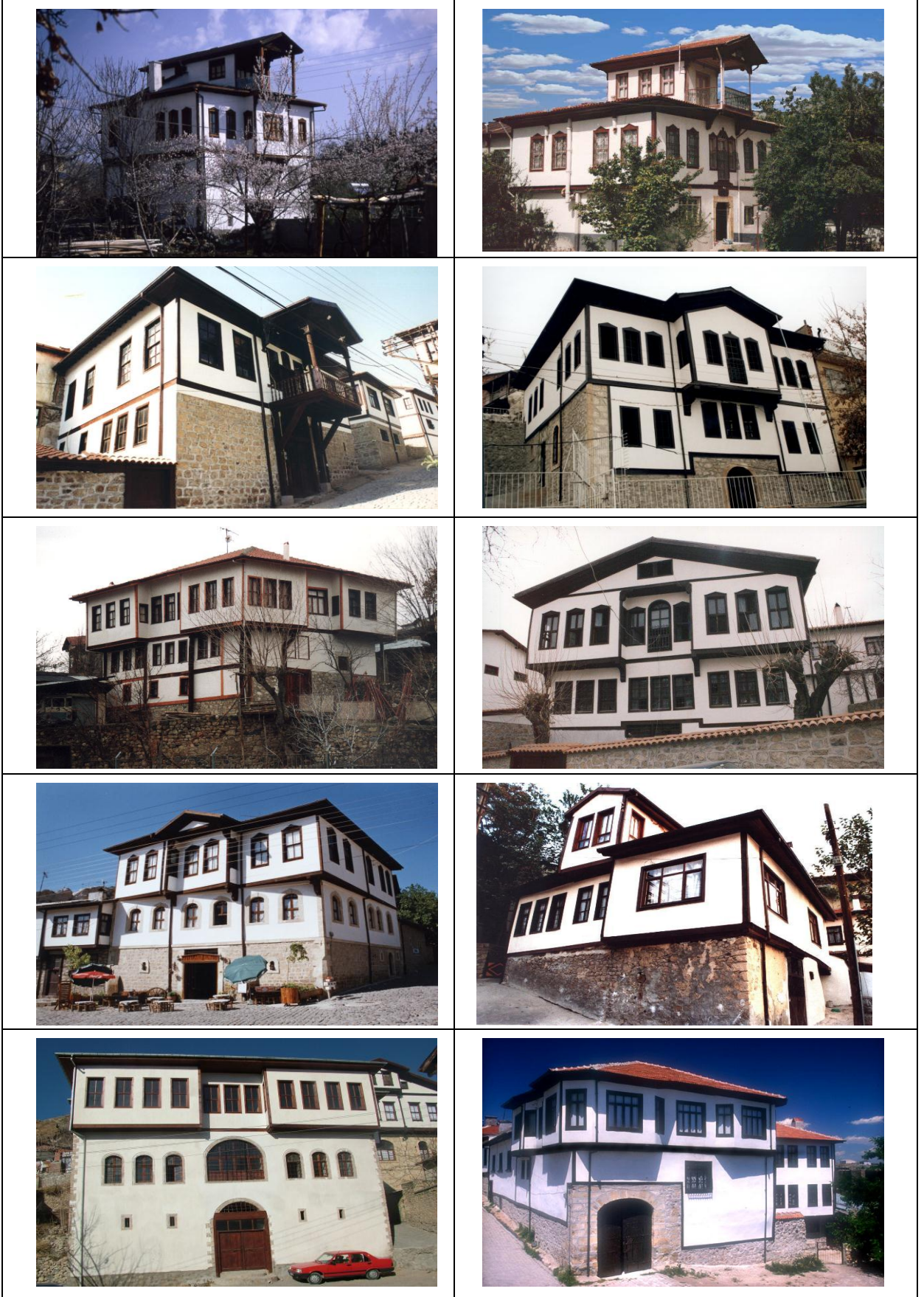
Yarım kagir evler; tuğla, kireç harcı ve ahşap karışımı evlerdir. Ahşap hatılların arası, tuğla ve kireç harcı ile doldurulur. Genellikle evleri dışı sıvasızdır.

Kagir evler; düzgün taş duvarlar üzerine inşa edilirler. Yapı malzemesi olarak, kum, çimento, kireç ve taş kullanılmaktadır.

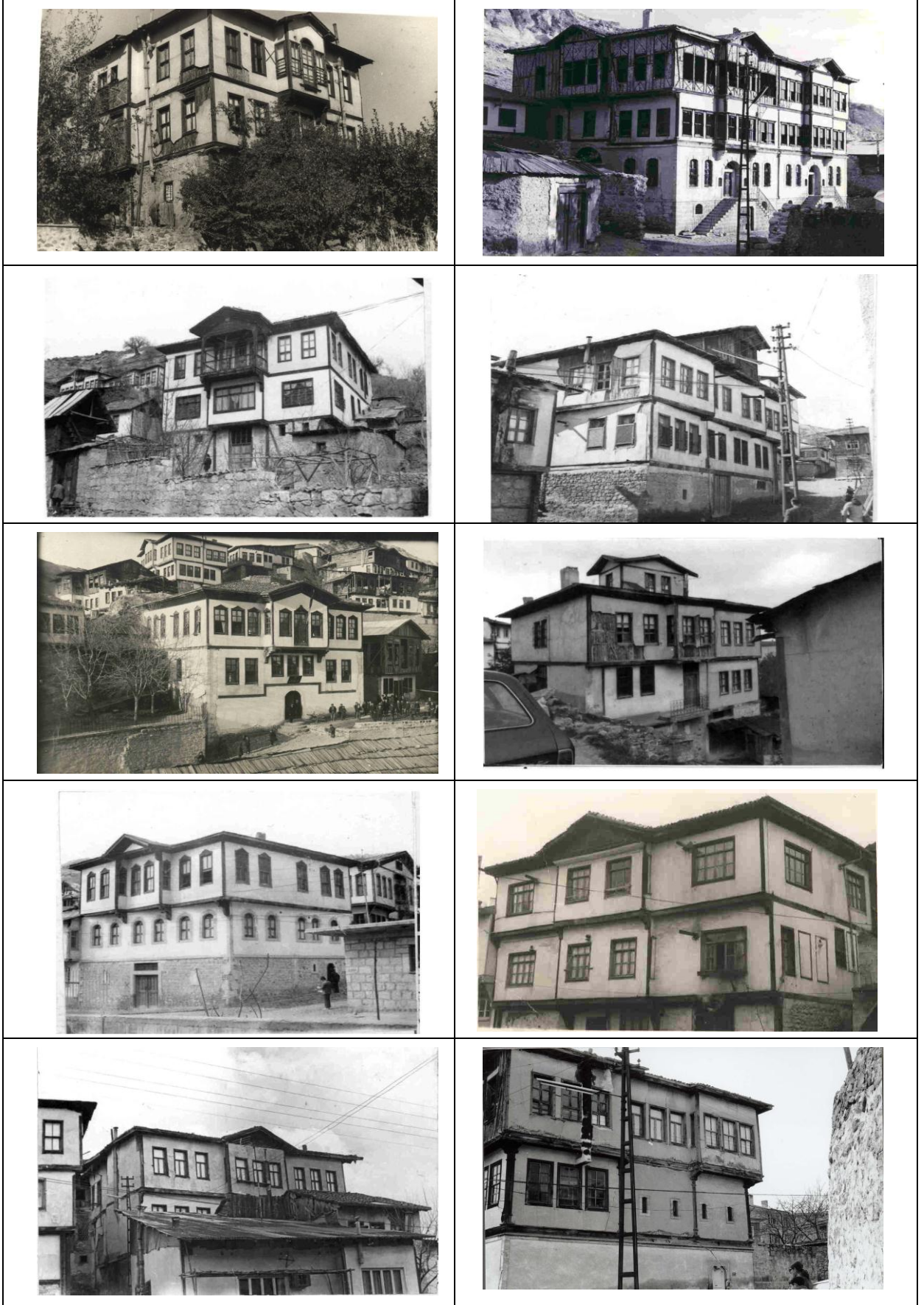
Betonarme evler; son yıllarda tercih edilen evlerdir (Umar, 1998).

Şekil 13. Beypazarı evleri

Şekil 14. Beypazarı evleri

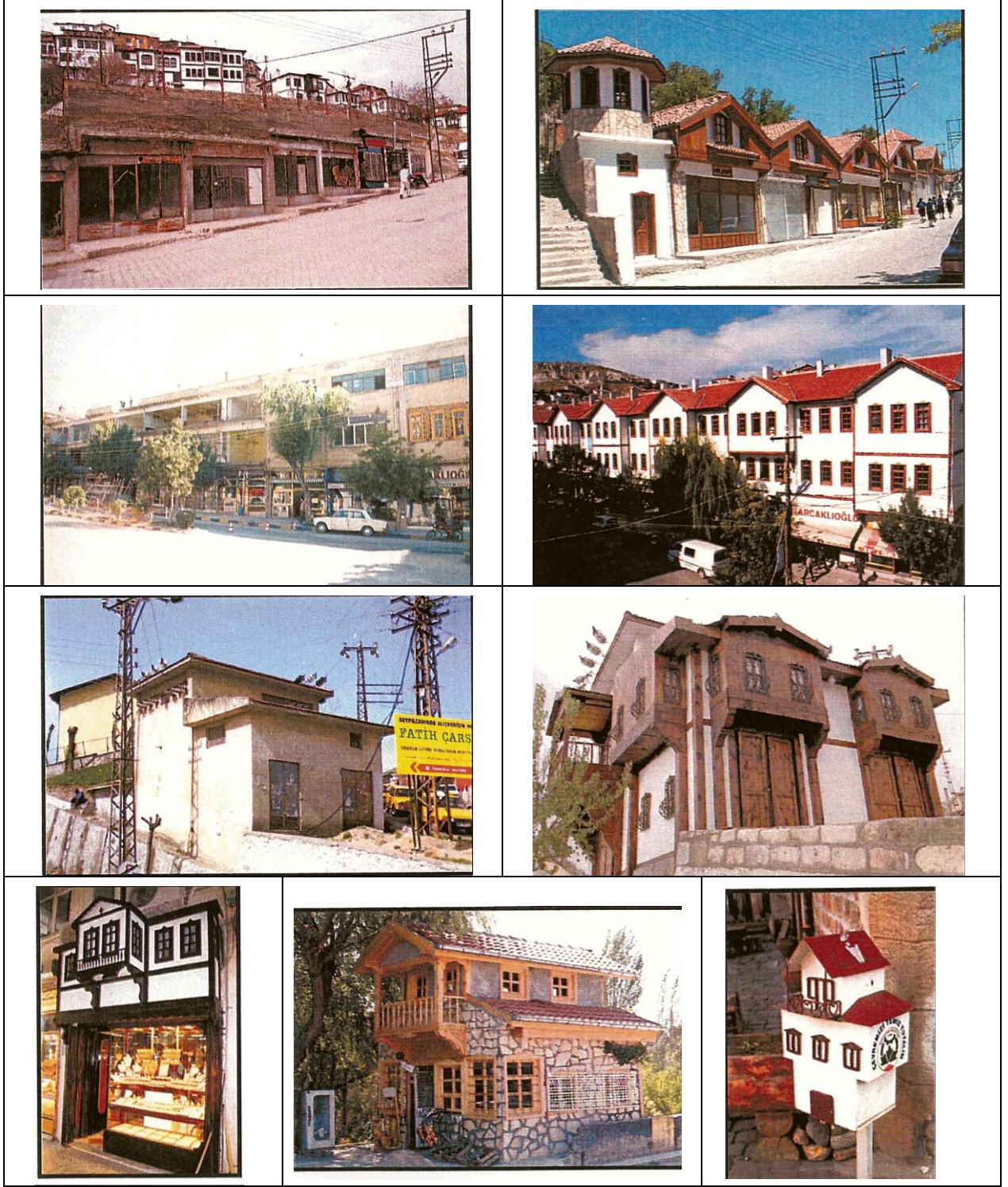
Şekil 15. Beypazarı evleri 1920'li yıllar (Anonim 15, 2010)

2.3.1.2. Beypazarı Anıtsal Mimari

Beypazarı'nda Akşemseddin Cami, Sultan Aeddin Cami, İmaret Cami, Kurşunlu Cami, Tabakhane Cami ve Yeni Cami olmak üzere 6 adet cami, Beytepe Sokağı Mescidi, Cevizler Sokağı Mescidi, Hoca Kiriş (Abbas Zade) Mescidi, Kazgancı Mescidi olmak üzere 4 adet mescit, Boğazkesen Türbesi, Karaca Ahmet Türbesi olmak üzere 2 adet türbe, Hanlarönü Arastası ve Suluhan olmak üzere 2 adet han ve arasta, Paşa Hamamı ve Rüstempaşa Hamam olmak üzere 2 adet hamam, Taşmektep, Acı Çeşme, Arkbaşı Sokağı Çeşmesi, Ayvacık Mahallesi Çeşmesi, Cevizlerkaşı Sokağı Çeşmesi, Cumhuriyet Caddesi Çeşmesi, Çınar Sokağı Çeşmesi, Dağ Salı Sokağı Çeşmesi, Dibekönü Sokağı Çeşmesi, Efe Hoca Sokağı Çeşmesi, Hamidiye Çeşmesi, Kalekapısı Sokağı Çeşmesi, Mescit Sokağı Çeşmesi, Olukbaşı Sokağı Çeşmesi, Soğuk Çeşme, Yeni Birinci Sokağı Çeşmesi, Yenice Sokağı Çeşmesi olmak üzere 16 adet çeşme bulunmaktadır (EK 2). Beypazarı'nda ayrıca içme suyu, maden suyu ve kaplıcaları (Dutlu ve Kapullu kaplıcaları) bakımından da zengindir.

2.3.2. Beypazarı Kültürel Özellikleri

Ayrıca Beypazarı'nda kent dokusunun zenginleştirilmek amacıyla kurum yapılarına, sokak mobilyalarına, otobüs duraklarına, çöp kutularına, trafolara ve küçük büfelere Tarihi Beypazarı evi görünümü kazandırılmıştır (Bozkurt, 2004).

Şekil 16. Kent dokusunu zenginleştirmek amacıyla yapılan uygulamalar (Anonim 15,2010)

2.3.2.1.El Sanatları

Dövme Bakırcılık; Beypazarı'nda en çok ilerleyen el sanatlarından biri de bakırcılıktır. Bakır Çorum ve Samsun'dan alınarak madeni, çekiç ve örs ile dövülerek güğüm, tencere, tava, kazan, leğen, ibrik gibi eşyalar yapılmaktadır. Ayrıca vazo, saksılık, kül tablası, sigaralık, meyve tabakları gibi ince işler de yapılmaktadır. Beypazarı'nda 30 kadar bakırcı bulunmaktadır (Torun, 2004).

Altın, Gümüş İşçiliği; Altın işleyicileri hammadde olarak külçe altın kullanarak, kendi tasarımlarını işlerler. Usta, kalfa, çırak usulüyle çalışmaları devam etmektedir. Yüzük, küpe, altın kemer, madalyon ve tılsım gibi süs eşyaları, başlıklar, kolyeler yapılmaktadır. Bunlardan en meşhur olanları altın kemer ve tılsımdır. Gümüş işi, gümüşten yapılan kap kacak, sofrta takımı, takı, sikke ve bezemelere verilen addır. İlk gümüş işi M.Ö. 4000 yılına ait Sümer uygarlığından kalmadır. Erken İslam devri (7.-11. yy.), Selçuklular ve Osmanlılar döneminde devam etmiş günümüze ulaşmıştır (Torun, 2004).

Dokumacılık; Beypazarı Beyoğlu Hamamı Sokağı Dokumacılar çarşısı olarak bilinmektedir. Pamuk ipliği, filoş (suni ipek), yün ipliği (kıl) özel boyalarla boyanarak dokuma yapılmaktadır. İşbürgüsü, aynalı bürgü, peştamal, işlik, ince astarlık, kaput bezi, diril dok (erkek kumaşı), derbencik alacası (gelin ve genç kızlar için elbiselik), gömleklik, şayaklık, gavlı, yolluklar, hamam havlusu dokunmaktadır (Torun, 2004).

Kilimcilik; Beypazarı kilimleri arka arkaya çift sıra halinde gerilmiş çözgü ipliklerin arasında çapraz olarak önden ve arkadan atkılı ipliklerin geçirilmesiyle dokunur. Dokunan kili çeşitleri ve motifleri şunlardır; Avşar kilimi, kurt ağzı, çitimeli, başaklı, eli belinde, hayat ağacı, gülsar, seleserdir. Ayrıca ihlamur baskı, göynek dokuma, gelin bürgüsü, şal dokuma, tiftik battaniyesi de dokunmaktadır (Torun, 2004).

Semercilik; Beypazarı Bağdat yolu güzergahında olmasından dolayı, ilçe semercilik yönünde gelişmiştir. Günümüz koşullarında ihtiyaç olmamasına rağmen halen birkaç semerci işlerine devam etmektedir (Torun, 2004).

Saraçlık; Beypazarı çarşısında saraçlar genellikle Hanların civarında görevlerini yapmaktadırlar. Günümüz koşullarında saraçlara ihtiyaç olmamasına rağmen birkaç saraç görevini yapmaya devam etmektedir (Torun, 2004).

Demircilik ve Sobacılık; Beypazarı'nda demirciler demir kapı, tokmak, zincir, anahtar, bala, nacak, keser, saban, pulluk gibi eşyalar yapmaktadırlar ve sayıları azalmasına rağmen günümüzde işlevlerini devam ettirmektedir (Torun, 2004).

Mutaflıf ve Dikicilik; Mutaflar, genellikle düz heybe yapmaktadırlar. Beypazarı'nda en kalabalık esnaf grubu dikicilerdir. Ayakkabı, mes, miyaşa (bebek patiği), yemeni, dikişli terlik vs. gibi eşyalar üretmektedirler (Torun, 2004).

Şekil 17. Beypazarı el sanatları (Torun, 2004).

2.3.2.2. Giyim Kültürü

Beypazarı kadın giysinin en belirgin özellikleri alttan giydikleri bol paçalı şalvar biçimindeki “don” denilen giysi ile başlarına örttüğü “bürgü” denilen basmadan yapılmış başörtüdür. Düğünlerde de bindallı kuyruklu, ağı açık bindallı şalvar bindallı maxi elbise

ve simli kumaştan kuyruklu denilen şalvar giyinirler. Bu gelenek halen devam etmektedir (Torun, 2004).

2.3.2.3.Yemek Kültürü

Beypazarı'nın kendine has yemekleri şunlardır; tirit aşı, kapama, şekerleme, hoşmerim, bazlama, baklava (80 kat), yaprak dolması, Beypazarı güveci, perçem, bohça böreği, kavut, mıhlama, kuru, yarımca, biciaşı, omaç(oğmaç) çorbası, bulamaç çorbası, sütlü bulamaç çorbası, tarhana çorbası, makarna şehriye cimcik, cevizli pekmez sucuğu, fırın aşı, ebesüt, hoşaf, karakabak, galle (balkabağı), gölle, çükündür, kısır pide, yoğurtlu pide, cevizli pide, dibek dibekek, havan) dır (Torun, 2004).

Şekil 18. Beypazarı yemek kültürü (Torun, 2004)

2.4.Beypazarı Turizm Planlanması ve Tarihsel Gelişimi

Beypazarı Belediyesi bünyesinde İmar İşleri Müdürlüğü, Basın-Yayın Birimi, Halkla İlişkiler Birimi, Fen İşleri Müdürlüğü, Yazı İşleri Müdürlüğü, Hesap İşleri Müdürlüğü,

Temizlik İşleri Müdürlüğü, Su-Otobüs İşletme Müdürlüğü, Park-Bahçeler Amirliği, İtfaiye Amirliği ve Zabıta Amirliği bulunmaktadır. Tarihi çevre koruma çalışmaları İmar ve Fen İşleri tarafından yürütülmektedir. İmar işlerinde, bir adet harita mühendisi, bir adet harita teknikeri, bir adet şehir ve bölge plancısı, bir adet bilgisayar programcısı, bir adet sekreter ve bir adet işçi mevcuttur. Fen işleri müdürlüğü'nde ise, üç adet inşaat mühendisi, yedi adet inşaat teknikeri, bir adet mimar, bir adet peyzaj mimarı, bir adet ölçü ayar memuru, bir adet alt yapı sorumlusu ve bir adette daktilograf yer almaktadır. Koruma, yenileme, restorasyon işlemleri için ayrı bir birim kurulmamıştır Belediye koruma ve yenileme işlemlerini kendi bünyesindeki elemanlar ile çözümlenmektedir. Örneğin, restorasyon projeleri belediye bünyesinde hazırlanmaktadır. Gerekli durumlarda üniversite, sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumlardan yardım alınmaktadır (Anonim 13, 2010.).

Bey pazarı Kaymakamlığı bünyesinde de tarihi çevreyi korumaya yönelik çevre koruma birimi mevcut değildir. Ancak, Bey pazarı Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı sosyal yapının iyileştirilmesi ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. Vakıf yöreye ait yok olmak üzere bürgü, kilim dokumacılığı, gümüş işçiliği, sınırsız gibi el sanatlarının tekrar yapılması ve işsiz kişilere iş temin etmek için atölyeler açmıştır (Anonim 14, 2010).

Bey pazarı Belediyesi, 1999 yılından 2009 yılına kadar ilçeye gelen turist sayısını Bey pazarı Kültür ve Tarih Müzesi'nde kaydedilmiş ziyaretçi sayısına göre hesaplamaktadır. (Anonim 15, 2010). Buna göre ziyaretçi sayısı;

Yıl	Turist Sayısı
1999	2501
2000	3980
2001	7646
2002	40000
2003	100000
2004	150000
2005	200000
2006	250000
2007	300000
2008	370000
2009	400000

Tablo 21. Yıllara göre Bey pazarı'na gelen turist sayısı (Anonim 15, 2010)

1994 yılında ilçe merkezinde dört adet otel, sekiz adet lokanta, iki adet içkili lokantanın mevcut olduğu (Anonim 15, 2010) ilçede, 2011 yılı itibariyle dört adet otel, 16 adet pansiyon veya konak, 18 adet yöresel yemek restoranı ve 10 adet lokanta, dört adet müze bulunmaktadır (Anonim 15, 2010).

Kısa bir süre içinde turist sayısında büyük artış gösteren ilçe, günümüzde Dünya Kültür Mirası'na dahil olan Safranbolu gibi tarihi ahşap evleri ile kültür turizmin merkezi olarak tanınmış hale gelmiştir.

	1994	2011
Otel	4 adet	4 adet
Pansiyon	---	16 adet
Lokanta	8 adet	10 adet
Yöresel Yemek Restoranı	---	18 adet
Müze	---	4 adet

Tablo 22 .Beypazarı'nda 1994 ve 2009 yıllarında mevcut olan otel, pansiyon, lokanta, yöresel yemek restoranı ve müze sayısını gösterir tablo

2.4.1. 1999 Yılından Önce Beypazarı'nda Yapılan Turizmle İlgili Çalışmalar

Beypazarı'nda yapılan çalışmalar 1999 yılından önce ve sonra olmak üzere aşağıda detaylı olarak anlatılacaktır.

Tablo 23. 1999 yılı öncesinde Beypazarı'nda yapılan turizm çalışmaları

Eğitim	<p>a.Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksek Okulu İktisadi İdari Programlar Bölümü'nde,</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1996 yılında Bankacılık ve Turizm Rehberliği Bölümü • 2000 yılında Sigortacılık Bölümü • 2004 yılında Turizm ve Seyahat İşletmeciliği Programı • 2008 yılında Turizm Otelcilik Programı <p>b.Gazi Üniversitesi Beypazarı Teknik Bilimler Yüksek Okulu,</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1999 yılında Kuyumculuk ve Takı Tasarımı Bölümü • 2001 yılında Tekstil-Moda Tasarımı Bölümü
Restorasyon	<ul style="list-style-type: none"> • İvaz Dede Türbesi Restorasyonu ve Çevre Düzenlemesi • Suluhan Restorasyonu • Boğazkesen Türbesi Restorasyonu • İnözü Vadisi yasal koruma altına alınması • Beypazarı Kültür ve Tarih Müzesi açılışı • 600 adet dükkandan oluşan Tarihi çarşı restorasyonu • Cahide Gürsoy Müze Evi'nin açılışı

1. Eğitim:

a.. Yükseköğretimin Başlaması: Beypazarı Kaymakamlığı 1993 yılında Ankara Üniversitesine ilçelerinde bir Yükseköğretim Kurumu açılması talebinde bulunmuştur. 1994 yılında Ankara Üniversitesi Senatosu, Beypazarı'nda Meslek Yüksekokulu açılması kararını almıştır (Anonim 14, 2010). 1996 yılında açılan Ankara Üniversitesi Beypazarı Meslek Yüksek Okulu, İktisadi ve İdari Programlar Bölümü'nde Bankacılık ve Turizm Rehberliği, daha sonra 2001 yılında Sigortacılık, 2004 yılında Turizm ve Seyahat İşletmeciliği Programları'nda eğitim vermeye başlamıştır. 2008 yılında Turizm Otelcilik Programı kurularak ilçe turizmine kazandırılmıştır.

Yükseköğretimin başlaması ile turizmin gelişmesi arasında doğrudan doğruya bir ilişki yokmuş gibi görünse de turizmin gelişmesinde yüksek öğretimin önemli bir etmen olduğu söylenebilir. Bunun sebeplerinden biri de dışarıdan genç insanların ilçeye gelmesiyle yaşanan toplumsal değişiktir. Okumak için ilçeye gelen öğrencileri turist

olarak değerlendiremesek de ilçe dışından gelen bu öğrenciler, yerli halk için birer yabancıdır. Yerli halk ile yapılan görüşmeler bunun kanıtı olarak gösterilebilir. Turizm tam olarak gelişmeye başlamadan önce, yabancı insanların ilçeye gelmeleri daha sonra turist yabancıların ilçede kabul edilmelerine kolaylık sağlamıştır.

b. Gazi Üniversitesi Beypazarı Teknik Bilimler Yüksekokulu'nun Açılması:

Gazi Üniversitesi Beypazarı Teknik Bilimler Yüksekokulu 1999 yılında faaliyete girmiştir. Ancak okulun açılması için yapılan çalışmalar 1999 yılından önce başladığı için bu başlık altında konulması uygun görülmüştür.

1997 yılında Beypazarı'nın telkari gümüş işlerini yok olmaktan kurtarmak için Turizm Bakanlığı tarafından bir yarışma düzenlenmiştir. Sunulan projelerden seçilerek uygulamaya hak kazanan Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi 'Beypazarı Turizmini Geliştirme Projesi Beypazarı Telkari Gümüş İşlemeciliğinin Geliştirilmesi' adı altında araştırmayı tamamlamıştır. Bu projeden sonra Ankara Hilton Otel'de düzenlenen sergide Beypazarı eski Kaymakamı, Beypazarı eski Belediye Başkanı ile Gazi Üniversitesi'nin Rektörü bir araya gelmiştir ve okulun açılmasına bir fırsat oluşmuştur (Anonim 16, 2010).

Kuyumculuk alanında tasarım ve üretim elemanı yetiştirmek amacı ile ilk önce Kuyumculuk ve Takı Tasarımı branşı, daha sonra 2001 yılında giyim sektörüne modelist ve stilist yetiştirmek için Tekstil-Moda Tasarımı branşı açılmıştır (URL-4). Bu okulun açılması Beypazarı'ndaki turizmin gelişmesine iki önemli katkıda bulunmuştur. Birincisi daha önce Ankara Üniversitesi Beypazarı Yüksekokulu'nun açılmasında belirtildiği gibi Beypazarı'na dışarıdan gelen öğrenciler ile yerli halk arasındaki etkileşimdir. Özellikle bu okulun şehir merkezinde yer alması daha büyük bir etki yaratmıştır. Ayrıca Ankara Üniversitesi Beypazarı Yüksek Okulundan farklı olarak bu okulun kendi yurdunun olmaması öğrencilerin yerli halk ile doğrudan doğruya iletişim kurma fırsatlarını arttırmıştır.

Okulun bölge turizminde önemli olan ikinci etkisi de Kuyumculuk ve Takı Tasarımı Branşı ile Tekstil-Moda Tasarımı Branşlarının ilçe özelliklerini yansıtan ve turistik değeri olan bürgü ve telkari gibi ürünler üzerine çalışmakta olmalarıdır. Öğrencilerin çoğunluğunun Beypazarı dışından gelenlerden oluştuğunu düşünürsek, Beypazarı için üretim elemanı yetiştirme hedefine ulaşamadığımızı söyleyebiliriz. Beypazarı'ndaki Yüksekokul'dan mezun olduktan sonra öğrencilerin çoğu büyükşehirlerde çalışma hayatlarını sürdürmektedirler. Ancak yine de eski telkari motiflerinin araştırılması ya da İstanbul'da düzenlenen takı fuarları gibi faaliyetlerin Beypazarı'ndaki telkari gümüş

işlerini yeniden canlandırmak için bir katkıda bulunduğu düşünülebilir. Yerli kadınların baş örtüsü olan bürgü için de öğrenciler tarafından çeşitli ürünler tasarlanmaktadır. Yapılan eserler Haziran ayında düzenlenen ‘Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali’, ile Ankara ve Beypazarı’nda düzenlenen defilelerde tanıtılmaktadır.

2. Restorasyon Çalışmaları:

İvaz Dede Türbesi (Şeyh İvaz Türbesi)’nin restorasyonu ve çevre düzenlemesi, Suluhan (Nasuh Paşa Hanı) ‘nın restorasyonu, Boğazkesen Turbesi (Boğazkesen Kümbeti)’nin restorasyonu yapılmış, Ankara Valiliği İl Özel İdare Müdürlüğü Beypazarı Kültür ve Tarih Müzesi’nin açılmış, İnözü Vadisi’nin yasal koruma altına alınmış, diplomat eşleri tarafından Beypazarı gezisinin düzenlenmiştir.

2.4.2. 1999 Yılından Sonra Beypazarı’nda Turizmle İlgili Çalışmalar

Tablo 24. 1999 yılı sonrasında Beypazarı’nda yapılan turizm çalışmaları

1.Restorasyon Çalışmaları	<ul style="list-style-type: none"> • 3500 adet tarihi konut restorasyonu ve sağlıklılaştırılması • Taş Mektep’in restoran olarak yeniden işlevlendirilmesi • Abbaszade Konağı’nın Yaşayan Müze olarak yeniden işlevlendirilmesi • Abbasların Konağı’nın Adalet Evi ve Müzesi olarak yeniden işlevlendirilmesi • Limoncular Konağı restorasyon aşamasında 	
2.Geleneksel El Sanatlarını Yaşatma	Kuyumculuk	<ul style="list-style-type: none"> • Telkari atölyesi 8adet iken 32 adet • Gümüş işleme atölyesi 7 adet iken 45 adet
	Dokumacılık	36 adet dükkan inşa edilerek dokumacılık gibi çeşitli el sanatları uygulamalı olarak gözlenebilmektedir.
3. Beypazarı dilini, kültürünü canlandırma, koruma ve yaşatma Bu bağlamda, işyeri levhalarında yabancı sözcük kullanımının yasaklanması		
4.Yöresel yemek kültürü ürünleri için patent alınması		
5.Yerel halkın turizmi desteklemesi için teşvik edilmesi	<p>a. Safranbolu gezisi (bu gezi ile yerel halkın turizmin olumlu etkilerini görerek turizme destek olmalarının sağlanması)</p> <p>b. Alaaddin Sokak tezgahlarında yöresel ürün satışı (yerel halkın özellikle kadınların, evlerinden çıkarak hem iş imkanı bulmaları hem de turizme olumlu destek olmalarının sağlanması)</p>	
6. Festivaller-özel etkinlikler	<p>a.Tarihi evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali (Haziran)</p> <p>b.Geleneksel Uçurtma Şenliği (Nisan)</p> <p>c.Beypazarı Kızak Şenliği (Mart)</p>	
7. Tek Fiyat uygulaması		
8. Pazarlama ve Tanıtım		

1.Restorasyon Çalışmaları:

a.Beypazarı “Yeniden” Projesi’nin Uygulanması: Beypazarı Belediyesi 2000 yılının başında, Beypazarı “Yeniden” adlı bir proje başlatmıştır. Projenin amacı ‘Beypazarı tarihi kent dokusunu ve kültürünü korumak, yaşatmak, geliştirmek ve gelecek nesillere aktarmaktır’. Projeyi gerçekleştirme sürecinde proje değerlendirme formlarıyla halkın katılımı sağlanıp, görüş ve önerileri anket ve referandumlarla alınıp ve çıkan sonuçlar göz önünde bulundurularak hareket edilmiştir (Anonim 16, 2010). Projeye ÇEKÜL Vakfı, Park Holding, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Adalet Teşkilatını Güçlendirme Vakfı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimar Sinan Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Mimarlar Odası Ankara Şubesi, İç İşleri Bakanlığı, Türk Tanıtma Fonu, Tarihi Kentler Birliği destek vermiştir. (Anonim 17, 2006)

Bu proje kapsamında yapılan çalışmalar şöyledir:

Beypazarı’nda 200 yıl Önceden Mevcut Olan 3500 adet Tarihi Konutun Restorasyonu ve Sağlamaştırılması İle İlgili Çalışmalar:

Bu projeyi gerçekleştirmek için Beypazarı Belediyesi ile birlikte yerli halk başta olmak üzere çok sayıda üniversiteden, özel sektör ve kamu kuruluşundan yardım ve destek sağlanmıştır. 2000 yılından itibaren başlamış olan bu projede 3500 evin içinden 550 evin restorasyonu tamamlanmıştır. 2008 yılında kentsel sit alanı olarak belirlenen ilçe merkezinde 2008 yılında toplam 283 adet tescilli bina bulunmaktadır. En az 1000 evin restorasyonunu hedefleyen projede kalan evlerin restorasyonunu gerçekleştirmek için Beypazarı Evleri Sponsorluğu adı altında maddi destek aranmaktadır. Bu restorasyon projesinde sadece evlerin dış kısımları restore edilmektedir. Evin içi ise ev sahibinin kendi imkanına bırakılmaktadır

Beypazarı’nda mevcut olan ve aşağıda sıralanan bazı konaklar da bu proje kapsamında restore edilmiştir.

Taş Mektep:

Alaaddin Sokak’ta yer alan Taş Mektep, 19.yüzyılın ortalarında inşa edilmiştir. 1970’li yıllara kadar mektep ve ilkokul, daha sonra yatılı Kur’an kursu binası olarak hizmet vermiştir. Taş Mektep, 2004 yılından itibaren restoran olarak Beypazarı Belediyesi’nin işletmesiyle hizmet vermeye başlamıştır. 400 kişi kapasitesi olan restoranda, Beypazarı’nın yöresel yemekleri (tarhana çorbası, güveç vb) müşterilere sunulmaktadır. Restoranın içerisinde Beypazarı’nın eski fotoğrafları, tarihi eşyaları sergilenmektedir.

Limoncuoğlu Konağı:

Beypazarı'nın en köklü ailelerinden Limoncuoğlu ailesine ait bir konaktır. Beypazarı Belediyesi tarafından Gazi Üniversitesi adına restore edilmiştir. Henüz hizmete açılmamıştır.

Abbaszade Konağı (Yaşayan Müze):

Abbaszade ailesine ait olan konak 19 yüzyılda yapılmıştır. Beypazarı Belediyesi tarafından restore edilip 2007 yılı Ocak ayında Yaşayan Müze adı verilerek hizmete açılmıştır. Yaşayan Müze'nin hedefi gelen ziyaretçilere Beypazarı ve Türk geleneklerini bire bir yaşama fırsatı sunmaktadır. Müzede sunulan etkinlikler arasında ebru sanatı, kurşun dökme, kaligrafi, masal teyze (Beypazarı şivesi ile masal anlatılması), ıhlamur baskı gibi Beypazarı kültürünün yanı sıra Türkiye'nin başka yörelerinde görülen kültürel faaliyetler de bulunmaktadır. Ayrıca müze görevlileri gelen ziyaretçilere konak hakkında bilgi vermektedirler.

Abbasların Konağı (Adalet evi ve Müzesi, Hakim Evi):

Abbaszade ailesine ait olan konak 1929 yılından sonra devlete geçmiştir. Önceleri adalet sarayı olarak kullanılan konak Beypazarı Belediyesi tarafından Adalet Güçlendirme Vakfı adına restore edilerek, Adalet evi ve Müzesi olarak 2007 yılı Nisan ayından itibaren halka açılmıştır. Müzede Beypazarı'na ait olan mahkeme kararları ve eski adliye eşyaları sergilenmektedir. Üç katlı dokuz odalı olan konağın Ankara Üniversitesi Beypazarı Yüksekokulu'nun uygulama oteli olarak kullanılması planlanmaktadır.

İlçe içinde kurum yapıları, sokaklar, mobilyalar, otobüs durakları, dolmuş durakları, tuvaletler, büfeler, duvar resimleri, vb tarihi ahşap ev şeklinde tasarlanmaktadır. Bu çalışma, Beypazarı tarihi ahşap evlerinin Beypazarı'nın turizm sembolü olması özelliğini güçlendirmektedir.

Cahide Gürsoy Müze Evi'nin açılması:

Ailesi nesiller boyu Beypazarı'nda yaşamış, 1609'da Sultan I. Ahmet zamanında Haznedar Ekmekçizade Ahmet'in torunlarından olan sanatçı Cahide Gürsoy adına Beypazarı'nda bir müze evi yapılmıştır. Beypazarı Halk Evi'nin birinci katında yer alan Cahide Gürsoy Müze Evi 2007 yılında ziyarete açılmıştır. Müze Evi'nde sanat eserlerinin yanı sıra sanatçının atölyesinde kullandığı eşyalardan bazıları ve seneler boyu özenle topladığı Atatürk fotoğrafları ile aile fotoğrafları da sergilenmektedir (Anonim 16, 2010).

Beypazarı Kent Tarihi Müzesi'nin açılması:

1928 yılında inşa edilen ve günümüze kadar korunan Rüstempaşa Okulu Beypazarı Kent Tarihi Müzesi olarak 2008 yılında hizmete açılmıştır. Müzede Beypazarı ile ilgili ilk çağlardan günümüze kadar olan tarihi seyirler, maketler, kalıntılar, dönem eserleri ve tüm belgeler görülebilir (Anonim 16, 2010).

600 Adet Dükkandan Oluşan Tarihi Çarşının Sağlamaştırılması ve Restorasyonu İle İlgili Çalışmalar:

Turistlerin gözde mekanı olan Alaaddin Sokak'a doğru giden Demirciler Sokak'ın hemen yanında yer almasına rağmen gelen turistler tarafından tarihi çarşıya çok fazla ilgi gösterilmemektedir. Haftada bir gün kurulan pazarın eski yerinin tarihi çarşı'ya yakın olması pazara gelen insanların çarşığı ziyaret etmelerine olanak sağlamaktadır. Bu tarihi çarşıya turistleri yönlendirmek için Beypazarı Yeniden projesi kapsamında 2008'de çalışmalara başlanmıştır. Bu çalışmaların ilk aşaması kaldırımların yenilenmesi olmuştur. Kaldırımların yenilenmesi ve tescilli işyerlerinin restorasyonu için Ankara Valiliği İl Özel İdaresi'nden yardım alınmaktadır. Ayrıca Yapı Düzenlenmesi ve Sokak Sağlamaştırma Projesi için de İç İşleri Bakanından destek alınmıştır (Anonim18, 2008).

1. Derece Doğal Sit ve 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı Olan İnözü Vadisinin Turizme Açılması:

İnözü vadisi'nde İnözü Vadisi Çeşmeli Bağ Tesisi, İnözü Vadisi Dostlar, Cırcırların Konağı, İnözü Vadisi Cevizli Bağ, İnözü Vadisi Dost Piknik, Zindancık Tesisi gibi çeşitli restoran ya da konaklama tesisleri kurulmuştur. Böylece ilçeye gelen turistlerin önemli uğrak noktası haline gelmiştir (Anonim 19, 2006).

17. yüzyıl Klasik Osmanlı Hanı Suluhan'ın Restorasyonu ve Turizme Açılması: Suluhan'ın restorasyonuna 2007 yılında T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Ankara İli Beypazarı İlçesi Suluhan restorasyonu onarım işi adı altında tekrar başlamıştır. Restorasyon çalışmaları devam etmektedir.

2.Beypazarı'nın Geleneksel El Sanatlarının Yaşatılması ve Geliştirmesine İlişkin Çalışmalar:

Beypazarı'nda mevcut olan el sanatları arasında doğrudan doğruya turizmle ilgili olan kuyumculuk ve dokumacılıktır. Özellikle telkari Beypazarı turizminde önemli bir yere sahiptir. Proje başlamadan önce telkarinin gelir sağlayamaması, pazarlama imkanlarının sınırlı olması ve emeğin karşılık bulamaması nedeniyle sanat bırakılmak üzereyken proje sayesinde sekize düşen gümüş satış mağazası sayısı 32'ye, gümüş işleme atölyesi sayısı ise yediden 45'e çıkmıştır (Anonim15, 2010).

İmaret Meydanı ve Rüstempaşa Mahallesi'nde inşa edilen 36 dükkan, Beypazarı Belediyesi ve Ankara İl Özel İdaresine aittir. Bu dükkanlar yöresel ürünleri canlandırmak için inşa edilmiştir. Burada turistler dokumacılık, kunduracılık gibi çeşitli el sanatlarının üretim sürecini görebilmekte ve alışveriş yapılabilmektedirler.

3.Beypazarı Dilini, Kültürünü Canlandırma, Koruma ve Yaşatmayla İlgili Çalışmalar: İşyeri levhalarında yabancı sözcüklerin kullanılmaması kararı: Beypazarı Belediyesi tarafından Beypazarı'ndaki işyeri isimlerinin Türkçe olması kararı verilmiştir. Karara göre, yabancı sözcük ve isim seçilmesi halinde, işyeri ruhsatı verilmeyecektir. Bu karar üzerine Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu ile Türk Dil Kurumu Başkanlığı Beypazarı'ndaki iş yerlerinde Türkçe ad kullanılması ve işyeri tabelalarında Türkçenin hakim kılınması yönünde Belediye Meclisi'nde karar alan Beypazarı Belediyesi'nin davranışını desteklemek ve bu davranışın örnek gösterilmiş ve onurlandırılmıştır.

Beypazarı Ağzından Sözcükler:

Beypazarı Belediyesi, halk arasında kullanılan ilçeye özgü sözcükleri ve ifadeleri derleyerek, 'Beypazarı Ağzından Sözcükler' adı altında kitapçık haline getirmiştir. Bu kitapçıkta 5202 sözcük bulunmaktadır (Anonim 20, 2005).

4.Yöresel Ürünler İçin Patent Alınması

Beypazarı Belediye Başkanlığı Beypazarı adıyla özdeşleşen ürünlerin patentini alarak ilçeye özgü ürünleri korumayı amaçlamaktadır.

Patent alınan ürünler ise Havuç, Kuru, Mumbar (sucuk), Güveç (etli pirinçli güveç ve etli sebzeli güveç), Sıkma pişmaniye, Havuç lokumu, Tatlı sucuk ve Telkari sanatı olmak üzere sekiz tanedir.

5. Yerel halkın turizmi desteklemesi için yapılan çalışmalar:

a.Safranbolu Gezisinin Düzenlenmesi:

Beypazarı Belediyesi yerli halkı turizm ile uğraşmaya teşvik etmek amacıyla 15. 07. 2001 tarihinde Safranbolu gezisi düzenlemiştir. Geziye esnaflar, konak sahipleri, turizm okuyan öğrencilerle birlikte toplam 90 kişi katılmıştır. Bu geziye katılanların yüzde 80'i günümüzde turizm işletmecisi olarak çalışmaktadır (Anonim 16, 2010).

b.Alaaddin Sokak Tezgahlarında Yöresel Ürünlerin Satışı:

Beypazarı'nın turizminin gelişmesinde kadınların çok büyük rolü olduğu tanıtım programlarında da sürekli bahsedilmektedir. Özellikle ilçeye gelen turistlerin hemen hemen hepsinin ziyaret ettiği Alaaddin Sokak'taki tezgahlarda ev yapımı tarhana, makarna

gibi gıdalar başta olmak üzere bürgü, hediyelik eşyalar gibi çeşitli ürünleri satan kadınlar ilgi odağı olmaktadır. Ancak bu işin ilk başladığı zamanlarda yerli halkın tezgah işine sıcak bakmaması ve kadınların dışarıda çalışmaya alışkın olmamaları zorluk yaşamalarına sebep olmuştur. O zamanlarda kadınların motivasyonunun düşmemesi adına Belediye, çevredeki halkı ürünleri satın almaya teşvik etmeye çalışmıştır. Tezgahların yerleştirilmesi, fiyatların kontrolü Belediye zabıtası tarafından yapılmaktadır. Ürünün kalite kontrolü ise Turizm Derneği tarafından yapılmaktadır (Anonim 16, 2010).

6.Festival ve Şenlikler:

Beypazarı Belediyesi tarafından düzenlenen festival ve çeşitli şenlikler de turizmin gelişmesine büyük katkıda bulunmaktadır. Özellikle her sene Haziran ayında düzenlenen ‘Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali’nin 2007 yılında gerçekleştirildiği sırada 80 binin üzerine ziyaretçi ilçeye gelmiştir. Sene içinde gelen turist sayısının yaklaşık üçte birinin bu festival sırasında geldiğini düşünürsek turistleri ilçeye çekmek için festivalin çok önemli yer tuttuğunu açıkça görebiliriz. Festivalde konserler, sergiler ve yöresel ürünler başta olmak üzere çeşitli ürünlerin satıldığı stantlar bulunmaktadır. Bunların yanı sıra festivalde Beypazarı’nın dışından gelen Belediyelerin stantları ve yabancı ülkelerden gelen konuk heyetlerin gösterileri de izlenebilmektedir. 2007 yılında düzenlenen festivalde Bulgaristan, Hindistan, Kırgızistan ve Japonya’dan gelen konuk heyetlerin gösterileri turistlerin büyük ilgi odağı olmuştur. Örneğin. 2004 yılında Suriye Başbakanının eşi Beşar Esad, 2006 yılında Pakistan Turizm Bakanı Nilofar Bakhtiar, 2007 yılında Eski Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer ve eşi vb ilçeyi ziyaret etmişlerdi.

Bu festivalin dışında 2002 yılından itibaren Nisan ayının son haftasında Beypazarı Geleneksel Uçurtma Şenliği, 2005 yılından itibaren Mart ayının ilk haftasında da Beypazarı Kızak Şenliği düzenlenmektedir (Anonim 16, 2010).

Ayrıca Beypazarı Tarihi Evler, El Sanatları, Havuç ve Güveç Festivali’nde Beypazarı Belediyesi’nin Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu’yla birlikte ‘Anadolu’nun Parlayan Yıldızı Beypazarı’ Fotoğraf Yarışması düzenlenerek, seçilen fotoğraflar sergilenmektedir.

7.Tek Fiyat Uygulaması:

Beypazarı Belediyesi, Beypazarı Ticaret Odası ve Esnaf Odaları ile ortaklaşa alınan karara göre ilçedeki tüm yöresel yemek satışlarında ve gıda satışlarında kalitenin düşürülmemesi amacıyla tek fiyat uygulanmaktadır. Bu uygulama sokaktaki tabelalarda da belirtilmektedir (Anonim 16, 2010).

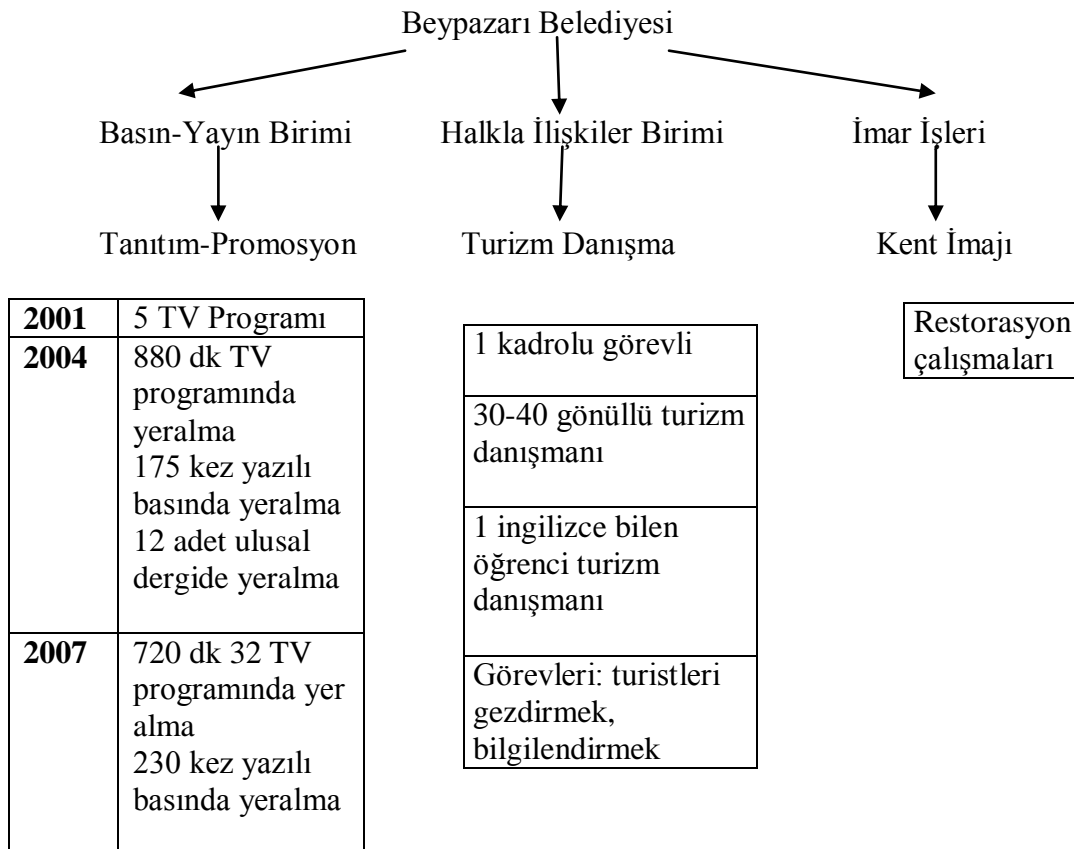
8.Pazarama ve Tanıtım:

Beypazarı Belediyesi ilçenin tanıtımı için medyanın insanlara verdiği etkiyi güzel bir şekilde kullanmaktadır. Bunun yanı sıra turizm haritası, çeşitli broşürlerin hazırlanması ile birlikte çeşitli seminerlerde, üniversitelerde ilçeye ilgili sunum yapılmaktadır. Ayrıca başkent Ankara'ya yakın olduğundan dolayı siyasetçi, diplomat gibi yüksek mevkide yer alan kişiler tarafından da ziyaret edilmektedir. Bu kişilerin ziyareti de ilçenin prestijini arttırmaya büyük katkıda bulunmaktadır (Anonim 16, 2010).

2.5. Beypazarı Yerel Yönetiminin Turizmdeki Rolü

Beypazarı'ndaki turizmin gelişimi, 1999 yılında Belediye Başkanlığı tarafından başlatılmıştır. Ancak elde edilen yazılı belgeler ve yerli halkla yapılan görüşmelerden alınan bilgilere göre daha önceki yıllarda yerel yönetimin ve/veya yerli halkın turizmle hiç ilgisi olmadığını söylemek mümkün değildir.

Tablo 25. Beypazarı Belediyesi turizm planlamasında rol alanlar

2.5.1. Beypazarı Belediyesi

Dünya Turizm Örgütü (1996) tarafından yapılan araştırmada belirtildiği gibi alt yapı, çeşitli tesislerinin düzenlenmesi, vb muazzam sermaye yatırımının gerektiği ülke turizminin gelişmesinin başlangıç aşamasında devlet girişimci rol oynamaktadır. (Göymen, 2000) Benzer yaklaşım ilçe turizminin gelişmesi için de geçerlidir. Türkiye’de yerel yönetim kuruluşları, ‘il özel yönetimi’, ‘belediye yönetimi’ ve ‘köy yönetimi’ olmak üzere üç türdür. Belediyeler, yerel yönetim sisteminin temel kuruluşudur (Gözbüyük, 2006). 03. 07. 2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu belediyeyi, ‘ belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karışlamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi’olarak tanımlamıştır. Aynı yasanın Madde 14’ünde belediyenin görev ve sorumlulukları mahalli müşterek niteliğinde olmaları şartıyla aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

‘İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000’i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.’

Ayrıca aynı maddenin (b) bendine göre: ‘...kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir...’ Böylece kültür ve tabiat varlıklarının korunması da belediyenin görev sahasına alınmıştır. Belediye, ‘belediye meclisi’, ‘belediye encümeni’ ve ‘belediye başkanı’ olmak üzere üç organdan oluşur.

Beypazarı Belediyesi 1890 yılında kurulmuştur. Beypazarı’nın bucak olduğu dönemde Müdürlüğünü yapmış olan Hacı Ali Karazade Rıza Efendi’den başlanacak olursa, 17. Beypazarı Belediye başkanı olan M.Cengiz Özalp 2009 yılından bugüne kadar görevini sürdürmektedir (Anonim 16, 2010). Günümüz Beypazarı Belediyesi’nde toplam 198 kişi çalışmaktadır (Anonim 16, 2010). Belediye’de mevcut olan bölümler içinde turizmle doğrudan doğruya ilgili olan bölüm, Basın-Yayın ve Halkla ilişkilerdir. Pratikte ilgilendikleri alanların farklı olması nedeniyle Basın-Yayın ve Halkla ilişkileri ayrı ayrı ele

almamız mümkündür. Basın-Yayın bölümünde Beypazarı'nın tanıtımına ilişkin televizyon programı başta olmak üzere gazete, dergi, vb medyayla ilgili tüm işlerle ilgilenilmektedir. Halkla ilişkiler bölümünün alt birimi olarak hizmet veren turizm danışmanının yanı sıra bölümün kendisi belediyeyi ziyaret eden turistlerle ilgilenmektedir

2.5.1.1. Basın-Yayın Birimi

Bu bölümde editor, basın danışmanı ve kameraman olmak üzere üç kişi görevini sürdürmektedir. Beypazarı'na kent dışından gelen medyayla ilgili işlerin yanı sıra "Beypazarı" isimli belediye bülteninin yayınından da sorumludur. Bu bölümde yapılan görüşmelerde elde edilen bilgilere göre 1999 yılında başlayan ve hala devam eden sivil ve anıtsal mimarlık eserlerinin restorasyon çalışmaları sonucunda Beypazarı Belediyesi tarafından televizyon kanallarına yönelik Beypazarı'nın turizm amaçlı tanıtım faaliyeti 2001 yılında başlatılmıştır. Belediye kendi yaptığı tanıtım programını çok sayıda televizyon kanalına e-posta ile göndererek kanalları ilçeye ilgili tanıtım programı hazırlamaya teşvik etmiş ve onları ilçeye davet etmiştir.

Beypazarı, 2001 yılı içinde televizyon kanallarını davet ederek beş kez televizyon tanıtım programında, 2004 yılında ulusal televizyon kanallarında 880 dakika, yazılı basında 175 adet basın kupüründe, 12 adet ulusal dergide yer almıştır. 2007 yılında görsel basında 32 farklı programda 720 dakika, yazılı basında ise 230 kere yer almıştır (Anonim 15, 2010, Anonim 18, 2008). Turistlerin çoğunun ilçeye gelmeden önce televizyon, gazete ya da internet yoluyla ilçe hakkında bilgi almış olduğu görülmektedir.

2.5.1.2. Halkla İlişkiler Birimi-Turizm Danışma

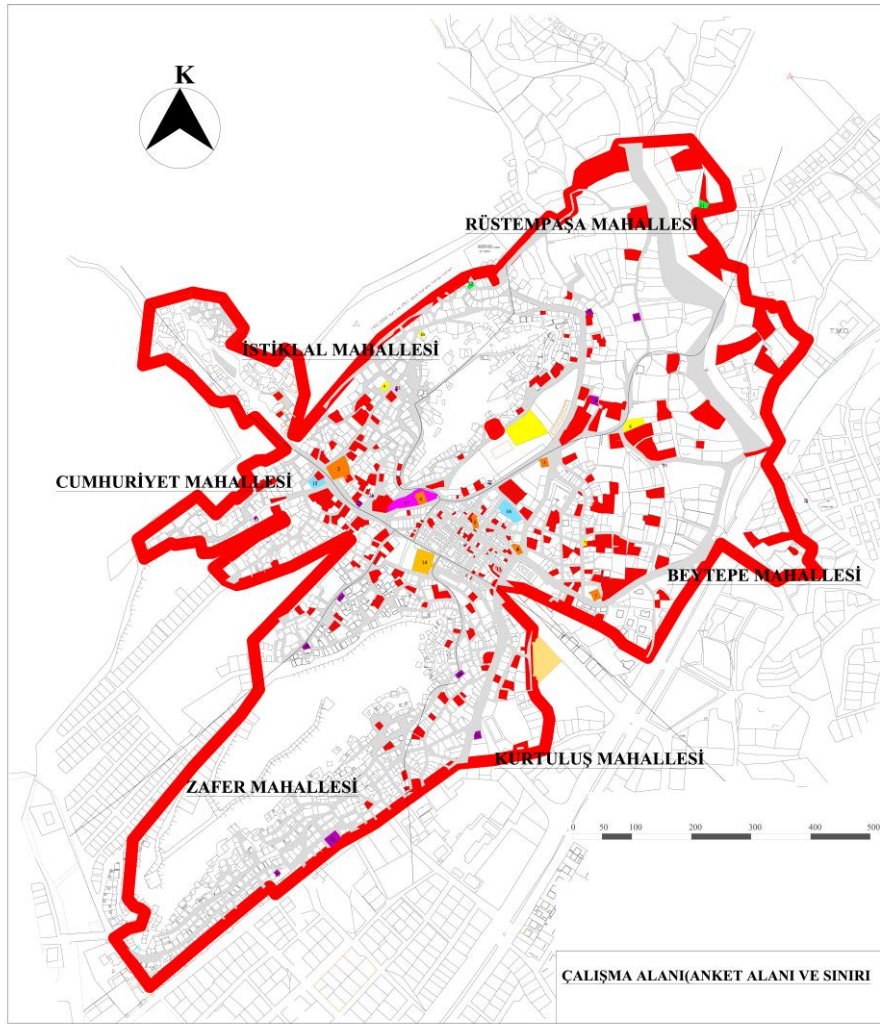
Turizm danışma bürosu, İrfan Gümüşel Caddesi'nde bulunmaktadır. Bu büroda 2000 yılından beri tek kişi kadrolu olarak çalışmaktadır. Ayrıca büroda Ankara Üniversitesi Beypazarı Yüksekokulu'nda turizm rehberlik bölümünde okuyan öğrenciler başta olmak üzere 30-40 öğrenci gelen turistlere gönüllü olarak hizmet vermektedir. Öğrenciler turistlerden talep olduğu zaman rehber olarak turistleri gezdirmenin yanı sıra büroya gelen turistlerin sorularına cevap vermek, broşür dağıtmak gibi işleri yürütmektedirler. Yabancı turistlere İngilizce bilen iki-üç öğrenci yardım edebilmektedir (Anonim 15, 2010).

2.6. Beypazarı İlçesine Yönelik Anket Çalışması

Çalışma kapsamında çalışma alanı olarak seçilen Ankara'nın Beypazarı ilçesinde anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasında izlenen yöntem aşağıda detaylıca anlatılmıştır.

2.6.1. Verilerin Toplanması

Çalışma alanı olan Beypazarı ilçesinde yerel yönetimle, yerel halkla, turistlerle anket yapılmıştır. Anket çalışmasının yapıldığı alan içine Beytepe, Rüstempaşa, Cumhuriyet, Kurtuluş, İstiklal ve Zafer Mahalleleri girmektedir.

Şekil 19. Çalışma ve anket alanı sınırı

Anketleri uygulamaya başlamadan önceden yapılan işlemler aşağıda sıralanmıştır.

- Öncelikle anket soruları hazırlanmış ve “Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi” (Simple Random Sampling) ile anket yapılmasına karar verilmiştir. “Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi”; her bir birimin her bir çekilişte eşit çekilişte eşit seçilme şansına sahip olacak şekilde, N (Popülasyon büyüklüğü) birimden n (örnek hacmi) tanesini seçme yöntemidir. Birinci birimin çekilme olasılığı $1/N$, ikinci birimin çekilme olasılığı $1/(N-1)$ olur ve böylece devam eder. Yerine koyarak örneklem yapıldığı zaman, olasılığın her çekiliş için $1/N$ olacağı açıktır (Yamane, 2001).
- % 10 örneklem ile anket yapılacak konut sayısı tespit edilmiştir.
- Daha önce benzer konuda yapılmış olan anket formları incelenmiştir,
- Ek 3’deki anket soruları hazırlanarak Beypazarı Kaymakamlığı’ndan anket yapabilmek için izin alınmıştır,
- Çalışma alanı sınırları içinde öncelikle yerel yönetim ile, daha sonra yerel halk ve turistlerle anket yapılmıştır,
- Anket sorularının anlaşılabilirliğini denemek için 20 kişi ile ön anket yapılmış ve,
- Anketler araştırmacı tarafından yüzyüze anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.
- Anket sorularını hazırlarken dikkat edilen noktalar ise;

Anket soruları kapalı uçlu olarak yerel yönetim, yerel halk ve turist olmak üzere üç bölüm halinde hazırlanmıştır.

Yerel yönetim için hazırlanan anket sorularında

- Öncelikle, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, aylık gelir durumu ve yaşa yönelik sorular sorulmuştur.
- Beypazarı turizm planlaması yapılırken izlenen yöntem, turizmin (sosyal, ekonomik, çevresel, politik ve mimari miras açısından) olumlu ve olumsuz etkileri, turizmin güçlü, zayıf yönleri ile turizmin fırsatları ve tehditlerini ölçmek yönünden sorular sorulmuştur.

Yerel halk için hazırlanan anket sorularında,

- Öncelikle, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, aylık gelir durumu ve yaşa yönelik sorular sorulmuştur.
- Turizmin Beypazarı’nda oluşturduğu olumlu ve olumsuz sosyal, ekonomik, çevresel, politik, kentsel miras üzerindeki etkilerini ölçmek için sorular sorulmuştur.

Turistler için hazırlanan anket sorularında;

- Öncelikle, cinsiyet, eğitim durumu, meslek, aylık gelir durumu ve yaşa yönelik sorular sorulmuştur.
- Turist profili, beklentileri, turistlerin mimari miras ve yeniden işlevlendirilerek turizme yönelik kullanılan binalar hakkındaki görüşleri ile mimari mirasın korunmasında rol alanlar ile ilgili görüşlerini belirlemek için sorular sorulmuştur.

Genel olarak,

- Anketin uygulama süresi on dakika olacak şekilde sorular hazırlanmıştır.
- Kişilerin özel yaşantısına yönelik sorulara yer verilmemiştir.
- Tarihi çevre koruma bilincinin oluşmasında eğitimin önemli bir payı bulunduğu ve ilköğretimden itibaren bu bilincin verilmesi gerektiği için 12 yaş ve üzerindeki kişiler ankete dahil edilmiştir.

Beyazır Belediyesi Fen İşleri Müdürlüğü'nden elde edilen 2000 yılı Binalar Cetveli Mahalle Kontrol Formları'ndan elde edilen veriler doğrultusunda araştırma alanı içine giren Cumhuriyet, Zafer, Kurtuluş, İstiklal, Beytepe, Rüstempaşa Mahallelerindeki toplam 1410 konut popülasyon büyüklüğü (N) olarak ele alınmıştır. Popülasyonun % 10'u örnek hacmi vermektedir. Buna göre;

Popülasyon büyüklüğü (N)=1410 toplam konut sayısı

Örnek hacmi (n)=N x %10

Örnek hacmi (n)=1410 x 0,10

Örnek hacmi (n)=141

Örnek hacmi oluşturan 141 konut rastgele olarak seçilmiş ve 141 kişi ile anket, 2011 yılı Mayıs ve Haziran ayları arasında yapılmıştır.

Aynı şekilde ilçeyi ziyaret eden 2009 yılı 400000 toplam turist sayısı (N) olarak ele alınmıştır. Bu göre;

Toplam turist sayısı (2009 yılı için) (N)=400000

Örneklem büyüklüğü için aşağıdaki formül kullanılmıştır:

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$

Formülde;

N: hedef kitledeki birey sayısı,

n: örnekleme alınacak birey sayısı,

p: gerçekleşme olasılığı,

q: gerçekleşmeme olasılığı,

t: belirli bir anlamlılık düzeyinde, t tablosuna göre bulunan teorik değer ve d: olayın görölüs sıklığına göre kabul edilen \pm örnekleme hatasıdır.

Çalışmada, gerçekleşme ($p=0,5$) ve gerçekleşmeme olasılığı ($q=0,5$) esit kabul edildiğinde, t:% 95 güvenilirlik düzeyi için (t tablosunda bulunan 1,96), hata payı d:% 5 olarak belirlenmiş, Beypazarı'nı 2009 yılında ziyaret eden turist sayısı $N=400000$ üzerinden $n=384$ örneklem büyüklüğü bulunmuştur.

Sonuç olarak, 2 yerel yönetim, 141 yerel halk, 384 turist olmak üzere toplam 527 kişi ile anket yapılmıştır.

2.6.2. Verilerin Analizi

Çalışma alanında yapılan anketin cevapları bilgisayar ortamında, kodlanarak yazılmıştır. Veri analizleri değişkenlerin karşılaştırılmasını sağlayan tablolar ve çubuk grafiklerle yapılmıştır.

3. BULGULAR VE İRDELEME

3.1. Anket Değerlendirmesi İle Elde Edilen Bulgular

Alan çalışmasında yerel yönetim, yerel halk ve kenti ziyaret eden turistlerle yapılan anketlerin değerlendirmeleri farklı başlıklarda tablolar ve grafikler şeklinde analiz edilmiştir. Bu analizlerin sonuçları bu bölümde detaylıca sunulmuştur. Öncelikle yerel yönetimle yapılan anket sonuçlarına, sonrasında yerel halkla ve turistlerle yapılan anket sonuçlarına yer verilmiştir.

3.1.1. Yerel Yönetim Anket Değerlendirmesi

Kentsel tarihi çevrelerde yapılacak olan turizme yönelik planlama ve yönetim çalışmalarda yerel yönetimin rolü önemlidir. Bu nedenle yerel yönetimin turizm planlaması yapılırken izlediği yöntem, turizmin sosyal, ekonomik, çevresel, politik ve mimari açıdan olumlu ve olumsuz etkileri ile ilgili yaptığı çalışmaları ve ayrıca Beypazarı turizminin güçlü-zayıf yönleri ve fırsatlar-tehditlerini tespit etmek gerekmektedir. Bu nedenle araştırma alanında yerel yönetim ile anket yapılmıştır. Yerel yönetimden Beypazarı Belediyesi Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Birimi ile İmar İşleri Müdürü ile görüşülmüştür.

Yerel yönetimle yapılan anket değerlendirme sonuçları aşağıda verilmiştir.

- Beypazarı Koruma Amaçlı İmar Planı 2010 yılı itibariyle yapılmış ve onayı alınmak üzere kurulda bulunmakta olduğu,
- Beypazarı’nda turizm planlaması yapılırken izlenen yöntem ise, Turizm Bakanlığı ve çeşitli üniversitelerden 2000 yılında çeşitli öneriler alındığı, ancak herhangi bir planlama yapılmadığı,
- Planlama yapılırken, mimari miras öncelikli bir planlamada bulunulduğu, Mimari mirasa yaklaşım, Beypazarı “Yeniden” Projesi’nin Uygulanması ile 1999 yılında başlandığı, belirtilmiştir.
- Turizmin olumlu etkileri, sosyal açıdan, halkın ufkunun açıldığı, ekonomik açıdan istihdam sağlandığı, çevresel açıdan konakların dış cephelerinin yenilendiği, politik açıdan yerel yönetime pozitif bakış açısının geliştiği, mimari açıdan nötr olduğu;

- Turizmin olumsuz etkileri, sosyal açıdan yaşam tarzında değişiklik ve ahlaki değer yozlaşması olduğu, ekonomik, çevresel, politik ve mimari açıdan hiçbir olumsuz etkinin bulunmadığı belirtilmiştir.
- Turizmin ekonomik ve sosyal olaylar arasındaki ilişkilerinin gelecekteki durumunun göz önüne alınmadığı,
- Turizmin arzı ve talebinin hangi yönde olduğu, ihtiyaçların belirlenip belirlenmediği konusunda bir çalışma yürütülmediği,
- Turizm planlaması yapılırken, uzun-orta-kısa vadeli ve entegre (bütünleşik)-sektörel planlama gibi seçeneklerle ilgili bir çalışma yapılmadığı,
- Turizm planlaması yapılırken dikkat edilmesi gereken başlıklarla (bkz tablo 1.3.7.3., EK-5 soru10) ilgili bilgi sahibi olunduğu ancak dikkate alınmadığı,
- Turizm planlaması yapılırken Turizm Bakanlığı ve Üniversitelerin turizm bölümleri ile görüşüldüğü ancak bir planlama yapılmadığı,
- Yerel halk ile Belediye Başkanlığı'nın ilgili birimi olan Basın-Yayın Biriminin iletişim kurduğu, sezon başında ve dönemsel toplantıların yapıldığı belirlenmiştir.
- Beypazarı turizminin güçlü yönleri olarak EK-5 soru 13'de belirtilen bütün başlıkların mevcut olduğu,
- Beypazarı turizminin zayıf yönleri olarak EK-5 soru 14'de belirtilen bütün başlıkların mevcut olduğu, ayrıca tesislerde kalifiye eleman yetersizliği ve ticari kaygılardan dolayı fiyat ve kalite politikası uygulaması yapıldığı,
- Beypazarı turizminin fırsatları olarak EK-5 soru 15'de belirtilen bütün başlıkların mevcut olduğu, ayrıca restorasyon uygulamaları için sponsorlardan fon alındığı, konaklamalı/konaklamasız yayla turizmi, yerel ürünler (tarım-hayvansal) satışının bulunduğu,
- Beypazarı turizminin tehditleri olarak EK-5 soru 16'de belirtilen bütün başlıkların mevcut olduğu, ancak bu başlıklarda yüksek enflasyon ve alım gücü eksikliğinin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3.1.2. Yerel Halk Anket Değerlendirmesi

Kentsel tarihi çevrelerde yapılacak olan turizme yönelik planlama ve yönetim çalışmalarından öncelikle bu alanlarda yaşayan kişiler etkilenecektir. Bu nedenle alanı

kullanan kişilerin çevre ile ilgili olumlu ya da olumsuz düşüncelerini, alanın sorun ve olanaklarını tespit etmek gerekmektedir. Bu yüzden araştırma alanında yaşayan kişiler ile anket yapılmıştır. Ayrıca, anket sonuçlarının araştırmayı yönlendirmesi açısından olumlu etkisi olacağı düşünülmektedir.

Anket soruları iki bölüm halinde hazırlanmıştır. I. Bölüm de kullanıcı profilini tespit etmeye yönelik sorular sorulmuştur. II. Bölüm de, turizmin sosyal, ekonomik, çevresel, politik ve kentsel miras üzerindeki etkilerine yönelik sorular ile mevcut durumun saptanması hedeflenmiştir.

“Basit Tesadüfi Örneklem Yöntemi” (Simple Random Sampling) ile anket yapılmış ve %10 örnekleme ile 141 kişi ile görüşülmüştür. Yapılan anketlerden elde edilen sonuçlar aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

3.1.2.1. Ankete Katılanların Sosyo-ekonomik Durumları

Ankete katılanların cinsiyete göre dağılımı tablo 26’da verilmiştir. Ankete katılan toplam 141 kişiden 45’i (% 31,9) kadın, 96’sı (% 68,1) erkektir.

Tablo 26. Ankete katılanların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Kişi Sayısı	%
Kadın	45	31,9
Erkek	96	68,1
Toplam	141	100

Ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımı tablo 27’de verilmiştir. 5 kişi 21 yaş altında, 43 kişi 21-34 yaş arasında, 31 kişi 35-54 yaş arasında, 60 kişi ise 55-64 yaş arasında, 2 kişi ise 65 yaş üstünde bulunmaktadır. Ankete katılanlar ağırlıklı olarak 55-64 yaş arasındadır.

Tablo 27. Ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş	Kişi Sayısı	%
21 altı	5	3,5
21-34	43	30,5

Tablo 27 nin devamı

35-54	31	22
55-64	60	42,5
65 üstü	2	1,5
Toplam	141	100

Tablo 28’de ankete katılanların eğitim durumları incelendiği zaman en yüksek değeri 96 kişi ile ilköğretim mezunları almaktadır. Bunu sırasıyla 35 kişi ile lise mezunları, 9 kişi ile lisans mezunları takip etmektedir. En düşük değer ise 1 kişi ile yüksek lisans mezunlarıdır.

Tablo 28. Ankete katılanların eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim	Kişi Sayısı	%
İlköğretim	96	68,1
Lise	35	24,8
Lisans	9	6,4
Yüksek lisans	1	0,7
Doktora	0	0
Toplam	141	100

Ankete katılanların meslek gruplarına göre dağılımı incelendiği zaman % 44,7’sinin serbest meslekle uğraştığı, % 21,3’ünün kamuda çalıştığı görülmektedir. En düşük değerleri ise % 5,7 (8 kişi) ile emekli, % 3,6 (5 kişi) ile öğrenci almaktadır. Çalışmayanların %24,7 (35 kişi) olduğu görülmektedir (tablo 29).

Tablo 29. Ankete katılanların meslek gruplarına göre dağılımı

Meslek Grupları	Kişi Sayısı	%
Serbest	63	44,7
Kamu	30	21,3
Emekli	8	5,7
Öğrenci	5	3,6
Çalışmıyor	35	24,7
Toplam	141	100

Tablo 30’da ankete katılanların ilçede yaşama sürelerine göre dağılımı incelendiği zaman % 4,9’unun 5 yıl ve altı süreyle, % 22,1’inin 10-15 yıl arasında, % 17’sinin 15-25yıl arasında, % 8,5’inin 25-35 yıl arasında, % 16,3’ünün 55 yıl ve üstünde ilçede yaşadıkları görülmektedir. En yüksek değer ise % 31,2 (44 kişi) ile 4-55 yıl arası sürede ilçede yaşayanlar yer almaktadır (tablo 30).

Tablo 30. Ankete katılanların ilçede yaşama sürelerine göre dağılımı

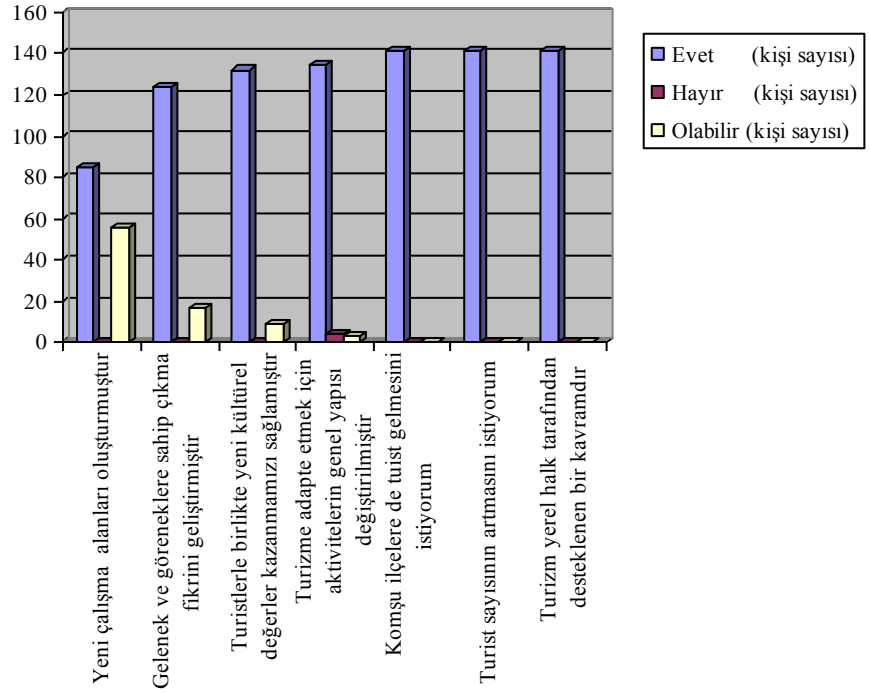
İlçede Yaşama Süresi	Kişi Sayısı	%
5 yıl ve altı	7	4,9
10yıl-15 yıl	31	22,1
15yıl-25 yıl	24	17
25yıl-35 yıl	12	8,5
45yıl-55yıl	44	31,2
55yıl ve üstü	23	16,3
Toplam	141	100

3.1.2.2. Ankete Katılanların Turizmin Sosyal, Ekonomik, Çevresel, Politik ve Kentsel Miras Üzerindeki Etkilerine Yönelik Durumları

Tablo 31 ve şekil 20’de ankete katılanların turizmin sosyal etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı incelendiği zaman % 60,3’ü turizmin yeni çalışma alanları oluşturduğunu, % 87,9’u gelenek ve göreneklere sahip çıkma fikrinin geliştiğini, % 93,6’sının turistlerle birlikte yeni kültürel değerler kazanıldığını, % 95’inin turizme adapte etmek için aktivitelerin genel yapısının değiştirildiğini belirttikleri görülmektedir. Ayrıca % 100’ünün komşu ilçelere de turist gelmesini, Beypazarı’na gelen turist sayısının artmasını istedikleri ve turizmin yerel halk tarafından desteklenen bir kavram olduğu görülmektedir.

Tablo 31. Ankete katılanların turizmin sosyal etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

Sosyal Etkiler	Yeni çalışma alanları oluşturmuştur	Gelenek ve göreneklere sahip çıkma fikrini geliştirmiştir	Turistlerle birlikte yeni kültürel değerler kazanmamızı sağlamıştır	Turizme adapte etmek için aktivitelerin genel yapısı değiştirilmiştir	Komşu ilçelere de turist gelmesini istiyorum	Turist sayısının artmasını istiyorum	Turizm yerel halk tarafından desteklenen bir kavramdır
Evet (kişi sayısı)	85	124	132	134	141	141	141
Hayır (kişi sayısı)	0	0	0	4	0	0	0
Olabilir (kişi sayısı)	56	17	9	3	0	0	0
Toplam	141	141	141	141	141	141	141

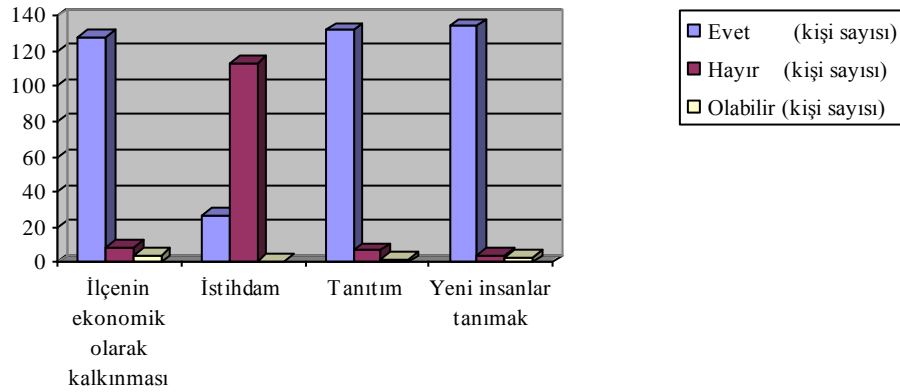
Şekil 20. Ankete katılanların turizmin sosyal etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

Tablo 32 ve şekil 21 incelendiği zaman ankete katılanların % 91'inin ilçenin ekonomik olarak kalkınması sebebiyle, % 93,6'sının tanıtım amacıyla, % 95'inin yeni insanlar tanımak amacıyla Beypazarı'na daha fazla turist gelmesini istedikleri

görülmektedir. % 80'inin ise, turistlerden dolayı istihdam sağlanmadığı düşündükleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 32. Ankete katılanların Beypazarı'na daha fazla turist gelmesini isteme sebepleri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

İlçeme daha fazla turist gelmesini istiyorum	İlçenin ekonomik olarak kalkınması	İstihdam	Tanıtım	Yeni insanlar tanımak
Evet (kişi sayısı)	128	27	132	134
Hayır (kişi sayısı)	9	113	7	4
Olabilir (kişi sayısı)	4	1	2	3
Toplam	141	141	141	141

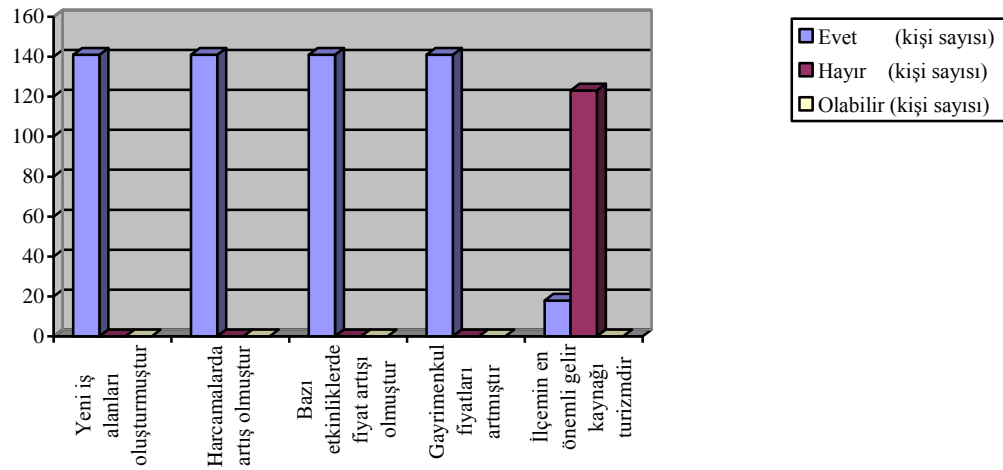

Şekil 21. Ankete katılanların Beypazarı'na daha fazla turist gelmesini isteme sebepleri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

Tablo 33 ve şekil 22 incelendiği zaman ankete katılanların turizmin ekonomik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı incelendiği zaman % 100'ünün turizmin yeni iş alanları oluşturduğu, harcamalarda, bazı etkinliklerde ve gayrimenkul fiyatlarında artış olduğu fikrine sahip olduğu görülmektedir. % 87,2'sinin ise, Beypazarı'nın en önemli gelir kaynağının turizm olmadığını, çiftçilik, tarım ve maden suyu gibi bazı işletmelerin ilçe ekonomisinde en önemli gelir kaynağı olduğunu düşündükleri sonucu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 33. Ankete katılanların turizmin ekonomik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

Ekonomik Etkiler	Yeni iş alanları oluşturmuştur	Harcamalarda artış olmuştur	Bazı etkinliklerde fiyat artışı olmuştur	Gayrimenkul fiyatları artmıştır	İlçemin en önemli gelir kaynağı turizmdir
Evet (kişi sayısı)	141	141	141	141	18
Hayır (kişi sayısı)	0	0	0	0	123
Olabilir (kişi sayısı)	0	0	0	0	0
Toplam	141	141	141	141	141

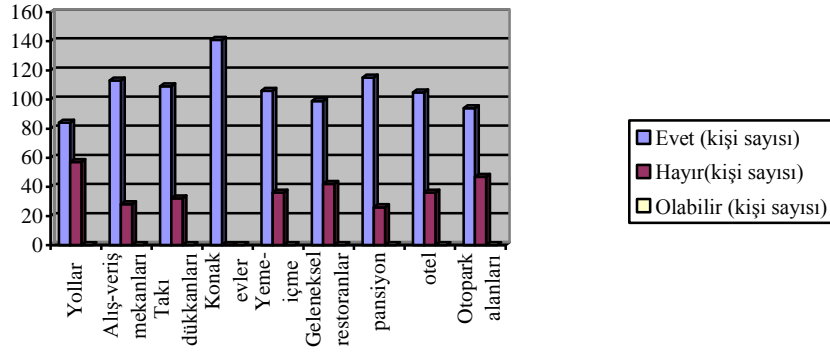

Şekil 22. Ankete katılanların turizmin ekonomik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

Tablo 34 ve şekil 23 incelendiği zaman ankete katılanların turizmin çevresel etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı incelendiği zaman % 90'ının çevreye zararın, %100'ünün ise kalabalığın arttığını düşündüğü sonucu ortaya çıkmıştır. %100'ünün de, yeni hizmetler açıldığı fikrine sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 34. Ankete katılanların turizmin çevresel etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

Çevresel Etkiler	Çevreye zarar artmıştır	Kalabalık artmıştır	Yeni hizmetler açılmıştır
Evet (kişi sayısı)	127	141	141

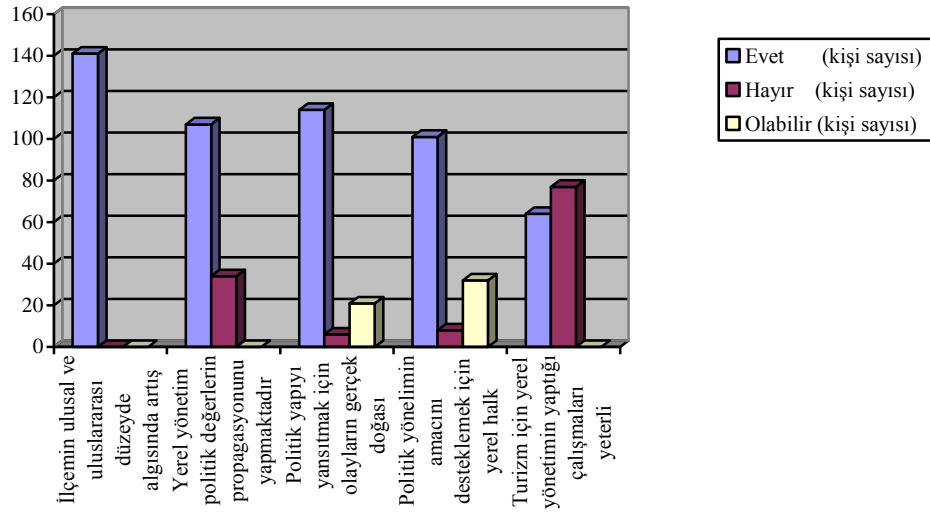

Şekil 24. Ankete katılanların yeni hizmetler ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

Tablo 36 ve şekil 25’te ankete katılanların turizmin politik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı incelendiği zaman % 100’ünün Beypazarı’nın ulusal ve uluslararası düzeyde algısında artış olduğu, %75,9’unun yerel yönetimin politik değerlerin propagasyonunu yaptığı, %80,8’inin politik yapıyı yansıtmak için olayların gerçek doğasının bozulduğu, %71,6’sının politik yönelimin amacını desteklemek için yerel halkın ekonomik yönden sömürüldüğü fikrine sahip olduğu görülmektedir. Turizm için yerel yönetimin yaptığı çalışmaların yeterli bulanların ankete katılanların %45,4’ünü (64 kişi), yeterli bulmayanların ise ankete katılanların %54,6’sını (77 kişi) oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 36. Ankete katılanların turizmin politik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

Politik Etkiler	İlçemin ulusal ve uluslararası düzeyde algısında artış olmuştur	Yerel yönetim politik değerlerin propagasyonunu yapmaktadır	Politik yapıyı yansıtmak için olayların gerçek doğası bozulmuştur	Politik yönelimin amacını desteklemek için yerel halk ekonomik yönden sömürülmektedir	Turizm için yerel yönetimin yaptığı çalışmalarını yeterli buluyorum
Evet (kişi)	141	107	114	101	64
Hayır (kişi)	0	34	6	8	77
Olabilir (kişi)	0	0	21	32	0
Toplam	141	141	141	141	141

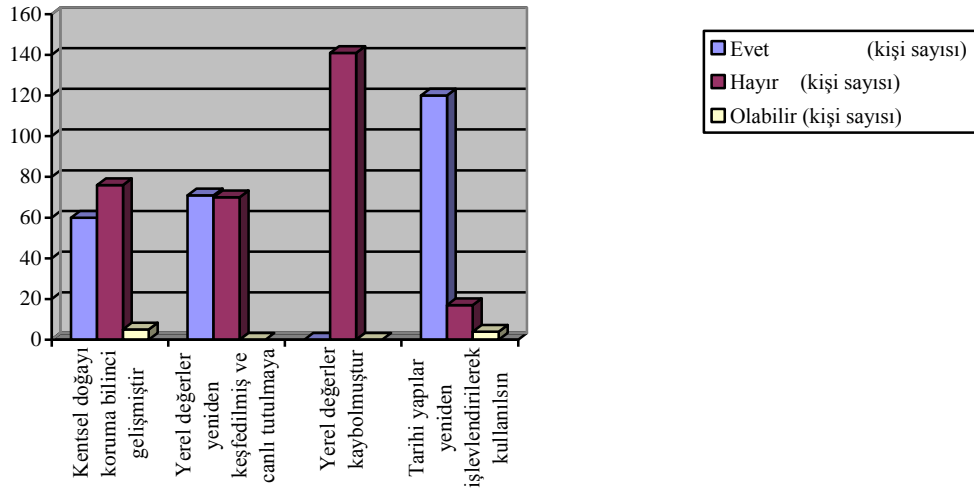

Şekil 25. Ankete katılanların turizmin politik etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

Tablo 37 ve şekil 26 incelendiği zaman ankete katılanların turizmin kentsel miras üzerindeki etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı incelendiği zaman % 100'ünün yerel değerlerin kaybolmadığını düşündüğü, %85,1'inin tarihi yapıların yeniden işlevlendirilerek kullanılması fikrine sahip olduğu görülmektedir. %53,9'unun kentsel doğayı koruma bilincinin gelişmediğini, %49,6'sının yerel değerlerin yeniden keşfedilip canlı tutulmaya başlandığını düşündüğü görülmektedir.

Tablo 37. Ankete katılanların turizmin kentsel miras üzerindeki etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

Kentsel Miras Üzerindeki Etkiler	Kentsel doğayı koruma bilinci gelişmiştir	Yerel değerler yeniden keşfedilmiş ve canlı tutulmaya başlanmıştır	Yerel değerler kaybolmuştur	Tarihi yapılar yeniden işlevlendirilerek kullanılabilir
Evet (kişi sayısı)	60	71	0	120
Hayır (kişi sayısı)	76	70	141	17
Olabilir (kişi sayısı)	5	0	0	4
Toplam	141	141	141	141

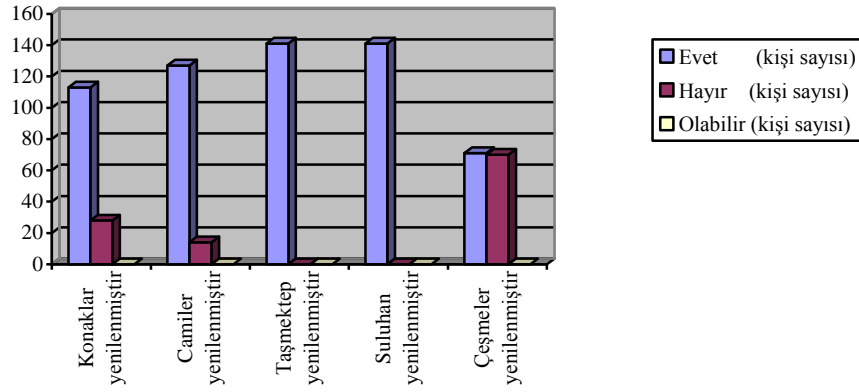

Şekil 26. Anketeye katılanların turizmin kentsel miras üzerindeki etkileri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

Tablo 38 ve şekil 27 incelendiği zaman ankete katılanların kentsel doğayı koruma bilinci ile ilgili düşüncelerinin dağılımı incelendiği zaman % 80,1'inin konakların, %90,'inin camilerin, %100'ünün Taşmektep'in ve Suluhan'ın (çalışmaları devam etmekte) yenilendiği fikrine sahip olduğu görülmektedir. %50,3 ünün çeşmelerin yenilendiği fikrine sahip olmasına rağmen, %49,7'sinin yenilenmediği fikrine sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 38. Anketeye katılanların kentsel doğayı koruma bilinci ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

Kentsel doğayı koruma bilinci	Konaklar yenilenmiştir	Camiler yenilenmiştir	Taşmektep yenilenmiştir	Suluhan yenilenmiştir	Çeşmeler yenilenmiştir
Evet (kişi sayısı)	113	127	141	141	71
Hayır (kişi sayısı)	28	14	0	0	70
Olabilir (kişi sayısı)	0	0	0	0	0
Toplam	141	141	141	141	141

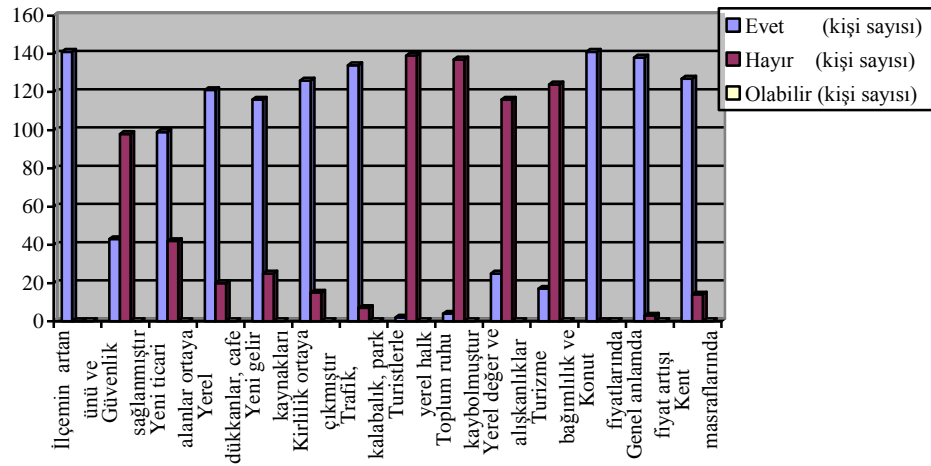

Şekil 27. Ankete katılanların kentsel doğayı koruma bilinci ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

Tablo 39 ve şekil 28 incelendiği zaman ankete katılanların yerel değerlerin yeniden keşfedilip korunmaya başlanması ile ilgili düşüncelerinin dağılımı incelendiği zaman % 100'ünün Beypazarı'nın artan ünü ve görüntüsünden memnun olduğu fikrine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ankete katılanların %69,5'inin güvenlik sağlanmadığı, %70,2'sinin yeni ticari alanların ortaya çıktığı, 85,8'inin yerel dükkanlar, cafe ve restoranlar, oteller, pansiyonlar açıldığı, %82,3'ünün yeni gelir kaynakları ortaya çıktığı, %89,3'ünün kirlilik ve %95'inin trafik, kalabalık, park problemi oluştuğu, %97,8'inin genel anlamda, %90,1'inin kent masraflarında, %100'ünün ise konut fiyatlarında fiyat artışı olduğu fikrine vurgulanmaktadır. Ayrıca%98,6'sının turistlerle yerel halk arasında çatışma ortaya çıkmadığı, %97,2'sinin toplum ruhunun korunduğu, %82,3'ünün yerel değer ve alışkanlıkların devam ettiği, %87,9'unun yerel değer ve alışkanlıkların kaybolmadığı düşüncesinde olduğu görülmektedir.

Tablo 39. Ankete katılanların yerel değerlerin yeniden keşfedilip korunmaya başlanması ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

Yerel değerler	İlçemin artan ünü ve görüntüsünden gurur duyuyorum	Güvenlik sağlanmıştır	Yeni ticari alanlar ortaya çıkmıştır	Yerel dükkanlar, cafe ve restoranlar, oteller, pansiyonlar	Yeni gelir kaynakları ortaya çıkmıştır	Kirillik ortaya çıkmıştır	Trafik, kalabalık, park problemi ortaya çıkmıştır	Turistlerle yerel halk arasında çatışma ortaya çıkmıştır	Toplum ruhu kaybolmuştur	Yerel değer ve alışkanlıklar kaybolmuştur	Turizme bağımlılık ve tek sektör eğilimi ortaya çıkmıştır	Konut fiyatlarında artış olmuştur	Genel anlamda fiyat artışı olmuştur	Kent masraflarında artış olmuştur
Evet (kişi sayısı)	141	43	99	121	116	126	134	2	4	25	17	141	138	127
Hayır (kişi sayısı)	0	98	42	20	25	15	7	139	137	116	124	0	3	14
Olabilir (kişi sayısı)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Toplam	141	141	141	141	141	141	141	141	141	141	141	141	141	141

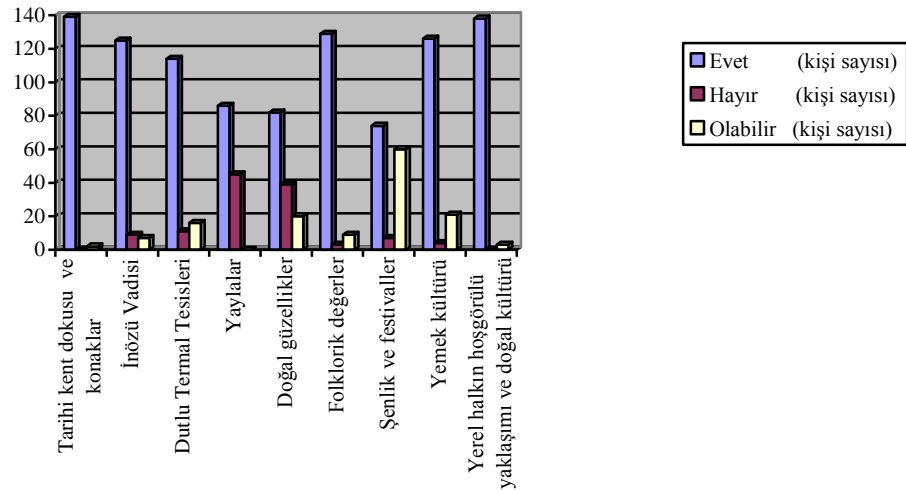
Şekil 28. Ankete katılanların yerel değerlerin yeniden keşfedilip korunmaya başlanması ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

Tablo 40 ve şekil 29 incelendiği zaman ankete katılan turistlerin Beypazarı'na neleri görmek için geldikleri ile ilgili düşüncelerinin dağılımı incelendiği zaman %98,6'sının tarihi kent dokusu ve konakları, %88,6'sının İnözüVadisi, %80,8'inin Dutlu Termal Tesisleri, %91,5'inin folklorik değerler, %89,4'ünün yemek kültürü, %97,9'unun yerel halkın hoşgörülü yaklaşımı ve doğal kültürü devam ettirmesi, otantiklik fikrine sahip

olduğu görülmektedir. Ayrıca ankete katılan turistlerin %60,1'inin yaylaları, %58,2'sinin doğal güzellikleri, %52,5'inin şenlik ve festivalleri görmek için geldiği fikrine sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tablo 40. Ankete katılan turistlerin Beypazarı'nda neleri görmek için geldiği ile ilgili düşüncelerinin dağılımı

Turistler Beypazarı'nda neleri görmek istiyor	Tarihi kent dokusu ve konaklar	İnözü Vadisi	Dutlu Termal Tesisleri	Yaylalar	Doğal güzellikler	Folklorik değerler	Şenlik ve festivaller	Yemek kültürü	Yerel halkın hoşgörülü yaklaşımı ve doğal kültürü devam ettirmesi, otantiklik
Evet (kişi sayısı)	139	125	114	86	82	129	74	126	138
Hayır (kişi sayısı)	0	9	11	45	39	3	7	4	0
Olabilir (kişi sayısı)	2	7	16	0	20	9	60	21	3
Toplam	141	141	141	141	141	141	141	141	141

Şekil 29. Ankete katılan turistlerin Beypazarı'nda neleri görmek için geldiği ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

3.1.3. Turist Anket Değerlendirmesi

Kentsel tarihi çevrelerde yapılacak olan turizme yönelik planlama ve yönetim çalışmalarda yerel yönetim ve yerel halk gibi turistlerin de rolü önemlidir. Bu nedenle turistlerin Beypazarı kentsel ve kültürel mirası ve Beypazarı turizmi ile ilgili düşüncelerini tespit etmek gerekmektedir. Bu yüzden araştırma alanında turistler ile anket yapılmıştır. Bölüm 2.6.1 de detaylıca anlatıldığı gibi 384 kişi ile görüşülmüştür. Yapılan anketlerden elde edilen sonuçlar aşağıda çizelgeler halinde verilmiştir.

3.1.3.1. Ankete Katılanların Sosyo-ekonomik Durumları

Ankete katılanların cinsiyete göre dağılımı tablo 41’de verilmiştir. Ankete katılan toplam 384 kişiden 188’i (% 48,9) kadın, 196’sı (% 51,1) erkektir.

Tablo 41. Ankete katılanların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyet	Kişi Sayısı	%
Kadın	188	48,9
Erkek	196	51,1
Toplam	384	100

Ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımı tablo 42’de verilmiştir. 21 kişi 21 yaş altında, 151 kişi 21-34 yaş arasında, 163 kişi 35-54 yaş arasında, 46 kişi ise 55-64 yaş arasında, 3 kişi ise 65 yaş üstünde bulunmaktadır. Ankete katılanlar ağırlıklı olarak 21-54 yaş arasındadır.

Tablo 42. Ankete katılanların yaş gruplarına göre dağılımı

Yaş	Kişi Sayısı	%
21 altı	21	5,5
21-34	151	39,3
35-54	163	42,4
55-64	46	12
65 st	3	0,8
Toplam	384	100

Tablo 43’de ankete katılanların eğitim durumları incelendiği zaman en yüksek değeri 290 kişi ile lisans mezunları almaktadır. Bunu sırasıyla 57 kişi ile lise mezunları, 24 kişi ile yüksek lisans mezunları takip etmektedir. En düşük değerler ise 9 kişi ile doktora ve 4 kişi ile ilköğretim mezunlarıdır.

Tablo 43. Ankete katılanların eğitim durumlarına göre dağılımı

Eğitim	Kişi Sayısı	%
İlköğretim	4	1,1
Lise	57	14,8
Lisans	290	75,5
Yüksek lisans	24	6,3
Doktora	9	2,3
Toplam	384	100

Ankete katılanların meslek gruplarına göre dağılımı incelendiği zaman % 25,5’inin serbest meslekle uğraştığı, % 35,4’ünün kamuda çalıştığı, %28,6’sının emekli, %10,5’inin öğrenci olduğu görülmektedir (tablo 44).

Tablo 44. Ankete katılanların meslek gruplarına göre dağılımı

Meslek Grupları	Kişi Sayısı	%
Serbest	98	25,5
Kamu	136	35,4
Emekli	110	28,6
Öğrenci	40	10,5
Toplam	384	100

Tablo 45’de ankete katılanların maaş durumlarına göre dağılımı incelendiği zaman % 3,4’ünün 500tl ve altında, % 16,4’ünün 500-1000tl arasında, % 6,5’inin 3000tl üzerinde maaş durumuna sahip oldukları görülmektedir. En yüksek değer ise % 73,7 (283 kişi) ile 1000-3000tl arasında maaş durumuna sahip olanlar yer almaktadır.

Tablo 45. Ankete katılanların maaş durumlarına göre dağılımı

Maaş durumu	Kişi Sayısı	%
500tl ve altı	13	3,4
500-1000 t1	63	16,4
1000-3000 t1	283	73,7
3000 t1 ve üzeri	25	6,5
Toplam	384	100

3.1.3.2. Ankete Katılanların Beypazarı, Turizm ve Kültürel Miras İle İlgili Durumları

Tablo 46’da ankete katılanların Beypazarı’ni ziyaret durumuna göre dağılımı incelendiği zaman % 86,2’sinin Beypazarı’ni ilk kez, %13,8’inin ikinci ve daha sık kez ziyaret ettikleri görölmektedir.

Tablo 46. Ankete katılanların Beypazarı’ni ziyaret durumuna göre dağılımı

Beypazarı’ni ilk ziyaretiniz mi?	Kişi Sayısı	%
Evet	331	86,2
Hayır	53	13,8
Toplam	384	100

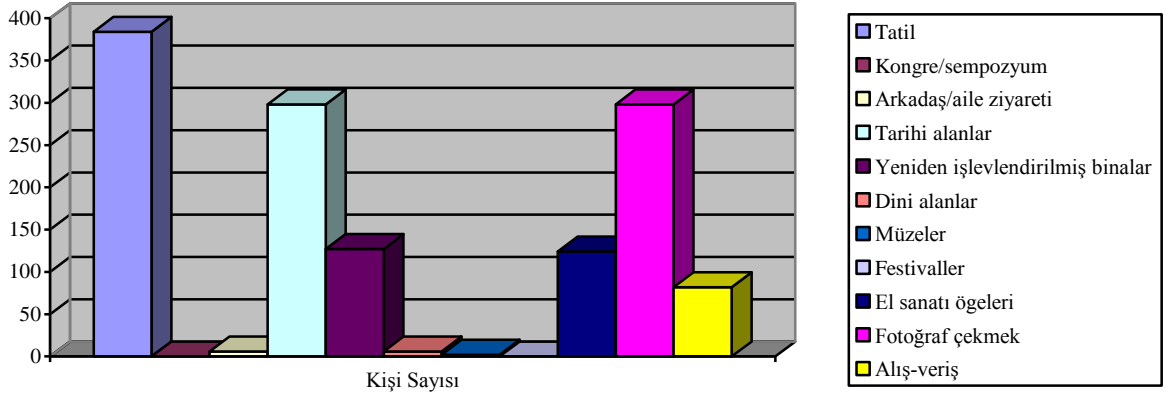
Tablo 47 ve Şekil 30’da ankete katılanların Beypazarı’ni ziyaret amacına göre dağılımı incelendiği zaman 384 kişi tatil, 6 kişi arkadaş/aile ziyareti, 298 kişi tarihi alanlar, 127 kişi yeniden iŐlevlendiriliŐ binalar, 6 kişi dini alanlar, 2 kişi müzeler, 124 kişi el sanatı ögeleri, 298 kişi fotoğraf çekmek, 82 kişi alış-veriş için Beypazarı’ni ziyaret ettikleri görölmektedir. Festivaller ve kongre/sempozyum için ziyaret eden kişi sayısı ise 0’dır.

Tablo 47. Ankete katılanların Beypazarı’ni ziyaret amacına göre dağılımı

Beypazarı’ni ziyaret amacı	Kişi Sayısı
Tatil	384
Kongre/sempozyum	0
Arkadaş/aile ziyareti	6
Tarihi alanlar	298
Yeniden işlevlendirilmiş binalar	127

Tablo 47 nin devamı

Dini alanlar	6
Müzeler	2
Festivaller	0
El sanatı öğeleri	124
Fotoğraf çekmek	298
Alış-veriş	82

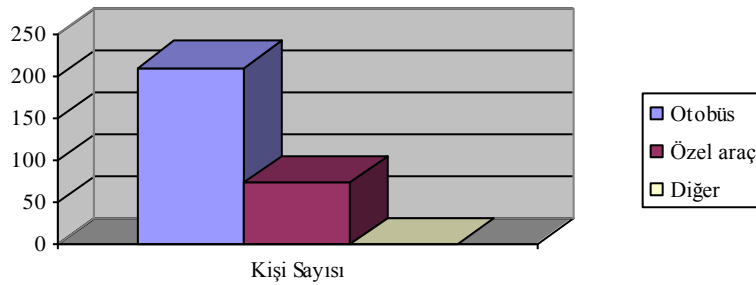

Şekil 30. Ankete katılanların Beypazarı'na ziyaret amacına göre dağılımı grafiği

Tablo 48 ve şekil 31'de ankete katılanların kullandıkları ulaşım yolu durumuna göre dağılımı incelendiği zaman % 54,7'sinin Beypazarı'na otobüs ile, %45,3'ünün ise özel araç ile geldikleri görülmektedir.

Tablo 48. Ankete katılanların kullandıkları ulaşım yolu durumuna göre dağılımı

Kullanılan ulaşım yolu	Kişi Sayısı	%
Otobüs	210	54,7
Özel araç	74	45,3
Diğer	0	0
Toplam	384	100

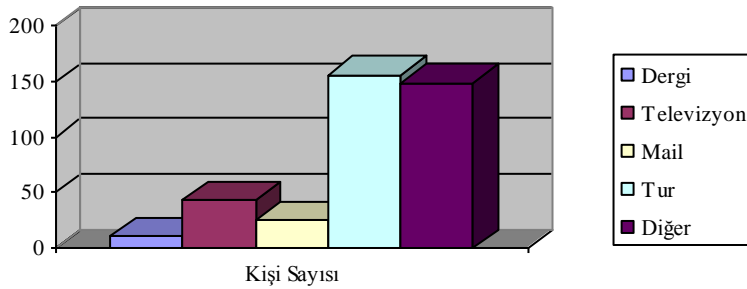

Şekil 31. Ankete katılanların kullandıkları ulaşım yolu durumuna göre dağılımı grafiği

Tablo 49 ve şekil 32’de ankete katılanların Beypazarı’ndan haberdar olma durumuna göre dağılımı incelendiği zaman % 2,9’unun dergi, %11,2’sinin televizyon, %6,5’inin mail, %40,6’sının tur, %38,8’inin diğer araçlar vasıtasıyla Beypazarı’ndan haberdar olduğu görülmektedir.

Tablo 49. Ankete katılanların Beypazarı’ndan haberdar olma durumuna göre dağılımı

Beypazarı’ndan haberdar olma durumu	Kişi Sayısı	%
Dergi	11	2,9
Televizyon	43	11,2
Mail	25	6,5
Tur	156	40,6
Diğer	149	38,8
Toplam	384	100

Şekil 32. Ankete katılanların Beypazarı’ndan haberdar olma durumuna göre dağılımı grafiği

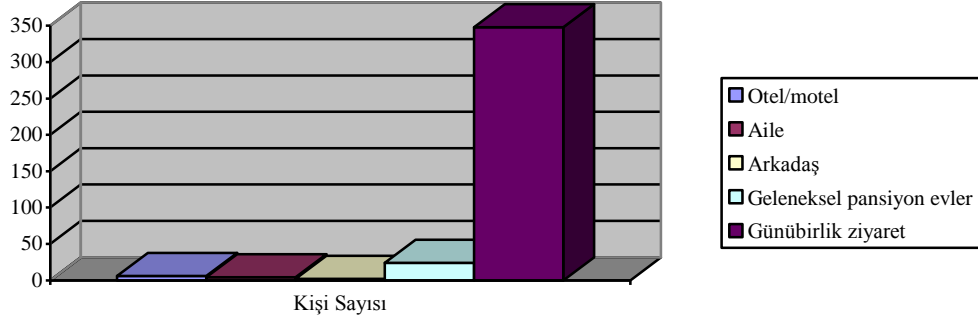
Tablo 50 ve şekil 33’de ankete katılanların Beypazarı’nda konakladıkları yer durumuna göre dağılımı incelendiği zaman % 1,6’sının otel/motelde, %1,1’inin aile yanında, %0,5’inin arkadaş yanında, %6,3’ünün geleneksel pansiyon evlerde konakladıkları görülmektedir. En yüksek değer ise %90,5 ile günübirlik ziyaret durumudur.

Tablo 50. Ankete katılanların Beypazarı’nda konakladıkları yer durumuna göre dağılımı

Beypazarı’nda konakladıkları yer	Kişi Sayısı	%
Otel/motel	6	1,6
Aile	4	1,1

Tablo 50 nin devamı

Arkadaş	2	0,5
Geleneksel pansiyon evler	24	6,3
Günübirlik ziyaret	348	90,5
Toplam	384	100

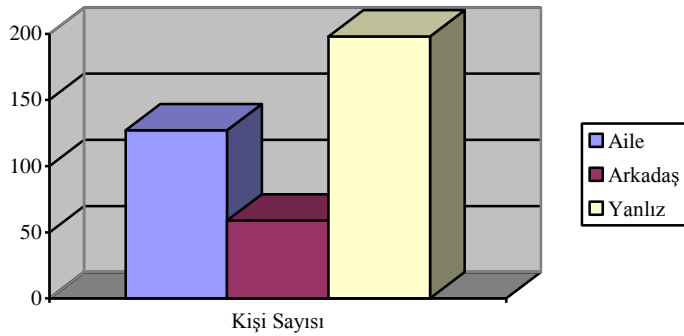

Şekil 33. Ankete katılanların Beypazarı'nda konakladıkları yer durumuna göre dağılımı grafiği

Tablo 51 ve şekil 34'de ankete katılanların seyahat ettikleri kişi durumuna göre dağılımı incelendiği zaman % 33,'inin aile ile, %15,3'ünün arkadaş ile, %51,6'sının yalnız seyahat ettikleri görülmektedir.

Tablo 51. Ankete katılanların seyahat ettikleri kişi durumuna göre dağılımı

Seyahat ettikleri kişi	Kişi Sayısı	%
Aile	127	33,1
Arkadaş	59	15,3
Yalnız	198	51,6
Toplam	384	100

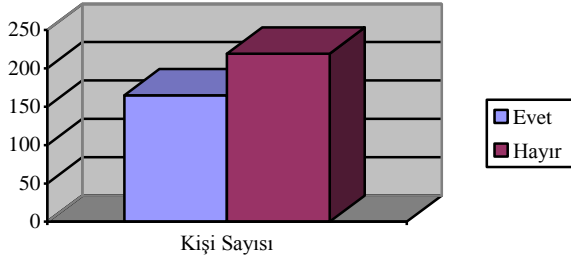

Şekil 34. Ankete katılanların seyahat ettikleri kişi durumuna göre dağılımı grafiği

Tablo 52 ve şekil 35'te ankete katılanların Beypazarı'nı tekrar ziyaret etme durumuna göre dağılımı incelendiği zaman % 43'ünün Beypazarı'nı tekrar ziyaret etmek istedikleri, %57'sinin ise tekrar ziyaret etmek istemedikleri görülmektedir.

Tablo 52. Ankete katılanların Beypazarı'nı tekrar ziyaret etme durumuna göre dağılımı

Beypazarı'nı tekrar ziyaret etme durumu	Kişi Sayısı	%
Evet	165	43
Hayır	219	57
Toplam	384	100

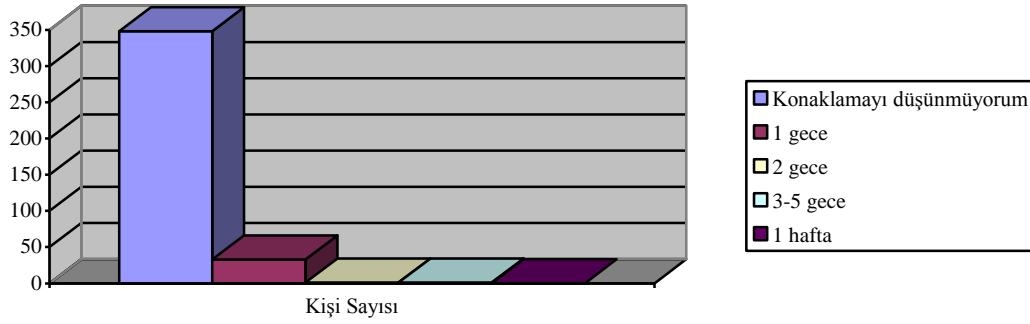

Şekil 35. Ankete katılanların Beypazarı'nı tekrar ziyaret etme durumuna göre dağılımı grafiği

Tablo 53 ve şekil 36'da ankete katılanların Beypazarı'nda konakladıkları süre durumuna göre dağılımı incelendiği zaman % 8,7'sinin 1 gece, %0,4'ünün 2 gece, %0,4'ünün 3-5 gece konakladıkları görülmektedir. En yüksek değer ise %90,5 ile konaklamayı düşünmeyenlerdir. Ayrıca en düşük değer ise %0 ile 1 haftadır.

Tablo 53. Ankete katılanların Beypazarı'nda konakladıkları süre durumuna göre dağılımı

Beypazarı'nda konakladıkları süre	Kişi Sayısı	%
Konaklamayı düşünmüyorum	348	90,5
1 gece	33	8,7
2 gece	1	0,4
3-5 gece	1	0,4
1 hafta	0	0
Toplam	384	100

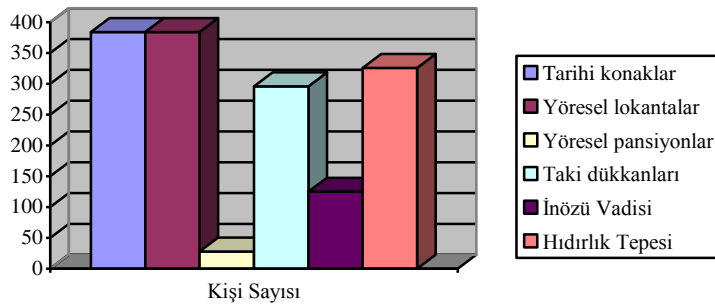

Şekil 36. Ankete katılanların Beypazarı'nda konakladıkları süre durumuna göre dağılımı grafiği

Tablo 54 ve şekil 37'de ankete katılanların Beypazarı'nda ziyaret etmeyi düşündükleri yerler durumuna göre dağılımı incelendiği zaman 384 kişi tarihi konakları ve yöresel yemekleri, 296 kişi takı dükkanlarını, 125 kişi İnözüVadisini, 326 kişi Hıdırlık Tepesini ziyaret etmeyi planladığı görülmektedir. En düşük değer ise 28 kişi ile yöresel pansiyonlardır.

Tablo 54. Ankete katılanların Beypazarı'nda ziyaret etmeyi düşündükleri yerler durumuna göre dağılımı

Beypazarı'nda ziyaret etmeyi düşündükleri yerler	Kişi Sayısı
Tarihi konaklar	384
Yöresel lokantalar	384
Yöresel pansiyonlar	28
Taki dükkanları	296
İnözü Vadisi	125
Hıdırlık Tepesi	326

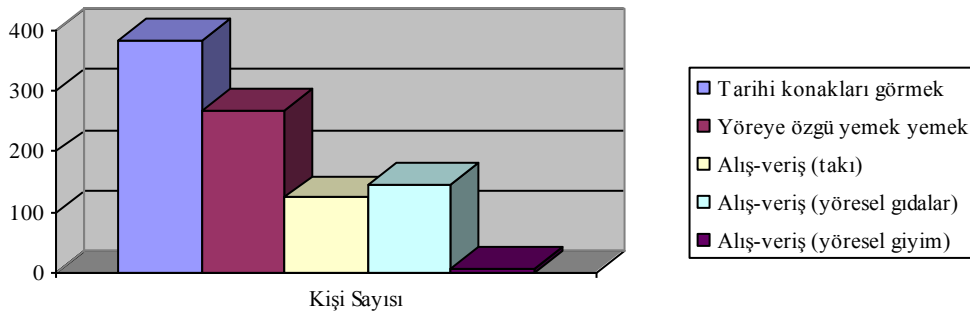

Şekil 37. Ankete katılanların Beypazarı'nda ziyaret etmeyi düşündükleri yerler durumuna göre dağılımı grafiği

Tablo 55 ve şekil 38’de ankete katılanların Beypazarı’nda yapmayı planladıkları aktivitelerin durumuna göre dağılımı incelendiği zaman 384 kişi tarihi konakları görmeyi, 267 kişi yöreye özgü yemek yemeyi, 124 kişi alış-veriş(takı) yapmayı, 146 kişi alış-veriş (yöresel gıdalar) yapmayı planlamakta olduğu görülmektedir. En düşük değer ise, 7 kişi ile alış-veriş (yöresel giyim) dir.

Tablo 55. Ankete katılanların Beypazarı’nda yapmayı planladıkları aktivitelerin durumuna göre dağılımı

Beypazarı’nda yapmayı planladıkları aktiviteler	Kişi Sayısı
Tarihi konakları görmek	384
Yöreye özgü yemek yemek	267
Alış-veriş (takı)	124
Alış-veriş (yöresel gıdalar)	146
Alış-veriş (yöresel giyim)	7

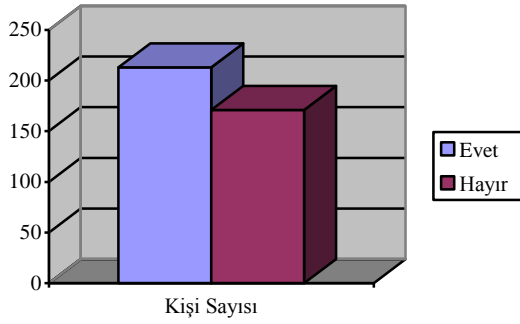

Şekil 38 Ankete katılanların Beypazarı’nda yapmayı planladıkları aktivitelerin durumuna göre dağılımı grafiği

Tablo 56 ve şekil 39’da ankete katılanların Beypazarı’na gelmeden önce bir araştırma yapıp yapmama durumuna göre dağılımı incelendiği zaman %55,5’inin araştırma yaptığı, %44,5’inin ise araştırma yapmadığı görülmektedir.

Tablo 56. Ankete katılanların Beypazarı’na gelmeden önce bir araştırma yapıp yapmama durumuna göre dağılımı

Beypazarı’na gelmeden önce bir araştırma yapıp yapmama durumu	Kişi Sayısı	%
Evet	213	55,5
Hayır	171	44,5
Toplam	384	100

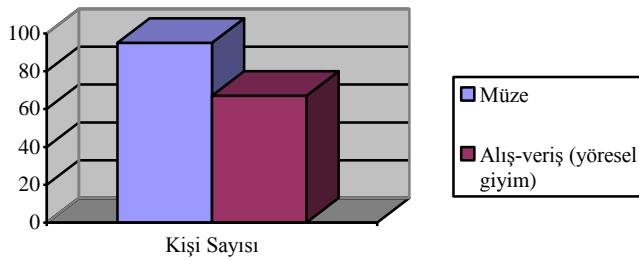

Şekil. 39. Ankete katılanların Beypazarı'na gelmeden önce bir araştırma yapıp yapmama durumuna göre dağılımı grafiği

Tablo 57 ve şekil 40'da ankete katılanların Beypazarı'na geldikten sonra nelerden haber oldukları durumuna göre dağılımı incelendiği zaman 95 kişinin müzeden 67 kişinin de alış-veriş (yöresel giyim)den haberdar olduğu görülmektedir.

Tablo 57. Ankete katılanların Beypazarı'na geldikten sonra nelerden haber oldukları durumuna göre dağılımı

Beypazarı'na geldikten sonra nelerden haber oldukları durumu	Kişi Sayısı
Müze	95
Alış-veriş (yöresel giyim)	67

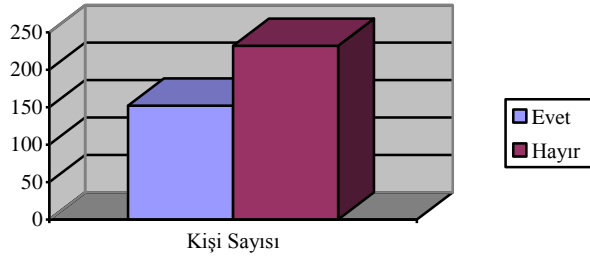

Şekil 40. Ankete katılanların Beypazarı'na geldikten sonra nelerden haber oldukları durumuna göre dağılımı grafiği

Tablo 58 ve şekil 41'de ankete katılanların tarihi binalar olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı incelendiği zaman %39,6'sının gelmeyi düşüneceği, %60,4'ünün gelmeyi düşünmeyeceği görülmektedir.

Tablo 58. Ankete katılanların tarihi binalar olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı

Tarihi binalar olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumu	Kişi Sayısı	%
Evet	152	39,6
Hayır	232	60,4
Toplam	384	100

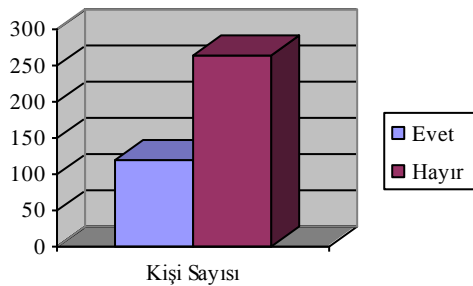

Şekil 41. Ankete katılanların tarihi binalar olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı grafiği

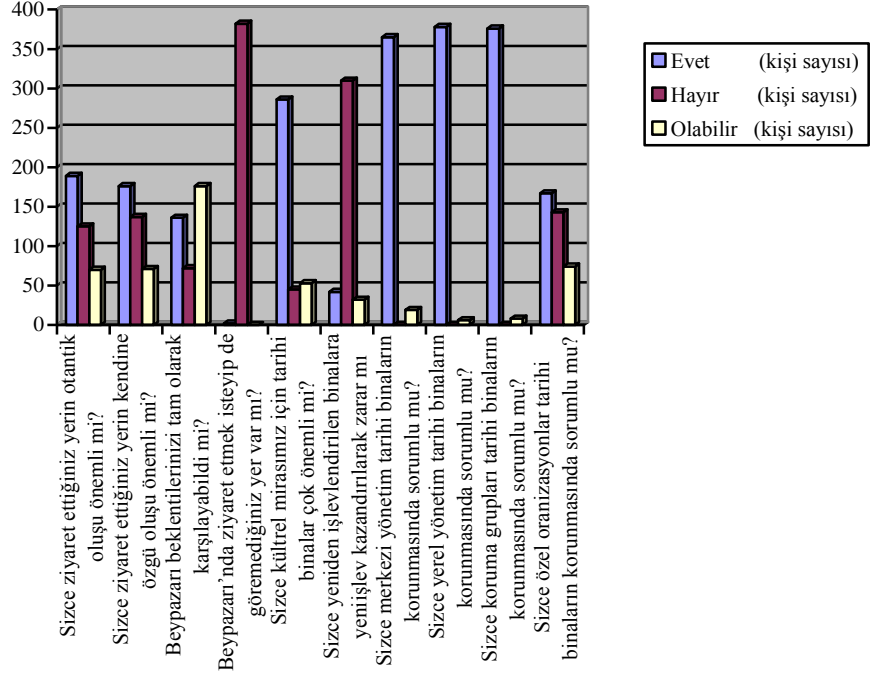
Tablo 59 ve şekil 42'de ankete katılanların tarihi binalar ziyarete açık olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı incelendiği zaman %31,3'ünün gelmeyi düşüneceği, %6,7'sinin gelmeyi düşünmeyeceği görülmektedir.

Tablo 59. Ankete katılanların tarihi binalar ziyarete açık olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı

Tarihi binalar olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumu	Kişi Sayısı	%
Evet	120	31,3
Hayır	264	68,7
Toplam	384	100

Şekil 42. Ankete katılanların tarihi binalar ziyarete açık olmasaydı da Beypazarı'na gelme durumuna göre dağılımı grafiği

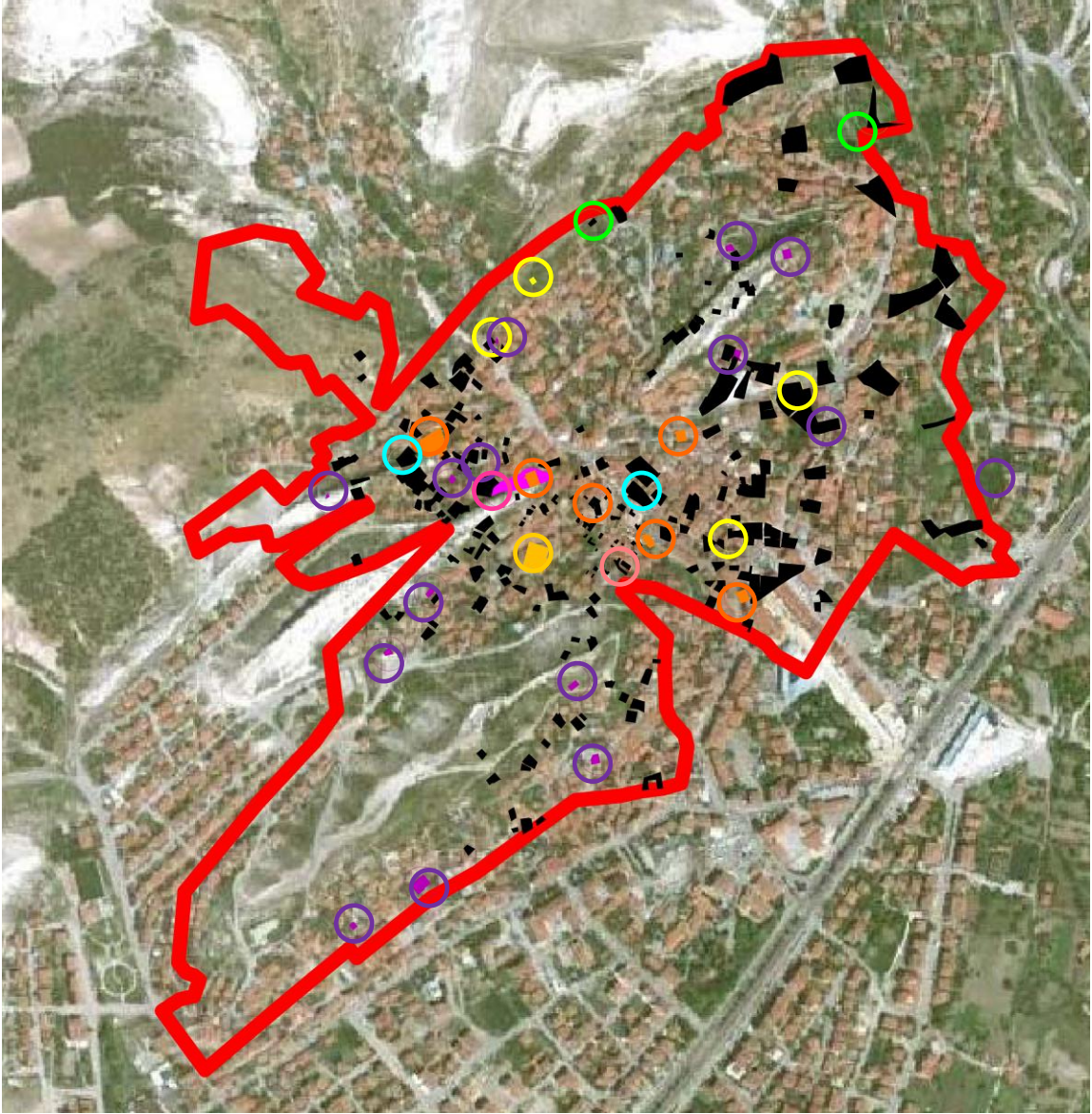

Şekil 43. Ankete katılanların turistlerin Beypazarı, kültürel miras ve tarihi binalar, turizm ile ilgili düşüncelerinin dağılımı grafiği

3.2. Beypazarı Turizm Planlanması ve Yönetimi

Bu bölümde Beypazarı çalışmanın birinci, ikinci ve üçüncü bölümünden elde edilen veriler doğrultusunda çalışma alanı olan Beypazarı ilçesi, turizm potansiyeli (mimari mirası; sivil ve anıtsal mimarisi), SWOT analizi, IQM in işlerliği Beypazarı'na uygulanacaktır. Öncelikle, Beypazarı mimari mirasını gösterir harita (Şekil 44), daha sonra anket verilerinden elde edilen sonuçlar doğrultusunda IQM in işlerliği için mevcut durum analizi, plan, strateji ve politikalar, uygulama, göstergeler ve sonuçların özetlerinin içeren bir özet başlayıp, kent turizmine ait genel bir tanımlamayla devam etmektedir. Daha sonra çalışmanın birinci bölümündeki (1.3.8 de) örneklerde olduğu gibi IQM'in 5 gücü altında tanıtılmaya çalışılmıştır. SWOT analiziyle (Tablo 65) güçlü-zayıf yönler ve tehditler-fırsatlar tespit edilmiştir. Turizmin yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin Beypazarı için değerlendirilmesi (Tablo 66) yapılmıştır. Şekil 45'te Beypazarı sürdürülebilir koruma gelişme şeması çıkan sonuçlar doğrultusunda tanımlanmıştır.

Şekil 44. Beypazarı mimari mirası

● Sivil mimari	● Türbeler	● Taşmektep
● Camiler	● Hanlarönü arastası	● Hamamlar
● Mescitler	● Suluhan	● Çeşmeler
— Tescil sınırı		

3.2.1. Mevcut Durum Analizi

Beypazarı turizm planlaması için mevcut durum analizi aşağıda verilmiştir (tablo 61).

Tablo 61. Beypazarı turizm için mevcut durum analizi

PLAN	<ul style="list-style-type: none"> • Kamu, özel sektör, üniversiteler ve yerel halkın katılımı ile finanse edilir • Ödüller, ulusal ve uluslar arası basında yer alma, panellere katılım • Yok olmaya yüz tutmuş birçok değerın yitirilmemesi amacıyla ortaya çıkmıştır.
STRATEJİ VE POLİTİKALAR	<ul style="list-style-type: none"> • Eşzamanlı yürütölen 7 etaptan oluşın Beypazarı ‘Yeniden’ projesi • Halkın katılımı, görüş ve önerileri için anket ve referandumlar • Katılımcı plancılık anlayışı
UYGULAMA	<ul style="list-style-type: none"> • 7 etaptan oluşmaktadır; <ul style="list-style-type: none"> -ilk üç etap tarihi kent dokusunun sağıklaştırılması ve restorasyonu ile ilgilidir. -4. etap tarihi çarşının yapıldığı ilk günkü haline getirilmesi ve geleneksel el sanatlarının yaşatılması ve geliştirilmesi -5. etap İnözü Vadisi doğal rekreasyon alanını, Friglerden ve Hititlerden kalan mağaraların (konut, mezar, ibadethane) turizme açılması -6. etap 17.yy. klasik Osmanlı Hanı olan Suluhan’ın restorasyonu ve turizme açılması -7. etap, diğer tüm etaplarla birlikte başlatılan ve bunlara bağılı olarak yürütölmesi gereken köklü Beypazarı dilini, kültürünü canlandırma, yaşatma, koruma • Eski kent dokusunun yanı sıra yeni kent yaşam alanlarının ayrı bir yere taşınması
GÖSTERGELER	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel halkla toplantılar yapılarak, dilek, şikayet ve önerilerin dinlenmesi • Turist sayısı belirleme • Belediye istatistiksel ve basın danışma ofisi
SONUÇLAR	<ul style="list-style-type: none"> • Özel sektör, kamu kurum ve üniversiteleri en iyi şekilde kaynak kullanımını için koordine etme • Turist memnuniyeti • Turist sayısında artış • Yerel halk yaşam standardının yükselmesi • Tarihi kent dokusunun kültürel değerlerle birlikte korunarak, içinde yaşamın devam etmesi nedeniyle eski kültürün de aynen yaşamaya devam etmesi • Ulusal ve uluslar arası basında ve panelde yer alarak birçok ödöl

Ankara'nın kuzeydoğusunda 100 km. mesafede bulunan Beypazarı, Hitit, Frig, Galat, Roma, Bizans, Selçuklu ve son olarak da Osmanlıların egemen olduğu tarihi İpek Yolu üzerinde bulunan önemli yerleşim merkezlerinden biridir. Beypazarı'nda, 84 adet tescilli sivil mimarlık örneği, 200 yıllık 3500 adet Tarihi Beypazarı Evi, 600 dükkanlık Tarihi Çarşı, 20 adet dini yapı, 9 kültürel yapı, ve 18 adet Arkeolojik Sit Alanı, 1 adet 1. derece Doğal Sit Alanı bulunmaktadır. Beypazarı kent dokusunun en önemli ayırt edici özelliği, tarihi dokusunun kültürel değerlerle birlikte korunmuş olması ve içinde yaşamın devam etmesi nedeniyle eski kültürünü devam ettirebilmesidir.

Tablo 62. Beypazarı için bazı veriler ve ana çekim merkezleri

Bazı Veriler (2009)	Ana Çekim Merkezleri
<ul style="list-style-type: none"> • 158 yataklı 3 modern otel, 45 yataklı restore edilmiş konak • Turizmden doğan 3000 iş imkanı • Günübirlik turist ziyareti ölçülmemektedir • Turist sayısı 1998 yılında 2500 iken 2009 yılında 400000 • Bayram tatillerinde 3 milyon TL turist harcaması • Turistlerin %90 oranını günübirlik turist ziyaretleri oluşturmaktadır 	<p>Beypazarı'nın itibarı şu başlıklar üzerine kurulmuştur;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarihi kent dokusu ve tarihi konakları • 84 adet tescilli sivil mimarlık örneği, 200 yıllık 3500 adet Tarihi Beypazarı Evi, 600 dükkanlık Tarihi Çarşı, 20 adet dini yapı, 9 kültürel yapı, ve 18 adet Arkeolojik Sit Alanı, 1 adet 1. derece Doğal Sit Alanı • İnözü Vadisi • Yaylalar • Dutlu Termal Tesisleri • Zengin folkloru • Yemek kültürü • Şenlikler (uçurtma, kızak), Festivaller, Kültürler arası buluşmalar • Yerel halkın hoşgörülü yaklaşımı ve doğal kültürünü devam ettirmesi, otantiklik • Açık hava müzesi özelliği taşıması

1. Ortaklık Gücü - PLAN

Plan için zorlayıcı güç nedir ve buna liderlik eden kimdir?

Beypazarı'nın turizm endüstrisindeki yerini kazandırmak için gerekli çalışmaları Beypazarı yerel yönetimi üstlenmiştir.

Ana ortaklar kimlerdir ve birbirleriyle nasıl bağlılar?

Beypazarı yerel yönetimi, turizm geliştirme strateji ve politikaları oluşturma görevini üstlenmiştir. Bu strateji ve politikaların ana odak noktası, Beypazarı'nda turizm planlamasını yapmak, koordine etmek, geliştirmek ve yönetmektir. Bu doğrultuda, Beypazarı yerel yönetimi, kendi bünyesinde oluşturduğu basın danışma ofisi ve turizm danışma ofisi ile koordineli olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Yerel halkı bilinçlendirme çalışmaları ve halkla birlikte sürdürülen sürekli geri beslemeli devam ettirilen bir uygulama sağlamıştır. Ölçek olarak bina grubu ve bina ölçeğinde çalışmalar sürdürülmüştür. Beypazarı Belediyesi Koruma Amaçlı İmar Planını 2011 yılı itibariyle bitirip kurul onayına sunmuştur. Bu çalışmanın turizm planlanması ile birlikte, öncelikli olarak yapılması gerekmektedir.

2. Tasarım Gücü – STRATEJİ VE POLİTİKALAR

Durum Analizi

Yerel yönetim Beypazarı'nın tarihi bir kent dokusuna sahip olduğunun bilinciyle turizm çalışmalarını sürdürmüştür.

Bu doğrultuda yürütülen çalışmalar kapsamında bir envanter çalışması yapıp, elde edilen sonuçlar doğrultusunda restorasyon çalışmalarına başlanmıştır.

Yapılması gerekenler, eksikler şunlardır; Beypazarı yerel yönetimi gerekli her bir kalite geliştirme önlemleri için bütünsel bir çalışmayı kapsayan stratejik yönetim ve iletişim planları oluşturma çalışmalarını yürütmek ve yönetmek için bir çalışma yapmalıdır. Bu çalışma, şu başlıklara odaklanmalıdır;

- Hedef kitle ve pazar araştırma ve analizi (turist, kitle ve rekabet analiz ve değerlendirmeleri: Beypazarı'nın güçlü ve zayıf yönleri, turizm endüstrisindeki tehdit ve fırsatlar, rakip diğer ilçelerin turizm gelişim ve promosyon stratejileri tarafından yaratılan tehditlerin analizi)
- Politika ve planların sonuçlarının çeşitli uygulama dönemlerinde gözden geçirilip, gerekli hallerde politika ve planları revize etmek,
- Mimari miras öncelikli bir çalışma yürütmek,
- Turist beklentileri
- Turistlerin ziyaret edecekleri yeri tercih etme metot ve kriterleri ve Beypazarı'nın bu kriterleri karşılama yeteneği
- Turist beklentileri ve Beypazarı'nın önerdiği imaj

Ayrıca turist konaklama yerleri ve çeşitli özel sektör çalışanları da çeşitli anketler yaparak bilgi sağlamada yardımcı olabilirler.

Hedef ve Kapsamlı Strateji

Beypazarı turizm gelişim politikasının başlıca hedefleri şunlardır;

- Turizm yıllık büyüme oranını arttırmak (ziyaret sayısı, bir gecelik konaklama, harcamalar)
- Turizm endüstrisindeki iş sayısını yükseltmek
- Yerel halka iş imkanı sağlamak
- Negatif imajı yok etmek;
 - tarihi merkez ve cazibe merkezlerine girişleri denetlemek
 - tarihi merkezleri yenileyip, canlandırmak
 - ilçe merkezini daha güvenli hale getirmek
 - kamusal taşımacılığı yaygın hale getirmek
 - turist bilgilendirme ve danışma servisleri çalışmalarını denetlemek
 - ilçeyi daha temiz hale getirmek, kirliliği engellemek
- Otel konaklama hizmeti için yeni düzenlemeler oluşturmak
- Turizm tiplerini çeşitlendirmek (kültürel turizm, yayla turizmi gibi)

Yapılması gerekenler, eksikler şunlardır;

- Promosyonu turistten çok ürün ve hizmete odaklamak ve turist beklentileri ve çeşitliliği sağlayacak geniş çaplı seçenek sunmak
- Günübürlük turistten çok uzun süreli kalan turistleri etkilemek. Günübürlük turist sayısı %90 dır.

İnsan Kaynakları Politikası

Yapılması gerekenler, eksikler şunlardır; Turistlerle birebir ilişki içinde olan personele yönelik düzenli eğitim projeleri düzenlenmelidir. Bilgi ve turist hizmetine odaklanmalıdır. Bu eğitim programları, otel yöneticileri, büyümekte olan özel sektör yöneticileri, yerel halk ve turist rehberlerine yönelik olmalıdır. Ayrıca turistlere sunulan hizmetler açısından, turizm yöneticilerinin performanslarını gözlemlemek için bir çalışma yürütülmelidir. Turist projeleri gelişimi ve duyurusu açısından bilişim teknolojileri kullanılmalıdır.

3. Yürütme Gücü – UYGULAMA

Kamu hizmetleri

Yerel yönetim yapısal mirasın korunması yönünde bir plan oluşturmuştur. Ancak bu plan turizm planlamasının başlangıcında yapılması gerekirken 2011 yılı itibariyle yapılmıştır.

Yapılması gerekenler, eksikler şunlardır; Turistler için kamusal alan kullanım rahatlığı ve kolaylığı sağlanmalıdır. Yeni işaret levhaları ile görülecek yerlere turistlerin rahatlıkla erişmesi sağlanmalıdır. Birçok güvenlik önlemi alınmalıdır. Özel araç otopark sayısı arttırılmalıdır.

Endüstri yöneticileri hizmetleri

Yerel yönetim ve halk arasındaki iletişim anket ve referandumlarla sağlanmaktadır.

Yapılması gerekenler, eksikler şunlardır; Yerel yönetim, yerel halk, tur operatörleri, özel sektör, dernekler, işletmeci arasındaki iletişim de sağlanmalı, turizm gelişiminden ortaya çıkan problemler gibi bazı konular ele alınmalıdır.

Turist hizmetleri

Sunulan hizmet ve hedef kitle arasında güçlü bir bağ oluşturmak için kent imajını geliştirmek ve turist bağlılığını oluşturmak için, başlatılan kampanya, 'Beypazarı, yeniden' sloganına dayanmaktadır. Turist sezonu olabildiğince genişletilmek istenmektedir. Bu doğrultuda, tarihi merkez ve ana cazibe merkezlerini gezdirmek için turist rehberleri bulunmaktadır. Görevleri turistlere her türlü konuda yardımcı olmak, her türlü sorularına cevap vermektir.

Konaklama hizmetlerinde yerel yönetim, yasal belgeleri uygulamak ve yerine getirmektedir Rehabilitate edilen ve yeniden canlandırılan konakları konaklama amaçlı kullanmaktadır.

Ayrıca yapılması gerekenler, eksikler şunlardır;

- Çeşitliliğin sağlanabildiğinden ve yüksek kalitede hizmet sağlandığından emin olmalıdır
- Turist aktivitelerini çeşitlendirerek uzun süreli kalımı sağlamalıdır.
- Yeterli sayıda yıldızlı otelleri geliştirmeli ve desteklemelidir
- Şehir merkezinde yer alan alışveriş merkezlerinin açık durma saatlerini uzatmalı, akşam alışverişine daha fazla olanak sunmalıdır.

4. Gözleme Gücü – GÖSTERGELER

Bilgilenme ve turist memnuniyeti

Yapılması gerekenler, eksikler şunlardır; Bilgiler yerel yönetim ve istatistik değerlendirme ofisleri tarafından toplanıp bir araya getirilip ve analiz edilmelidir.

- Geliş, gidiş ve kalış süreleri, harcama düzeyi, cazibe merkezleri ve organize edilen etkinliklerin niceliksel yönleri

- Turist profili, motivasyonu, beklentileri, memnuniyet düzeyi, tercih ettikleri etkinlik tipleri gibi daha niteliksel yönler
- Turist hizmeti
- İmaj

Bu araştırmadan elde edilen veriler bir veritabanına yerleştirilmelidir. Bu veritabanı, Beypazarı'nın turizm endüstrisi gelişiminde kullanılmalıdır. Bu çalışmalar ayrıca, Beypazarı'nın diğer ilçeler ile karşılaştırılmasına yardımcı olur.

Yerel halk memnuniyeti ve yerel halkla bütünleşme

Yapılması gerekenler, eksikler şunlardır; Turizmin etkileri araştırması, yerel halk ve turist arasında yürütülmelidir. Turizmin yerel halk için problemlere sebep olması dolayısıyla, bu olumsuzluk ve problemler yerel halk tarafından kabul edilmektedir, çünkü turizmin turistlerden çok kendilerinin yararına olan bir çok imkana yol açan bir endüstri olduğunun bilincine ulaştırılmalıdırlar.

5. Değerlendirme ve Uyarılama Gücü – SONUÇLAR

- Turistler, yüksek kalite hizmeti ve sunulan ürünleri beğenmektedirler
- Turistler kentin atmosferini ve yerel halkın yaklaşımını beğenmektedirler
- Turistler yerel halkın kültürel değerleriyle birlikte yaşamaya devam etmesini beğenmektedir.
- Yöre mutfağına ait yemekleri beğenmektedirler,
- Konakların restore edilerek yeni işlevleriyle birlikte kullanılmasını beğenmektedirler,
- El sanatları ve gümüş işçiliğini beğenmektedirler.

Yapılması gerekenler, eksikler şunlardır;

- Yerel yönetim, birçok özel ve kamusal sektör kurum ve kuruluşun, kentsel ve yerel ölçekte bütünleşik gelişim çalışmaları çerçevesinde yerel kaynak kullanımını arttırmak kapsamındaki turizm gelişim çalışmalarını koordine etmelidir

3.2.2. Beypazarı Turizm Potansiyelinin Tespiti ve Koruma Kullanma Boyutu Beypazarı Turizmi İçin Bir Model Önerisi

Bu bölümde Beypazarı SWOT analizi ve IQM ana kuralları ve IQM in nasıl işlediği gösterilecektir.

SWOT Analizi ve IQM ana kuralları ve IQM in nasıl işlediği ile araştırma alanındaki fiziksel ve sosyo-kültürel durumu tespit etmek mümkün olmaktadır. Turizm planlaması ve yönetimi sırasında alanın sahip olduğu güçlü yönler ve fırsatların korunmada ne gibi avantajlar sunduğu saptanabilmektedir. Zayıf yönlerin güçlü yönler durumuna getirilme imkanları araştırılabilmekte ve kısıtlamaların ortadan kaldırılmasına çalışılmaktadır.

Tablo 63. Beypazarı için IQM in nasıl işlediğini gösterir tablo

5 basamak	(1) Bileşenleri tanımlama	(2)Eyleme karar verme	(3)Uygulama	(4)Saptanan etkiler	(5)Değerlendirme ve düzenleme
Her bir basamak anahtar bir ögeve	Ortak proje	Strateji ve kanunlar	Süreçler	Göstergeler	Sonuçlar
Ana kavram	Ortaklığın dinamikleri	Tasarımın dinamikleri	Uygulamanın dinamikleri	Gözlemin dinamikleri	Değerlendirme ve düzenlemenin
İçerik	Asıl yetkili Beypazarı yerel yönetimi	<p>Mevcut durum analizi</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hedef kitlenin belirlenmesi • Turist beklentileri • SWOT analizi ile Beypazarı'nın güçlü-zayıf yönleri, fırsatlar ve tehditlerin belirlenmesi • Beypazarı imajının belirlenmesi 	<p>Kamusal yetkililerin girişimleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerel yönetim mimari mirasın korunması yönünde çalışmaları sürdürmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Turist memnuniyetinin ölçülmesi için istatistik değerlendirme ofislerinin çalışmaları 	<ul style="list-style-type: none"> • Sonuçların istatistik değerlendirme ofisleri tarafından değerlendirmesi
	Yerel yönetim basın danışma ofisi ve turizm danışma ofisi ile birlikte yerel halkı bilinçlendirme çalışmaları sürdürmesi	<p>Konular ve bütün strateji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turizm yıllık büyüme oranını arttırma • İş olanaklarını arttırma • Otel konaklama imkanlarının genişletilmesi • Promosyon Turizm türlerinin arttırılması 	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel yönetim ve halk arasındaki iletişim anket ve referandumlarla sağlanması 	<ul style="list-style-type: none"> • Turizmcilerin memnun olmalarının sağlanması • Yerel halkın, yaşam standardının turizmle olumlu yönde gelişeceği yönünde bilinçlendirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Turizmin olumlu ve olumsuz yönleri tespit edilip Yerel yönetim ve özel tur operatörlerine öneriler sunulması

Tablo 63 ün devamı

		Negatif imajı yok etme	<ul style="list-style-type: none"> • Turist aktivitelerinin çeşitlendirilmesi • Yeterli sayıda yıldızlı otel sağlanması • Alışveriş merkezlerinin açık bulunma saatlerinin arttırılması • Yöresel yeme-içme mekanlarının çeşitlendirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> • Yerel ekonomi üzerindeki olumlu etkiler ve yerel halka iş imkanı sunulması 	
		<ul style="list-style-type: none"> • Doğal kayakları turizme yönelik en iyi şekilde değerlendirme 		<ul style="list-style-type: none"> • Çevreye üzerindeki olumlu ve olumsuz etkilerin tespiti SWOT analizi yapılması 	
Ortaklıklar	Yerel yönetim, basın danışma ofisi, turizm danışma ofisi	Yerel yönetim, kamu, özel tur operatörleri ve yerel halk	Yerel yönetim, turist rehberleri, özel tur operatörleri	Yerel yönetim, istatistik değerlendirme ofisleri, özel tur operatörleri	Yerel yönetim, istatistik değerlendirme ofisleri

Tablo 64. IQM ana kurallarının Beypazarı için değerlendirilmesi

1. Bütünleşme	Kalite ile ilgili ve yerin bütün turizm bileşenleri ile ilişkili olarak yönetim teknikleri
2. Otantiklik	Beypazarı giyim geleneğinin devam ediyor olması, lehçesinin kullanılmaya devam etmesi otantikliği sağlamaktadır. Turistlerin %49 u ziyaret ettikleri yerin otantik oluşunun önemli olduğunu ifade etmişlerdir.
3. Kendine özgülük	Özel ve farklı özellik olarak mimari eserlerinin yeniden işlevlendirilerek sunulması ve ayrıca Beypazarı el sanatları ve yemek kültürünün ön plana çıkarılması Beypazarı'nın kendine özgü değerlerini vurgulamaktadır. Turistlerin %46 sı ziyaret ettikleri yerin kendine özgü oluşunun önemli olduğunu ifade etmişlerdir.
4. Pazarlama bilinci	Kalite yönetimi alanın bilinen ve gerçekçi olan özelliklerinin potansiyel halidir.
5. Sürdürülebilirlik	Bazı alanların korunmaya değer öğeleri olabilir. Ancak turistler el değmemiş, özel olan özellikleri görmek isterler. Beypazarı'nda eski kent dokusu korunmuş, yeni kent dokusu farklı bir alanda gelişme göstermektedir. Ancak yapılan restorasyon çalışmaları, Koruma Amaçlı İmar planının turizm çalışmalarının başladığı tarih itibariyle yapılması gerekli iken Koruma Amaçlı İmar planı 2011 yılında yapılmıştır.
6. Tüketici uyumu (oryantasyonu)	Turistlerin beklentilerine cevap verebilecek nitelikte olmalıdır. Turist beklentileri tam olarak tespit edilmelidir. Turist beklentileri için daha fazla anket ve çalışma yapılmalıdır. Turistlerin % 36sı Beypazarı'nın beklentilerini karşıladığını ifade etmişlerdir.
7. Herkesi kapsayan	Güzel yerler sadece belirli kesime hitap etmemeli, her kullanıcıya açık olmalıdır. Beypazarı'nda bütün restoran, pasiyon ve müzeler her kesime açıktır. Turistlerin %99 u Beypazarı'nda görmeyi isteyipde göremedikleri yer olmadığını belirtmişlerdir.
8. Detayların önemi	Yaratıcı olunmalı ve detaylara önem verilmelidir. Sunulan imkanlar tekrar tekrar gözden geçirilmeli ve ekstra servisler önerilmelidir. Beypazarı çevresinde bulunan bütün ilçelere örnek olmuştur.
9. Oran	Birçok zayıf özelliktense güçlü birkaç tane olması yeterlidir. Zayıf özellikler güçlü olanlarla birleştirilebilir, ya da bir araya getirilerek güçlü özellik haline gelebilir. Yetersiz kaynak dolayısıyla konakların sadece dış cephe restorasyonları yapılmış, sınırlı sayıda konak bütünüyle restore edilmiş ve yeniden işlevlendirilerek pansiyon, restoran ve müze olarak kullanılmaya başlanmıştır. Anıtsal mimari eserlerinse birçoğu restore edilmiştir.

Tablo 64 ün devamı

10. Ortaklık	Birlikte çalışmak başarı için gereklidir. Kalite tek başına elde edilemez. Turizm organizatörleri, sivil örgütler birlikte çalışmalıdır. Beypazarı yönetimi örgütler arası dengeyi sağlayamıştır.
11. Karşılıklı dayanışma	Farklı aktiviteler de olmalıdır. Ulaşım, yerel servisler, farklı endüstrilerle desteklenmelidir. Yakın ilçelere de destek olunarak onların turist çekimini artırıp birlikte hareket edilebilir. Böylelikle farklı turist tiplerine de çekim merkezi olunabilir. Yerel halkın %100 ü turist sayısının artmasını ve komşu ilçelere de turist gelmesini istemektedir.
12. Zaman	Kaliteyi yükseltmek zaman alır. Başarı her yıl katlanarak artar. 1999 yılında başlayan çalışmalar halen devam etmekte ve her yıl turist sayısı artmaktadır.
13. Bağlılık	Kişisel istek ve bağlılık gereklidir. Bu daha geniş kitlelere yayılmalıdır. Beypazarı halkının ilçesine duyduğu bağlılık halkın turizme destek vermesine sebep olmaktadır. Yerel halkın %100 ü turizmi desteklemektedir.
14. Doğru iletişim	Turistlere doğru ve güncel bilgi verilmelidir. Bu gerçek ve başarılı sonuçlar doğurur. Belediyenin internet sayfası sürekli güncellenmektedir. Turistlerin %41 i tur acentaları sayesinde Beypazarı'ndan haberdar olmuşlardır.
15. Gözleme	Kalite yönetimi, gerçekçi gözleme ve turistler, turizmciler, çevre ve yerel halk üzerindeki etkileri değerlendirmeye sağlanır. Değerlendirme halk günü ve referandumlarla sağlamaktadır. Turizm ortaklarıyla (turistler, tur operatörleri, turist rehberleri) ile de değerlendirmeler, referandumlar sağlanmalıdır. Ve sonuçlar değerlendirilmelidir.

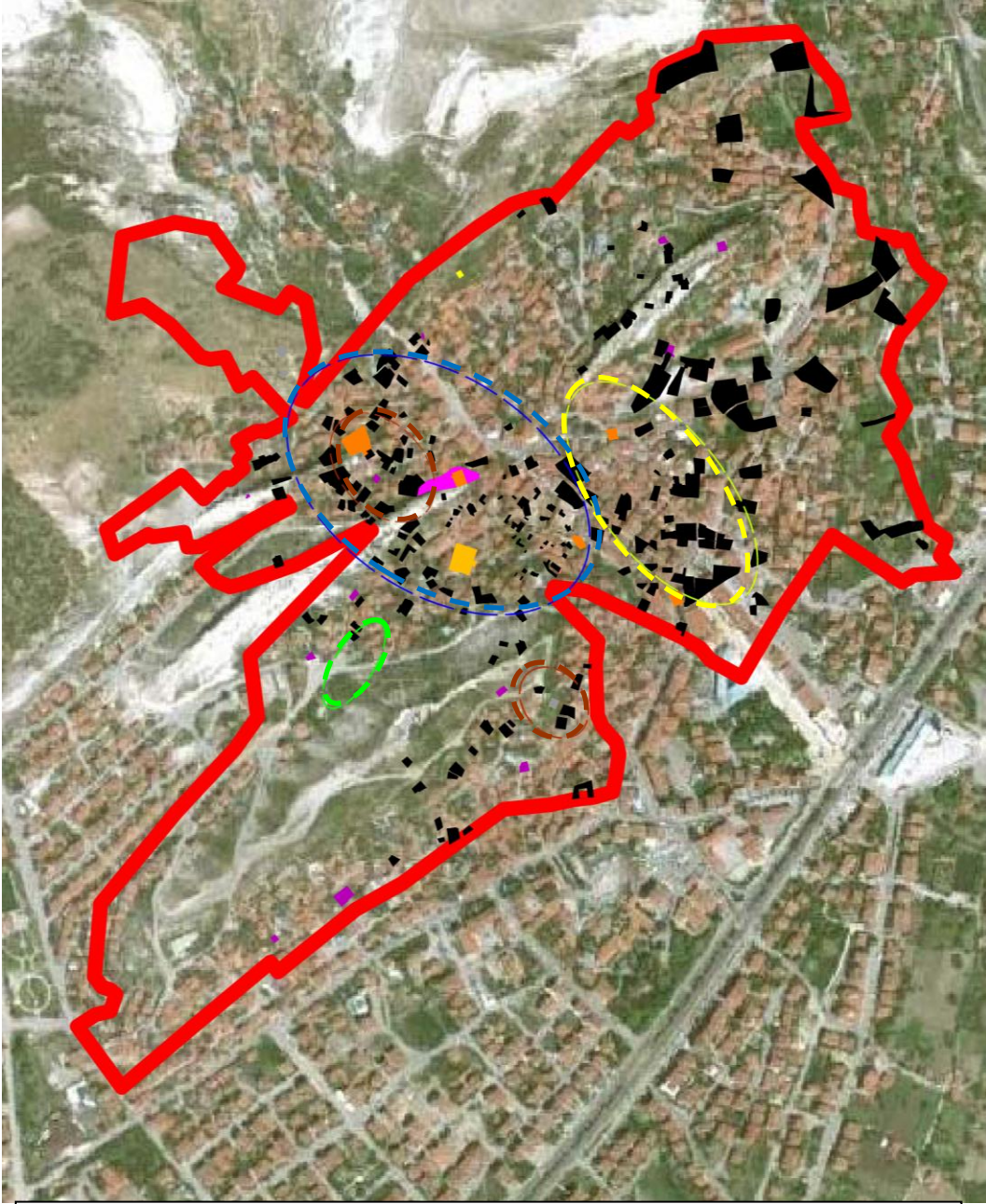
Tablo 65. Beypazarı için SWOT analizi tablosu

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ol style="list-style-type: none"> 1. Kentsel bilgi birikimi, mekansal ve işlevsel kullanımlar açısından tarihsel mimari kimlik 2. Yeniden işlevlendirilerek kullanıma açılan sivil ve anıtsal mimarlık örnekleri 3. Kentsel nüfusun (alt, orta ve yüksek gelir grupları) tümüne iş imkanı sunması. (Yerel halkı %100 ü turizmden doğan yeni iş alanları oluştuğunu belirtmişlerdir.) 4. Ankara iline yakın konumsal avantajı ile turizme yönelik geliştirilebilir niteliği 5. Geleneksel karakteristik gösteren doku ya da siluet düzeyinde kültürel mirasa konu olan tarihsel değerlerin varlığı (tarihi konaklar, 84 adet tescilli sivil mimarlık örneği, 200 yıllık 3500 adet tarihi Beypazarı evi, 600 dükkanlık tarihi çarşı, 20 adet dini yapı, 9 adet kültürel yapı, 1 adet arkeolojik sit alanı, 1 adet 1. derece sit alanı, İnözü vadisi, yaylalar, termal tesis) 6. Folklor, yemek kültürü, çeşitli şenlikler gibi turizm açısından önemli etmenlerin varlığı 7. Yerel halkın turizme ve turiste olumlu yaklaşımı, otantiklik (Turistlerin %49 u ziyaret ettikleri yerin otantik oluşunun önemli olduğunu ifade etmişlerdir.) 8. Açık hava müzesi özelliği taşıması 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kısıtlı insan kaynakları 2. Düşük pazarlama profili (Turistlerin %41 i tur acentaları sayesinde Beypazarı'ndan haberdar olmuşlardır.) 3. Yetersiz reklam ve sunum 4. Yönlendirici tabela yetersizliği 5. Yetersiz özel araç otopark sayısı 6. Yerel yönetim, yerel halk, tur operatörleri, özel sektör, dernekler, işletmeciler arasındaki iletişim kopukluğu
<p>FIRSATLAR</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sahip olduğu tarihsel odak niteliği ile mekansal ve işlevsel kullanımlar açısından geliştirilebilirlik potansiyeli 2. Coğrafi olarak kolay erişilebilirlik olanakları 3. Geliştirilebilir geleneksel zanaat potansiyeli 4. Ankara iline yakın konumsal avantajı ile turizme dönük mal-hizmet talep ve sunumu açısından geliştirilebilir öncelikli alan niteliği 5. Özel festivaller, şenlikler (uçurtma, kızak) 6. Altyapının turizme yönelik kullanımı ile ekonomik canlanma açısından geliştirilebilirlik olanakları 7. Tarihi dokunun zarar görmemesi için yeni yerleşimin tarihi doku dışına taşınması 	<p>TEHDİTLER</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ulusal-Uluslar arası düzeyde turizm potansiyeline sahip kültürel miras değerlerinin mekansal –işlevsel gelişme talepleri eşliğinde bozulma ve yok olma riski 2. Bazı etkinliklerdeki fiyat artışından dolayı yerel halkın yaşam kalitesinde bozulma (Yerel halkın %100 ü gayrimenkul ve bazı etkinliklerde fiyat artışı olduğu ifade etmişlerdir.) 3. Çok parçalı ve ortaklıkları ya da küçük mülkiyet deseninin gerek planlama-tasarım gerekse uygulama süreçleri üzerindeki olumsuz etkileri, mülkiyet sorunsalı 4. Kamusal açık-yeşil alanların değişen mekansal beklenti ve taleplere cevap verecek nitelikte olmaması

Tablo 66. Turizmin yaşam kalitesi üzerindeki etkilerinin Beypazarı için değerlendirilmesi

YAŞAM STANDARTLARI GÖSTERGELERİ		DEĞELENDİRME OLUMLU/OLMSUZ
DUYGUSAL REFAH	• Boş zaman ve rekreasyon hizmetlerine erişim	-
	• Dini yapılara erişim	+
	• Hobileri sürdürme kabiliyet ve fırsatı	+
	• Kişisel ve aile güvenliği	-
	• Sosyal ilişkilerde gelişim	+
	• Eğitim ve öğretim alanında yeni fırsatlar	+
	• GENEL YAŞAM KALİTESİ	OLUMLU
TOPLUM REFAHI	• Sosyal ve kültürel hizmetler erişim	+
	• Kültürel değişim imkanı	+
	• Sosyal ve kültürel aktivitelerde çeşitlilik imkanı	+
	• Kent imajında gelişim	-
	• Yerel çevre (yapılı ve doğal) kalitesinde gelişim	-
	• Toplumsal ilişki imkanı	+
	• İyi yapılandırılmış yerel hizmetler	-
	• Artan kalabalık/trafik	-
	• Yerel alan/kent güvenliği	-
	• Turistlerden kaynaklı rahatsızlık ve sıkıntılar	+
	• GENELDE HALKLA BİRLİKTE	NÖTR
MADDİ REFAH	• İş olanağı	+
	• Tüketim maddeleri bedeli	-
	• Tüketim maddelerine erişim	+
	• Yerel hizmet bedeli	-
	• Yerel hizmetlere erişim	+
	• Kamu fonlarının turizme ayrılmasına karşı olan	-
	• GENELDE MADDİ REFAH	NÖTR

Şekil 45. Beypazarı sürdürülebilir koruma gelişme şeması

Kültürel-Tarihsel Odak
(Müzeler,Sivil-Anıtsal Mimari)

Olası Etkilenme Alanı

Tarihi Ekonomik Odak
(Alaaddin Sokak)

Kentsel Bellek Alanı
(Hıdırlık Tepesi)

Yeni Ekonomik Odak
(Gümüşçüler Çarşısı)

4. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Beypazarı ilçesi, gerek konumu ve gerekse tarihten günümüze taşımış olduğu tarihi ve kültürel mirasından dolayı önemli bir yerleşme yeridir. Bu özelliklerinden dolayı son yıllarda yerel ve merkezi yönetim işbirliği ile yapılan çalışmalarla, bu zengin kültürel miras turizm endüstrisi için bir araç olmuştur. İlçede yapılan koruma çalışmaları çerçevesinde turizmin katkısı giderek artış kaydetmiştir. Çalışma kapsamında, öncelikler farklı yöntemlerle mevcut durum tespiti yapılmıştır. Bu bölümde, araştırmadan elde edilen sonuçlar bu çerçevede kapsamında sunulmuştur.

Hem tarihi kentsel dokuya sahip, hem de yerel olanaklarla turizme yönelik bir planlama yapmaya çalışan Beypazarı ilçesi çalışma alanı olarak seçilmiş ve araştırmaya konu olmuştur. Beypazarı kimler tarafından ve ne zaman kurulduğu bilinmemekle birlikte Anadolu'nun en önemli ulaşım yolları üzerindedir. İlçenin eski yerleşkesinde, 800.000 m.lik bir alanda 3000 kadar sivil mimari eser (konut) vardır. Evler arasındaki sokak dokusu insan ölçeğindedir. Bunun yanında, turizme yönelik olarak Beypazarı'nda 6 adet cami, 4 adet mescit, 2 adet türbe, 2 adet han, 2 adet hamam, 1 adet mektep, 16 adet çeşme olduğu çalışma kapsamında tespit edilmiştir. Beypazarı'ndaki yapıların büyük bir çoğunluğu 19.yy a aittir.

Sivil ve anıtsal mimari eserlerinin yanında Beypazarı kültürel özellikleri bakımından da geniş bir değer birikimine sahiptir. El sanatları, yeme içme kültürü, giyim kuşama, halkın yerel lehçesi turizm açısından önemlidir.

Doğal kaynaklarının zenginliği özellikle fotoğraf sanatçıların ilgisini çekmektedir. Ayrıca belirli zamanlarda geleneksel olarak yapılan festival ve şenlikler turizm açısından ilçeye katkı sağlamaktadır.

Bacasız endüstri olan turizm, kentlerin gelişimine katkı sağlayacak unsurların korunması ve bunların turistlere gösterilmesi bakımından önem taşımaktadır. İnsanlık var olduğu günden bugüne sürekli çevreyle ilişki halindedir. Bu ilişki, insanın etrafında olanları merakından ve temel ihtiyaçlarından kaynaklanmaktadır. Zaman içerisinde merak duygusu, artan kültür ve sosyo - ekonomik gelişimin de etkisiyle, bu merakın giderilmesi için yakın çevreyle yetinilmemiştir. Yaşanılan yerlerin dışında olan yerleri ziyaret ve gezme amacıyla faaliyetler gerçekleştirilmiş ve bunların sonucunda turizm faaliyetlerini ortaya çıkarmıştır. Böylece insanlar, farklı toplum ve uygarlıkları tanıma fırsatı bulmuşlardır. Özellikle eski kültürlerle olan merak, tarihi değeri olan yerlerin korunmasını

özel ilgi alanı haline ve zorunlu hale getirmiştir.

Günümüz toplumlarında, gelecek nesillerin geçmişi anlayabilmesi, bugünü yaşayabilmesi ve geleceğini planlayabilmesi açısından tarihi ve kültürel değerler önemli belgelerdir. Dolayısıyla söz konusu değerlerin korunması aynı zamanda bir yurttaşlık görevidir. Koruma çalışmalarında kamu yararının ön plana çıkarılması ve bu durumdan kimin ne kadar etkileneceğinin bilimsel verilere dayanması bir gerekliliktir. Bu bölgelerde sadece fiziksel ve demografik yapıda değil aynı zamanda aşırı talep sonucunda, mülk bedellerinde ve kullanım biçimlerinde değişim meydana gelmektedir. Örneğin bazı tarihi mekânlar, hediyelik eşya dükkânlarından oluşan, nostaljiye dönük bir kültürel doku oluşturarak geçmişi bugünün turizmüne ve ticari hayatına canlılık katarak getirmektedir. Ancak orada oturan gerçek sahiplerini yabancılaştırmaktadır. Çünkü her yapılı çevre bir sosyo - kültürel ve ekonomik yapının ürünüdür. Bu nedenle korumanın çerçevesinin iyi çizilmesi ve kent planlamalarında mutlaka dikkatle ele alınması gereklidir. Ayrıca koruma, sadece yok olmayı önleme anlamı da taşımamaktadır (Kuban, 1980). Bu nedenle söz konusu mekânlar, fonksiyonel hale getirilerek tekrar canlandırılmalıdır. Ancak bu canlandırma yapılırken turizm açısından o bölgenin nasıl değerlendirilebileceği, üzerinde bulunduğu coğrafi yapıyı da içine alacak şekilde planlanmalıdır. Bunun için de turistin oraya niçin geldiği ya da geleceği doğru tespit edilmelidir.

Turizm bir çekiciliğe dayanmaktadır. Çünkü turist, alışkın olduğu çevrenin dışına çıkarak yeni bir takım özellikler keşfetmek ister. Bu nedenle Ankara'nın Beypazarı ilçesi turizm açısından birçok avantaja sahiptir. Örneğin,

- Yerel mimari özelliklerinin önemli olması,
- Yerel kimliğinin özellikli oluşu,
- Doğal şartlar, arazinin şekli, görünüşü, topografya, flora, fauna açısından bölgesel bir kimliğe sahip oluşu,
- Beypazarı'nın kültürel ve sosyal yapısı açısından önem taşıması,

Önemli olan bu başlıkların turizme nasıl katkı sağlayacağını planlanabilmesidir. Ayrıca tarihi yapıların tanıtılması, halkın da konuya ilgisinin arttırılması gereklidir. Öyle ki, Avrupa ülkelerinde koruma çalışmaları yapılırken halk da işin içine dahil edilmektedir. Çünkü koruma, salt fiziki yapıyı değil, barındırdığı insanları ve yaşantısını da etkileyecektir. Bu nedenle koruma, gerekli ve kaçınılmaz bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Beypazarı Belediyesi, 1999 yılından 2009 yılına kadar ilçeye gelen turist sayısını Beypazarı Kültür ve Tarih Müzesi'nde kaydedilmiş ziyaretçi sayısına göre hesaplamaktadır. (Anonim 15, 2010). Buna göre ziyaretçi sayısı; 1999 yılında 2501 iken, 2009 yılında 400000 'dir. 1994 yılında ilçe merkezinde dört adet otel, sekiz adet lokanta, iki adet içkili lokantanın mevcut olduğu (Anonim 15, 2010) ilçede, 2011 yılı itibariyle dört adet otel, 16 adet pansiyon veya konak, 18 adet yöresel yemek restoranı ve 10 adet lokanta, dört adet müze bulunmaktadır (Anonim 15, 2010).

Beypazarı'nda yapılan çalışmalar 1999 yılından önce ve sonra olmak üzere iki başlıktadır.

- 1999 yılı öncesinde, restorasyon ve eğitime yönelik çalışmalar yürütülmüştür.
- 1999 yılı sonrasında, restorasyon çalışmaları, geleneksel el sanatlarını ve Beypazarı dilini, kültürünü canlandırma, koruma ve yaşatma çalışmaları, yöresel yemek kültürü ürünleri için patent alınması, yerel halkın turizmi desteklemesi için teşvik edilmesi, festivaller-özel etkinlikler, tek fiyat uygulaması, pazarlama ve tanıtım çalışmaları yürütülmüştür.

Beypazarı'ndaki turizmin gelişimi, 1999 yılında Belediye Başkanlığı tarafından başlatılmıştır. Ancak elde edilen yazılı belgeler ve yerli halkla yapılan görüşmelerden alınan bilgilere göre daha önceki yıllarda yerel yönetimin ve/veya yerli halkın turizmle hiç ilgisi olmadığını söylemek mümkün değildir.

Çalışma kapsamında çalışma alanı olarak seçilen Ankara'nın Beypazarı ilçesinde yerel yönetim, yerel halk ve kenti ziyaret eden turistlerle anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışmasında amaç,

- Yerel yönetimin turizm planlaması yapılırken izlediği yöntem, turizmin sosyal, ekonomik, çevresel, politik ve mimari açıdan olumlu ve olumsuz etkileri ile ilgili yaptığı çalışmaları ve ayrıca Beypazarı turizminin güçlü-zayıf yönleri ve fırsatlar-tehditlerini tespit etmek,
- Kentsel tarihi çevrelerde yapılacak olan turizme yönelik planlama ve yönetim çalışmalardan öncelikle bu alanlarda yaşayan kişiler etkilenecektir. Bu nedenle alanı kullanan kişilerin çevre ile ilgili olumlu ya da olumsuz düşüncelerini, alanın sorun ve olanaklarını tespit etmek,
- Turistlerin Beypazarı kentsel ve kültürel mirası ve Beypazarı turizmi ile ilgili düşüncelerini tespit etmektir.

Bu tespitler doğrultusunda elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir.

Anket Değerlendirmesi İle Elde Edilen Sonuçlar:

Beypazarı Belediyesi Basın-Yayın ve Hakla İlişkiler Birimi ile İmar İşleri Müdürü ile yapılan görüşmelerde elde edilen sonuçlar tablo 67 de verilmiştir.

Tablo 67. Yerel yönetim anket değerlendirme sonuçları ve önerileri

Sonuçlar	Öneriler
Koruma amaçlı imar planı 2011 yılı itibariyle hazırlanmıştır.	Koruma amaçlı imar planı kentsel kültürel alanlarda yürütülen çalışmaların başlangıcında, öncelikli olarak hazırlanması gereklidir.
Turizm planlanması yapılırken izlenmesi gereken yöntemin (Planlama-Yönetim-Denetim-Eğitim-Kent imajı-Pazarlama) planlama sürecinde izlenmediği, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Üniversitelerin Turizm Bölüm Başkanlıklarıyla sözlü görüşmelerde bulunduğu, ancak bunların değerlendirilerek planlamada kullanılmadığı yapılan anket sonucunda tespit edilmiştir.	Yöntem planlama sürecinde uygulanması gereken birincil ögedir. Herhangi bir yöntem belirlenmeden yürütülen çalışmalar kültürel mirasa zarar verdiği gibi, turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini de sağlamamaktadır.
Mimari miras öncelikli bir planlama yürüttüğünü ifade eden yerel yönetimin, kentsel tarihi çevre korumada cephe restorasyonu şeklinde uygulanan koruma çalışmalarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir.	Tarihi yapıların korunması gereklidir, bu yapılar kent kimliği üzerinde belirleyicidir, sürdürülebilirlik ve mimari miras ilişkisinin tam olarak sağlanması gereklidir.
Mimari miras öncelikli bir planlama yürüttüğünü ifade eden yerel yönetimin, kentsel tarihi çevre korumada cephe restorasyonu şeklinde uygulanan koruma çalışmalarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir.	Tarihi yapıların korunması gereklidir, bu yapılar kent kimliği üzerinde belirleyicidir, sürdürülebilirlik ve mimari miras ilişkisinin tam olarak sağlanması gereklidir.
Turizmin sosyal, ekonomik, çevresel, politik ve mimari miras açısından olumlu ve olumsuz etkilerinin gelecekteki çalışmalarına veri oluşturacak şekilde detaylı olarak değerlendirilmediği tespit edilmiştir.	Turizmin sosyal, ekonomik, çevresel, politik ve mimari miras açısından olumlu ve olumsuz etkilerinin gelecekteki çalışmalarına veri oluşturacak şekilde detaylı olarak değerlendirilmelidir.
Turizmin arzı ve talebinin hangi yönde olduğu, ihtiyaçlarının belirlenmediği gözlenmiştir.	Turizmin arzı ve talebinin hangi yönde olduğu, ihtiyaçlarının belirlenmeli ve bu doğrultuda çalışmalar yürütülmelidir.

Tablo 67'nin devamı

Turizm planlaması yapılırken, uzun-orta-kısa vadeli ve entegre (bütünleşik)-sektörel planlama gibi seçeneklerle ilgili bir çalışma yapılmadığı, dikkat edilmesi gereken başlıklarla (bkz tablo 1.3.7.3., EK-5 soru10) ilgili bilgi sahibi olunduğu ancak dikkate alınmadığı belirlenmiştir.	Turizm planlaması yapılırken, uzun-orta-kısa vadeli ve entegre (bütünleşik)-sektörel planlama gibi seçeneklerle ilgili bir çalışma yapılmadığı, dikkat edilmesi gereken başlıklarla (bkz tablo 1.3.7.3., EK-5 soru10) ilgili çalışmalar turizm planlaması çalışmalarının başlangıcında yürütülmelidir.
---	--

Sonuç olarak turizm planlaması ve yönetiminde lider olan Beypazarı Belediyesi, herhangi bir planlama ve yönetim modeli uygulamadan çalışmalarını sürdürmüş ve sürdürmektedir.

Yerel halk anket değerlendirmesi sonuçları;

Beypazarı ilçesi'nde tarihi dokuda yaşayan halkın tarihi çevre bilincini ölçmek, kullanıcı profilini ve kent kimliğini belirlemek, mevcut durumu ve tarihi dokuda turizm planlanması ve yönetimine yönelik yapılacak olan çalışmalarda halkın yaklaşımlarını tespit etmek için toplam 1410 konutu içeren çalışma alanında 141 kişi ile anket yapılmıştır. "Basit Tesadüfi Örnekleme Yöntemi" (Simple Random Sampling) ile konutların % 10'u ankete alınmıştır. Anket verilerinin değerlendirilmesi ile elde edilen sonuçlar ve öneriler Tablo 68'de verilmiştir.

Tablo 68. Yerel halk anket değerlendirmesi sonuçları ve önerileri

Sonuçlar	Öneriler
Ankete katılanlar turizmin sosyal etkilerinden, gelenek ve göreneklere sahip çıkma fikrini geliştirdiğini, turistlerle birlikte yeni kültürel değerler kazandıklarını, turist sayısının artmasını istediklerini, turizmin, yerel halk tarafından desteklenen bir kavram olduğunu ifade etmişlerdir.	Turizm, yöre halkını birincil olarak etkilenmektedir. Yerel halkın turizmin sosyal etkilerine olumlu bakmaları turizm planlaması yönünde çalışmalarda başarı şansını yükseltecektir.

Tablo 68'in devamı

<p>Turizmin ekonomik etkilerinden, turizmle yeni iş olanakları sağladığı, yalnız ilçenin en önemli gelir kaynağının turizm olmadığı hayvancılık, tarım ve fabrikalarda (maden suyu gibi) istihdam oranının yüksek olduğu belirlenmiştir. Harcamalarda ve gayrimenkul fiyatlarında yüksek oranda artış olduğu yapılan anket sonucu ankete katılanların %100 gibi bir oranla tespit edilmiştir.</p>	<p>Yerel halkın turizmin ekonomik etkilerinden yeni iş olanakları sağlanması, daha çok evde oturan ev kadınlarını olumlu yönde etkilemiştir. Yöresel yemek ve giyim ürünleri satış yaparak çalışmaya başlamışlardır.</p>
<p>Turizmle çevreye zararın ve kalabalığın arttığı ankete katılanların verdiği cevaplarda %100 gibi bir oranla belirlenmiştir.</p>	<p>Çevrenin sürdürülebilirliğinin sağlanması için yerel yönetim çalışmalar yürütmelidir.</p>
<p>Turizmin politik etkilerinden turizm için yerel yönetimin yaptığı çalışmaları ankete katılanların %55 lik oranı yeterli bulmamıştır. Bunun yanında Beyazarı'nın turizm çalışmalarından sonra artan ünü ve görüntüsünden %100 lük oranla yerel halkın memnun olduğu sonucu ankete katılanların verdiği cevaplardan anlaşılmıştır.</p>	<p>Yerel yönetimin halkın memnuniyetini ölçmelidir. Yönetim yapısının anlaşıldığından emin olunmalı ve turizm gelişim politikası yerel halkın ihtiyaçlarını anlayıp, onlara destek olmalıdır.</p>
<p>Beyazarı sivil mimarlık örnekleri konaklar, anıtsal mimarlık örnekleri camiler taşmektep ve suluhanın yenilendiği, yalnız bu çalışmaların yalnız cephe ölçüğünde kaldığı binaların dış çevresi ve iç dekasyonlarının yapılmadığı belirlenmiştir. Mevcut çeşmelerin ise ankete katılanlardan 71 kişi yenilendiğini 70 kişi ise yenilenmediğini ifade etmişlerdir.</p>	<p>Kültürel miras ile ilgili yürütülen her türlü çalışmada sürdürülebilirlik esas alınmalıdır. Arazi kullanma politikası, strüktür ve nazım planları, koruyarak yenileme çalışmaları, gereksinimleri karşılayacak şekilde düzenlemelidir. Bu amaçla, koruma çalışmalarını yürütecek sürekli ve tarafsız bir kurul olmalıdır. Koruma çalışmaları imar yasalarıyla beraber ele alınmalı, sosyal konut yapımı için gerekli olan finansman ve kredi gibi mali kaynaklar koruma çalışmaları için de sağlanmalıdır</p>

Sonuç olarak, kentsel tarihi çevre olan Beyazarı'nda yapılacak olan turizme yönelik planlama ve yönetim çalışmalardan öncelikle bu alanlarda yaşayan kişiler olan yerel halkın, turizmden sosyal, ekonomik, çevresel ve politik açıdan hem olumlu hem de olumsuz yönde etkilendikleri ortaya çıkmıştır. Turizm ilçe üzerine olumsuz etkileri azaltmak ya da ortadan kaldırmayı hedefleyen çalışmaların yapılması gerekliliği vardır. Beyazarı yerel yönetimi, haftalık ve aylık toplantılarla yerel halkın şikayet ve isteklerini

dinlemekte ancak sonuca yönelik çalışma yürütmemektedir. Ayrıca, turizmin yerel halk üzerindeki olumsuz etkilerini değerlendiren detaylı bir çalışma henüz yapılamamıştır.

Turist anket değerlendirmesi sonuçları;

Beypazarı ilçesi'ni ziyaret eden turist profilini belirlemek, turistlerin tarihi çevre bilincini ölçmek ve kent kimliğini belirlemek, mevcut durumu ve tarihi dokuda turizm planlanması ve yönetimine yönelik yapılacak olan çalışmalarda turist yaklaşımlarını tespit etmek için toplam 384 kişi ile anket yapılmıştır. Anket verilerinin değerlendirilmesi ile elde edilen sonuçlar ve öneriler Tablo 69'da verilmiştir.

Tablo 69. Turist anket değerlendirmesi sonuçları ve önerileri

Sonuçlar	Öneriler
Ankete katılanların %86 sı Beypazarı'nı ilk kez ziyaret ettiklerini, %57 si tekrar ziyaret etmeyi düşünmediklerini belirtmişlerdir. Turistlerin gününbirlik ziyaretçi olarak geldiği, konaklamayı düşünmedikleri tespit edilmiştir.	Gününbirlik ziyaretçinin yanında uzun süreli kalımı destekleyici çalışmalar yürütülmelidir.
Turistlerin ziyaret amacı, tatil, tarihi alanlar, yeniden işlevlendirilmiş binalar, el sanatı öğeleri ve fotoğraf çekmek olduğu anlaşılmıştır.	Turist tipi belirlenip ziyaret amacına göre daha fazla etkinlik belirlenmelidir.
Ankete katılanların tarihi binaların kültürel mirasımız için önemli olduğu ve yeniden işlevlendirilerek zarar verilmediği fikrine sahip oldukları anlaşılmıştır.	Yeniden işlevlendirilerek turizme yönelik kullanılan tarihi binalarda yürütülen çalışmalar uygun biçimde yapıldığı sürece yeniden işlevlendirilme yapılabilir.
Tarihi binaların korunmasında merkezi ve yerel yönetimin yanında koruma gruplarının da sorumlu olması gerektiği düşüncesine sahip oldukları belirlenmiştir.	Koruma grupları ile koordineli çalışmalar yerel yönetim tarafından yürütülmelidir.

Çalışma Yöntemine (IQM) İlişkin Sonuçlar:

Bütünleşik Kalite Yöntemi Avrupa ülkelerinde turizmin planlanması ve yönetimi için kullanılan bir yöntemdir. Birçok başlığı kapsayan, birçok disiplini içeren detaylı bir planlama yöntemidir. Kuramsal bir kurgu içeren yöntem, çalışma alanı olarak seçilen Beypazarı ilçesinde sorgulanmış olup Beypazarı turizm planlamasının bu modele uygunluğu ve eksiklikleri tespit edilmiştir. Böylelikle hem Beypazarı'nda hem de yakın

ilçelerde ve diğer kentsel alanlarda turizmin planlanması ve yönetimine ilişkin bir planlama yöntemi Türkiye için oluşturulmuştur. Böylelikle uygulama boyutunda olgunun somutlaştırılmasına çalışılmış ve soyut kavramların, somut olgulara dönüştüğü görülmüştür.

Beypazarı Turizm Planlaması ve Yönetimine İlişkin Sonuçlar ve Öneriler:

Beypazarı turizm planlaması için uygulanan yöntem, mevcut durum analizi, plan, strateji ve politikalar, uygulama, göstergeler ve sonuçlar olarak genel bir özetle başlayıp, Bütünleşik Kalite Yaklaşımı (IQM)' in 5 ana başlığı ile devam etmiştir. Bu başlıklar,

1. Ortaklık Gücü - Plan
2. Tasarım Gücü – Strateji ve Politikalar
3. Yürütme Gücü – Uygulama
4. Gözlemlene Gücü – Göstergeler
5. Değerlendirme ve Uygulama Gücü – Sonuçlar dır.

Her bir başlıkta mevcut durum ve eksiklikler/yapılması gerekenler Beypazarı için anlatılmıştır. Ayrıca yöntemin içerdiği SWOT analizi yapılmış ve IQM'in ana kuralları Beypazarı için değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmeler ışığında sonuç olarak şunlar söylenebilir;

Tablo 70. Beypazarı turizm planlaması ve yönetimine ilişkin sonuçlar ve öneriler

Sonuçlar	Öneriler
<p>Beypazarı Belediyesi liderlik görevini tam olarak yapamamıştır. Hedef kitlenin belirlenmesi, turist beklentileri ve imaj açık bir şekilde ifade edilememiştir.</p> <p>Günübirlik turist çeken Beypazarı'nın uzun süreli konaklamaya yönelik çalışmaları eksiktir.</p> <p>Kamu hizmetleri, endüstri yöneticileri hizmetleri ve turist hizmetlerinde eksiklikler mevcuttur.</p>	<p>Ortaklık Gücü:</p> <p>Turizm için farklı seviyelerde sorumlulukları olan özel ve kamusal otoriteler, turizm ve turist bilgi büroları, girişim ortakları, ticaret odaları, farklı alanlardaki özel ve kamusal girişimler (gidilecek yerin içinde ve dışında olan seyahat acenteleri, tur işletmeleri, otel sahipleri, restoran sahipleri, müze müdürleri, turist rehberleri vb.) ve yerel topluluklar hangi formül ile olursa olsun, yaygın bir plan etrafındaki turizm içerisinde yer alan pek çok acenteyi bir araya getirebilme yetisi başarıda kilit faktördür. Kamusal yapılar kar amacı gütmeyen çalışan dernekler, karma ya da özel girişimlerden herhangi biri, bir araya getirme ve liderlik yetilerine sahip olabilir. Hangi formül seçilirse seçilsin ve nasıl uygulanırsa uygulansın, güçlü bir liderliğin olması gerekmektedir. Güçlü bir lider bulunmalıdır. Bütünleşik kalite yönetimi, güçlü ve kabul edilmiş</p>

Tablo 70'in devamı

<p>Çalışmanın üçüncü bölümde yöntemin işlerliği yönündeki değerlendirmelerde açık ve kapsamlı bir şekilde anlatıldığı üzere gözlemlene gücünde, yerel halk memnuniyeti ve yerel halkla bütünleşme ve bilgilenme ve turist memnuniyeti başlıklarında büyük boşluklar mevcuttur. Aynı bölümde Tablo 63-64 ve 65 de detaylı bir şekilde Beypazarı için turizm planlaması değerlendirilmiştir.</p>	<p>bir otoriteye ihtiyaç duyar. Beypazarı Belediyesi liderlik görevini tam olarak yapamamıştır, eksiklikleri tam olarak tespit edip gidermelidir.</p> <p>Stratejik Planlar Ve Hedefler:</p> <p>Etkenlere bağlı olan seçimler, turist geliştirme politikasının amaç, konum ve uyumuna bağlıdır. Bu amaçlar, kesin ve açık olarak belirtilmelidir ki, kentsel gelişim politikasıyla birlikte değerlendirilebilirler. Beypazarı'nda bütünleşik kalite yönetimini uygulamak için aşağıdaki başlıklarda çalışmak gereklidir</p> <ul style="list-style-type: none"> • Durum analizi • Hedef ve stratejilerin tanımlanması • Çevre ve sürdürülebilir gelişmenin incelenmesi • İnsan kaynakları ve eğitim projeleri geliştirme <p>Uygulama Gücü</p> <p>Bütünleşik kalite yönetimi uygulanmasında, Beypazarı için öncelikler belirlenmelidir. Öncelikli olarak kalite ve turist kaynakları düşünülerek oluşturulan bu seçimler, şu alanlarda kamu teşebbüslerini içerirler ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Çevre ve sürdürülebilir gelişme • Erişilebilirlik ve ulaşım • Güvenlik ○ Lider Yöneticinin Hizmetleri Ve Yöneticilere Destek • Yönetim yapısının anlaşıldığından emin olunmalı ve turizm gelişim politikası yerel halkın ihtiyaçlarını anlayıp, onlara destek olmalıdır. • Farklı grupları hedef almalı, bilgi aktarımının doğru sağlandığından emin olmalı, her bir bileşen arasında güçlü bir bağ kurmalı ve turizm endüstrisini dinamik tutmalıdır. • Turist yerleşkesinin kimliğini belirginleştirmeli ve pekiştirmelidir. • Kentsel turizmin güncel durumunu ve ekonomik yönünü analiz etmelidir. • Bütün çalışanlarıyla yönetim sağlanmalı ve yerleşkedeki turist gelişimi hakkında bilgi alışverişinde bulunulmalıdır. • Turizm gelişimi için stratejik bir plan belirlenmelidir
--	---

Tablo 70'in devamı

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Eğitim: • Turizm gelişimi için herhangi bir stratejik plan mesleki eğitime önem vermek zorundadır. Turizm meslekleri için, bölgelerdeki eğitim kuruluşları ve bu kuruluşların sunduğu eğitim programları, girişimcilerin ve personellerin eğitimleri teşvik edecektir. Sertifika, diploma, standartlar veya nitelikleri tanıyan mükafatlar ya da eğitim tasarıları ile sektörde tam ve yüksek kalitede bilgi ağının kurulması destinasyonların rekabet gücü açısından oldukça gerekli ve önemlidir. Gözleme Gücü: • Turist ve turizm yöneticilerinin memnuniyeti saptanmalıdır. • Turizmin sosyal, ekonomi, çevre, mimari miras ve yerel halkın yaşamına olan etkilerin ölçülmesi gereklidir. Değerlendirme Gücü: ○ Ölçüm ve Değerlendirme: • Yalnızca rekabet gücü avantajı sağlayacak olan bir kümelenme yaklaşımı oluşturmak tek başına yeterli değildir. Daha sonrasında işlem, gözlem ve değerlendirmeler yapılmalı ve yakalanan başarının sürekliliği sağlanabilmelidir. Başka bir deyişle sistem halka gibi işlemekte ve sürekli problem ve sonrasında uygulamaya konulmak üzere çözüm üretmektedir. • Çalışmada kullanılan yöntem, Beypazarı turizm planlamasındaki eksiklikleri giderebileceği gibi Ankara'nın diğer 24 ilçesinde de denenebilir. Ayrıca Türkiye genelinde turizmin planlanması yönündeki çalışmalara öncülük edebilir.
--	--

Beypazarı'nın tarihi dokusu oldukça zengindir. Turizm, ekonomik, sosyal ve kentsel kalkınmada amaç değil, bir araç olmalıdır. Bu alanda yapılan araştırmalar ve sonuçları da bunu destekler niteliktedir. Yani, turizm yoluyla elde edilen gelirler, eski kent dokusunun korunmasında ve yerelin kalkınmasında kullanılmalıdır. Böylece farklı kültürlerin bıraktığı zengin tarihi ve kültürel miras, çağdaş yaşamla bütünleştirilerek günlük hayata katılabilmekte ve sürdürülebilir bir şekilde korunarak varlığını kuşaklar

arasında devam ettirebilmektedir. Dolayısıyla Beypazarı tarihindeki başarı bir ölçüde zengin kültür mirasın sürekli olarak korunabilmesiyle bağlantılıdır. Çünkü kültür varlıkları, toplumun varlık nedenleridir.

Korumayı öncelikli ve önemli gören bir belediye hizmeti anlayışı benimsenmesi, yani bu konuya öncelikle niyet etmelidir. Çünkü bu konu insani bir görev olduğundan, gelecek için ciddi bir sorumluluktur.

Koruma projelerinin sürekliliğinin sağlanabilmesi için halkın da bu projelere katılımı sağlanmalı, yani, korumada kamu-özel-yerel ve sivil olarak topyekün hareket edilmelidir.

Koruma konusu turizm amaçlı değil, kentin kimliğini koruması düşüncesiyle harekete geçmeli, bir araç olarak benimsenmelidir. O nedenle eski kentsel doku elemanları günlük hayatımızın içine katılarak, başka bir deyişle kullanılarak korunmalıdır. Böylece koruma, hem toplumsal, hem kültürel hem de ekonomik açıdan gerçek bir hareket haline gelecektir.

Kent planlamaları, imar ve koruma planlarıyla birlikte ele alınarak toplumsal hayatı, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik açıdan olumlu etkileyecek şekilde düzenlenmelidir.

Tüm bu uygulamalar, kent içerisindeki kültür mirası kayıplarını önleyerek yeni bir yapılanma sürecini ortaya çıkarabilecektir. Bu süreç, doğal ortam koşullarıyla birlikte kültürel dokunun turistin faydalanabileceği bir gelişim çizgisi olabilecektir. Bu da ancak organizasyonla olur. Bu organizasyon da başta yerel yönetimlerin sorumluluğunda tüm halkı ilgilendirir. Böyle bir koruma anlayışı elbette Beypazarı'nı kalkındırarak daha müreffeh bir ortam yaratacaktır.

5. KAYNAKLAR

- Aalen, F. H., 1997. The Study and Management of European's Landscapes, Perception and Evaluation of Cultural Landscapes: Proceedings of an International Symposium, Ed., Doukellis, P.N., and Mendoni, L.G., Zakynthos, December 1997
- Ahunbay, Z., 2004. Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon, Yem yayımları, İstanbul
- Aksulu, I., The Preservation and Rehabilitation Plan of Beypazarı, Beytepe District. Middle East Technical University, Yüksek lisans tezi (basılmamış), Ankara, 1982
- Aksulu, I., Beypazarı'nın Ahşap Evleri, Ahşap Kültürü –Anadolu'nun Ahşap Evleri, Editör: Özköse, A., TC Kültür Bakanlığı, Ankara, 2001
- Alberts, H. C., Brinda, M. R., Changing Approaches to Historic Preservation in Quedlinburg, Germany, Urban Affairs Review, Ocak 2005, Vol. 40 No.3, 390-401
- Andriotis, K., Vaughan, R. D., Urban Residents' Attitudes Toward Tourism Development: The Case of Crete, Journal of Travel Research, Kasım 2003, Vol.42, 172-185
- Anonim 1, UNESCO, The Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage.1972
- Anonim 2, II. Turizm Şurası Bildirileri, III. Cilt, Ankara, 2002
- Anonim 3, II. Turizm Şurası Bildirileri, II. Cilt, Ankara, 2002
- Anonim 4, European Commission, Towards Quality Rural Tourism, Enterprise Directorate General Tourism Unit,1999, Brussels.
- Anonim 5, QUB,Defination of Key Indicators for the Analysis of the Impact of Cultural Tourism Strategies on Urban Quality of Life, The PICTURE Project, Sixth Framework Programme of Research, Nisan 2005
- Anonim 6, DPT, I. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1962
- Anonim 7, DPT, IV. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1979
- Anonim 8, DPT, V. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1984
- Anonim 9, DPT, VI. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1990
- Anonim 10, DPT, VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 1994
- Anonim 11, DPT, VIII. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Ankara, 2000

- Anonim 12, Towards Quality Urban Tourism: Integrated Quality Management (IQM) of Urban Tourist Destinations, European Commission, Brussels, 2000
- Anonim 13, Beypazarı Belediyesi, İmar İşleri Müdürlüğü, Beypazarı, 2010
- Anonim 14, Beypazarı Kaymakamlığı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürlüğü, Beypazarı, 2010
- Anonim 15, Beypazarı Belediyesi Turizm Danışmanlığı, Beypazarı, 2010
- Anonim 16, Beypazarı Belediyesi, Basın Danışmanlığı, Beypazarı, 2010
- Anonim 17, Beypazarı Yeniden, Beypazarı Belediyesi, 2006
- Anonim 18, Beypazarı Belediye Bülteni, 2008
- Anonim 19, İşte Beypazarı, Beypazarı Belediyesi, 2006
- Anonim 20, Belediye Bülteni, 2005
- Altınay, M., Bıçak, H.A., Turizmde Planlama Politikaları ve KKTC Turizm Sektörü, Anatolia, Sayı:3-4, Eylül-Aralık, 1995
- Ashworth, G. J. ve Tunbridge, J. E., The Tourist - Historic City: Retrospect and Prospect of Managing the Heritage City, First Edition, Elsevier Science Ltd., USA, 2000
- Atalık, G., Levent, Baycan, T., Bölge Bilimi ve Sürdürülebilir Kalkınma Kapsamındaki Görev ve Yetkileri İçin Plancıda Gereksenen Nitelikler, 18. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, Ankara, 1994
- Avcıkurt, C., 2003, Turizm Sosyolojisi; Turist-Yerel Halk Etkileşimi, Detay Yayınları 71, Ankara.
- Beyhan, Ş. G., 2004. Kültürel Süreklilik ve Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Kavramsal Modeli : Pamukkale Örneği, Doktora Tezi, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Borg, J., Tourism and Urban Development, Thesis Publisher, Rotterdam, 1991
- Bosselman, F. P., Peterson, C. A. ve McCarthy, C., Managing Tourism Growth Issues and Applications, Island Press, USA, 1999
- Bozkurt, T., Beypazarı'ndaki Türk Devri Yapıları, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 2004.
- Briassoulis, H. ve Straaten, J., Tourism and the Environment: Regional, Economic and Policy Issues, Kluwer Academic Publishers, 1992

- Çubuk, M., Sürdürülebilir Turizm, Turizm Planlamasına Ekolojik Bir Yaklaşım, Türkiye'de 19. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, İstanbul, 1995
- Denel S., 19. yy.da Ankara'nın Kentsel Formu ve Konut Dokusundaki Farklılaşmalar, Bildiri, ODTÜ, Ankara,2000
- Dubrow,G., Goodman, J. B., Page, M., Mason, R. ve Stipe, R., Curating the City: Challenges for Historic Preservation in the Twenty-First Century, Journal of Planning History, Şubat 2006,Vol.5 No.1, 75-83
- Erzen, A., İlk Çağlarda Ankara, T.T.K. Yayınları, Ankara, 1946
- Fainstein, S. S., Planning Theory and the City, Journal of Planning Education and Research, 2005, Vol.25, 121-130
- Fersan, N., 1980. Küçük Anadolu Kentlerinde Tarihsel Dokunun Korunması ile İlgili Bir Yöntem Araştırması, *Doktora Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Godfery, K., B., 'Attitudes Towards Sustainable Tourism in the UK:A View From Local Government', Tourism Management, Vol:19, Issue:3, June 1998.
- Göymen, K., Tourism and Governance in Turkey, Annals of Tourism Research, 2000, Vol. 27, issue 4, 1025-1048.
- Gözbüyük, Ş., Türkiye'nin Yönetim Yapısı, Turan Kitabevi, Ankara, 2006
- Gibson, T. A., The Trope of the Organic City: Discourses of Decay and Reirth in Downtown Seattle, Space&Culture, Kasım 2003, Vol.4 No.6, 429-448
- Glaser, M. A., Denhardt, R. B., Economic and Environmental Concerns and Local Development Policy-'Tourist from he Pespective of the Host Population', Public Works Management&Policy, Ocak 1999, Vol.3 No.3, 209-223
- Glasson, J., Godfry, K. ve Goodey, B:, Towards Visitor Impact Management, Ashgate Publishing Limited, USA, 2000
- Gospodini, A., Urban Design, Urban Space Morphology, Urban Tourism: An Emerging New Paradigm Concerning Their Relationship, European Planning Studies, 2001, Vol.9 No.7, 925-934
- Gökçen, Ş., Özbek, İ., Zengin, H., Turizmi Sürdürebilmek, 18. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, Ankara, 1994
- Haris, R., Griffin, T., Williams, P., Sustainable Tourism: A Global Perspective, Elsevier Butterworth-Heinemann, Oxford, 2002
- İlhan, L., Bölgesel Turizm Planlaması Modeli ve Nevşehir Örneği, Dokuz Eylül Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 1999

- Ioanniden, D., 'A Flawed Implementation of Sustainable Tourism: The Experience of Akames, Cyprus', *Tourism Management*, Vol:16, Issue:8, December, 1995.
- Inskip, E., *Tourism Planning: An Integrated And Sustainable Development Approach*, Van Nostrand Reinhold, New York, 1991
- Karaman, A., *Sürdürülebilir Çevre Kavramı Çerçevesinde Ekolojik Planlama Yaklaşımı: Bir Yöntem, Ekolojik emele Dayalı Bölge Planlama, Uluslar arası Sempozyum Bildirileri, YTÜ Basım Yayın Merkezi, İstanbul, 1996*
- Korça, P., "Halkın Turizmin Çevresel Etkilerini Algılaması ve Değerlendirmesi", TUGEV, İstanbul, 1994
- Kotler, P., Armstrong, G., *Principles of Marketing*, N.J:Prentice Hall, Englewood Cliffs , 1997
- Kotler, P., Haider, D. H. ve Rein, I., *Marketing Places-Attracting Investment, Industry, and Tourism t Cities, and Nations*, The Free Press, New York, 1993
- Kömürcüoğlu, E., *Ankara Evleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi, İstanbul Matbaacılık, İstanbul, 1950*
- Koşklük, N., *Buldan Tarihi Çevre Dokusu Araştırması, Yüksek Lisans Tezi, D.E.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 2001*
- KUBAN, D., *Dünya'da ve Türkiye'de Koruma Çalışmaları, ve Amasya, IV. Tarihi Türk Evleri Haftası Bildirileri, İstanbul – Amasya, 1980*
- Mathieson, A ve Wall, G., *Tourism: Economic, Physical and Social Impacts*, Longman Group Ltd., 1982
- McKercher, B. ve Cros H., *Cultural Tourism: The Partnership Between Tourism and Cultural Heritage Management*, The Haworth Hospitality Press, New York, 2002
- Middleton, V., Hawkins, R., *Sustainable Tourism A Marketing Perspective*, Butterworth-Heinemann, 1998
- Misiura, S., *Heritage Marketing*, Butterworth-Heinemann, 2006
- Nassr, N., *Planning for Urban Heritage Places: Reconciling Conservation, Tourism, and Sustainable Development*, *Journal of Planning Literature*, Mayıs 2008, Vol.17 No.4, 467-479
- Olalı, H., Timur, A., *Turizmin Türk Ekonomisindeki Yeri*, Ofis Ticaret Matbaacılık San. Ltd. Ştd., İzmir, 1986
- Olalı, H.; Korzay, M., *Otel İşletmeciliği*, Beta Basım Değitim A.Ş., İstanbul, 1993
- Orbaşlı, A., *Tourists in Historic Towns: Urban Conservation and Heritage Management*, E&FN Spon, USA, 2000
- Özgüç, N., 1998, *Turizm Coğrafyası, Özellikler-Bölgeler, Çantay Kitapevi, İstanbul.*

- Öztaş, K., Turizm Ekonomisi-Genel Turizm Bilgileri, Nobel Yayın, 1. Baskı, Ankara, 2002
- Paskaleva-Shapira, K., Sustainable Tourism and Policy as a Tool for Effective Management of Cultural Heritage, EC Advanced Study Course Cultural Heritage Protection in a Sustainable Society Technical Notes, 2003, 1-6
- Paskaleva-Shapira, K., Sustainable Urban Tourism: Involving Local Agents and Partnerships for New Forms of Governance (SUT-Governance) Project Legacy and the New Challenges, Technikfolgenabschätzung-Theorie und Praxis, Mart 2004, Vol.13 No.1, 43-48
- Paskaleva-Shapira, K., Besson, E., Towards Competitive and Sustainable Urban Destinations: Governance In Planning and Policy in Smaller Cultural Tourism Cities in Europe, International Conference 'Trends, Impacts and Policies on Tourism Development', Haziran2006, Heraclion-Crete, Vol.8, 1-14
- Paskaleva-Shapira, K., Besson, E., Method for the Classification and Evaluation of Innovative Cultural Tourism Practices, Proactive Management of the Impact of Cultural Tourism Upon Resources and Economies, Kasım 2005
- Pearce, D., Tourist Development, John Wilwy&Sons, Hong Kong, 1991
- Pearce, D. G., Tan, R., Distribution Channels for Heritage and Cultural Tourism in New Zealand, Asia Pasific Journal of Tourism Research, Eylül 2004, Vol. 9, No.3, 225-237
- Perkins, H. C., Thorns, D. C, Gazing or Performing? Reflections on Urry's Tourist Gaze in the Context of Contemporary Experience in the Antipodes, International Sociology, Haziran 2001, Vol 16(2), 185-204
- Pickard, R., Management of Historic Centers, Spon Press, USA, 2001
- Plaza, B., Evaluating the Influence of a Large Cultural Artifact in the Attraction of Tourism: The Guggenheim Museum Bilbao Case, Urban Affairs Review, 2000, Spain, Vol.36 No., 264-274
- Poria, Y., Butter, R. Ve Airey, D., Links Between Touists, Heritage, and Reasons for Visiting Heritage Sites, Journal of Travel Research, Ağustos 2004, Vol.43, 19-28
- Poria, Y., Reichel, A., ve Biran, A., Heritage Site Perceptions and Motivations to Visit, Journal of Travel Research, Şubat 2006, Vol.44, 318-326
- Reich, A.Z., Marketing Management for the Hospitality Industry-A Strategic Approach, 1995
- Selby, M., Understanding Urban Tourism: Image, Culture and Experience, I.B. Tauris &

Co Ltd., New York, 2004

Smith, M. K., Issues in Cultural Tourism Studies, First Edition, Routledge, USA and Canada, 2003

Southwell, K., Designing with Urban Tourism in Mind: Investigating the Potential of a Proposed Method for Assessing the Environmental Quality of a Tourist Historic Street Space,

Swarbrooke, J., Sustainable Tourism And The Development And Regeneration of Rural

Regions in Europe:A Maketing Approach, MED Campus, Seminar in Urban, Rural

Cultural Tourism September 25-30 1995, Boğaziçi University Printing Office, İstanbul, 1997.

Şekur, T., Sürdürülebilir Kalkınma ve Kalkınmakta Olan Ülkelerin Şehirleri, Habitat 2. Kent Zirvesi, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları No:44, İstanbul, 1996

Teller, J., Dumont, E. ve Ruelle, C., Cultural Tourism in European Cities: Towardsa Strategic Planning Approach, International Conference for Integrating Urban Knowledge&Practice, 29 Mayıs-3 Haziran 2005, Gothenburg

Tennille, C. L., Public Participation- City Rights Versus Citizen Rights, Public Works Management&Policy, Nisan 2005, Vol.9 No.4, 263-269

Terkenli, T. S., Human Activity in Lanscape Seasonality: The Case of Tourism in Crete, Ladscape Research, Nisan 2005, Vol. 30 No.2, 221-239

Torun, E., Bilinen ve Bilinmeyen Yönleriyle Beypazarı, Bey Ofset, Ankara, 2004

Tutar, F., Tutar, E., Turizm Sektörünün Ekonomiye Katkıları Açısından Türkiye'nin OECD Ülkeleri İçerisindeki Yeri, Seçkin Yayıncılık San. Ve Tic. A.Ş., Ankara, 2004

Türkyılmaz, Ç.C.,Türkyılmaz, E., UNESCO Konferansı Hakkında Notlar: World Heritage and Contemporary Architecture-Managing The Historic Environment, Viyana, Mayıs 2005

Tyrrell, T. J., Johnston, R. J., A Dynamic Model of Sustainable Tourism, Journal of Travel Research, Kasım 2005, Vol.44, 124-134

Yarcan, Ş., Türkiye'de Turizm Ve Uluslararasılaşma, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, 1. Baskı, İstanbul, 1996

Umar, B., Türkiye'deki Tarihsel Adlar, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1993

Umar, B., Türkiye Halkının Ortaçağ Tarihi, İnkılap Yayınları, İstanbul, 1998

Yamane, T. 2001. Temel Örnekleme Yöntemleri (çeviri:A. Esin), Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi İstatistik Bölümü, Ankara, 2001

Yarcan, Ş., Turizm Endüstrisinin Yapısı, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, 2.Baskı, İstanbul 1998

Wallace, G., Russel, A., Eco-cultural Tourism as a Means for the Sustainable Development of Culturally Marginal and Environmentally Sensitive Regions, *Touist Studies*, 2004, Vol. 4(4), 235-254

URL-1 Anonim, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2005a. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Resmi Web Sitesi, Bir Ortak Miras, Avrupa Konseyi Kampanyası, Eylül 1999- Eylül 2000
<http://www.turizm.gov.tr>

URL-2 Anonim, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2005b. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Resmi Web Sitesi, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
<http://www.kultur.gov.tr>

URL-3-<http://www.beypazari-bld.gov.tr/>

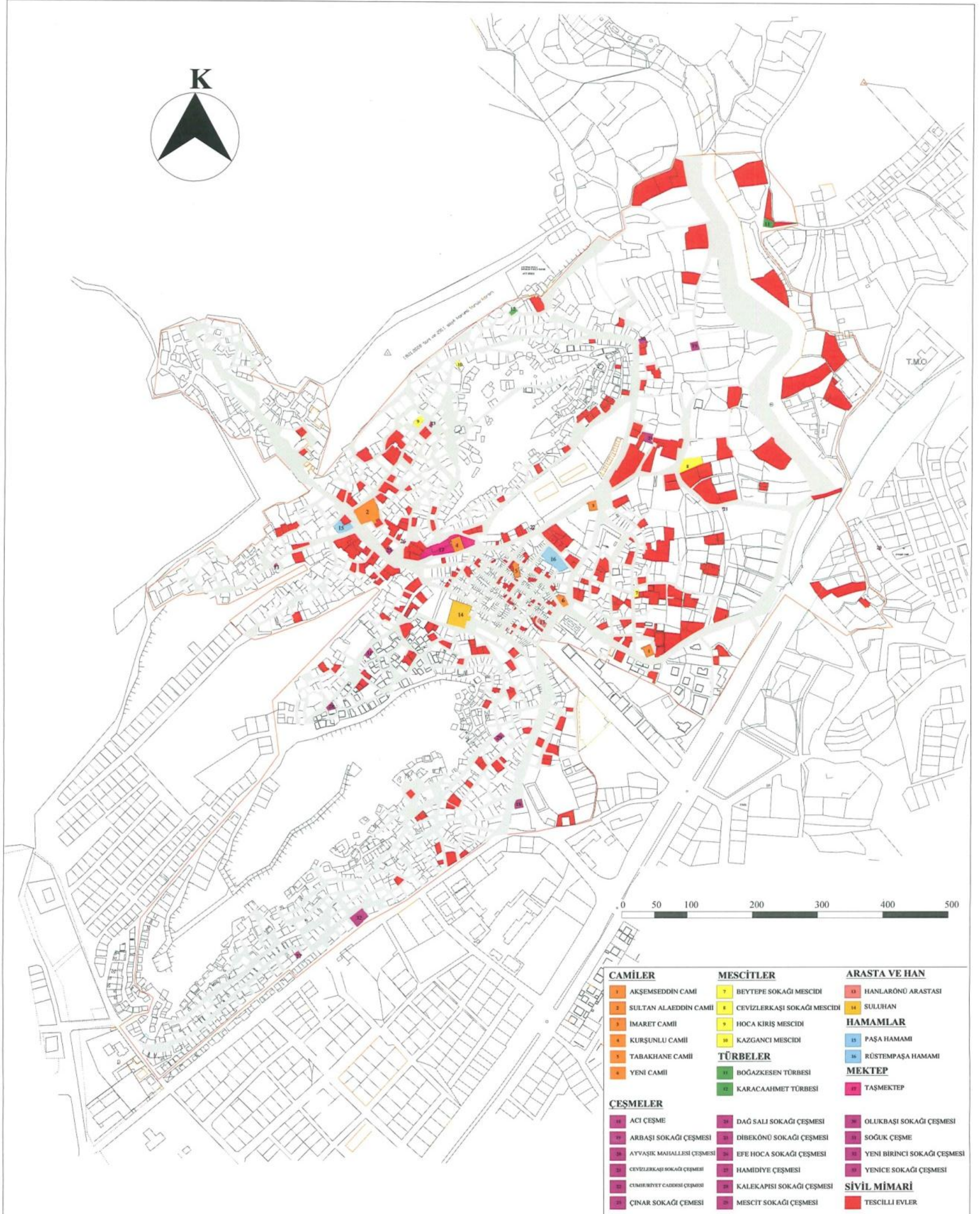
URL-4 <http://www.btbmyo.gazi.edu.tr/tarihce.html>, 25 02 2008

URL-5 <http://www.restorasyonmerkezi.com/forum/uluslararası-mevzuat/749-icomos-geleneksel-mimari-miras-tuzugu.html> [26.11.2010]

URL-6 <http://www.google.com/intl/tr/earth/index.html>

6. EKLER

EK Şekil 1. Beypazarı sivil ve anıtsal mimari eserlerini gösterir harita

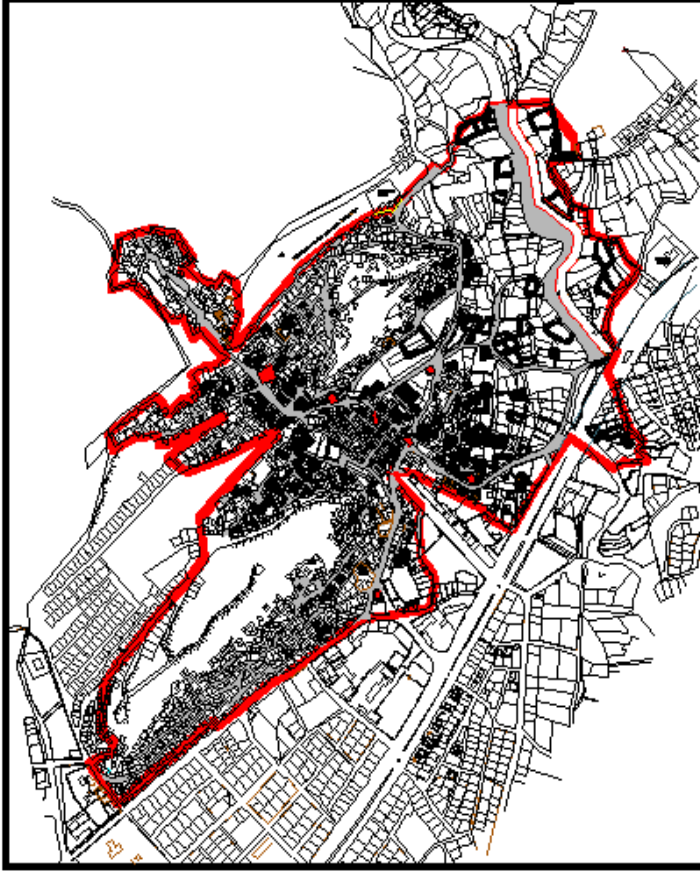
EK 2. Beypazarı Anıtsal Mimari

1. Camiler

Ek Tablo 1. Beypazarı camileri genel bilgi

CAMİLER		
	<p>Akşemseddin Cami, Beytepe Mahallesi'nde, Kayhan Güven Caddesi (eski Ankara Caddesi) ile Okul Sokağın kesiştiği köşede yer almaktadır. Bugünkü cami, 1965'de Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından 19. yüzyıldaki şekline benzetilerek yeniden inşa ettirilmiştir. İlk yapının, 15. yüzyılda, ahşap malzemeden yapıldığı rivayet edilmektedir.</p> <p>Sultan Alaeddin Cami, İstiklâl Mahallesi, Alâeddin Sokağı'nda, Mundarcı deresinin doğu kıyısında yer almaktadır. Mevcut yapısal özellikleriyle 17. yüzyıla tarihlendirilen cami, Selçuklu hükümdarı Sultan Alâeddin'e atfedilmektedir.</p> <p>İmaret Cami, Beytepe Mahallesi Hoca Ahmet Yesevi Sokağı'nda yer alan cami, geniş bir meydana bakmaktadır. Yapı günümüze, orijinal mimari özelliklerini büyük ölçüde yitirerek gelebilmiştir (Bozkut, 2004).</p>	
<p>Konum</p>		
<p>Akşemseddin Cami</p>	<p>Sultan Alaeddin Cami</p>	<p>İmaret Cami</p>
<p>Fotoğraflar</p>		

Ek Tablo 1 in devamı

CAMİLER**Konum**

Kurşunlu Cami, İstiklâl Mahallesi, Alâeddin mevkiinde yer almaktadır. Yapı, kuzeyden güneye doğru eğimli arazi üzerine, kuzeyde yaklaşık kubbe kasağı seviyesindeki yüksek bir istinat duvarı ile teraslandırılmış alana yerleştirilmiştir.

Tabakhane Cami, Beytepe Mahallesi, Çarşı Sokak'ta, tarihi ticari dokunun içerisinde yer almaktadır. Cami, giriş cephesi hariç üç yönden beden duvarlarına bitişik dükkânlarla çevrilidir. Zaman içerisinde yetersiz kalan caminin kuzeyine kâgir olarak bugünkü ilave kısım yapılmıştır.

Yeni Cami, Beytepe Mahallesi, Develik Sokak'ta, Hanlarönü Meydanı'na hâkim bir noktada, Develik Sokak ile Hoca Ahmet Yesevi Sokağı'nın kesiştiği köşede yer almaktadır (Bozkut, 2004).

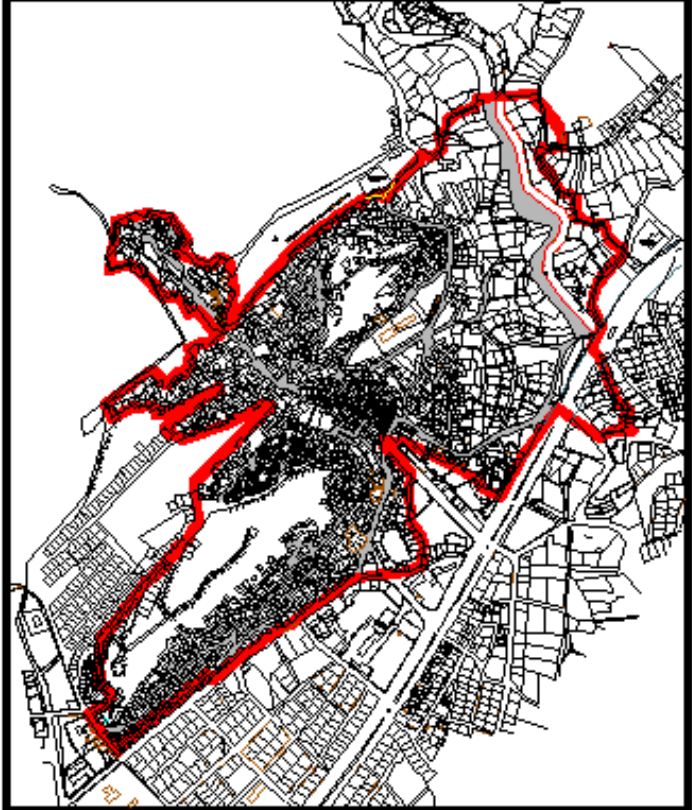

Kurşunlu Cami**Tabakhane Cami****Yeni Cami****Fotoğraflar**

2. Mescitler ve Türbeler

Ek Tablo 2. Beypazarı mescitleri genel bilgi

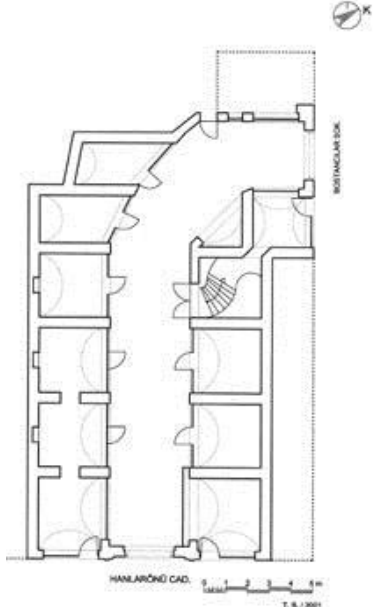
MESCİTLER	
 <p data-bbox="223 1265 311 1299">Konum</p>	<p data-bbox="957 421 1476 645">Beytepe Sokağı Mescidi, Beytepe Mahallesi, Beytepe Sokak'ta yer almaktadır.. Sıkışık sokak dokusu içerisinde yer alan mescidin güney ve doğu cephelerine bitişik konutlar yer alır. Mescit, 7.50x12.00 m. ölçülerinde mihraba dik uzanan dikdörtgen planlıdır. Bugün yok olma sürecine girmiştir.</p> <p data-bbox="957 649 1476 907">Cevizler Sokağı Mescidi, Beytepe Mahallesi, Cevizlerkaşı Sokak'ta yer almaktadır. Yapı, doğuya doğru alçalan eğimli arazinin, bir istinat duvarıyla teraslandırılmış yüksek kotu üzerinde iki katlı olarak inşa edilmiştir. Harim, zemin kat üzerinde, 10.55x7.35 m. ölçülerinde, mihrap yönünde dik uzanan dikdörtgen planlıdır.</p> <p data-bbox="957 911 1476 1169">Hoca Kiriş (Abbas Zade) Mescidi, Abbas Zâde Mescidi olarak da bilinen yapı, İstiklal Mahallesi Çınar Sokak'ta, tarihi konut dokusu içerisinde yer almaktadır. Yapı, dış kenar uzunlukları 9.70 x 8.30 m. ölçülerinde kareye yakın dikdörtgen plânlı harim ile dört basamaklı -sembolik- bir minare sekisinden oluşmaktadır.</p> <p data-bbox="957 1173 1476 1429">Kazancı Mescidi, İstiklal ve Rüstempaşa Mahalleleri'nin Çınar Sokak yokuşu üzerinde bulunduğu küçük meydana yer almaktadır. 7.30x8.50 m. ölçülerinde olan mescit, mihrap yönünde dik uzanan dikdörtgen planlıdır. Ezan okumak amacıyla, yapının kuzeybatı köşesine üç basamaklı bir minare sekisi yerleştirilmiştir (Bozkurt, 2004).</p>
 <p data-bbox="263 1691 542 1724">Beytepe Sokağı Mescidi</p> <p data-bbox="798 1691 1117 1724">Cevizlerkaşı Sokağı Mescidi</p> <p data-bbox="263 1960 478 1993">Hocakiriş Mescidi</p> <p data-bbox="798 1960 989 1993">Kazancı Mescidi</p>	<p data-bbox="1324 1960 1468 1993">Fotoğraflar</p>

Ek Tablo 3. Beypazarı türbeleri genel bilgi

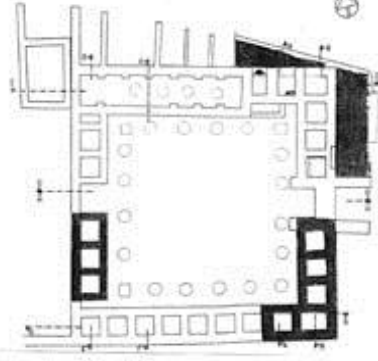
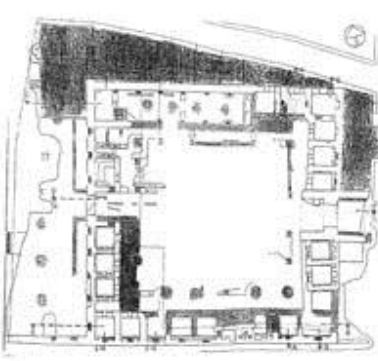
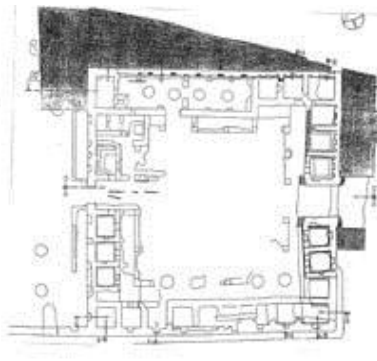

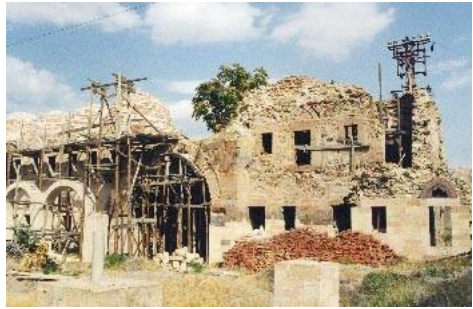
TÜRBELER	
 <p data-bbox="223 1187 319 1220">Konum</p>	<p data-bbox="957 309 1476 817">Boğazkesen Türbesi, Ayvaşık Mahallesi, Kumsüren mevkiinde bulunan türbe, Karasar-Kıbrısçık yolunun doğusunda yer almaktadır. Yapı, doğudan batıya doğru sert eğimle alçalan kayalık bir yamacın üzerine yerleştirilmiştir. Kübik formlu yapının dış kenar ölçüleri kuzeyde 6.24 m., güneyde 6.54 m., doğuda 6.30 m. ve batı kenarında 6.35 m.'dir. Gövde, 1.35 m. yüksekliğindeki sekizgen kasmağa oturtulmuş basık bir kubbe ile örtülüdür. Gövdenin üst köşelerinde, aşağı eğimli kırıklardan meydana gelen üçgen pahlar -mahmuzlar- vardır. Sekizgen kasmağın güney ve doğu kenarlarında yuvarlak kemerli ancak özgün formlarını kaybetmiş birer tep penceresi açılmıştır.</p> <p data-bbox="957 828 1476 1209">Karaca Ahmet Türbesi, Yeri: Halk arasında "Karaca Ahmet Tekkesi" olarak da bilenen yapı, Rüstempaşa Mahallesi Karaca Ahmet Sokak'ta yer almaktadır. Sıkışık sokak dokusu içerisinde bulunan türbe, güneybatıdan kuzeydoğuya doğru meyilli bir arazi üzerinde inşa edilmiştir. Yapı, düz ahşap tavanlı bir ön mekân ile bu mekâna batı yönde bitişik kubbeli bir ikinci mekândan oluşmaktadır. Ön mekân, düzgün olmayan dörtgen plân şeması gösterirken, kubbeli mekân kareye yakın ölçülerdedir (Bozkut, 2004).</p>
 <p data-bbox="279 1608 510 1641">Boğazkesen Türbesi</p>	
 <p data-bbox="279 1982 542 2016">Karaca Ahmet Türbesi</p>	 <p data-bbox="1292 1982 1436 2016">Fotoğraflar</p>

3. Han ve Hamamlar

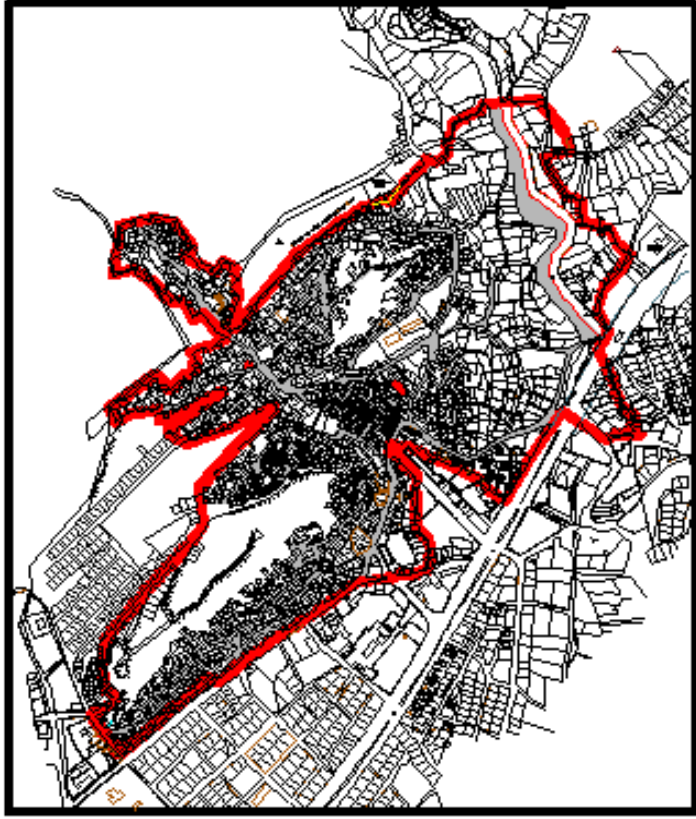
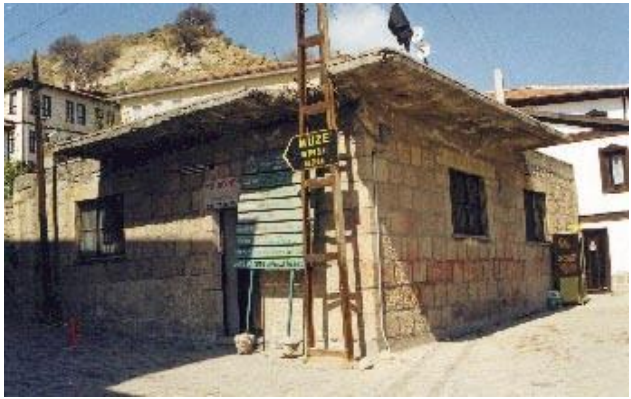

Ek Tablo 4. Beypazarı hanları genel bilgi

HANLAR	
 <p data-bbox="225 1317 316 1346">Konum</p>	<p data-bbox="959 421 1465 1216">Hanlarönü Arastası, Beytepe Mahallesi, Hanlarönü mevkiinde yer alan yapı, karşılıklı iki sıra dükkân dizisi şeklinde uzanan “Bedesten Sokağı”nı oluşturmaktadır. Halk arasında, “Bedesten” olarak adlandırılan yapı, aslen tarihi çarşının güneydoğu ucunda bir sokak dokusu şeklinde inşa edilmiş, karşılıklı iki kanadında tek katlı dükkânların sıralandığı kâgir bir arastadır. Arasta güneyde Hanlarönü meydanından, ters “L” formunu andıran bir plân şemasıyla doğu yönde kıvrılarak, Bostancılar Sokağı’na birleştirilmiştir. Doğu ve batı kanatlarda sıralanan dükkânlar, üstü açık arasta sokağının düz devam eden bölümünde kareye yakın dikdörtgen plânlı iken, kıvrıldığı alanda köşelere yerleştirilmiş olanlar çarpık dörtgen veya üçgen plân şemaları gösterirler. Dükkânların iç hacimleri değişik tipte beşik tonozlarla örtülerek, dıştan öne eğimli bir kırma çatıyla kapatılmıştır. Arasta sokağının iki ucunda, birbirine benzer düzenlenmiş girişler yer almaktadır. Günümüzde ticari işlevini sürdüren yapıda, bazı ekleme ve değişikliklerin yapıldığı görülür (Bozkurt, 2004).</p>
 <p data-bbox="608 1989 746 2018">Fotoğraflar</p>	 <p data-bbox="1417 1989 1469 2018">Plan</p>

Ek Tablo 5. Beypazarı Suluhan genel bilgi

SULUHAN	
 <p data-bbox="225 1205 316 1232">Konum</p>	<p data-bbox="960 338 1460 1041">Zafer Mahallesi'nde, kendi adını verdiği Suluhan mevkiinde yer almaktadır. Yapı, kuzeyindeki Demirciler Sokağı ile güneyindeki Suluhan Sokağını, doğuda - giriş cephesi önünde- küçük bir meydanla birbirine bağlayan Yüksek Kaldırım Sokağıyla çevrilidir. Yapı, tarihi çarşının güneybatı ucunda yer alan ve ortasındaki su ögesinden dolayı halk tarafından "Suluhan" olarak adlandırılmış, tipik bir Osmanlı şehir içi hanıdır. Günümüzde oldukça harap ve özgün yapısal özelliklerini yitirmiş halde bulunan yapı, 1998'de başlatılmış günümüzde devam eden bir restorasyon geçirmektedir. Suluhan, vakfiyesinde de belirtildiği gibi, ticari işlevi yanında, İstanbul – Ankara güzergahını kat eden kervanların, batıdaki barınak kısmında - kariban hanında- konaklayabildikleri bir menzil hanıdır. Tarihi yapı, son yüzyıl içerisinde çok defa müdahale görmüş ve korumasız bırakılmıştır (Bozkut, 2004).</p>
 <p data-bbox="400 1630 614 1657">Bodrum Kat Planı</p> <p data-bbox="858 1630 1056 1657">Zemin Kat Planı</p> <p data-bbox="1268 1630 1466 1657">Birinci Kat Planı</p> <p data-bbox="1332 2020 1476 2047">Fotoğraflar</p>	

Ek Tablo 6. Beypazarı hamamları genel bilgi

HAMAMLAR	
	<p>Paşa Hamamı, Cumhuriyet Mahallesi, Yenice Sokak'ta, Sultan Alaâddin Camii'ne yaklaşık 30 m. mesafede, Mundarcı deresinin batı kıyısında yer almaktadır. Yapı, tarihi konut dokusu içerisinde tek hamam olarak inşa edilmiştir. Hamam,kuzeybatıdan güneydoğuya doğru hafif meyille alçalan arazi üzerine, doğu-batı doğrultusunda yerleştirilmiş ve sıcaklık kısmı bugünkü yol seviyesinden yaklaşık 2.00 m. kadar toprağa gömülü tutulmuştur. Hamam, kare bir sıcaklığın iki yanına yerleştirilmiş birer halvet hücrelerinden meydana gelen plân düzeni ile tipolojide; "kare bir sıcaklık etrafında sıralanan halvet hücreli" tipe yakın, münferit bir plân şeması göstermektedir. Günümüzde soğukluk ve soyunmalık mahalleri, kâgir beden duvarları üzerinde betonarme döşemeli olarak yenilenmiştir.</p> <p>Rüstempaşa Hamamı Beyoğlu Hamamı olarak da bilinen yapı, Beytepe Mahallesi, İhsan Yavaş Sokak'ta yer almaktadır. Ticari dokunun güneydoğu ucunda çifte hamam olarak inşa edilmiştir. Erkekler kısmı, günümüzde halen kullanılan tarihi hamamın, çeşitli tâdilatlarla değişikliğe uğratıldığı ve orijinal yapısal özelliklerini büyük ölçüde yitirdiği görülmektedir. Bugün hamamın çevresinde yeni yapılar türemiş ve iç zemin kotu, kuzeydeki yol seviyesinin takriben 2.00 m. kadar altında kalmıştır. Hamamın ilk yapımında da, ısıtma kolaylığı sağlamak için belirli bir seviyede toprağa gömülü olarak inşa edildiği anlaşılmaktadır (Bozkut, 2004).</p>
<p>Konum</p>	
	
<p>Paşa Hamam</p>	<p>Rüstempaşa Hamamı</p>
<p>Fotoğraflar</p>	

4. Taşmektep

Ek Tablo 7. Beypazarı Taşmektep genel bilgi

TAŞMEKTEP	
	<p>İstiklal Mahallesi, Alaeddin mevkiinde, Kurşunlu Camii'nin 30 m. kadar batısında yer almaktadır. Dış görünümü ve plan şemasıyla tipik bir Türk evini yansıtan yapı, 1970'li yıllara kadar mektep ve ilkokul, daha sonra yatılı Kur'an kursu binası olarak hizmet vermiştir. Yapının, zemin kat seviyesindeki cephe duvarlarının taş örgülü olmasından dolayı halk tarafından "Taş mektep" olarak adlandırıldığı düşünülmektedir. Tarihi konut görünümündeki eğitim yapısı, Beypazarı Belediyesi'nce yürütülen restorasyon çalışmaları kapsamında onarılmıştır.</p> <p>Yapı, kuzeyden güneye doğru sert bir eğimle alçalan arazi üzerinde inşa edilmiştir. Kuzey ve güney yönlerde birer istinat duvarı ile teraslandırılan alanda yer alan yapı, kuzey yöndeki istinat duvarına bir sırt duvarı şeklinde yaslandırılmıştır. Zemin ve birinci kattan meydana gelen yapının her iki katında da "iç sofalı" plân şeması takip edilmektedir. İç sofanın iki yanında derslikler, kuzey köşesinde "U" formulu bir merdiven ile güney ucunda, tek yönlü, üç cepheli bir çıkması vardır. Cephe yüzeylerinde, taş örgülü duvarlar ile bağdadi duvarlar birbirlerinden ahşap pervazlarla ayrılmıştır. Saçak altları ahşap kaplamalıdır (Bozkut, 2004).</p>
<p>Konum</p>	
	<p>Zemin-1. Kat Planları</p>
	<p>Fotoğraflar</p>

5. Çeşmeler

Ek Tablo 8. Beypazarı çeşmeleri genel bilgi

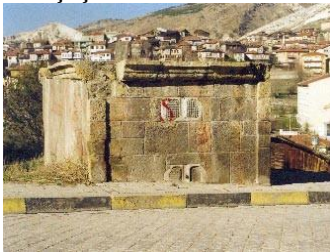
ÇEŞMELER	
 <p data-bbox="231 1272 311 1303">Konum</p>	<p data-bbox="965 369 1460 571">Acı Çeşme, Kurtuluş Mahallesi, Acı Çeşme Sokak'ta konuta, güney yönde bitişik vaziyette yer almaktadır. Tek cepheli hazneli köşe çeşmesi yatay, ince-uzun prizmatik dikdörtgen bir kütle ihtiva eden çeşme, yaklaşık 4.52m.x2.20m.x1.90m. boyutlarındadır.</p> <p data-bbox="965 582 1460 795">Arkbaşı Sokağı Çeşmesi, Rüstempaşa Mahallesi, Arkbaşı Sokağı'nda yer almaktadır. Tek cepheli hazneli duvar çeşmesi, sokağın batı kenarını teşkil eden moloz taş örgülü bahçe duvarı içerisinde yer almaktadır. Dikdörtgen prizmatik bir kütle halindedir. 2.53m.x2.70m.x2.40m. boyutlarındadır.</p> <p data-bbox="965 806 1460 1041">Ayvaşık Mahallesi Çeşmesi, Ayvaşık Mahallesi, Doktor Cevat Yakut Sokağı yokuşunda, yer almaktadır. Tek cepheli hazneli bağımsız sokak çeşmesi, güneyden kuzeye doğru sert eğimle alçalan meyilli arazi üzerine yerleştirilmiştir. Yatay prizmatik dikdörtgen bir kütleyle sahip çeşme, 2.62m.x2.22m.x1.90m. boyutlarındadır.</p> <p data-bbox="965 1052 1460 1400">Cevizlerkaşı Sokağı Çeşmesi, Beytepe Mahallesi, Cevizlerkaşı Sokağında, tarihi mescidin 50 m. kadar güney-doğusunda yer almaktadır. Tek cepheli hazneli duvar çeşmesi, bir bahçe duvarına yaslandırılarak, yerleştirilmiştir. Çeşmenin orijinal su yalağı, yol düzenlemesiyle birlikte kaldırılmıştır. Çeşmenin güneydoğu köşesine, yakınındaki konutun bahçe duvarı bitleştirilmiştir Yamuk dörtgen plana sahiptir. 4.20m.x2.10m.x2.30m boyutlarındadır (Bozkut, 2004).</p>

Acı Çeşme

Arkbaşı Sokağı Çeşmesi

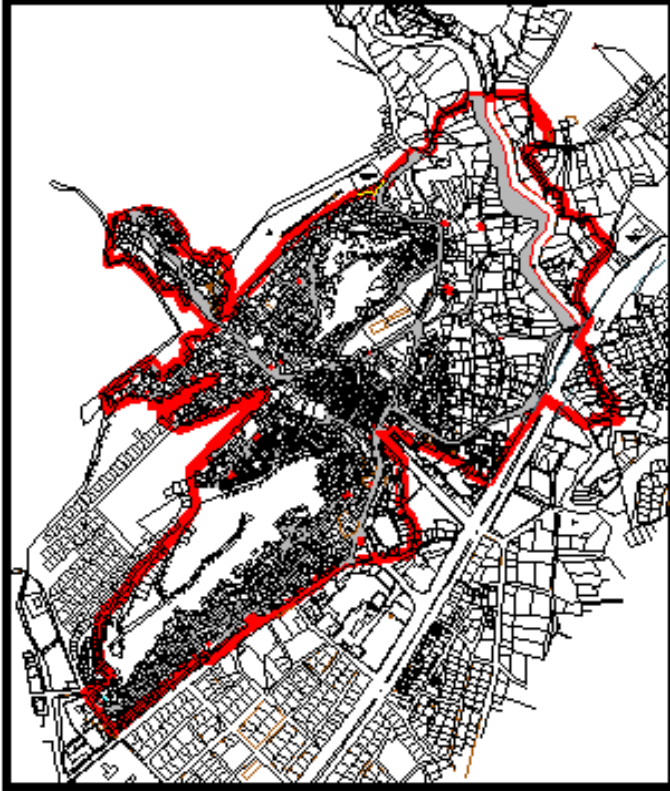
Ayvaşık Mahallesi Çeşmesi

Cevizlerkaşı Sokağı Çeşmesi

Fotoğraflar

Ek Tablo 8 in devamı

ÇEŞMELER

Konum

Cumhuriyet Caddesi Çeşmesi, Rüstem Paşa Mahallesi, Cumhuriyet Caddesi'nde, Musalla mevkiinde yer almaktadır. Tek cepheli hazneli köşe çeşmesine, kuzey yönde iki katlı bir yapı bitişiktir. Kareye yakın dikdörtgen planlıdır. 2.86m.x2.76m.x2.30m. boyutlarındadır.

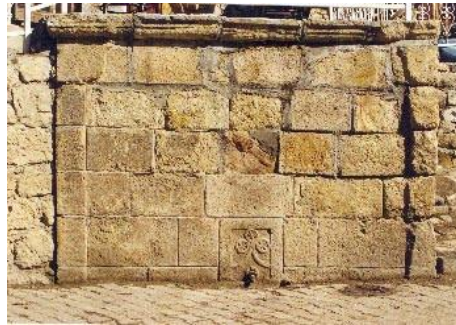
Çınar Sokağı Çeşmesi, İstiklal Mahallesi, Çınar Sokakta, Hoca Kiriş (Abbas Zâde) Mescidi'nin 25 m. kadar kuzeydoğusunda yer almaktadır. Tek cepheli hazneli sokak çeşmesi, yatay, dikdörtgen prizmatik bir kütleyle sahiptir. 2.74m.x3.45m.x1.88m boyutlarındadır.

Dağ Salı Sokağı Çeşmesi, Rüstem Paşa Mahallesi Dağ Salı Sokak'ta bulunan konutun arkasındaki boş alanda yer almaktadır. Hazneli sokak çeşmesi, günümüzde tarihi konut yerleşimi içerisinde, sıkışmış vaziyette yer almaktadır. Çeşme 3.06m.*3.50*m.x2.35m. boyutlarındadır.

Dibekönü Sokağı Çeşmesi, İstiklal Mahallesi, Alaeddin Sokak'ta bulunan evin, Dibekönü Sokağı'na bakan doğu cephesi üzerinde yer almaktadır. Tek cepheli köşe çeşmesi, asıl haliyle bağımsız olarak konumlandırıldığı ve doğu cephesine dahil olduğu tarihi konutun, çeşmenin üzerine sonradan inşa edildiği düşünülmektedir. 2.57mx2.60m.x2.30m. boyutlarında kareye yakın bir formdadır (Bozkut, 2004).

Cumhuriyet Caddesi Çeşmesi

Çınar Sokağı Çeşmesi

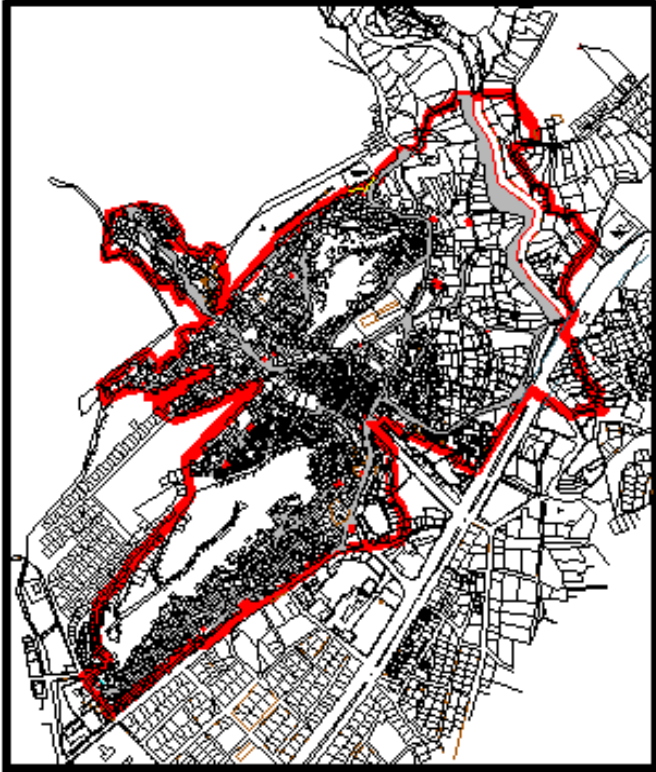
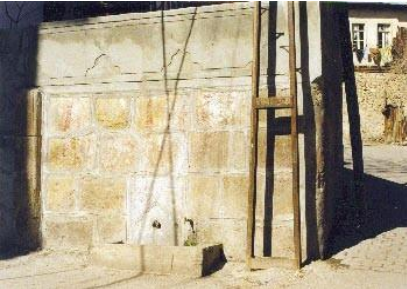

Dağ Salı Sokağı Çeşmesi

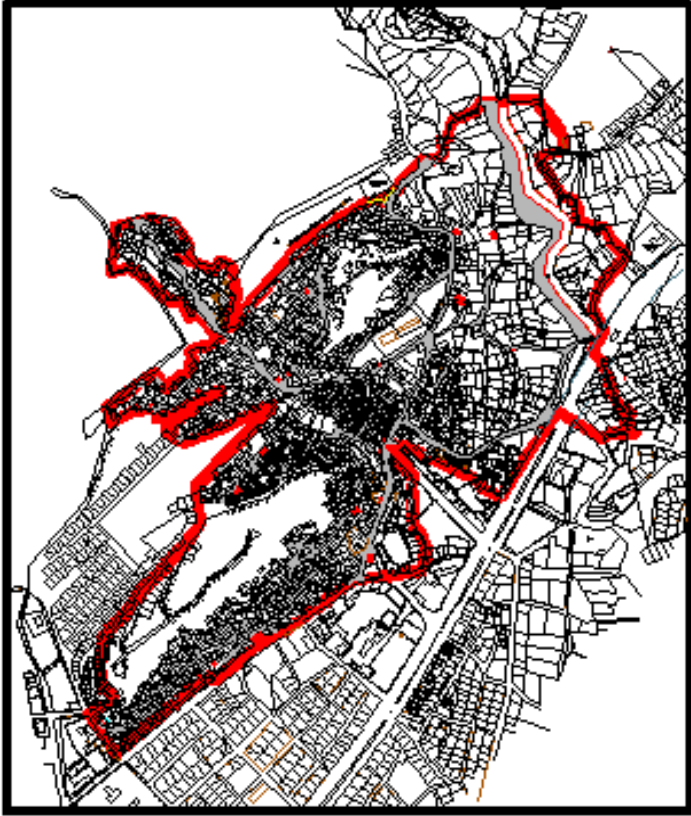

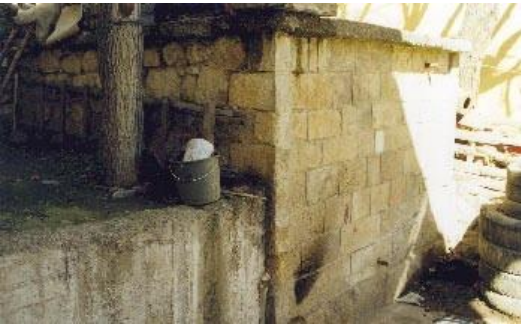

Dibekönü Sokağı Çeşmesi

Fotoğraflar

Ek Tablo 8 in devamı

ÇEŞMELER	
 <p data-bbox="225 1173 316 1202">Konum</p>	<p data-bbox="938 315 1461 591">Efe Hoca Sokağı Çeşmesi, İstiklâl Mahallesi'nde, Efe Hoca Sokağı ile Dibekönü Sokağı'nın kesiştiği köşede yer almaktadır. Tek cepheli köşe çeşmesi, kuzey ve doğu yönlerde uzanan, iki ayrı istinat duvarının birleştiği köşede konumlandırılmıştır. Batı yönde Efe Hoca Sokağı'na cephelidir. Prizmatik, yatay dikdörtgen bir kütle arz eden çeşme, 3.04m.x0.66m.x1.83m. boyutlarındadır.</p> <p data-bbox="938 598 1461 931">Hamidiye Çeşmesi, Zafer Mahallesi, Birinci Sokak'ta yer almaktadır. İki cepheli hazneli sokak çeşmesinin önünde, ters "L" planlı bir açık alan oluşturan çevre duvarının içerisindeki ocak bakiyesi ile bugün yakınında, güneydoğu köşesinde yer alan büyük ebatlı dibek taşı, mevcut sokak çeşmesinin aynı zamanda bir "çamaşırhane (yunak) çeşmesi" olduğunu göstermektedir. Yatay dikdörtgen prizmatik bir kütle şeklindeki çeşme 3.74m.x2.96m.x2.50m. boyutlarındadır.</p> <p data-bbox="938 938 1461 1093">Kalekapısı Sokağı Çeşmesi, Zafer Mahallesi, Kalekapısı Sokak'ta bir konutun bahçe duvarı köşesinde yer almaktadır. Tek cepheli hazneli köşe çeşmesi, kare kütleyle sahiptir. 2.50m.x2.55m.x1.90m. ölçülerindedir.</p> <p data-bbox="938 1099 1461 1339">Mescit Sokağı Çeşmesi, Kurtuluş Mahallesi, Mescit Sokak'ta yer almaktadır. Tek cepheli hazneli sokak çeşmesi, cephesi, Mescit Sokak üzerinden batıya doğru tırmanan merdivenli yolun güneyinde, küçük bir bşp alana yöneltmiştir. Yatay prizmatik, dikdörtgen bir kütleyle sahip çeşme 3.50m.x3.67m.x2.10m ölçülerindedir (Bozkut, 2004).</p>
 <p data-bbox="225 1650 517 1680">Efe Hoca Sokağı Çeşmesi</p> <p data-bbox="225 1984 536 2013">Kalekapısı Sokağı Çeşmesi</p>	 <p data-bbox="804 1650 1018 1680">Hamidiye Çeşmesi</p> <p data-bbox="804 1984 1062 2013">Mescit Sokağı Çeşmesi</p> <p data-bbox="1331 1984 1461 2013">Fotoğraflar</p>

Ek Tablo 8'in devamı

ÇEŞMELER	
 <p data-bbox="229 1249 316 1279">Konum</p>	<p data-bbox="927 315 1493 495">Olukbaşı Sokağı Çeşmesi, Rüstempaşa Mahallesi, Olukbaşı Sokağı'nda, yer almaktadır. Tek cepheli duvar çeşmesi, yatay dikdörtgen formu ve yaklaşık 2.68 m. yüksekliğinde ve 3.15m. genişliğinde olup, sırt kısmı duvar içerisine alınmıştır.</p> <p data-bbox="927 506 1493 719">Soğuk Çeşme, Zafer Mahallesi, Kalekapısı mevkiinde, yer almaktadır. Tek cepheli hazneli bağımsız çeşme, prizmatik, yatay dikdörtgen bir kütlelen meydana gelmektedir. 4.10mx2.65m.x2.35m. boyutlarındadır Çeşmenin batı cephesi, yükseltilmiş yol kotunun altında kısmen gömük kalmıştır.</p> <p data-bbox="927 730 1493 875">Yeni Birinci Sokağı Çeşmesi, Zafer Mahallesi Yeni Birinci Sokak'ta yer almaktadır. Tek cepheli hazneli yatay prizmatik dikdörtgen bir kütleye sahiptir. 2.38 m. yüksekliğinde, 3.20m.x3.50 m.x2.38m. boyutlarındadır.</p> <p data-bbox="927 887 1493 1032">Yenice Sokağı Çeşmesi, Cumhuriyet Mahallesi Yenice Sokağı'nda yer almaktadır. İki cepheli hazneli köşe çeşmesi, prizmatik dikdörtgen bir kütleye sahiptir ve 3.70mx 4.31 m.x2.71m. boyutlarındadır (Bozkut, 2004).</p>
 <p data-bbox="229 1653 517 1682">Olukbaşı Sokağı Çeşmesi</p> <p data-bbox="826 1653 986 1682">Soğuk Çeşme</p> <p data-bbox="229 2011 555 2040">Yeni Birinci Sokağı Çeşmesi</p> <p data-bbox="826 2011 1102 2040">Yenice Sokağı Çeşmesi</p>	<p data-bbox="1326 2011 1465 2040">Fotoğraflar</p>

Ek 3. Yerel halk anket formu

A. KİŞİSEL BİLGİLER (YEREL HALK)

Adres(Şehir/İlçe/Köy):

Cinsiyet: Kadın Erkek

Yaş: 21 altı 21-34 35-54 55-64 65 ve üstü

Eğitim: ilköğretim lise lisans yüksek lisans doktora

Meslek:

Kaç yıldır bu ilçede yaşıyorsunuz?

Evet Hayır Olabilir

1.Turizm kentimde, (Turizmin (+/-) sosyal etkilerinin ölçülmesi hedeflenmektedir)

a.Yeni çalışma alanları sağlamıştır	☐	☐	☐
b.Gelenek ve göreneklerimize sahip çıkma fikrini geliştirmiştir	☐	☐	☐
c.Turistlerle birlikte yeni kültürel değerler kazanmamızı sağlamıştır	☐	☐	☐
d.Turizme adapte etmek için aktivitelerin genel yapısı değiştirilmiştir	☐	☐	☐
e.Komşu ilçelere turist gelmesini istiyorum	☐	☐	☐
f.Turist sayısının artmasını istiyorum	☐	☐	☐
g. Turizm, ilçem tarafından desteklenen bir kavramdır.	☐	☐	☐

2.Turizmle ilçemde, (Turizmin (+/-)ekonomik etkilerinin ölçülmesi hedeflenmektedir)

a. Yeni iş alanları oluşmuştur	☐	☐	☐
eğer cevabınız evetse bu iş alanları nelerdir?			
b. Harcamalarda artış olmuştur	☐	☐	☐
c. Bazı etkinliklerde fiyat artışı olmuştur	☐	☐	☐
eğer cevabınız evetse bu etkinlikler nelerdir?			
d. Gayrimenkul fiyatları artmıştır	☐	☐	☐
e. İlçemin en önemli gelir kaynağı turizmdir	☐	☐	
☐			

3. Turizmle ilçemde, (Turizmin (+/-) çevresel etkilerinin ölçülmesi hedeflenmektedir)

a. Çevreye zarar artmıştır	☐	☐	☐

b. Kalabalık artmıştır

c. Yeni hizmetler açılmıştır.

- Yollar Alış-veriş mekanları Takı dükkanları Konak evler
 Yeme-içme mekanları Geleneksel Restoranlar Pansiyon Otel
 Otopark alanları

Evet Hayır Olabilir

4. Turizmle, (Turizmin (+/-) politik etkilerinin ölçülmesi hedeflenmektedir)

a. İlçemin ulusal ve uluslararası düzeyde algısında artış olmuştur

b. Yerel Yönetim politik değerlerin propagasyonunu yapmaktadır

c. Politik yapıyı yansıtmak için olayların gerçek doğası bozulmuştur

d. Politik yönelimin amacını desteklemek için yerel halk ekonomik yönden sömürülmektedir.

e. Turizm faaliyetleri için yerel yönetimin yaptığı çalışmalarını yeterli buluyorum.

5. Turizmle, (Turizmin (+/-) kentsel miras üzerindeki etkilerinin ölçülmesi hedeflenmektedir)

a. Kentsel doğayı koruma bilinci gelişmiştir.

*Konaklar yenilenmiştir (miras değerlendirme)

*Camiler yenilenmiştir.

*Taşmektep yenilenmiştir

*Suluhan yenilenmiştir

*Çeşmeler yenilenmiştir

*Yeni altyapı inşa edilmiştir (yollar, otoparklar vs)

b. Yerel değerler yeniden keşfedilmiş ve canlı tutulmaya başlanmıştır (dil, giyim-kuşam, takı tasarımı)

c. İlçemin artan ünü ve görüntüsünden gurur duyuyorum

d. Güvenlik sağlanmıştır

e. Yeni ticari alanlar ortaya çıkmıştır.

eğer cevabınız evetse bu ticari alanları nelerdir?

- f. Yerel dükkanlar, cafe ve restoranlar, oteller, pansiyonlar açılmıştır
- g. Yeni gelir kaynakları ortaya çıkmıştır
- eğer cevabınız evetse bu gelir kaynakları nelerdir?
- h. Kirlilik ortaya çıkmıştır
- i. Trafik, kalabalık, park problemi ortaya çıkmıştır
- j. Turistlerle yerel halk arasında çatışma ortaya çıkmıştır
- k. Toplum ruhu kaybolmuştur
- l. Yerel değer ve alışkanlıklar kaybolmuştur
- m. Turizme bağımlılık ve tek sektör eğilimi ortaya çıkmıştır
- n. Konut fiyatlarında artış oluşmuştur
- o. Genel anlamda fiyat artışı oluşmuştur
- p. Kent masraflarında artış olmuştur
- r. Tarihi yapılar turizme yönelik yeniden işlevlendirilerek kullanıma açılmıştır

6. İlçeme daha fazla turist gelmesini istiyorum

Cevabınız EVET ise, nedeni : İlçenin ekonomik olarak kalkınması

İstihdam

Tanıtım

Yeni insanlar tanımak

Cevabınız HAYIR ise nedeni: Ahlaki değerlerin yozlaşması

Doğal ve kültürel değerlerin bozulması

7. Turist ilçeme şunları görmek için geliyor (önem sırasına göre sıralayınız)

tarihi kent doku ve tarihi konaklar İnözü Vadisi Dutlu Termal Tesisleri

Yaylalar doğal güzellikler folklorik değerler şenlik ve festivaller..

Yerel Halkın hoşgörülü yaklaşımı ve doğal kültürü devam ettirmesi, otantiklik

Yemek kültürü diğer

8. Turizm, tarihi alanlar ve turizmin oluşturduğu olumlu ve olumsuz etkilerle ilgili ekleyebileceğiniz şeyler var mı? Varsa lütfen ekleyiniz

Ek 4. Turist anket formu

A. KİŞİSEL BİLGİLER (TURİST)

Adres(sadece şehir):

Cinsiyet: Kadın Erkek

Yaş: 21 altı 21-34 35-54 55-64 65 ve üstü

Eğitim: ilköğretim lise lisans yüksek lisans doktora

Meslek:

Maaş: 500 tl ve altı 500-1000 tl 1000-3000 tl 3000 tl ve üzeri

1. Bu Beypazarı'na ilk ziyaretiniz mi?
() evet () hayır
2. Buraya ziyaret amacınız nedir? (birkaç tane seçenek işaretlenebilir)
() tatil () kongre/sempozyum () arkadaş/aile ziyareti () tarihi alanlar
() yeniden işlevlendirilmiş binalar () dini alanlar () müzeler () festivaller
() el sanatı öğeleri () fotoğraf çekmek () alış-veriş
3. Hangi ulaşım yoluyla geldiniz?
() otobüs () özel araç () diğer
4. Buradan nasıl haberiniz oldu?
() dergi () televizyon () mail () tur () diğer
5. Nerede konaklıyorsunuz?
() otel/motel () aile () arkadaş () geleneksel pansiyon evler () diğer
6. Kiminle seyahat ediyorsunuz?
() aile () arkadaş () yalnız () diğer
7. Beypazarı'nı yeniden ziyaret etmeyi düşünür müsünüz?
() evet () hayır
8. Burada ne kadar kalmayı planlıyorsunuz?
9. Ziyaret etmeyi düşündüğünüz yerler nereler?
()
10. Yapmayı planladığınız aktiviteler neler?
()

11. Gelmeden önce bir araştırma yaptınız mı? Beypazarı ile ilgili nelerden haberdarsınız?

()

12. Geldikten sonra Beypazarı ile ilgili nelerden haberdar oldunuz?

()

13. Tarihi binalar olmasaydı da Beypazarı'na gelir miydiniz? ()evet ()hayır

14. Tarihi binalar ziyarete açık olmasaydı gelir miydiniz? ()evet ()hayır

15. Başka görüşleriniz var mı? Lütfen belirtiniz.

()

	Evet	Hayır	Olabilir
16. Sizce ziyaret ettiğiniz yerin otantik oluşu önemli mi?	☐	☐	☐
17. Sizce ziyaret ettiğiniz yerin kendine özgü oluşu önemli mi?	☐	☐	☐
18. Beypazarı beklentilerinizi tam olarak karşılayabildi mi?	☐	☐	☐
19. Beypazarı'nda ziyaret etmek isteyip de göremediğiniz yer var mı? (cevabınız evetse neresi)	☐	☐	☐
20. Sizce kültürel mirasımız için tarihi binalar çok önemli mi?	☐	☐	☐
22. Sizce yeniden işlevlendirilen binalara yeni işlev kazandırılarak zarar mı veriliyor?	☐	☐	☐
21. Sizce merkezi yönetim tarihi binaların korunmasında sorumlu mudur?	☐	☐	☐
22. Sizce yerel yönetim tarihi binaların korunmasında sorumlu mudur?	☐	☐	☐
23. Sizce koruma grupları tarihi binaların korunmasında sorumlu mudur?	☐	☐	☐
24. Sizce özel organizasyonlar tarihi binaların korunmasında sorumlu mudur?	☐	☐	☐
25. Lütfen önem sırasına göre sıralar mısınız?			
☐ Merkezi Yönetim	☐ Yerel Yönetim		
☐ Koruma Grupları	☐ Özel Organizasyonlar		

Ek 5. Yerel yönetim anket formu

A. KİŞİSEL BİLGİLER (YEREL YÖNETİM)

Adres(sadece şehir):

Cinsiyet: Kadın Erkek

Yaş: 21 altı 21-34 35-54 55-64 65 ve üstü

Eğitim: ilköğretim lise lisans yüksek lisans doktora

Meslek:

1. Beypazarı Koruma Amaçlı İmar Planı mevcut mu? evet hayır

eğer cevabınız evetse ne zaman yapıldı?

2. İlçenizde turizm planlaması yapılırken nasıl bir yöntem izlediniz? Belediyenin yaptığı çalışmalar nelerdir? Kimlerle nasıl bir çalışma izlendi? (Tanıtım, Yatırım, Danışmanlık gibi)(Planlama-Yönetim-Dnetim-Eğitim-Kent imajı-pazarlama)

3. Planlama yapılırken öncelik neydi?

halk mimari miras ekonomik çıkarlar diğer

4. Mimari mirasa yaklaşım nasıldı?

5. Turizmin olumlu etkileri nelerdir, bu etkileri ön plana çıkarmak için ne gibi çalışmalar yapılmıştır?

Sosyal açıdan,

Ekonomik açıdan,

Çevresel açıdan,

Politik açıdan,

Mimari açıdan,

6. Turizmin olumsuz etkileri nelerdir, bu etkileri yok etmek için ne gibi çalışmalar yapılmıştır?

Sosyal açıdan,

Ekonomik açıdan,

Çevresel açıdan,

Politik açıdan,

Mimari açıdan,

7. Turizmin ekonomik ve sosyal olaylar arasındaki ilişkilerinin gelecekteki durumu göz önüne alındı mı?

8.Turizm planlaması yapılırken;aşağıdaki seçeneklerden hangileri uygulandı?

a. uzun vadeli orta vadeli kısa vadeli

b. entegre planlama sektörel planlama

9.Turizm planlamasında dikkat edilmesi gereken belli başlı başlıklara dikkat edildi mi?

Turizm olgusunda şahsi ve maddi çıkarların ötesinde halkın çıkarlarının da gözetilmesi gerekmektedir.

Yapılan planın dinamik, ileriye dönük, uygulanabilir, dengeli ve sürdürülebilir olmasına dikkat edilmelidir.

Sayısal analizlere turizm olayının üretim, ithalat ve istihdama olumlu etkileri hesaplanırken, olumsuz etkileri de dikkate alınmalıdır.

Ülkenin kaynakları göz önüne alınarak gerçekçi planlar yapılmalıdır. Kapasitenin üzerinde turist kabul edilmemelidir.

Politika ve planların sonuçları çeşitli uygulama dönemlerinde gözden geçirilmeli ve gerekli hallerde politika ve planlar revize edilmelidir.

Turist ile yakın ilişkide olan halkın çeşitli yöntemlerle eğitilmesi ve doğabilecek olumsuzlukların önlenmesi politika ve planların başarısı ile gereklidir.

Altyapının gereken düzeye çıkartılması ve iletişim etkinliğinin sağlanması turizm sektörünün başarısı için önemli unsurlardır.

Mimari miras

10.Turizm planlaması yapılırken hangi kuruluşlarla çalışıldı?

Turizm Bakanlığı Yerel ve merkezi yönetim

Turizmle ilgili kurum ve kuruuşlar diğer

11. Yerel hakla nasıl iletişim kuruldu?

12. Size göre Beypazarı turizminin güçlü yönleri nelerdir?

Kentsel bilgi birikimi, mekansal ve işlevsel kullanımlar açısından tarihsel mimari kimlik

Yeniden işlevlendirilerek kullanıma açılan sivil mimarlık örnekleri

İlçe nüfusunun (alt, orta yüksek gelir grupları)tümüne iş imkanı sağlaması

Ankara iline yakın konmsal avantajı ile turizme yönelik geliştirilebilir niteliği

Geleneksek karakteristik gösteren doku ya da siluet düzeyinde kültürel mirasa konu olan tarihsel değerlerin varlığı (tarihi konaklar, 84 adet tescilli sivil mimarlık örneği, 200 yıllık 3500 adet tarihi Beypazarı evi, 600 dükkanlık tarihi çarşı, 20 adet dini yapı, 9 adet kültürel yapı, 1 adet arkeolojik sit alanı, 1 adet 1. derece sit alanı, İnözü vadisi, yaylalar, termal tesis)

- Folklor, yemek kültürü, çeşitli şenlikler gibi turizm açısından önemli etmenlerin varlığı
- Yerel halkın turizme ve turiste olumlu yaklaşımı, otantiklik
- Açık hava müzesi özelliği taşıması
- başka eklemek istediğiniz varsa nelerdir?

13. Size göre Beypazarı turizminin zayıf yönleri nelerdir?

- Yetersiz reklam ve sunum
- Yetersiz altyapı ve hizmet eksikliği
- Yerel yönetim, yerel halk, tur operatörleri, özel sektör, dernekler, işletmeci arasındaki iletişim kopukluğu
- Finansman sorunları
- Devlet yardım ve desteklerinin eksikliği
- başka eklemek istediğiniz varsa nelerdir?

14. Sizce Beypazarı turizminin fırsatları nelerdir?

- Sahip olduğu tarihsel odak niteliği ile mekansal ve işlevsel kullanımlar açısından geliştirilebilirlik potansiyeli
- Coğrafi olarak kolay erişilebilirlik olanakları
- Geliştirilebilir geleneksel zanaat potansiyeli
- Ankara iline yakın konumsal avantajı ile turizme dönük mal-hizmet talep ve sunumu açısından geliştirilebilir öncelikli alan niteliği
- Özel festivaller, şenlikler (uçurtma, kızak)
- Altyapının turizme yönelik kullanımı ile ekonomik canlanma açısından geliştirilebilirlik olanakları
- Tarihi dokunun zarar görmemesi için yeni yerleşimin tarihi doku dışına taşınması
- başka eklemek istediğiniz varsa nelerdir?

15. Sizce Beypazarı turizmini tehdit eden unurlar nelerdir?

- Ulusal-uluslararası düzeyde turizm potansiyeline sahip kültürel miras değerlerinin mekansal –işlevsel gelişme talepleri eşliğinde bozulma ve yok olma riski
- Bazı etkinliklerdeki fiyat artışından dolayı yerel halkın yaşam kalitesinde bozulma
- Çok parçalı ve ortaklıklı ya da küçük mülkiyet deseninin gerek planlama-tasarım gerekse uygulama süreçleri üzerindeki olumsuz etkileri, mülkiyet sorunsalı
- Kamusal açık-yeşil alanların değişen mekansal beklenti ve taleplere cevap verecek nitelikte olmaması
- Yüksek enflasyon ve alım gücü düşüklüğü
- başka eklemek istediğiniz varsa nelerdir?

ÖZGEÇMİŞ

Arzu KÖSE; 1979 Trabzon'da doğdu. 1990 yılında ilk öğrenimini Trabzon İskenderpaşa İlköğretim okulunda ve 1997 yılında orta öğrenimini Trabzon Kanuni Anadolu Lisesi'nde tamamlamasının ardından, 2001 yılında KTÜ Mimarlık Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl KTÜ Mimarlık Bölümünde Restorasyon kürsüsünde yüksek lisans öğrenimine başladı ve ilgili bölüme araştırma görevlisi olarak atandı. 2004 yılında "Endüstri Binalarının Yeniden İşlevlendirilmesi: Karadeniz Bölgesi Tekel Binaları'nın Analizi ve Yeni İşlev Önerileri" konulu yüksek lisans çalışmasını tamamlayarak "Yüksek Mimar" ünvanını aldı. Aynı yıl KTÜ Mimarlık Bölümünde Restorasyon kürsüsünde doktora çalışmalarına başlayarak "Kentsel Alanlarda Turizmin Planlaması ve Yönetimi: Beypazarı Örneği" konulu tez çalışmasını yürüttü. 2006 yılından itibaren Ankara Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü'nde mimar olarak görev yapmaktadır. İyi derecede İngilizce bilmektedir. Evli ve bir kız çocuğuna sahiptir.